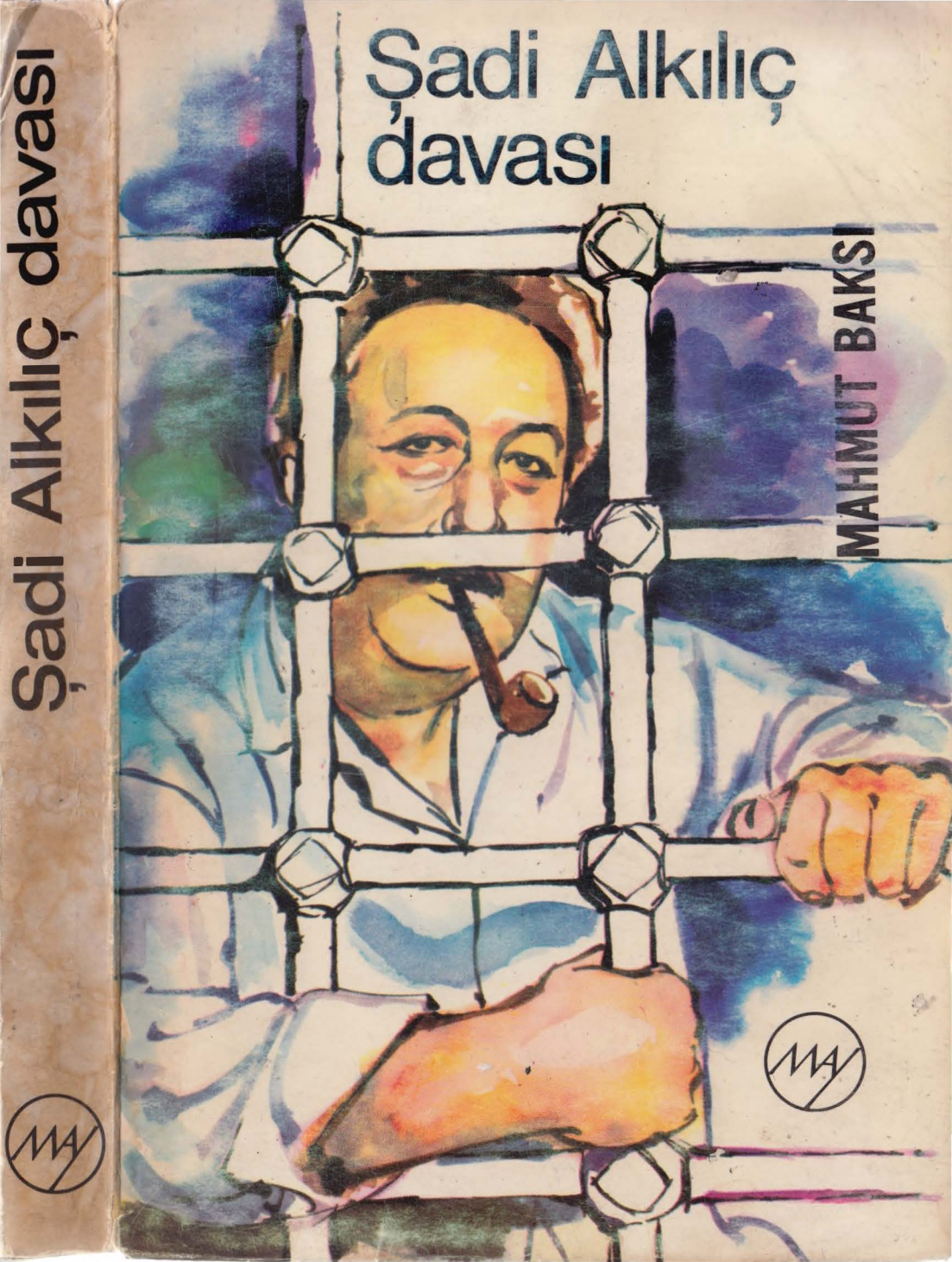
Şadi Alkılıç davası

Şadi Alkılıç davası

MAHMUT BAKSI

ŞADİ ALKILIÇ DAVASI

KI.PAK : AYHAN ERER

BELGELER DİZİSİ : VI

ŞADİ ALKILIÇ DAVASI

DERLEYEN
MAHMUT BAKSI

MAY YAYINLARI
Kredi Han Cağaloğlu - İstanbul

DİZİLDİĞİ YER : ACAR MATBAASI
BASILDIĞI YER: HAŞMET MATBAASI
BASILDIĞI YIL : 1969 ŞUBAT

BU KİTABI NEDEN YAYINLIYORUZ...

Bu kitabı yalnız Tükiye'de değil bütün dünyada büyük ilgi ve hayret uyandıran Şadi ALKILIÇ davası'nı belgelemek için yayınlıyoruz.

Bu dava, Şadi ALKILIÇ'ın kişiliğinden veya kaleme aldığı makaleden ötürü önemli değil. Bu dava, Türkiye'nin nasıl bir ortamda bulunduğunu, Türkiyedeki cari kanunların bugünün hukuk ve özgürlük düzenine karşı olduğunu ve gelmiş geçmiş iktidarların nasıl bir zihniyetle hareket ettiklerini göstermesi bakımından önemlidir.

Öyle bir dava ki; kahramanını Birleşik Amerika dahil bütün dünya ülkeleri «DÜNYANIN MAHKÛMU» ilan ediyor. Dünyanın dört bir yanından ALKILIÇ'ın uğradığı haksızlık için çeşitli örgütler harekete geçiyor. Toplantılar, gösteriler, protestolar birbirini kovalıyor.

Bütün bu tepkiler, sol eğilimli düşünür ve örgütlerden gelmiyor. Muhafazakâr ve liberal çevrelerden de geliyor. Fikir özgürlüğü adına Şadi ALKILIÇ'ın kişiliğinde Türkiyede oynanan bir dram dünya kamu oy'una açıklanıyor.

Muhafazakâr İngiliz basını ve İngiltere Hükûmeti'nin malı BBC de benimsemiştir ALKILIÇ davasını...

Bakınız ne diyor İngiliz basını:

«Bu kadar büyük cezaya müstahak görülen yazı ütopik sosyalizmden ileri gitmeyen ve hiç bir orjinalliği bulunmayan masum sözlerden ibarettir. Başbakanı daha son verdiği demeçlerde batılı yaşama düzeninin faziletlerinden söz eden bir ülkenin bu yaşama düzeninin gerektirdiği bazı standartlara saygı göstermesi lazımdır. Bu standartların başında da düşünce ve ifade özgürlüğü gelir. Masum bir yazının bedeli altı yıl hapis olan ülkelerde mevcut yaşama düzeni, zincirli ve parmaklıklar arasında kurulmuş bir düzendir.»

Uzun yıllar boyu fikir özgürlüğüne saygı beslenmeyen, en masum söz ve yazılardan dolayı yüzlerce, binlerce kişinin zindanlara atıldığı bir ülkenin gerçek yüzü ALKILIÇ davası ile dünya kamu oyu önünde ortaya çıktığı için bu dava önemlidir. Ve bu dava bütün belgeleriyle tescil edilmelidir. Onun için bu kitabı yayınlıyoruz. Gelecek kuşakların ibretle okuyacakları, üzerinde dikkat ve hayretle duracakları, nasıl bir dönemden gelindiğini anlamalarına yarayacak bu kitabı yayınlamakla bir görev yaptığımıza inanıyoruz.

Bu kitap belki edebi nitelikten yoksundur ama bir kavganın belgelendirilmesidir.

Bu kitapta dünya düşünürlerinin dava hakkındaki düşüncelerini, bilirkişilerin raporlarını, savunma-

ları, mahkemelerin verdikleri kararları ve dünya basını ile Türk basınındaki tepkileri bulacaksınız.

Bu kitabı acele çıkarıyoruz. Yeni kanunlar geliyor. Mahkeme kararları üzerinde tartışmaları önleyen tedbirlerin bu yeni kanunlar içerisinde bulunduğunu gazeteler yazıyor. Şadi ALKILIÇ davası karşısında dünya kamu oyundaki tepkileri görenler, böyle bir kanunla sahnedeki bu trajedinin üzerine perdeyi çekmek istiyorlar. İşte bütün bu nedenlerle bu kitabı bugünkü ve yarınki kuşaklara sunuyoruz.

Editör
Mehmet Ali Yalçın

ŞADİ ALKILIÇ KİMDİR?

1916 da İstanbul'da doğdu. Babası Birinci Cihan Harbinde şehit oldu. Kuleli Lisesini bitirdi. Harp okulunda iken son sınıfın son ayında, 1938 yılı Harp Okulu olayında Nâzım Hikmet'le beraber orduyu isyana teşvik ve komünistlik isnadiyle hepsedilip, yargılandıktan sonra beraat ettiyse de kıt'a çavuşu olarak Diyarbakır'a sürüldü; orada da haksız yere hapsedildi. Dersim harekâtına, harcansın diye sürüldü, canını zor kurtarıp hava değişimi ile İstanbul'a geldi. İstanbul'dan tekrar Kırklareli'ne sürüldü.

İstanbul Belediyesindeki nüfuzlu akrabaları sayesinde Belediyeye güç bela memur oldu, memuriyette ilerledi, şeflik, müdür muavinliği ve müdürlük görevlerinde bulundu.

Şadi Alkılıç'ın 1934 te «ÇIRPINIŞLAR» adlı sosyal temalı bir şiir kitabı, İstanbul Remzi Kitabevi tarafından yayınlandı. Çeşitli gazete ve dergilerde, zaman zaman cesur ve sol temalı makale ve şiirleri çıktı.

1962 de Cumhuriyet Gazetesinde (TÜRKİYE'NİN TEK KURTULUŞ YOLU SOSYALİZM) başlığı ile yayınladığı makale dünya çapında akisler yaptı. Bu yüzden o tarihten beri hapisten çıkınca sürgüne gönderilmekte, sürgünden dönünce yine hapse sokulmaktadır. Bu bitmeyen çile devam etmektedir. Şadi Alkılıç'ın

kendi değişiyle; «Ben hapis olurum, ben ölürüm... Fakat, sosyal oluşumların gidişi, tarih ve adalet sürgün edilemez, hapsedilemez, ölmez, unutmaz ve asla affetmez... Sosyalizm uğruna bir değil, onbin Şadi Alkılıç feda olsun...» demektedir.

1960 da çıkardığı «BİR ELDE KİTAP, BİR ELDE BAYRAK» adlı şiir ve hiciv kitabı DP. lileri şiddetle yeren o devreye ait şiirlerini toplamaktadır.

Şadi Alkılıç beş evlat, üç torun sahibidir. 6 sene hapis, iki sene sürgün, müebbeden amme haklarından yoksun bırakılma cezası ile 1962 de Cumhuriyet Gazetesinde yazdığı makaleden dolayı mahkûm edilmiştir. Ve şimdi, Üsküdar Toptaşı Cezaevinde yatmaktadır.

Mahmut BAKSI

«ŞADİ ALKILIÇ»

Naci Sadullah DANİŞ

Şimdi benden, O'nun davasını yayınlayacak olanlar kitaplarına bir «Ön Söz» yazmamı istiyorlar.

Bu isteyiş bence bir bakıma «ayıp!.» Zira O Şadi Alkılıç, bu fani dünyadaki «ön sözünü» de, «son sözünü» de bizzat ve çoktan söylemiş bir insandır.

Bu isteyiş, bence bir bakıma da garip: Zira «Şadi Alkılıç'ı» bugün namuslu vatandaşlarıma ve dünyaya tanıtmak, benim haddim değildir. Ben çoktan ve toptan unutulmuş bir «modası geçmiş şöhret»im, «Şadi Alkılıç» ise, bugün bütün dünyada ilerici kafaların ve gönüllerin «başta cı» edindikleri bir koskoca ünlü «kıymet»...

Şüphesiz bu satırları, onu kıskanmış olarak yazmış bulunabileceğim, hiç kimsenin aklından geçmez. Tam tersine, ben şimdi şu satırları bizden sonraki kuşakların yetiştirdiği en büyük kıymetlerden birisi ile cân-ü gönülden iftihar duyarak yazmaktayım.

Şimdi her şeyden evvel şunu belirtem lâzım ki, ben, -düşünceleri benimkilere taban tabana zıt da olsa- her hangi bir kimsenin fikri yüzünden, fikirlerini savunmuş yazısı yüzünden mahkûm edilmesine şiddetle karşıyım. «Barika-i hakikat, müsâdeme-i efkârdan doğar!» (gerçeğin güneşi, düşüncelerin çatışma-

sından doğar) demiş olan şairimiz son derece haklıdır. Fikirler bütün vatandaşların hakemliği önünde serbestçe çatışıp çarpışacaklar ki, o kafalar maçının sonucu haklı sayılabilsin!

Vaktiyle, büyük Fransız düşünür ve yazarı «Volter», bir zındık papaza çatmış. Papaz, o yazıya karaladığı karşılığı, baş vurduğu hiç bir gazetede yayınlatmak imkânını bulamamış. Bunda «Volter»in rolü olduğu hükmüne vararak, gidip kendisine baş vurmuş ve: «Sizinle yaptığımız fikir çatışmasının şartları müsavi değil üstat» demiş ve ilâve etmiş:

«— Siz yazıyorsunuz, çatıyorsunuz ve sonra da, basındaki nüfuzunuzu kullanarak benim yazdığım karşılıkları yayınlatmıyorsunuz. Bu revayi hak mıdır?..»

Ve işte, koca «Volter»in, bu haksız ithama verdiği unutulmaz cevap: «— Papaz efendi, ben hiç bir gazeteye, sizin yazılarınızı neşretmeme teklifinde bulunmadım. Gerçi sizin fikirlerinizin hiç birine inanmıyorum. Fakat size kesin teminat veriyorum ki, buna rağmen sizin de fikirlerinizi gazetelerde bulabilmeniz için, ömrümün son nefesine kadar mücadele edeceğim.

«Zira benim fikir özgürlüğüm konusundaki samimi anlayış ve inancım budur!.»

Fikir özgürlüğü konusunda benim anlayış ve inancım da tıpatıp budur. Ve bunun içindir ki, Şadi Alkılıç'ın, —Birisini çok seneler evvel, birisini de yakında— fikirleri yüzünden yediği ağır mahkûmiyetleri kafama da, gönlüme de uygun bulamıyorum.

Şadi Alıklıç'ı bundan otuz yıl evvel, «Merzifon» da tanıdığım zaman, o da ben de, fikir suçu (!) yüzünden rütbeleri alınmış birer subaydık. O «muvazzaf» ben yedek, iki sürgün eski subay!

Şadi, o meşhur «1938 Harp Okulu ve Nâzım Hikmet» davalarında mahkûm olmuştu. O mahkûmiyetlerin yüzde yüz haksız verilmiş olduğu, bugün sade kitaplar doldurmuş belgelere değil, fakat «kaziye-i muhkeme» haline gelmiş kesin Yargıtay kararlarına göre de sabittir. (O kararların kendi davamda alabilmiş bulunduğum en önemli olanını, yakında, ilgiye son derece lâyik hikâyesiyle birlikte yayınlıyacağım.)

Şimdi müsadenizle, Şadi Alkılıç'a, bundan otuz yıl evvel teşekkül etmiş ve hiç bir zaman değişmemiş olan gerçekten büyük ve özel kişiliğine dönmek istiyorum.

Şadi Alkılıç, şüphesiz okuyan, düşünen ve duyan bir kafa!

Fakat Şadi Alkılıç, bunun dışında inandığı fikirler yüzünden başına gelmiş bütün haksız musibetleri, inanılması güç bir metanetle göğüslemiş olan gerçek bir arslan yüreği

Sürgünde, beş çocuğunu, bir «kanguru» fedakârlığıyla sırtında taşıdı. Kıt'a çavuşu edilmiş o genç subayın, o sırada, Merzifon'da bölük kumandanı olmuş sınıf arkadaşları vardı.

Onlar, Şadi'nin haksızlığa uğramış bulunduğuna inanmış insanlardı. Bu yüzden ondan, ellerinden gelebilecek hiç bir yardımı esirgemiyorlardı. Bu sayede Şadi, cefakâr eşi Hikmet hanımla, şimdi kimisi hakim, kimisi hekim yetişebilmiş beş çocuğunun bütün ihtiyaçlarını sağlıyabildikten başka, o sürgünlük gurbetinde hiç kimseciği olmayan benim imdadıma da koşuyor, fukara odama sık sık yiyecek ve hatta içecek yağdırıyordu. (Rahmi adında eczacı yüzbaşısı bir arkadaşı, bize, alkolla yapılmış nefis kokteyller hazırlıyordu.)

Hülasa, benim «Merzifon» sürgünlüğüm, «Şadi Alkılıç» sayesinde, adeta refah içinde geçti

Bu, refahın sadece maddi tarafı. Fakat «Şadi Alkılıç»ın, o muhteşem iradesi ve enerjisi yanında, bir kocaman meziyeti daha vardı:

O devirden otuz yıl sonra, artık biraz ilerlemişce sayılacak yaşında çarpıldığı ağır mahkûmiyete rağmen hâlâ zerre kadar kırılmayan coşkun neşesi

Gülüyor adam! Size büyük tasalar veren kendi felaketine gülüyor!

İşte bu sayede, benim «Merzifon» sürgünündeki kapkara aylarım da pespembe oldu.

«Şadi Alkılıç», müstesna seviyesinin ana çizgileriyle işte budur. «Rodin»in o ahmak ahmak düşünen adam'ı değil, 1968 Türkiye'sinin bütün keskin çelişmelerine ve uğradığı bütün adaletsizliklere tombalak çehresinin olan verimliliğiyle insanı şaşırtacak kadar fütursuzca «gülen adam!»

Bu adamı, yani seni sevgili Şadi Alkılıç'ım benim! Seni, hapishaneler korkutamaz.. Tam tersine, hapishaneler senden korksun!..

Naci Sadullah DANİŞ

ŞADİ BABA

Bir temmuz sabahı. Dışarıda kahredici bir sıcaklık var, ortalık cayır cayır yanıyor sanki.. Ter buram buram, hava oldukça boğucu, bayılan bayılana... Zehirli petrol kokusu, ortalığı durmadan tehdit ediyor, bir sis tabakası halinde çevreye yayılarak Batman Kasabasını yaşanmaz hale getiriyor.

Ben, istisyon parkının kırık bir sandalyesinde oturmuş, bir taraftan önümdeki boyalı limonatadan yudum yudum alarak sözde serinlemeye çalışıyor, bir yandan da elimdeki ANT dergisinin sahifelerini çevirip okuyorum. Sahifelerin birinde şöyle bir yazı gözüme ilişiyor: **«Şadi Alkılıç Siirt'e tayin edildi.»** İnanamadım gözlerime.. Bir daha, bir daha okudum yazıyı.. Evet doğru, Alkılıç Siirt'e tayin edilmiştir...

Artık ne güneşin gölgede kırkbeş derecedeki sıcaklığı, ne de insanı zehirliyen bunaltıcı petrol kokuları tesir etmiyordu bana.. Koştum. Hem de yüz metre yaparak koştum Batman Gazetesinin basıldığı Ufuk Matbaasına doğru... Bu haberi çevreye, bu haberi Güneydoğulu vatandaşlara duyurmalıydım..

Ve ertesi gün, Devrimci Batman Gazetesi aynen şunları yazıyordu:

TOPLUMCULARA MÜJDE!

«Sosyalizmin tanınmış öncü ve kahramanlarından biri olan Sayın Şadi Alkılıç Siirt Sağlık Müdürlüğü emri-

ne tayin edildi. Durumu bütün toplumcu arkadaşlara bildirirken, ne mutlu Siirt'e ve ne mutlu Siirt'li vatandaşlara..»

Siirt şehri ve Şadi Alkılıç... Düşünebiliyor musunuz? Biri hasta, biri doktor.. Fakat, ne acıdır ki, doktora hastayı tedavi ettirmediler.. El sürdürtmediler hastanın cılız vücuduna.. Doktor sadece hastaya, hasta sadece doktora acı acı baktı..

Şadi Alkılıç, hastasını muayene edememenin ıstırabıyla Siirt'in Şehir Otelinde kıvranırken, daha doğrusu, hastalarını gizli gizli muayene ederken kendisini ziyarete gittim ve bir hafta sonra Batman'da yapılacak olan «**Doğuyu Kalkındırma Mitingi**» ne davet ettim.

Miting günü Şadi Alkılıç verdiğim adrese gelmişti. Kendisini alarak miting meydanına hakim Demir Palas Otelinin balkonuna götürdüm. Doğu ve Güneydoğulu vatandaşlar, kafalarında yeni yeni ışımağa başlayan sınıf bilincinin etkisiyle meydanı hınca hınç doldurmuşlardı. Van'dan - Hakkâri'ye, Urfa'dan - Tunceli'ye kadar her bölgeden vatandaşı görmek mümkündü. Tüm kaşlar çatık, tüm yüzler asıktı.. Yılların ıstırabı okunuyordu gözbebeklerinde... Geç te olsa uyanmış, geç te olsa kendilerine bugüne dek yapılanları anlamışlardı artık. İkinci sınıf vatandaş olmanın acısı vardı yüreklerinde...

Hatipler konuştukça kasketler havaya fırlayıp duruyordu. Onlar bozuk düzenin duvarını yakıp yıkmak istiyorlardı...

Bunlar olup biterken, ben bir ara bir ihtiyacı olup olmadığını sormak için otele gittiğimde, Şadi Alkılıç'ı gözyaşı dökerken buldum. Evet, yılların Alkılıç'ı ağlıyordu... Yılların Alkılıç'ı gözyaşlarını tutamıyordu bir türlü...

Fakat bu gözyaşları ıstıraptan değildi... Ve bu gözyaşları bugüne dek kendisine yapılan haksızlıklar için değildi.. Bu yaşlar, öğrencisinin başarısını gören bir hoca-

nın gözyaşlarıydı.. Bu yaşlar, diktiği fidanların filizlendiğini gören bir bahçıvanın sevinç gözyaşlarıydı... Nitekim bu konuda Şadi Alkılıç bana aynen şunları söylüyordu: «Mahmut Baksı evladım, tam otuz yıl önce burada, yani mitingin yapıldığı bu yerde, yılanlar, akrepler, mahküm ve kaçakçılar kol geziyorlardı.. Sınıf farkından habersiz, yaşamadan yoksun insanlar sürünüyordu.. Bataklıklardan, sivrisineklerden, hastalıklardan geçilmiyordu buralardan.. Bir jandarmanın, bir uzatmalının çizmesi altında kan ağlıyordu bu topraklar ve bu topraklarda yaşıyanlar.. Ve ben o tarihlerde senin yaşında bir delikanlı iken, bileklerimde kelepçe ve üzerimde Harp Okulu üniforması, Harp Okulu son sınıfın son aylarında bu bölgeye sürgün olarak gönderilmiştim.. Diyarbakır'da hükümsüz ve sebepsiz hapse attılar. Orada doğulu vatandaşlardan gördüğüm yakın ilgi sayesinde sağ kaldım.. Onlar benim kulağıma mistik inançlarını fısıldıyorlardı otuz yıl evvel: «— Şadi bey kardeşim, Şeyh Sait gökten inecek, bizi de, seni de kurtaracak.» Ben, bu gerçek dışı inançlarında çok şeyler sezmekte idim... Onların insanlığına ve mertliğine hayran kaldım.

Sonra Elazığ'a ve sonra Dersim'e götürdüler beni. Dersim anılarımı yazdım. Doğulu vatandaşların özelliklerini yakından tanıdım ve sevdim. Nitekim doktor kızımı istiyen bir doktor sınıf arkadaşı, benim İstanbul'lu olduğumu düşünerek kızımı vermiyeceğimi sanmış. Bu yüzden ailesini çekinerek gönderdi. Ben de «aslınız Elazığ'lıdır, verdim gitti.» dedim. Çünkü, Elazığ'lılar mert ve yiğit kişilerdir.

İşte, otuz sene evvel tanıdığım ve sevdiğim doğulu insanların çocukları, şimdi uyanmış ve sosyalizm davasına sahip çıkmış bulunmaktadırlar.. Artık ne Şeyh Sait ve ne de Şeyh Rıza var. Onlardan çok güçlü olan sosyalizm inancı doğruyu kaplamış.»

Şadi baba bana bunları anlatırken, yağız Anodulu gencinin tok sesi perde perde yükseliyordu mikrofonda:

«— Doğulu kardeşlerim, sözlerime dünyanın en güçlü ve en büyük şairlerinden Nâzım Hikmet'in bir şiiriyle başlamak istiyorum...

Şarktan geliyorum,
Şarkın isyanını haykıraraktan geliyorum..
..... diyerek, Nâzım'ın torunları, Nâzım'ın çocukları Anadolunun tam göbeğinde kendisini anıyor ve dile getiriyorlardı. Sosyalizm bir gül gibi açıyor ve bir çimen gibi bitiyordu Anadolunun bereketli topraklarında...

Sonra, başka bir konuşmacı genç de doğunun çilekeş insanlarına şöyle sesleniyordu:

«Ben nasipsiz yerlerin çocuğu,
Bir merhaba için canını veren.
O Mardin'in, O Muş'un, O Bitlis'in
Her külfetten o en çok,
Her nimetten o en az alan üvey evlat..
Ben mertliğin enayisi Güneydoğulu...»
... ...

Şadi Alkılıç, sevinç gözyaşları dökmekte haklı idi.. Sosyalizmin bereketli bulutları sarmıştı Anadoluyu... Geleceği, mutlu günleri görmek mümkündü doğulu vatandaşların gözlerinde...

Günler günleri, aylar ayları kovaladı. Alkılıç ile ara sıra görüşüyor ve devamlı mektuplaşıyorduk. O, her mektubunda kendisine yapılanları bana yazıyor ve çok dikkatlı olmam gerektiğini söylüyordu.

Bir gün, hiç beklemediğim bir anda, Şadi Alkılıç daireme geldi, beni Kasım ayında gitmek üzere İstanbul'a davet etti. Tabii ben de bu daveti memnuniyetle kabul ettim ve bir Kasım sabahı İstanbul'a hareket ettik. Yolcu-

luğun yorgunluğunu giderdikten sonra, Şadi Alkılıç ilk iş olarak beni Cağaloğlu'na, yani Bâbiâli basınına götürdü.. Yıllardır yalnız yazılarını, eserlerini, romanlarını okuduğum yazarlarla tanıştırdı birer birer...

Fakat, üzülerek söyliyeyim ki, umduğumu bulamadım basınımızda... Evet, üç-beş kişinin dışında sevemedim hiç birini.. Dahi diye taptığım dev sanatçılarımızı görünce hayal kırıklığına uğradım.. Bunları sevmek için, görmemek lâzımdır, kanısı doğdu içimde... Ve onları görmemek, sadece okumak lâzımmış meğer.. Halbuki güneyin insanı sıcak kanlıdır.. Her varlığı ve her insanı sever. Fakat, nedense sevemedim bunları, sevemedim işte.. Çünkü, fikirleri ile zikirleri bir değildir... Ve böylelikle de, İstanbul'un soğuk havasında sıcak kanlılığımı yitirmiştim adeta.. Hayal kırıklığıyla döndüm memleketime...

Batman'a gelir gelmez, toplumcu gençler etrafımı sardı, Alkılıç hakkında bilgi istiyor ve akla hayale gelmedik sorular yöneltiyorlardı. Ben de gençlerin bu ısrarlarına dayanamayıp Batman Gazetesinde **«İstanbul'da Bir Proleter Babası»** başlığı altında bir makale yayınladım, gençleri aydınlatmaya çalıştım.

Makaleyi aynen alıyorum.

İSTANBUL'DA BİR PROTELER BABASI

Nefis bir gece idi.. Hayatın kendisini saadete teslim ettiği ve burcu burcu gençlik kokan tatlı bir gece idi... Tabiatın bu eşsiz güzelliği karşısında geçici de olsa yılların ezilmişliğini, hor görülmüşlüğünü tutup atmak istiyordum içimden..

Evet, güzel bir gece idi. Ve ben, böyle bir gecede mutsuz insanların olamıyacağını düşünürken, Galata Köprüsünün üstünde, «balık ekmek yetmişbeş» sesleriy-

le kendime geldim, gözüm İstanbul sefaletinden arta kalan bir dilenciye takıldı ve içim acıyla burkuldu...

Nihayet, dilenciye baka baka, satıcıyı dinliye dinliye Karaköy İskelesine, oradan da Kadıköy'e geçtim.

Şimdi içimde bir yandan 20 nci asır kapitalist Türkiye'sinde milyonlara varan dilencilerin acısı ve bir yandan da, Anadolu halkının sefaleti var.. Ve ben bu ruhi sarsıntılarla, Moda dolmuşundan inip, bir apartımanın birinci katındaki ziline basıyorum.

Çok geçmeden bir hanım karşılıyor beni. Evet, bir hanım. Şüphesiz ki, bu hanımın kim olduğunu merak edenler olacaktır içinizde. Onun için anlatayım da siz de tanıyın onu:

Bu hanım, hayatını emekçilere vakfetmiş ve bu yolda da ömrünün baharını hapishane köşelerinde, sürgünlerde, siyasi polis baskınlarında geçirmiş proleter sınıfının gerçek babası olan Sayın Şadi Alkılıç'ın hanımıydı. Ve bu hanım, mutluluğunu emekçinin mutluluğunda bulan, onların bütün dertlerini paylaşmak istiyen ve çağının tüm sorunlarına cevap vermek için her felaketi göze alan Sayın Hikmet Alkılıç'tı. Ve ben bu insan seven, iyilik seven hanımın gözbebeklerinde (YARIN EMEKÇİNİNDİR) parolasını okurken, karşımda Türk sosyalizminin öncü kahramanlarından Şadi Alkılıç'ı görüyorum...

Şimdi Alkılıç'ın evindeyim. Kendileri İstanbul'un yerlisi oldukları halde, hâlâ kirada oturmaktadırlar... Devletin kendisine emeğinin çok altında vermiş olduğu maaşın yarısını ev kirasına veriyor Şadi baba.. Geri kalanıylada üç çocuk okutuyor fakültelerde... Ama, bütün bunlara rağmen yine de üzülmüyor ve ekmiş olduğu tohumların filizlendiğini gördükçe, dünyalar onun oluyor sanki...

Nihayet, yemekten sonra, Moda sahillerine gezmeye çıkıyoruz. Deniz hafif çalkantılı, bulutların mehtabı tutup bıraktıkları bir gece..

Evet, burası Moda... Karşımızda mehtabı gözetliyen mavi Marmara, arkamızda, nasırlı ellerin efendileri için yapmış olduğu köşkler, apartımanlar, gazinolar ve 20 nci asrın bütün sefaletine meydan okuyan komprador arabaları.

Fakat, bütün zevkleri boşunadır bu gece onların... Zira, sevgilisinin gözbebeklerinde mehtabı görmeye gelenlere bulut gereken dersi vermekten çekinmemektedir... Deniz, efendilerine gereken mutluluğu verememenin ıstırabiyle kıvranarak haraketlerini şiddetlendirip, onların gerçek kalbini gösteren korkunç ve simsiyah dalgalarını sahile vurmaktadır...

Ben, tarihin proleter babası olarak kaydettiği Şadi Alkılıç'ın müsadelerini istirham ederken, onun canlı ve ak alnında şunları okuyordum:

«TÜRKİYE'NİN TEK KURTULUŞ YOLU: SOSYALİZM» dir.

Yazının yayınlanmasından 20 gün sonra, Şadi Alkılıç'tan bir mektup aldım. Mektubunda aynen şunları yazıyordu:

Sevgili oğlum Mahmut Baksı,

Batman'a, Siirt'e ve sizlere elveda.. Adım, doğu mitinglerine karıştığı için, ilgililer, kürtçülere sempati gösteriyorum isnadiyle beni, her halde Milli Emniyetin gözü önünde bulunayım diye Kadıköy Sağlık Dispanserine tayin ettiler.. Merak etme, her şey düzelir... Gözlerinden öperim.

Sizin Şadi Babanız

Bu satırları okurken, sevinçten yerimde duramıyor ve durumu bütün toplumcu arkadaşlara müjdeliyordum... Gerçekten çok enteresandı bu olay... Ve bu olay, batmak üzere olan kapitalizmin çatır çatır yıkıldığını gösteriyor-

du.. Düşünün bir kere... Türk oğlu Türk olan Sayın Şadi Alkılıç, ilgililerce kürt oluyor ve kürt militanı olarak raporlara geçiyordu...

Bu manzara bana ölüm döşeğinde yatan bir hastanın durumunu hatırlatıyordu. Hani, ölmek üzere olan bir hastanın ölüp ölmiyeceğini anlamak için oğlunu veya kızını gösterirler kendisine. Eğer hasta gösterilen insanı tanıyorsa, ölmeyecek, şayet tanımıyorsa muhakkak ölecek demektir. Böyle anlarda imamlar ayetleri hızlandırır; ağlamalar, sızlamalar başlar ve herkes son yolcuya acıyan gözlerle bakar..

İşte, bugünkü iktidarın ve bugünkü iktidarın yönettiği kapitalist düzenin durumu da bundan farksızdır...

Halbuki Şadi Alkılıç kürtçü değildir ve olamaz da.. Bütün suçu, kürtleri çok sevmesi ve doğuda (Van'da, Siirt'te, Sıvas'ta) sürgünken kürtlerle çok ilgilenmesi, kürtlerin etnolojik vasıflarını öğen bir yazısının ANT Dergisinde çıkması idi.. Nitekim, doğulular da Şadi Alkılıç'ı oldukça seviyor ve etrafını bir hale gibi sarıyorlardı. Siirt'te bütün bir sinema halkı kendisini alkışlıyor, bulunduğu otele civar kaza ve köylerden «Şadi Baba» diye ziyarete geliyorlardı. Bu durum sosyalist akımın doğuda ve kürtler arasındaki gücünü gösteriyordu... Milli İstihbarat bunun için Alkılıç'ın doğuda bulunmasını sakıncalı gördü...

ŞADİ ALKILIÇ DAVASI

«TÜRKİYE'NİN TEK KURTULUŞ YOLU : SOSYALİZM.» Başlıklı yazıdan açılan davanın özeti şudur: 1962 Yılı sonlarında, Cumhuriyet Gazetesi «Liberalizm mi, yoksa Sosyalizm mi?» Konulu bir makale yarışması açtı. Bu yarışmaya Kasım 1962 ayı içinde Şadi Alkılıç da katıldı.

Alkılıç o sırada bir devlet memuru, Sağlık Bakanlığı Türkiye İkmal Depoları Müdürü idi. Geçim yolu yazarlık olan biri değildir.. Arasıra gazetelerde, dergilerde kendi adıyla veya takma adlarla makale ve şiirleri —bilhassa dörtlükleri— çıkmakta idi. 1934 de Remzi Kitapevi tarafından yayınlanmış «Çırpınışlar» adlı şiir kitabıyla, 1960 da neşredilmiş «Bir Elde Kitap, Bir Elde Bayrak» adlı hicivleri vardır.

Cumhuriyet Gazetesine gönderdiği «TÜRKİYE'NİN TEK KURTULUŞ YOLU SOSYALİZM» başlıklı makalesinin altına «mahzur görülen kısımlar çıkartılsın» diye açıkça şerh vermiştir. Bu husus, mahkemede tanık ünlü romancı Yaşar Kemal'in ifadesinden ve dosyaya konulan yazı müsveddesinin altının, mahkemeye verilmeden önce gazete idaresince makasla kesilmesinden anlaşılmıştır.

Juri heyeti, yüzlerce yazı içinden bu makaleyi seçip 12.12.1962 tarihli gazetede yayınladı.

İç İşleri Bakanlığı emri üzerine, İstanbul Emniyet Müdürlüğü 14.12.1962 gün ve 20370 - 2022 sayılı yazısı ile bu makalenin tetkikini İstanbul savcılığından resmen iste-

di. Buna sebep tanınmış birkaç ağır siklet kapitalistin İçişleri ve Adalet Bakanlığına hemen o gün telefonla; «Cumhuriyet Gazetesindeki makaleyi gördünüz mü, Türkiye komünistliğe götürülmek isteniyor, takibat gerekir» kabilinden ağır basmaları ve ayrıca dokuz adet kadar ve Türkiye'nin muhtelif yerlerinden namussuz jurnalcının, yani vatan haini ve ırkçıların ihbar mektuplarının İstanbul Savcılığına gelmesidir.

Şadi Alkılıç için hemen o gün giyabî tevkif kararı çıkarıldı. O tarihlerde Şadi Alkılıç İstanbul'da değildi, bir iş için Bursa'ya gitmişti. Ancak 24.12.1962 günü İstanbul dokuzuncu Sulh Ceza Hakimliği tarafından tevkif edilip Sultan - Ahmet Ceza Evine gönderildi.

Tevkif kararını veren hakim Şadi Alkılıç'ı dinledikten sonra: «BİZİM FİKİR ADAMLARINA HÜRMETİMİZ VARDIR, FAKAT NE YAPALIM MAALESEF ELİMİZDEKİ KANUNLAR BÖYLE.» diye üzüntüsünü açıklamıştır.

Tevkiften sonra 6 Ocak 1963 sabahı erkenden bir jeep ile gelen iki sivil siyasi polis ve bir de gene sivil siyasi polis komiseri, Kadıköy'de kira ile oturduğu evi basıyor. Evde tedhiş usulü ile bir arama yapıp kıyı köşe, sandık sepet, kadınların iç çamaşırlarına kadar her yeri tarıyor. Şadi Alkılıç'ın şahsi kütüphanesinden ve yazı masasından bir çok kitap ve yazıları alıp götürüyor. «Siyasi polisin biri BÜYÜK EKONOMİSTLER adlı kitabı BÜYÜK KOMÜNİSTLER sanarak, «Komiserim, büyük komünistler kitabını buldum» diye heyecanla komisere koşuyorsa da, polis komiseri «Oğlum bu kitap komünist değil, ekonomist. Yani hesapçı demek.» diyerek bilgisini ispat ediyor!

Şadi Alkılıç'ın evinden alınan kitap ve yazılar üzerinde inceleme yapan üç üniversite profesörü aynen: «Kitap vesaire evrak üzerinde yapmış olduğumuz incelemeler so-

nunda bunların mer'i mevzuat muvacehesinde suç teşkil etmedikleri neticesine varmış bulunuyoruz.» hükmü ile 9.1.963 tarihinde mahkemeye bilirkişi raporu vermişlerdir. İstanbul Savcılığı Basın Bürosu hazırlık 1962 ye 432 sayılı kararı ile «Kitap ve evrakın Şadi Alkılıç'a iadesine. Ayrıca herhangi bir takibat icrasına mahal bulunmadığına» karar almıştır.

SUÇ İŞLEYEN ADALET BAKANI

Şadi Alkılıç Sultan Ahmet Ceza Evinde yatmakta iken yazı işleri Müdürü Kayhan Sağlamer de tevkif edilmiş ve dava 4.1.1963 tarihinde 336/1 sayılı kararla 1. Sorgu hakimliğince 1. nci Ağır Ceza Mahkemesine sevk edilip son tahkikata başlanmıştı...

Davaya 1. nci Ağır Ceza Mahkemesinde bakılırken zamanın koalisyon hükümetinin Adalet Bakanı Abdülhak Kemal Yörük, makaleyi Türkiye Büyük Millet Meclisi Senato Kürsüsünde aynen okuyup; «Bu makale de komünist propagandası değilse, komünist propagandası başka türlü nasıl olur?» diye nutuk atarak Adalet cihazına ve hakimlere baskı yaptı...

Halbuki kanunlara göre bir dava görülürken ona müdahale etmek cezayi mucip bir suçtur. Adalet Bakanı göz göre göre bu suçu sorumsuzca işledi.

Tarafsız gazeteler, bu müdahaleyi Anayasa hükümlerine Adalet Bakanının tecavüzü sayarak protesto ettiler.. İlhan Selçuk, Çetin Altan, Doğan Avcıoğlu gibi birçok değerli yazar Adalet Bakanının bu tutumunu muhtelif makaleleriyle yerdiler.

Üniversite çevreleri Adalet Bakanının bu müdahalesini Anayasa hükümlerine Adalet Bakanının tecavüzü sayarak protesto ettiler. Bir sendika başkanı, Adliye Bakanının oda kapısına «İSTİFA ET!» diye bir levha astı. Bu

levhanın oda kapısma asılı resmi Cumhuriyet, Akşam ve Milliyet gazetelerinde çıktı.

Türkiye'deki bütün gazeteler, baş sahifalarda büyük başlıklarla —Lehte veya aleyhte— dava ile ilgilenmeye başladılar. Avrupa radyo ve gazetelerinde de bu dava konu oldu.

İstanbul 1. nci Ağır Ceza Mahkemesi duruşma sırasında, 9.5.1963 tarih ve 5/106 sayılı kararla bu davaya bakmaktan çekildi ve çekindi. Dosya 14.5.1963 tarihinde İstanbul 2. nci Ağır Ceza Mahkemesine geldi. Bu mahkeme dahi 5.7.1963 tarihli 103/132 sayılı kararı ile bu davaya bakmaktan çekindi ve çekildi.

Bu çekinme ve çekilmeler, suçlamanın çürük ve haksız olduğunu gösteren karinelerdir.

2. nci Ağır Ceza Mahkemesi çekilince merci tayini suretiyle bu sefer dava İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesine geldi. Bütün bu süre içinde Şadi Alkılıç hapishanede idi...

İstanbul 3. ncü Ağır Ceza Mahkemesince, üç kişilik bir bilirkişi heyeti seçildi: İstanbul Üniversitesi Anayasa Hukuku Profesörü Dr. Hüseyin Naili Kubalı, İktisadi Doktrinler Tarihi Doçenti Dr. Oktay Yenal ve Bir yabancı petrol şirketinin otuz bin lira aylıklı memuru Hazım Atıf Kuyucak... (Bu Şirket Mobil Oil'dir). Prof. Dr. Hüseyin Naili Kubalı, 5 Ekim 1963 tarihinde, makale hakkında verdiği uzun ve ilmi gerekçeli bilirkişi raporunda aynen : «YÜKSEK AHLÂKİ DEĞERDE BİR DÜNYA GÖRÜŞÜNÜN İFADESİDİR. BU MAKALE BİZE MEŞHUR VE VATANSEVER JEAN JAURÈS'ın BARIŞÇI ENTERNASYONALİZMİNİ HAYIRLATIYOR.», «TAM İLMİ VE MUKAYESELİ ÖLÇÜLERLE TETKİK OLUNDUĞU ZAMAN AÇIKÇA ANLAŞILIYOR Kİ, ŞADİ ALKILIÇ, KOMÜNİZM İDEOLOJİSİNİN PROPAGANDASINI YAPMAMAKTADIR.» kesin mütalaasını vermiştir. Ayrıca ikinci bilirkişi Doçent Dr. Oktay Yenal «ÇOĞUNLUK

YOKSULLARDA BULUNDUĞUNDAN SOSYALİZMİN KANUN ZORU İLE TATBİKATI DEMOKRASİ KURALLARINA DA UYGUN DÜŞECEKTİR, CÜMLESİ ŞADİ ALKILIÇ'IN MAKALESİNDE BULUNMAKTADIR. BU CÜMLE DİKKATE ALINIRSA MAKALENİN KOMÜNİST PROPAGANDASI OLARAK YORUMLANMAMASI DOĞRU OLUR.» diye biten bir rapor vermiştir. Bu arada yalnız Hazım Atıf Kuyucak —ki bu zat sosyalistlerce malum ve müsecceldir— evet bu zat bir iki satırlık ve gerekçesiz kısa bir yazı ile 4 Ekim 1963 günü «Bu makale T.C. Kanunun 142 nci maddesinin 1. fıkrasına göre bir suçtur.» diye rapor vermiştir.

ÜNLÜ BATI SOSYALİSTLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Bu sıralarda İstanbul 3. Ağır Ceza mahkemesine makalede komünizm propagandası bulunmadığı hakkında şu yazı ve mütalealar gelmiştir:

A) Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Anayasa Hukuku Prof. Dr. Bahri Savcı'dan ilmi gerekçeli mütalaa yazısı: MAKALEDE KOMÜNİZM PROPAGANDASI YOKTUR.

B) Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Prof. Sadun Aren'in raporu: MAKALE SOSYALİZMİN İFADESİDİR.

C) ÜNLÜ... FLOZOF, Büyük İngiliz düşünürü BERTRAND RUSSEL'in yazısı: (ŞADİ ALKILIÇ'A YAPILAN BARBARCA BİR ZULÜMDÜR.)

D) Cambridge Üniversitesi Profesörleri J. Ayer ve Prof. Maurice Dobb'un lehte yazıları...

E) Halen İtalyan Cumhurbaşkanı bulunan Saragat'm (AVRUPADA HER SOSYALİST BU MAKALE ALTINA İMZASINI ATAR.) cümleli mektubu.

F) İtalyanın eski Başbakanlarından ve İtalyan sosyalist partisi lideri Prof. Nenni'nin gerekçeli yazısı.

Bu sekiz adet bilimsel yazıda, makalenin asla bir komünist propagandası olmadığı ilmen ispat edilmiştir.

Bütün bu rapor ve mütalaalar mahkeme dosyasında, yani mahkemedeki esas resmi dosyada aynen mevcuttur.

Prof. Nenni, yazısında aynen: ŞADİ ALKILIÇ'IN MAKALESİNDE, KAUTSKY'lerin, JAURÈS'lerin ve Turati'lerin YARATTIKLARI EN İYİ HÜMANİST SOSYALİZM GELENEĞİNE BAĞLANABİLECEK BİR YAZI BAHSE KONU BULUNMAKTADIR.» «BURADA ŞUNU İLAVE ETMEK İSTERİM Kİ, BUGÜN GENERAL FRANCO'NUN İSPANYASI HARİÇ, HİÇ BİR MEMLEKETTE BAHSE KONU MAKALE GİBİ BİR YAZI DAVA MEVZUU OLAMAZ.» demektedir.

Halen İtalyan Cumhurbaşkanı olan Saragat ise, mahkemedeki dosyaya giren mektubunda aynen: «NETİCE OLARAK ŞADİ ALKILIÇ'IN YAZISI KOMÜNİST BİR YAZI DEĞİLDİR. HER HANGİ BİR BATI SOSYALİSTİNİN ALTINA İMZA KOYABİLECEĞİ BİR YAZIDIR.» diye düşüncesini açıklamıştır.

Paris'te çıkan 9 Ocak 1963 tarihli Le Monde gazetesinde de bu davanın yersizliğini belirten bir başyazı yayınlandı.

İngiltere Cambridge Üniversitesi Profesörlerinden A. J. Ayer de 6 Şubat 1963 günlü mektubunda: «YAZIDAKİ USLUP VE DUYGULARA, TÜRK HÜKÜMETİNİN NEDEN İTİRAZ ETTİĞİNİ ANLIYABİLİYORUM, AMA BUNUN HÜKÜMETİN DAVRANIŞLARINI HAKLI GÖSTERDİĞİNE KESİNLİKLE İNANMIYORUM, HATTA ÖRNEĞİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER YASASINDA AÇIKLANDIĞI BİÇİMDE İNSAN HAKLARI İLKELERİ İLE BAĞDAŞAMIYACAĞINI DÜŞÜNÜYORUM.» diyordu.

Aynı Üniversitenin İktisat Profesörü Maurice Dobb'un mahkeme dosyasında bulunan 31 Ocak 1963 günlü

mektubunda : YAZARIN VE YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜNÜN BU MAKALE YÜZÜNDEN HAPSE GİRMİŞ OLMALARINI GÜLÜNÇLÜK DERECESİNE VARAN ALT ÜST EDİCİ BİR OLAY.» olarak nitelendirmektedir.

Dünyaca tanınan Bertrand Russell ise, 31 Ocak 1963 tarihli mektubunda «Bu adamın ve yazı işleri müdürünün hapis edilmesini dayanılmaz bir baskı davranışı sayıyorum. Bu, NATO ilyelerinde barbarca zülmun bir örneği daha olmaktadır» demektedir.

BERTRAND RUSSEL in MEKTUBU

The Earl Russell, O.M.F.R.S.
Place Perrhyn
Penryhysdendraeth,
Merioneth

Y. Kemal
67. Ch. Hinton Road
Cambridge

31 Ocak 1963

Sayın Bay Kemal,

Mektubunuza ve bay Şadi Alkılıç'ın yazdığı yazının kopyesine teşekkür ederim. Bu genç adamın ve yazı işleri müdürünün hapsedilmelerini dayanılmaz bir baskı davranışı sayıyorum. Bu, NATO üyelerinde barbarca zulmün bir örneği daha olmaktadır. Bu ülkelerin «hürriyet»le ilgisi, onu vahşice bastırmaları dışında pek ender ortaya çıkmaktadır. İki adamın da affedilmeleri için gösterilecek çabaları her bakımdan teşvik etmek isterim. Bunu lütfen Türkiyede protesto etmekte olanlara iletin.

Size Londra'da «Af», Bay Benenson ile temasa geçmenizi tavsiye ederim; yardımları dokunabilir.

Saygılarımla,
BERTRAND RUSSELL.

İTALYAN CUMHURBAŞKANI SARAGAT'ın MEKTUBU

İtalyan Sosyal Demokrat Partisi
Sosyalist Enternasyonalin İtalya şubesi
Piazza Colonna, 366

Roma, 30.1.1963.

Sayın Profesör,

Yazıyı okudum. Önce şunu belirteyim ki, ben İtalyan C. Anayasasına göre hiç kimsenin bizzat kendi fikir ve kanaatlerinden dolayı takibata maruz kalmıyacağı ve herkesin kendi düşüncesini sözle, yazıyla ve her türlü yayın vasıtasıyla serbestçe açıklamak hakkına sahip bulunduğu kanaatindeyim. Şimdi, makalenin sosyalist mi, yoksa komünist mi olduğu hususuna cevap vereyim. Komünizm terimine, sosyal adaleti gaye olarak almakla veya aldığını söylemekle beraber, batı'da İllüminizm, Fransız ihtilali ile gelişen insan ve yurttaşlık hakları, her milletin bağımsızlık hakkı v.s. gibi siyasi demokrasi pirensiplerini kabul etmiyen bir sistem anlamı vermekteyim. Sosyalizm terimine ise sosyal adaleti amaç olarak alan, fakat ayni zamanda siyasi demokrasi prensibini de esas prensip edinen bir sistem anlamı veririm. Bana haklı ve doğru gelen bu görüş açısından Şadi Alkılıç'm makalesi komünizmi öven bir makale değildir. Makalede komünizm kavramının şartları bulunmamaktadır. Gerçi makalede şunlar okunuyor: (Sosyalizm istismar hırsına karşı kanunla ve hükümet zoru ile kurulacaktır, evet, zorla...) fakat yazarın burada kastettiği zor hükümet ve kanun zorudur ve makalede bütün hür toplumlara has insanın esas haklarına hürmet etmiyen ve demokratik bir hüviyete sahip bulunmayan bir hükümet ve kanun kastedildiğini akla getirecek bir husus yoktur.

Makale ilkel ve ütopist bir sosyalizm kavramı aksettirmektedir. Netice olarak, Bay Şadi Alkılıç'm yazısı komünist bir yazı değildir. Bundan bir asır önce herhangi bir batı Sosyalistinin altına imzasını koyabileceği bir yazıdır ve teorik alanda gecikme sebebiyle kusurludur.

GİUSEPPE SARAGAT
(İtalyan Cumhurbaşkanı)

PIETRO NENNI'nin MEKTUBU

Camera Dei Deputati
(Millet Meclisi - İtalya)

Taormina, 5 Şubat 1963

Sayın Profesör,

Bu makalede bir Hakimin suçlandırılan makaleyi yayınlayan gazete mes'ul müdürünün tevkifini emredecek derecede komünizm propagandası ve methiyesi suçunun unsurlarını görebilmesini öğrenmekle şaşırdım. Bu yazıyı özel bir komünist propagandası hareketi olarak anlamak, sadece bir taraftan kuvveti bir sayı fazlalığı değil fakat şiddet olarak anlayan ve diğer taraftan da sosyalizmin kuruluşunu aşağıdan yukarı, yani demokratik vicdanın gelişmesi ile değil de yukarıdan aşağı mümkün gören ikili bir kavramın hakimiyeti altındaki modern komünizmin ayırıcı vasıflarını hesaba katmıyan bir kimsenin harcı olabilir. Komünizmin üçüncü ayırıcı vasfı da parti ve devlet hegemonyası kavramıdır. Bütün bunlar Şadi Alkılıç'ın yazısının ruhuna ve lâfzına yabancıdır.

Bugün general Franko'nun İspanya'sı hariç hiç bir memlekette bahse konu makale gibi bir yazı bir dava konusu olamaz.

PİETRO NENNİ
(İtalyan Sosyalist Partisi Başkanı ve İtalya eski Başbakanı)

PROFESÖR A. J. AYER'in MEKTUBU

AYER
New College
Oxford

6 Şubat 1963

Sayın Bay Kemal,

Mektubunuza teşekkür ederim. Söz konusu ettiğiniz yazıdaki üslup ve duygulara, Türk Hükümetinin neden itiraz ettiğini anlıyabiliyorum; ama bunun hükümetin davranışlarını haklı gösterdiğine kesinlikle inanmıyorum. Hattâ, örneğin Birleşmiş Milletler Yasasında açıklandığı biçimde, insan hakları ilkeleriyle bağdaşamıyacağını düşünürüm.

Saygılarımla,

A. J. AYER
(Oxford Üniversitesinde
Felsefe Profesörü.)

PROFESÖR M. DOBB'un MEKTUBU

Maurice Dobb
Trinity College
Cambridge

Sayın Bay Kemal,

Mektubunuza ve ilişikte bulunan kovuşturma konusu yazının çevirisine teşekkür ederim. Bu yazı hiç olmazsa bu ülkede, İskandinavyada, Fransada ve İtalyada zararsız sayılırdı sanırım. Bunun, söz konusu genç adamın ve gazetenin yazı işleri müdürünün hapse girmesi sonucunu doğurmuş olmasının gülünçlük derecesine varan altüst edici bir olay olduğu noktasında sizinle birleşiyorum.

Aynı zamanda davanın dayandığı ceza kanununun Mussolini'nin ceza kanununun o derece tıpatıp çevirisi olması da şaşırtıcıdır. Yakın yıllarda Türkiyede olagelmiş değişikliklerden sonra böyle bir maddenin kanunda kalması kadar, bunun uygulanmaya kalkışılması da gariptir. Umarım ki söz konusu ettiğiniz protestolar hiç olmazsa iki mağdurun salıverilmesini sağlar.

M. DOBB
(Cambridge Üniversitesi
Ekonomi Profesörü.)

Verilen bilirkişi raporları üzerine, Alkılıç hapisten çıkarıldı. Fakat o güne kadar boş yere tam 10 ay, yani 300 gün hapiste kaldı.

Hapistan çıktı ama, dava yine de devam etti.

3. Ağır Ceza Mahkemesi 29 Şubat 1964 günü oybirliği ile beraatine karar verdi. Kararda imzası bulunan hakimler, Başkan Uluer Yüceöz, Nejat Yavuz ve İsmet Paksoy idi.

31 büyük sahife tutan ilmi, hukuki esas ve gerekçelerle sağlamlaştırılmış bu kararda, adalet ve hukukun bu makaleye beraattan başka bir hüküm veremiyeceğinin en sağlam kanuni ölçülerle ispatı vardır.

Bu muhkem beraat kararı üzerine, tekrar memuriyete tayin edildi, fakat idari bir tasarrufla İstanbul'da okuyan çocuklarından ayrılarak Sivas'a «SÜRGÜN» giderek, Sıvas Sağlık Kollejine Müdür Muavini oldu.

Sivil siyasi polisin de daimi takibi altında tutuldu. Dava Türk Üniversitelerinde tartışma ve seminer konusu oldu. Ayrıca bir çok Avrupa radyosu ve gazeteicler sendika ve birlikleri Alkılıç'ın hapsedilişini, fikir özgürlüğüne tecavüz olarak niteledi̇ler.

7 milyon tirajlı Amerikan gazetesi Newyork Herald Tribune 5.6.1963 tarihli nushasında çıkan uzun bir baş-

yazıda «Makale bugün herhangi bir Avrupa ülkesinde hiçbir tepki yaratmayacak özelliktedir. Fakat son kırk yıldanberi solculuğun bir tabu haline geldiği Türkiye için bu, bir istisnadır...

Yazıda işaret edilen adaletsizliklerin ve kusurların çoğu Türkiyede halen mevcuttur. Bunlar daha önce çok söylenmiş ve özellikle 1960 yılında Menderesin devrilmesi ile sonuçlanan askeri hükümet darbesinden sonra sol eğilimli birçok gazete yayınlamıştır. Bununla birlikte bu tenkidlerin çoğu şimdiye kadar entelektüel planda kalmış ve büyük halk çoğunluğu tarafından kolayca anlaşılamamıştır.

Fakat Şadi Alkılıç'ın makalesinin açıklığı ve güçlülüğü okuyan herkesin anlıyabileceği, ya da okumayanlara kolayca anlatılabilecek nitelikte olmasıdır.

Bu yüzden söz konusu dava, sadece rejimin bir tecrubesi olmayacak, aynı zamanda Türkiyenin hangi istikamete yöneleceğini de gösterecek bir işaret olacaktır» diye yazılmaktadır.

İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin verdiği beraat kararına, Adalet Bakanlığı İstanbul Savcısı yedi gün içinde itiraz etti. Yargıtaya baş vurup mahkumiyet istedi. Dosya Ankara'ya gitti. Yargıtay Birinci Ceza Dairesi 64-1005 esas ve 64-1318 karar sayısı ile beraat kararım bozdu.

Dava dosyası, yeniden bakılmak üzere İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesine gelince, ilk duruşmada Adliye tarihinde görülmemiş çok muhteşem bir şey oldu.

Başkan Uluer Yüceöz ve üye İsmet Paksoy, Yargıtay Ceza Dairesinin bu bozma kararını «Delil müessesesini ve gerek delilleri mahkemenin serbestçe takdir hakkını bir tarafa iten ve adalet tarihinde eşine rastlanmayan bir eda taşımaktadır. Delil müessesesini inkar ve mahkemenin takdir hakkına bir taaruz teşkil etmektedir.» diye aslanca

kükreyen bir protesto ile cevaplandırdı ve bu davaya bakamıyacağını kararında bildirdi. Böyle bir olay, Türk Adliyesinde ilk defa oluyordu. Bu kahraman karar bütün çevrelerde büyük yankılar uyandırdı.

İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi bu cesur kararıyla çekilince, dava dosyası bu sefer 5. Ağır Ceza Mahkemesine geldi. İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi davaya baktı ve 1964-260 esas, 1965-19 sayılı kararı ile ikinci defa beraatine hükmetti.

Adalet Bakanlığı İstanbul Savcılığı bu sefer Yargıtay Başsavcılığına baş vurarak kararın bozulmasını ve Alkılıç'm cezalandırılmasını altıncı defa istedi. Başsavcı, dosyayı Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kuruluna yolladı. Genel Kurul, 1/0-158 esas ve 150 numaralı ve Nisan 1965 tarihli kararı ile, Alkılıç'ın 142. Maddenin 1. fıkrası ile cezalandırılması gerektiğine hüküm verdi.

Evvelce, 15.3.1965'te beraat kararı veren 5. Ağırceza Mahkemesi Yargıtay Genel Kurulunun bu kararına, kanun gereğince uymaya mecbur olduğu için 13.5.966 günü 6 sene 2 ay hapsine ve iki yıl sürgün edilmesine ve müebbeden amme haklarından mahrumiyetine karar vermek zorunda kaldı. Alkılıç bu karar üzerine derhal tevkif edilerek Sultanahmet Cezaevine gönderildi.

Bu defa da kararı Şadi Alkılıç Temyiz etti.

Davanın başlangıcında Onun ile birlikte aynı madde (142/1) Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Kayhan Sağlamer de tevkif edilmişti. Türkiyemizin o zamanki Başbakanı «Kayhan'a yazık oldu» diye gazetelere beyanat verdi ve beyanattan bir hafta sonra Sağlamer hapisten çıkarıldı. Halbuki kanun karşısında durumu Şadi Alkılıç'ın aynı idi. Tabanca (yani yazı) Şadi Alkılıç'ın idi ama, patlatan Kayhan Sağlamer idi. Ve Şadi Alkılıç'ı göz göre göre 6 sene 2 ay hapis, iki yılda sürgüne mahkûm edenler, Kayhan Sağlamer'i de bıraktılar gitti... Bu şekli

adaleti bile rencide edecek adlî bir hata idi, bu hata biçimsel hukuka bile sığmıyordu... Aslında Şadi Alkılıç'ta suçsuzdu, Sağlamer de.. (Bu Yargıtay tezatı, ikinci defa Alkılıç beraat ettiği zaman, İstanbul 5. Ağırceza Mahkemesinin kararında açıkça gösterilmiştir.)

Şadi Alkılıç'ın dilekçesini 1966 ayı içinde Yargıtay Birinci Ceza Dairesinde tetkike başlandı. Aynı dava dosyası ikinci defa geliyordu. Birinci gelişinde bu daire yedibuçuk yıl hapisliğini, iki yıl sürgün ve müebbeden kamu haklarından yoksun bırakılmasını istemişti.

Artık Alkılıç davası ileri çevrelerle gericiler arasında inada biniyordu. Bu arada Ankara'lı toplumcu Avukatlar bir dernek kurdular ve Alkılıç'ın savunmasını üzerlerine aldılar. Alkılıç kendilerine Toptaşı Cezaevinden vekâletname ve teşekkür mektupları yolladı.

Bu avukatlar Ankara Barosunun en ünlü, en bilgili kişileriydi. İçlerinde yeni Anayasayı hazırlıyan profesör Turan Güneş de vardı.

Mudafaa için Birinci Ceza Dairesi gün tayin etti. Alkılıç yeni bir dava stratejisi çizmek zorundaydı, bunun gereği Birinci Ceza Dairesini red etmekti. Haklı red sebebini avukatlarına mektupla yazdıysa da ilk önce kabul etmediler. «Yargıtay hakimlerini red etmek mutad değildir, ters tepki yaratır.» gerekçesiyle isteğini yersiz buldular.

Halbuki çok haklı red sebebi vardı: Yargıtay Birinci Ceza Dairesi ve Ceza Daireleri Genel Kurulu hakimleri şahsen Alkılıç'ın kendilerine İstanbul'daki bir duruşma esnasında, 5. Ağır Ceza Mahkemesinde hakaret ettiğini ileri sürerek ondan davacı idiler.. Yani onların tabiri ile «aralarında husumet tahaddüs etmişti.» Hakaret davası, Yargıtayın isteğiyle, İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesinde görülmekte idi.

Aylar geçiyor... Alkılıç cezaevinde yoksulluk içinde bocalarken, İstanbul'da bulunan hane halkı da daha feci mali sıkıntılara düşüyor.. Anadolu da görevli doktor ve hakim çocuklarının en büyük fedakârlıkla kendi aile bütçelerinden, maaşlarından ayırdıkları paralar Ankara'da üniversitede okuyan iki oğlunun masrafları ile ev kiralarını güç karşılıyordu. (Doktor ve hakim çocukları da ev bark, çoluk çocuk sahibidirler, buna rağmen hiç bin maddi fedakârlıktan kaçınmamışlardır.)

Bir yandan kişisel maddi, mali bunalımlar bir yandan hapisliğin büyük ıstırabı, bir yandan bu davayı sosyalizm yolunda bir propaganda aracı haline getirme çabası... Ve böylece yıllar boyu sürdü gitti... Burjuvazi onu hapis etmekle, sosyalizmin etken bir propagandasını yapmak silahını kendi eliyle Alkılıç'a teslim etmişti... Bu ona verilmiş en büyük fırsattı. Ve O hapisliğini yani bu fırsatı 141-142 yi çürütmek, sosyalizmi aktüel kılmak için Türkiye ve dünya çapında kullanıyordu...

Merkezi Londra'da bulunan ve Birleşmiş Milletler Teşkilâtı ile istişari mahiyette birlikte çalışan (Amnesty İnternational), (Uluslararası Af Örgütü) Türkiye'deki dostlarının çabaları, Londra'da Selma Asworth'un uğraşıları sonu, Alkılıç'ın durumuyla yakından ilgilenmeye ve onu hapisten kurtarmak için Cumhurbaşkanına, Başbakana, Adalet bakanına mektuplar yazmaya başladı.

Bu hapsedilişin büyük bir adlî hata olduğunu ısrarla ileri sürdü, dünyaya yaydı. Hatta bu davayı tetkik için iki mümessili İstanbul'a yolladı. İngiltere'de Merkezi Londra'da bulunan Türklerin kurduğu KARDAŞ Derneği Başkam kahraman Türk kadını Selma Asworth hiç bezmeden, hiç ara vermeden Alkılıç'ın hapisten kurtuluşu için savaşıp duruyordu...

Bu ikinci hapsedilişte bu dişi sosyalist savaşçı er kişilerin çoğundan daha yaman bir güçle onun kurtuluşuna çalıştı.

Selma hanımın Türkiye için çarpan kalbi, en yüce vatan severliğin doruklarından kanat seslerini Türkiye'ye ve dünyaya duyuruyordu.. Vatandaşlarının uğradığı her zülum, her haksızlık karşısında kükrüyor, zulmün üzerine, yetkililerin üzerine kartal gibi saldırıyordu... Dünyayı ayağa kaldırıyordu.

İç ve dış çabalar neticesi dünya basın ve radyoları bu dava ile iyiden iyiye uğraşmaya başladılar. Bu esnada Merkezi Cenevre'de bulunan beynelmilel basın enstitüsü bu adlî hatayı (bir broşür yayınlayarak) dünyanın muhtelif memleketlerindeki binbeşyüz büyük gazeteye duyurmuştur.

Dünya kamu oyu «FİKİR SUÇU» diye icad edilen yerli MALI UYDURMA suçu kabul etmiyor, bir tek makale yüzünden bir yazarın yedibuçuk yıl hapis, iki yıl sürgün, müebbeden kamu haklarından yoksun bırakılışına isyan ediyordu... Dünya insanlığı bir bütündü.

Alkılıç, bu ortamda avukatlarına uymadı, Yargıtay Birinci Ceza Dairesini reddeden bir dilek;e yazdı, hapishaneye ziyarete gelen karısına verdi.

Aradan bir hafta geçti... Karısı dilekçenin posta makbuzunu ısrarlarına rağmen bir türlü getirmiyor ve hep unuttum diyordu. Nihayet Alkılıç onu biraz sıkıştırınca konuştu: «Bu kadar büyük avukattan sen daha iyi mi anlarsın? Onlar red etme, işin daha kötü gider dediler, dilekçeni yollamadım yırttım» demesin mi?..

Halbuki davanın yine evvelce ceza veren Birinci Ceza Dairesinde kalması Alkılıç için bir felaketti.. Elbette kendi kararlarından kendileri dönmiyecekti, şu halde O'nun temyiz edişinin manası kalmıyordu.. Halbuki ortam kurtuluşuna müsait idi..

Ertesi gün Alkılıç yeni bir istida daha yazdı. Red dilekçesi hapishaneye gelen bir ziyaretçi ile Yargıtaya postalandı.

O'nun bu red taktiği, ısrarlı mektupları sonunda avukatları tarafından da kabul edildi, onlar da bu yolda yürüdüler.

Sırf Alkılıç'ın buluşu olan bu red taktiği ve açılan beynelmilel kampanya yargıtaym dava üzerinde daha dikkatle durmasını ve sonuç olarak da hapisten kurtuluşunu sağladı.

Tam bu sıralarda «Amnesty International» teşkilâtı da ünlü dünya büyüklerinin, aşağıda imzaları yazılı yüce kişilerin şu mektubunu Yargıtay Başkanlığına yolladı.

AMNESTY INTERNATIONAL'IN MEKTUBU

Yargıtay Başkanlığına 13 Ocak 1967
Ankara
Türkiye

Sayın Başkan,

Bildiğiniz gibi, Amnesty International Birleşmiş Milletler ile istişari olarak çalışan, tarafsız, insaniyetsever bir kuruluştur. Dünyanın bütün ülkelerinde, vahşetin sözcülüğünü yapmış yada uygulamış olmamaları şartıyla, ırk, din ve görüşlerinden ötürü mahkûm edilen bütün kadın ve erkeklere yardım amacıyla kurulmuştur. Bu çeşit mahkûmlara yardım etmeye çalışırken, her vatandaşa dünşünce, din ve vicdan özgürlüğü'nü ve «fikir ve söz özgürlüğünü» garanti eden Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesinin gerçekleşmesine çalışmış oluyoruz. Örneğin, şu sırada Sovyetler Birliğinde yazar Siniavsky ile Daniel'in, Yugoslavya'da yazar Mihailov'un mahkûm edilişleri ile özellikle ilgilenmekteyiz.

Bu sebeplerden dolayı, şu sırada Türkiye'de hapiste bulunan Şadi Alkılıç'ın müracaatını müzakere etmek üzere 3 Şubat 1967 de toplandığınız zaman kendisine karşı atifette bulunmanızı rica ediyoruz. Elimizdeki belgelere göre, Şadi Alkılıç, Cumhuriyet Gazetesinde, sosyalizmi savunan bir makale yayınlamış olduğu için 1962 Aralığında tevkif edilmiştir. Müteakiben, Türk Ceza Kanununun 142/1 maddesine göre itham edilmiş ve 1965 yılında altı yıl iki ay hapis ve iki yıl sürgün cezasına mahkûm edilmiştir.

Şadi Alkılıç'ı müdafaa ederken, herkesin fikirlerini serbestçe her hangi bir gazetede yayınlama hakkını müdafaa etmek zorunda olduğumuzu göz önünde tutmaktayız. Ayrıca, Şadi Alkılıç davasında, kendisinin iki kere, iki ayrı Türk Ceza mahkemesi tarafından beraat ettirildiğini ve üçüncü ceza mahkemesi makaleyi İstanbul Üniversitesinden üç kişilik tarafsız bir bilirkişiye havale ettiği zaman ekip üyelerinden ikisi Anayasa profesörü H. N. Kubalı ve iktisad Doç. Oktay Yenal, komünist propagandasının mevzuu bahis olmadığına karar vermişlerdir. Bu görüş, Prof. Ayer, Signor Saragat ve Prof. Nenni dahil, milletler arası üne sahip bir çok profesör tarafından teyid edilmiştir.

Bunların hepsi komünist propagandasının mevcut olmadığını belirtmişlerdir.

Şadi Alkılıç'ın makalesinin ütopik sosyalizm davasının iddealist bir takdimi olduğu beyan edilmektedir. Makale, sosyalizmin ancak çoğunluk iradesi ve demokratik ilkelere uygun olarak, kanun yoluyla uygulanabileceğini kabul etmektedir. Bu görüş proletaryanın diktatörlüğünü şart koşan Marksçı öğretiyle tam manasıyla tanakuz halindedir. Marks ve Engels'in eserlerinin İstanbul'da kolayca satın alınabileceği göz önünde tutul-

dukta, bay Alkılıç'm makalesinin tehlikesi hususundaki korkular mubalağalı gibi gözükmektedir.

Şu var ki, Şadi Alkılıç'ın makaleyi yayınlamış olmak sorumluluğunu hiç olmazsa Cumhuriyet'in yayın kadrosu ve makalenin yayınlanmasını uygun gören juri üyeleri ile paylaşması gerektiği beyan edilmektedir. Şadi Alkılıç'ın, gazetenin sahibi ve yazı İşleri Müdürünün de bulunduğu —ki bunların her ikisinin de yayınlarla ilgili kanunlara aşina olmaları gerekirdi.— bir komite tarafından tetkik ve tasvip edilmiş olan makalesinde itiraza yol açacak bir şey bulunmadığını tahmin etmiş olması normaldir.

Türkiye Avrupa Konseyinin üyesidir. Bu yüzden, Avrupa İnsan Hakları Beyannamesinin kesin yetki maddesini henüz imzalamamış olsa da beyannamenin ve ihtiva ettiği teminatın ruhuna uymayı arzu etmesi gerekir. Bu durumda ve Şadi Alkılıç dolayısıyla uyanması muhtemel milletler arası ilgi ve endişe karşısında, Türkiye, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyinin hür ve demokratik bir üyesi olmak niteliğini ancak bu zata karşı atifet göstererek muhafaza edebilir.

Saygılarımla.»

İmzalar :

Robert Swann, Genel Sekreter,

Merkezi Londra'da bulunan Amnesty International'ın yöneticileri: Centerbury Başpiskoposu (İngiltere), Uluslararası İnsan Hakları Birliğinin Başkanı Roger Baldwin, (U.S.A.), Pablo Casals (Portorico), Danilo Dolçi (Sicilya), Profesör Erich Fromm (Newyork ve Meksika), General Sir Brian Horrokscks (İngiltere), J.F. Laive (İsviçre), Profesör Salvador de Madriaga (İspanya), Yehudi Menuhin (İngiltere), Profesör Gunnar Hyrdal (İsveç), Pablo Neruda (Şili), Profesör Robert Oppenhe-

imer (U.S.A.), Alan Paton (Güney Afrika), Abbe Dominique Pire (Nobel Ödülü Almıştır), Walter Reuther (U. S.A. Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası Genel Başkanı), Sean Mac Bride S.C. (Uluslararası Hukukçular Komisyonu Genel Sekreteri), Profesör Z.K. Matthews (Güney Afrika), Philip Noel Baker (Nobel Barış Ödülünü Almıştır. İngiltere) Profesör Giorgio La Pira (Floransa Belediye Başkanı, İtalya), Profesör Julius Stone (Avusturalya).

İşte bu örgüt, bu imzalar Şadi Alkılıç'ı (Şubat 1967 dünyanın mahkûmu) ilân etmişti... Bunun üzerine Alkılıç'ın beraatı için dünyanın çeşitli memleketlerinden Yargıtay Başkanlığına pek çok mektup gelmiştir. Nitekim Yargıtay Başkanı Sayın İmran Öktem, dış memleketlerden gelen bu mektuplar olayını 1968 adlî yılı açış nutkunda belirtmiştir.

O günlerde, bilmem kaçıncı defa Türkiye gazete ve dergilerinde lehte ve aleyhte geniş bir yayın başladı. Türkiye'de bilhassa üç büyük yazar Çetin Altan, İlhan Selçuk, Refik Erduran kahramanca yazılarıyla, Doğan Özgüden ANT Dergisinde kuvvetli kalemiyle açtığı kampanyasında bu davayı sık sık yazı konusu yapmakta idiler..

Haksızlığı protesto mahiyetinde üniversiteli gençler hapishaneye ziyaretine gidiyor, yine üniversiteler fikir kulüpleri, öğrenci birlikleri ona moral gücü veren sahifelerce telgrafları, teksirle basılmış bildirileri gönderiyorlardı. Anadolu'da çıkan gazetelerin bu konudaki sıcak ve sevgi dolu yazıları ise onun için ayrı bir mutluluk oluyordu..

Dava İstanbul Hukuk Fakültesinde seminer konusu, Siyasal Bilgiler Fakültesinde de hem seminer, hem de imtihan sorusu olmuştur.

Türkiye İşçi Partisinin Sayın Lideri Mehmet Ali Aybar ve Sayın İşçi Partili Milletvekili ve partili arkadaşların hapishanede O'nu ziyaretleri ise bin kere yaşama ve bin kere direnme gücü veriyordu..

Anadolunun çeşitli illerinde, hiç tanımadığı öğretmen, hakim ve savcılardan ve ayrıca üniversite hocalarından yüzlerce mektup alıyordu.

Adliye Bakanlığının o'nun aleyhine çalışarak yaptığı propaganda tersine tepiyordu... Bu davanın uzadığı şu altı yıl içinde Yargıtaydan ne zaman o'nun aleyhine bir karar çıksa, Adalet Bakanlığı kolları sıvayıp derhal bu kararı matbaaya veriyor, daha dava kesin olarak neticelenmeden, sanki aleyhine bitmiş gibi, binlerce nüsha bastırıp bir resmi tamim de ekliyerek en ücra kazalara kadar bütün adliye teşkilâtma, bütün mahkemelere ve hakimlere yolluyor, Türkiye'ye —Fisebilullah— (Allah yolunda sevap olsun diye) ilân ediyordu... Ama o iki defa, iki ayrı Ağırceza mahkemesinde beraat ettiği zaman, ayrıca Yargıtay 4. Ceza Dairesi, Ceza Daireleri Genel Kurulunun hapis kararını bozup tahliye edildiği zaman, yani o'nun iyiliğine sosyalist yazının kurtuluşuna ait bir karar çıkınca bunu kimseye duyurmuyordu... Bu tutum, Adalet Bakanlığının adalete uymayan bir gidişi idi..

Alkılıç'ın Toptaşı Hapishanesinde yazdığı red dilekçesi üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesi de bu davaya bakmaktan çekildi ve çekindi. Stratejisi tutmuştu Alkılıç'ın.. Dosya Yargıtay 4. Ceza Dairesine gitti. Yargıtay 4. Ceza dairesi, evvelce Ceza Daireleri Genel Kurulunca aleyhine verilen; Komünizm propagandasından mahkûmiyet hükmünün bozulmasina, yersiz ve yanlış olduğuna 10 Mayıs 1967 günü 967/377 esas ve 3131 karar sayılı kararı ile ve oy birliği ile hüküm verdi.

Alkılıç bu karar gereğince Toptaşı Cezaevinden tahliye edildi. Yargıtay 4. Ceza Dairesinin çektiği yıldırım

telgraflı emri ile hürriyetine kavuştu, aynı davada ikinci defa hapisten çıkarıldı. Bu, Türkiye Adalet tarihinde ilk defa olan, görülmemiş bir usuldü.. Yani daha üst bir kuruluşu, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu Kararını yine Yargıtayın ondan daha alt bir kuruluşu olan Yargıtay 4. Ceza Dairesi bozuyordu... Faşist ve kapitalist yazar ve klikler, çevreler küplere biniyor nasıl olur, görülmemiş şey, diyorlardı!.. Alkılıç'ın bazı avukatları dahi hayret içindeydi. Çünkü siyasi bir davayı sıradan bir dava gibi mütalâa ediyorlardı.»

Alkılıç hapisten kurtulmuştu, fakat işsizlikten kurtulamıyordu. Sağlık Bakanlığı o'nu tekrar görevine tayin etmiyordu.. 24 küsür yıllık aslî devlet memuru olduğu ve aleyhinde hiç bir kesinleşmiş hüküm bulunmadığı halde açıkta idi, polis korkusundan hiç bir özel tanıdık müessese de onu çalıştıramıyordu...

Başta ANT Dergisi, ünlü yazar Yaşar Kemal ile Doğan Özgüden ve Selma Ashwort olmak üzere bazı ileri yazarların açtığı kampanya sonucu, bir de kendisinin şahsen yaptığı atak ve mücadeleler neticesinde memuriyet görevine tam bir savaştan sonra iade edildi.

Fakat, yine sürgün yolları göründü.. Siirt Sağlık Kollejine Öğretmen tayin ettiler. Hapisten çıkıp sürgüne, sürgünden dönüp hapse.. Galiba ömür boyu bu o'nun kaderi olmuştu..

Gerçi vatanın her yeri birdir, sürgün sayılmaz bence.. Fakat bakanlık o'nu ceza ve eza olsun diye İstanbul'dan evinden, çocuklarından uzaklaştırıyor, Siirt'e tayin ediyor ve bu işleme de bakanlık yetkililerince «sürgün» deniyordu..

Perişan bir bütçe ve küçük bir maaş ile Siirt'e gitti Alkılıç.. Zaten gırtlağına kadar borç içinde idi, zorunlu olarak orada da borca battı.. İki çocuğunu üniversitede okutuyordu, kolay olmasa gerek...

Siirt'te öğretmenlik ettirmediler o'na.. «Sağlık Müdürlüğü İdari Müşavirisin», dediler. Bir oda ve masa verdiler, ama hiç bir iş vermediler, yalnız maaşını her ay muntazam ödediler.. Siirt'te Askeri Milli Emniyet Örgütü peşini bir saat bile bırakmadı. Sanki bir casus imiş gibi takip ettiler. Siirt'te genç sosyalistler ve TİP'liler kendisine gereken ilgiyi gösterdiler. Bu ilgiler Milli İstihbarat Teşkilâtını çileden çıkardı. Hatta Milli İstihbarattan bir Yarbay beni manen tazyik ederek «Şadi Alkılıç'ı nereden tanıyorsun?» deyince, ben de «Şadi Alkılıç'ı yalnız ben değil, herkes tanıyor» dedim..

Alkılıç Siirt'te bu işlerle daha doğrusu bu gibi insanlarla uğraşırken, Ankara'da hangi havalar esti, işe kimler karıştı bilmiyorum. Faşist, kapitalist, emperyalist çevreler, çıkarcı, sömürücü haramzade güruhu yine aleyhine ayaklandı.

O'na saldıran yayınlara hız verildi, ayrıca saman altından su yürütüldü.. Su uyur düşman uyumazdı!..

Artık sayısını unuttum, bilmem kaçıncı defa adliye makinası yine üzerine yürüdü.. Yargıtay Başsavcılığı evvelce O'na ceza vermiş bulunan Ceza Daireleri Genel Kuruluna bu aynı davadan yine baş vurup, yine davanın bozulmasını ve Alkılıç'ın tekrar hapsedilmesini istedi!

29 Haziran 1968 günü Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu yine basmış hapis cezasını Alkılıç'a.. Sekiz üye lehine, onaltı kişi hapise atılmaklığına karar kılmışlar.

Nitekim Şadi Alkılıç bana bu hususta Nâzım Hikmet'ten mısralar söylüyordu.

«— Burjuvazi kavgaya çağırdı bizi - daveti kabulümüzdür.»

«— Mahmut evladım, sağolsunlar, anlaşıldı benimle savaşmak burjuvaziye tatlı geliyor galiba.. Beni bürokratik işimden çekip asil yörüngeme oturtuyorlar. Benim öz görevim sosyalizm yolunda çalışmaktır. Hey ellerine

sağlık, bana altı sene iki ay hapis, iki yıl sürgün ve müebbeden amme haklarından mahrumiyet cezası vermişler..

Eh, sosyalizm yolunda, ömür boyu, daha rahat, daha sakıncasız, daha hızlı çalışabileceğim demektir. Bana ne mutlu, ellerine sağlık iyi etmişler.

Bu satırlarım benimle uğraşan, görevi olmadan benim aleyhime çalışanlaradır. Bunların, burjuvazinin böyle şaşkınlığı sosyalizmi amacına daha hızlı götürecektir.»

İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin bu dava esnasında, bu dava için Yargıtayın tutumunu yeren kararında aynen yazdığı gibi bu tutum «dünya adalet tarihinde eşine rastlanmayan» bir tutumdur. Alkılıç bu haksız kararı asla kabül etmiyecektir, bu adaletsizlik karşısında asla boyun eğmiyecektir. 141-142 gibi Anayasamıza ve insan haklarına aykırı faşist maddelerin kalkması için bütün dünya hukukçularını ve aydınlarını, kendi davasını örnek göstererek savaşa çağıracaktır. Türkiye ve dünya kamu oyu ve üniversite çevreleri, fikir hürriyetinin ve Türk Anayasa'sının 20. Maddesinin böyle feci darbelenişi karşısında, geçen seneler boyu şahlanmıştı.. Yine şahlanacaktır. Bu dava, bu adlî hata dünyaya mal olmuştur. Beynelmilel ilgi, endişe ve üzüntüyü çekmiştir. Bütün gerçekçi aydınlar, toplumcular bu olay üzerinde düşünmeye, birleşmeye ve savaşmaya çağrılır. Bugün Şadi Alkılıç'ın başına gelenin, yarın başka bir sosyalistin başına gelmemesi için bu davaya katılmalı, bu adlî hatanın tashihine el birliğiyle çalışmalıyız. Bu Şadi Alkılıç'ın değil, Türkiye'mizin fikir hürriyeti davasıdır...

Şimdiye kadar iki beraat, bir mahkûmiyet, bir lehte bozma kararı ve birçok birbirini asla tutmaz ara kararları çıktı bu davada. Bir adalet makinesinde bu kadar istikrarsızlık olursa o adalet cihazı işlemiyor demektir...

Şimdi bu birbirini tutmaz mahkeme kararlarının hangisi doğru, hangisi yanlıştır? Bu tutmazlık adli hatanın

varlığının ve Alkılıç'ın hapisten kurtulmsı gerektiğinin açık delilidir.

141-142. hakkında verdiği son kararla demokratik sosyalizmi serbest bırakan Anayasa Mahkemesinin hükmüne göre Alkılıç'ın durumu mütalaa edilmeden son karar nasıl verilmiştir? Bu bariz bir adlî hatadır.

Sonuç olarak büyük bir adlî hata ile Alkılıç hapis edildi. Bir fikir adamı hapisle tehdit edilir, hapisle korkutulur mu? Buna imkân yok, hele sosyalist ise hiç imkân yok.. Gazabı ve çalışma gücü artar... İşte o kadar... Alkılıç'ı korkutup kaçırtmak istiyen haramzadelere bu toprakların mezar olduğunu elbet birgün göreceğiz.. Bunu görmeden ölsek bile ne zarar? Kavgaya ve davaya Türkiye sosyalist gençliği devam edecek, Alkılıç'ın öcünü alacaktır..

Alkılıç tevkif edilmeden önce, son olarak şunları söyledi :

«— TÜRKİYE SOSYALİST GENÇLİĞİNE EBEDİ SELÂM, SEVGİ VE SAYGILAR... TÜRKİYE SOSYALİZMİNİN ASIL SAHİPLERİ ONLARDIR VE TÜRKİYE'NİN TEK KURTULUŞ YOLU SOSYALİZMDİR...

YAZININ SUÇ OLDUĞUNA DAİR BİLİRKİŞİ RAPORU!..

Tetkik konusu olan yazıda «Gerçekçi iddeal taşımayan yöneticilerin, bencil ve çıkarcı zümrelerin, bilimsiz bir politikanın baskısı altında yoksul ve perişan hale gelen Türk Milletinin yegâne kurtuluş yolunun sosyalizm» olduğu ifade edilmekte ve bu sosyalizmin vasıfları arasında şu hususlar gösterilmektedir.

1 — Bütün mal ve mülk devletleştirilerek ve ilim yolu ile ortaklaşa kullanılması,

2 — Rejimin enternasyonalist olması,

3 — Mülkiyetin kaldırılması,

4 — Dinin inkâri,

5 — Kapitalist hukuk sisteminin ilgası,

6 — Bu rejimin zorla kurulması.

Türk Ceza Kanununun 142 nci maddesi: «Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak, yahut memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlar içinde herhangi birini devirmek...» için her ne suretle olursa olsun propaganda yamağı suç saymıştır. Bu hükmün komünizm propagandasını önlemek maksadile yapıldığı mâlûmdür. Yazarın tasvip ettiği rejim bütün vasıflarıyla komünizmin ta kendisi olması, enternasyonalizmin ve komunizmin karakteristiklerini teşkil eder.

Türkiye'de Anayasa ile kabul edilmiş özel mülkiyet nizamı, sosyal ve iktisadi temel nizamlardan biridir. Bu nizamı zorla bertaraf etmek için yapılan bir propaganda aynı zamanda bu müesseseye istinaden kurulmuş sosyal sınıfların ortadan kaldırılmasını da istihdaf eder. Meşru sayılan sosyalizm propagandası ile suç teşkil eden komünizm propagandasını tefrike yarıyan hususlardan biri de propagandası yapılan rejimin, cebir yolu ile kurulmasını isteyip istememektir. Komünizm propagandası suçunun tekevvünü için cebir unsuru da açıkça yer almaktadır. Filhakika ikinci sütunda «insanların mülklerinden, fazla gelirlerinden gönül rızasile vazgeçemezler. Sosyalizm, sömürücü azınlığa karşı kanun ve devlet zoru ile kurulacaktır. Evet zorla.» denilmektedir. Buradaki kanun ve devlet zoru, meşru bir yol olarak kabul edilemez. Zira mer'i Anayasa rejimi içinde meşru yollarla özel mülkiyet rejimini ilgaya imkân yoktur. Bu hedefe ancak Anayasayı çiğnemek suretiyle başka bir deyimle, ihtilâlle varılabilir. Bu itibarla cebir unsuru da gerçekleşmiş bulunmaktadır.

Netice :

Yukarıda maruz sebeplerden dolayı incelemiş bulunduğumuz «Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu Sosyalizm» başlıklı yazı T.C.K. 142 nci maddesine göre suç mahiyetinde bulunmuştur. Keyfiyet saygı ile arz olunur. 19.12.1962

Bilirkişi — Ord. Prof. Sulhi Dönmezer

Bilirkişi — Prof. Naci Şensoy

Bilirkişi — Doç. Dr. Nevzat Gürelli

NOT : Ord. Prof. Sulhi Dönmezer, Prof. Naci Şensoy ve Doçent Nevzat Gürelli gibi kişilerin sayesinde bu kadar ilmi gerekçeli bir raporla (!) Sosyalizm ile, Komünizmin ne demek olduğunu öğrenmiş oluyoruz!..

HÜSEYİN NAİL KUBALI'DA «SUÇ YOK» diyor

İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığına.

Cumhuriyet Gazetesinin 12 Aralık 1962 Tarihli nüshasının ikinci sayfasında yayınlanan ve 1962-1963 Yunus Nadi Armağanı yarışmasından 47. nci sayıyı taşıyan «Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu Sosyalizm» başlıklı ve Alkılıç imzalı makalenin tarafımdan tetkik edilerek «Komünist propagandası mahiyetini taşıyıp taşımadığı» hususunun tetkiki için bilirkişi tayin olunduğum 20 Eylül 1963 günü İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinde sanıkların ve avukatlarının hazır olduğu duruşmada Naip Hakim Orhan Soysal tarafından tebliğ olunmuş bulunmakla bahis mevzuu makaleyi tetkik ettim. Tetkiklerimin neticesini aşağıda arz eyliyorum:

— 1 —

Makalenin, başlığının da işaret ettiği ilzere, tam manasiyle solcu, yani geniş manadaki iktisadi doktrin terimiyle sosyalist bir akideyi açıklamakta olduğu aşikârdır. Fakat bu ciheti ehemmiyetle belirtmek gerekir ki, Sosyalizm Marks öncesi Ütopik sosyalizmden haraket etmek (Saint - Simon, Proudhon ve Fourier'nin sosyalizmi gibi) ve fertçi - hürriyetçi klasik dünya görüşü ile cemiyetçi dünya görüşünü telif eden liberal sosyalizm'de (meşhur Fransız sosyalisti Jean Jaures'in ve bugünkü Fransız sosyalist partisinin sosyalizmi gibi) kavramak sureti ile Karl Marks'ın tarihi veya diyalektik materyalizmine dayanan ve kendi tabiriyle ilmi sosyalizm adı verilen sosyalizimden geçerek umumiyetle komünizm adı altında gösterilen ve Sovyet Rusya ile demir perde ve gerisindeki memleketlerde tatbik edilen ve politika - ekonomik bir akide olan antiliberal Marksist - Leninist sosyalizme varıncaya kadar farklı şekiller ve nuanslar göstermektedir.

Fransa, İtalya, Batı Almanya, İskandinavya ve İngiltere gibi Sovyet bloku dışında olan ve ona karşı duran, prensip itibariyle batı medeniyetinin manevi değerlerine ve binnetice liberal dünya görüşüne ve klasik siyasi demokrasiye bağlı bulunan memleketlerde ötedenberi varlığını ve fikriyat itibariyle Sovyet blokuna sadık komünist partilerden ve cereyanlardan ayrıldığını müşahede ettiğimiz farklı isimler altındaki sosyalist partilerin benimsediği liberal sosyalizm, Marks'çı sosyalizminde az çok tesirlerini taşımakla beraber, Karl Marks'ın tarihi maddeciliğini adeta dini bir fanatizm ile kabul ve müdafaa eden Marksist - Leninist sosyalizmden, yani komünizmden başlıca şu mühim farklarla ayrılmaktadır:

1 — Marksizm ve Leninizmin temel görüşüne göre, bir cemiyette asıl olan alt yapı, infrastructur'dür. Bu yapı ise cemiyetin iktisadi kuruluşundan, iktisadi münasebetlerinden ve tahavvüllerinden ibarettir. Hukuki, ahlaki, estetik ve siyasi her nevi müessese ve münasebetlerden örülü üst yapı tamamen alt yapıya tabidir ve onun bir inikasından, gölgesinden başka birşey değildir.

Halbuki liberal sosyalizme ve şahsı kanaatime göre alt yapı yalnız iktisadi olandan ibaret değildir. Her nevi sosyal ve manevi müesseselerin ve münasebetlerin de iktisadi amillerden müstakil bir varlığı, değeri ve tesiri vardır. Bernstein ve Henri de Man gibi Marksçılar bile bu kanaattedir.

2 — Marksist - Leninist dünya görüşü, materyalist felsefesi icabı olarak, liberal dünya görüşünün ve liberal sosyalizm'in bağlı olduğu aile, hukuk ve ahlâk telâkkilerinden ayrıldığı gibi klâsik devlet anlayışını ve kuruluşunu da kabul etmemekte, devlet teşkilâtını ve fonksiyonlarını münhasıran materyalist felsefeye dayanan ve proleterya diktatoryasını kurmak ve devam ettirmek hedefini

güden bir anlayışla izah etmekte, klâsik manadaki politika ve politikacı realitesini reddetmektedir.

Halbuki liberal sosyalizm klâsik devlet anlayışını ve politika realitesini kabul etmekte, fakat devletin klâsik hürriyetleri olduğu kadar bilhassa iktisadi gerçeklere dayanan, sosyal adaleti de sağlayıcı ve koruyucu bir şekilde ve işlemesini lüzumlu görmekte, şimdi çok moda olan bir tabirle mutlu bir azınlığın istismar vasıtası olmamasını istemektedir.

3 — Marksist - Leninist doktrinde daha ziyade sınaî işçiyi ifade eden Proleterya fikri ve Proleterya - Kapitalist sınıf mücadelesi aslâ taviz kabul etmeyen temel doğma olduğu halde, liberal sosyalizmde iktisadi ve sosyal münasebetler mutlaka proleterya fikri ve sınıfı etrafında mihraplaşmadığı gibi sınıf mücadeleside mutlaka bir ölüm kalım savaşı değildir.

4 — Marksist - Leninist doktrine göre komünist cemiyetin tamamen gerçekleşmiş olacağı ve Devletin ortadan kalkacağı ideal bir geleceğe, yani komünizm yüksek safhasına erişebilmesi için seçilmesi zaruri intikal devresinde kapitalist rejimin tasfiye edilmiş olması lâzımdır. Bunun için de proleterya sınıfının diğer bütün sosyal sınıflar üzerinde hakimiyetini tesis eylemesi, bu maksatla bir proleterya diktatörlüğünün kurulması şarttır. Bu Proletarya diktatörlüğü şeklindeki rejimde bağlı olduğumuz spritüalist dünya görüşünün savunduğu değerlerin, mukaddes bildiğimiz ve özüne, dokunulmasını tecviz edemiyeceğimiz insan haklarının ve demokratik hürriyetlerin tabii manası ve yeri yoktur. Bu sebepledir ki komünist memleketlerdeki siyasi rejim fiilen ve hukuken başka çeşit bir mutlu azınlığın el koyduğu, yani aşırı oligarşik bünyeli komünist partisi diktatörlüğünün hakim olduğu korkunç bir polis rejiminden ve bürokrası makinesinden başka bir şey değildir. Böyle bir rejim Georges Bureau'-

nun tabiri ile bir kapalı iktidar rejimidir. Çünkü Marksist doktrinin iddiasına göre, gaye ferdin hürriyeti değil, ferdin müstakbel ve muhayyel bir yeryüzü cennetindeki Kurtuluşu - liberation'dur. Halbuki liberal sosyalizmin spritüslist, dünya görüşüne de duyduğu saygının zaruri neticesi olarak, benimsediği siyasi rejim insan şahsına, demokratik hak ve hürriyetlere hürmetkâr olan, çok partili olan, partiler arasında siyasi iktidar rekabetine imkân veren açık iktidar rejimidir. Hürriyet her an yaşanması gereken bir insani değerdir, yalnız bir gaye değil aynı zamanda bir vasıtadır.

5 — Marksist - Leninist doktrine göre proleterya sınıfının siyasi iktidarı zorla yani bir ihtilal ile ele geçirmesi lâzımdır. Karl Marks'ın materyalist diyalektiği mutlak bir determinizmden hareket ettiği için kapitalist burjuva sınıfının aşırı derecede gelişmesi neticesinde, kendiliğinden çökeceğine inanır. Bu sebeple ihtilâli proleteryanın siyasi iktidarı elde edebilmesi için bir şart olarak red etmediği gibi zaruri de görmez. Buna karşılık, Rus Cemiyetinin realitelerini göz önünde tutan Leninizm, yani komünizm için, tarihi maddeciliğin kabul ettiği determinizmini bir volontarizm ile tamamlamak, sınai kapitalizmin tam gelişmesini beklemeden siyasi iktidarı aristokrasinin ve burjuvazinin elinden bir ihtilal ile almak lâzımdır. Nitekim Lenin 1917 kanlı Komünist İhtilâlini bu anlayışla gerçekleştirmiştir. Halbuki liberal sosyalizm sosyal adaletin tam gerçekleşmesinin tekâmül yolu ile mümkün olacağına inanır.

6 — Marksist - Leninist doktrine göre yalnız sınai istihsal vasıtalarını değil, her çeşit iktisadi faaliyetlerde rol oynayan ve insanın insan tarafından istismarına yol açtığı iddia edilen her nevi mülkiyetin kollektifleştirilmesi lâzımdır.

Liberal sosyalizme göre ise, daha ziyade büyük sınai istihsal vasıtalarının kollektifleştirilmesi ve bunun kapitalizmin bir baskı ve istismar aleti olmasını önliyecek bir şekil ve nisbette yapılması lazımdır. Çünkü liberal sosyalizm fert hak ve hürriyetlerine saygı gösterdiği için prensip itibariyle ferdin mülkiyet hakkına da saygılıdır.

7 — Marksist - Leninist doktrine göre din ferdin ekonomik kurtuluşuna mani olduğu için bertaraf edilmesi gereken batıl itikatlar sistemidir. Devletin lâik olması kâfi değildir. İnsanın istismarına yardım eden dinin kökünden kazılması lâzımdır. Halbuki liberal sosyalizm ferdin her çeşit hürriyetine olduğu gibi, vicdan hürriyetine saygı gösterir. Onun için devletin lâik olması zaruri ve kâfidir.

8 — Marksist - Leninist doktrine göre enteryonalizm millet ve vatan ayrılığı olmadan bütün memleketler proleteryasının kardeşliği ve militarizm ile desteklenen kapitalizme karşı milletler arası iş birliği esastır. Daha doğrusu millet kadrosunu aşan proleterya işbirliği lâzımdır. Bu sebeple hiç değilse nazarî olarak, vatan ve millet realitesi, milliyetçilik merduttur. Halbuki liberal sosyalizmin enteryonalizmi daha ziyade barışçı bir enteryonalizmdir. Yani şovenizme, savaşçılığa ve emperyalizme dayanmayan milliyetçiliği kabul ve müdafaa eder.

— II —

Komünist propagandası mahiyetini taşıyıp taşımadığı sorulan tetkik mevzuu makaledeki fikirler yukarıda tesbit ettiğim ilmi tefrik ölçülerine vurulduğu zaman şu müşahedelere ve kanaata varmak icap eylemektedir:

Makale, kavrayıcı olmak iddiasına rağmen, ilmi bir karakter taşımadığı için, Marksist - Leninist sosyalizm ile liberal sosyalizm arasında varlığına işaret ettiğimiz esaslı farklarla ilgili fikir ve telâkki unsurlarının hepsi hak-

kında açmaları ihtiva etmemekte, bunlardan yalnız bazılarına dokunmakta, diğer bazılarının ise, son derece mühim oldukları halde, hiç bahis mevzuu etmemektedir. Bu itibarla açıklanan unsurları Marksist - Leninist doktrin açısından değerlendirmek açıklanmıyanları da, sakite söz isnat edilmediğine göre, makalede komünist akidesi ve propagandası bulunmadığının delili olarak göstermek mantıki ve hukuki bir zaruret olur. Makalede temas edilen ve komünist mahiyet taşıdığı şüphesini ilk nazarda uyandıran fikirler devlet zoru, enternasyonalizm, din ve mülkiyetle ilgili olanlardır. Bunları yukarıda koyduğumuz ölçülere göre tahlil edelim :

1 — Devlet zoru : Makalede «İnsanlar mülklerinden, fazla gelirlerinden gönül rızası ile vaz geçemezler, sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanuni ve devlet zoruyla kurulacaktır. Evet zorla.» denilmektedir. Fakat bahis mevzuu edilen zor, kaba kuvvet olan devlete el koyan proleterya ihtilali mahiyetindeki fiili zor değil, umumi ve klâsik manada ekseriyet idaresinin tecellisi olan kanuni zordur. Bu itibarla en demokratik siyasi rejimlerde dahi devlet hakimiyetinin müşahhas ifadede telakki edilen, devletin ve kanunun mahiyetinde mündemiç olan zordur. Bu mahiyetteki zor ise, bilhassa gerek manen gerekse maddeten az gelişmiş memleketlerde hakikatte aydın bir azınlığın iradesi mahsulu olan sosyal ve iktisadi reform kanunları ile inkilâp kanunlarında kendisini daha bariz bir surette gösterir.

Yazar «Çoğunluk yoksullarda bulunduğundan sosyalizmin kanun yoluyla tatbikatı demokrasi kurallarına da uygun düşecektir» demekle zordan ihtilal mahiyetindeki fiili zor değil, ekseriyetin iradesi mahsulu olan, bu itibarla diktatör yol değil demokratik mahiyetteki kanuni zoru kasteylediğini açıklamaktadır.

2 — Enternasyonalizm makalede bahis mevzuu edilen enternasyonalizmin bütün insanların kardeş olduğu manasında, yani insaniyetçi ve barışçı bir enternasyonalizm olduğu anlaşılıyor. Bu manadaki enternasyonalizm ise Ütopik görünmesine rağmen, komünist doktrinin dışında istoisyen felsefeden beri şark ve batı tefekküründe daima taraftarları bulunan, hatta Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Antlaşmasının ruhuna hakim olan yüksek ahlaki değerde bir dünya görüşünün ifadesidir. Nitekim makale sahibinin Marksist - Leninist sosyalizmin anladığından farklı bir enternasyonalizm anlayışı taşıdığı «sosyalizm vatanperverdir» demesinden, Türkiyeden «Bu güzel, bu doyulmaz memleket» şeklinde bahsetmesinden «sosyalizm harpçı değildir... Harp ve harbin büyük masrafları ekonomik durumumuzu tarih boyunca yıkagelmiştir» kanaatini ileri sürmesinden anlaşılıyor ve bize meşhur Fransız vatanperver sosyalisti Jean Jaurès'in barışçı enternasyonalizmini hatırlatıyor.

3 — Din aleyhtarlığı : Makale sahibi «ilimle dinin bağdaşamıyacağını» «Türkiye'de dinin her zaman yobazlık olduğunu» milletin ilim yolu ile ilerlemesinin engellendiğini, zararı faydasından çok olduğunu ve din adamlarının menfi rol oynadığından şikâyetçi görünmektedir. Her cemiyette ve her zaman taraftarları bulunan ve memleketimiz bakımından hayli haklı görünen bu kanaat Marksist - Leninist ve hatta liberal sosyalizm ile hiç bir alâkası olmıyan kimselerin de benimsiyebildiği bir kanaattır. Böyle bir kanaat yanlış veya doğru, Anayasamızın 19 ncu maddesinin teminatı altındadır.

4 — Mülkiyet : Makale sahibinin mülkiyet hakkındaki fikirlerinde çelişmeler dikkati çekmektedir. Filhakika, makalede bir taraftan «..... Özel sektörün, tek deyimle mülkiyetin kaldırılması gerektiği» bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması ileri sürüldüğü

sosyalizm sayesinde «mal, mülk, miras kavgaları ve cinayetler, kan davaları yok olacağı» iddia olunduğu hasılı ferdi mülkiyet hakkında radikal bir aleyhtarlık gösterdiği halde diğer taraftan (fazla gelir) den bahsedilmekte ve «sermaye ve sömürücü mülkiyetle sosyalizm bir arada görünemez» denmek suretiyle sadece sömürücü olan, cemiyete zararı dokunan mülkiyete aleyhtar olduğuna itibar verilmekte ve Anayasamızın «Mülkiyet hakkının kullanılması Toplum yararına aykırı olamaz». (Md. 36) hükmünün ruhuna uygun bir telâkkinin müdafaa edildiği kanaatini uyandırmaktadır. Fakat ferdi mülkiyete karşı mutlak aleyhtarlığın makale sahibine karşı hakim kanaat olduğu intibai daha kuvvetlidir. Çünkü yazar mirasın kalkacağı hayaline bile kapılmış bulunmaktadır.

Halbuki liberal sosyalizm de mülkiyetin sadece istismar vasıtası olmaktan çıkarılması bilhassa büyük sinai istihsal vasıtalarının kollektifleştirilmesi, istendiği gibi, komünist rejimleri de menkul istihlak malları ile menkul ve gayri menkul istimal malları üzerinde, mahdut ve muayyen bir nisbet ve şekilde de olsa fertlere mülkiyet miras hakkı tanımaktadır. Bu itibarla makale sahibinin ferdi mülkiyete karşı duyduğu radikal aleyhtarlık komünist rejimlerde bile kabul edilmeyen gayrı ilmi ütopik ve tamamen hissi bir anlayışın ifadesidir. Marks'a karşı olan Fransız ütopik sosyalistlerinden Proudhon'un «mülkiyet hırsızlıktır» sözünü hatırlatan bu derecede utopik mülkiyet aleyhtarlığı komünizme değil Ütopik sosyalizme has bir aleyhtarlıktır ve makale sahibinin, devlet, aile, içtimai sınıf ve ahlak gibi cemiyetin temel müesseseleri ve nizamı hakkında daha ziyade liberal dünya görüşüne uygun telâkkileri ile bir tenakuz teşkil etmektedir.

— III —

Makale muhtevasının, yukarıda işaret ettiğimiz üzere, Marksist - Leninist sosyalizme mahsus fikir ve kanaat

unsurları bakımından arz eylediği farklılıklar da ehemmiyetli olmakla beraber, kanaatimizce asil muhim olan ve makalede komünist propagandası bulunup bulunmadığı hakkındaki kanaat ve hükmünüze kesin şekilde müessir olması gereken husus makalenin Marksist - Leninist sosyalizmin, daha yaygın bir tabirle, komünist ideolojisinin ve tatbikatının bir arada bulunması lâzım gelen üç aslî ve ilmi mümeyyiz unsurunu ihtiva edip etmediğinin dikkatle tayinidir. Makale gereken dikkatle okunduğu zaman komünizmin şu üç unsuru hakkında her hangi bir sarahati ihtiva eylemediği görülür:

1 — Proleterya Fikri : Makalede bu fikre zımnen rastlanmamaktadır. Yazar proleterya sınıfından bahsetmemekte, bu terimi kullanmamaktadır. Bunun bir ihtiyatkârlık eseri olduğunu düşünmeye de imkân yoktur. Çünkü makale sahibi münhasıran işçi sınıfının haklarını müdafaa etmemekte, «Niçin şu hünersiz, basit adam özel otomobil ile gezerken bu şairin, bu değerli yazarın, bu yirmi yıllık memurun dolmuşa binecek parası yok? Bu ilk okulu bile bitirmemiş alış verişçi, bu kabzımal, bu celep neden bir hakimden, bir doktordan yüz misli, bin misli bir gelire malik?» demektedir. Bu, makale sahibinin proleterya fikrini aşan bir cemiyet fikrine sahip olduğunu gösteriyor. Böyle bir fikir ise komünizmin reddettiği, fakat liberal sosyalizmin benimsediği ve hatta sadece sosyal adalet anlayışının tazammum eylediği bir fikirdir.

2 — Proleterya İhtilali Fikri : Makalede proleterya fikri bulunmadığını ve münhasıran proleterya sınıfının menfaatlarını müdafaa hedefi güdülmediğine göre, bu sınıfın siyasi iktidarı zorla ele geçirmesinin yani ihtilal fikrinin bahis mevzuu edilmemesi tabiidir. Yukarıda da işaret ettiğimiz üzere, makalede sözü edilen zorun ihtilal manasına alınması bu sebeple de imkânsızdır. Halbuki proleterya ihtilali fikri Marksist - Leninist doktrinini yani ko-

münizmi, faşizmden olduğu kadar liberal sosyalizmden, hatta ortodoks Marksizimden de ayıran en mümeyyiz en temel unsurdur.

3 — Proletarya Diktatöryası Fikri: Yukarıda iki unsurun yokluğu komünizmin üçüncü farik vasfı ve temel unsuru olan ve proleterya sınıfının diğer içtimai sınıflar üzerindeki ezici ve doktrinal mahiyetteki diktatöryası fikrinin de makalede yer almaması neticesini doğurmaktadır. Halbuki halk ekseriyetinin kanun yolu ile hakimiyeti komünizmin veya faşizmin anladığı manadaki diktatörlük olmadığı gibi, pragmatik mahiyetteki otoriter rejimlerde diktatörlük sayılamaz.

— IV —

Netice : Makale, yazarının da ifade ettiği gibi «sosyal adaletsizliklere, haksızlıklara, insanların insanlara kul olup sömürülmesine karşı isyan duygusunu» «bu güzel bu doyulmaz memleketimizin, bu cennetin, bu cehennemin derdi adaletsizlik, işsizlik, alçık, bilgisizlik ve fakirlik olduğu» kanaatini açıklamaktadır.

Makalenin ilk bakışta hatalı bir hükme sürükleyecek bir görünüşte ise de, yukarıdaki tahlillerimizden de anlaşıldığı vechile, objektif, tam ilmi ve mukayeseli ölçülerle tetkik olunduğu zaman açıkça anlaşılıyor ki komünist ideolojisinin propogandasım yapmamakta, sadece Karl Marks tarafından tenkit edilen Ütopik sosyalizme has bir sosyal adalet anlayışını müdafaa etmekte ve bunu alelitlak servet kompleksini aksettiren hissi ve demegojik bir tarzda yapmaktadır.

Demokratik rejimde tolerans, yani düşünce, vicdan ve basın hürriyetleri esas ve bu hürriyetlerin sınırlanması istisna olduğu için, açıklanan ve yayınlanan her çeşit his, fikir ve inanç komünist veya faşist ideolojiye, muayyen veya malûm ilmi ölçülere vurulduğu zaman en ufak bir

tereddüde imkân bırakmayacak derecede açık bir bağlılığı göstermedikçe ve binnetice doktrinal ve sarih bir şekilde antidemokratik bir mahiyet ve maksat taşımadıkça veya Anayasa nizamının temelleri olan Atatürk ve 27 Mayıs inkılaplarına karşı olmadıkça, sosyal adalet ve sosyal haklar ilkesine Türkiye Cumhuriyetinin temelleri arasında yer veren ve çok demokratik bir düşünce ve basın hürriyeti anlayışına sahip olan yeni Anayasamızın hukuki teminatı ve himayesi altında bulunmak gerekir.

Tetkik ettiğim makalenin de, kullandığım ilmi ölçüler ve bu ölçülere göre vardığım neticeler müvacehesinde, aynı teminattan ve himayeden faydalanması lazım geleceği kanaatinde olduğumu saygılarımla arzederim.

3 EKİM 1963

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Anayasa Hukuku Profesörü
Dr. Hüseyin Nail KUBALI

BİLİRKİŞİ OKTAY YENAL'DA «SUÇ YOK» DİYOR!..

1. İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesince bana verilen vazifeyi aşağıdaki anlayış sınırları içinde kabul etmiş bulunuyorum:

a) Bilirkişi olarak, ancak dar manada iktisat ilminin sınırları içindeki hususlarda ihtisasa dayanan bilgi ve mutalaa verebilirim (aşağıda 2. No. lu paragraf). İhtisas saham dışında kalan konulardır ki (aşağıda 3 ve 4 No. lu paragraflar) düşüncelerimè, sosyal ilimlerle uğraşan bir kimsenin umumi malûmatı ve şahsı görüşler olarak bakılması ve fakat bu kısımların bilirkişi mütalaası olarak kabul edilmemesi icap eder.

b) Dava dosyasının incelenmesini ve muhtelif iddiaların değerlendirilmesini bilirkişi görev ve yetkileri dışın-

da gördüğümden, düşüncelerim sadece suç konusu makalenin incelenmesine dayanmaktadır.

2. Yazının iktisadi mahiyeti

Yazar,

a) Kapitalist iktisat sistemini reddetmektedir,

b) Devletçiliğin (veya karma ekonomi sisteminin) de aleyhindedir;

Sosyalizm devletçiliği ile liberal memleketlerde adına devletçilik dedikleri istirmarcı devlet işletmeciliğinin hiç bir ilgisi yoktur. Kapitalist nizam içinde devlette topluma yararlı hiç bir plân yürütülemez.»

c) Özel mülkiyetin (oldukça mutlak bir şekilde) kaldırılmasını ve devlet işletmeciliğine taraftardır;

«Bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ilim yolu ile ortaklaşa kullanılmasına inanmak.»

«Bütün işlerin ve işletmelerin, tekmil gelirlerin devlet tarafından idare ve pay edilmesini istemek»

d) Bu isteklere, Karl Marks'ın «Artık - Değer» ve «istismar» nazariyesi yoluyla varılmaktadır.

«Patron ağa kapitalinin büyüklüğü oranında işçi, memur, sanaatçı, aydın ve yazarı yoksulluk içinde çalıştırarak onların yarattığı artık değerlerle Karunlar gibi yaşar».

Yukarıda da sıralanan hususlar, ilmi sosyalizmin ve bir çok sosyalist doktrinlerin derece derece ortak iddia ve ifadeleridir ve bu hüviyetleri ile sözlü veya yazılı bahis konusu edilmeleri» Komünizm propagandası» sayılmamalıdır.

3. Yazının Sosyal - Etnik mahiyeti.

Yazı bir bütün olarak ele alındığı zaman bunun ütopya yani hayal ülkesi yazısı olduğu görülmektedir. Toplumdaki bütün fenalık ve haksızlıkların günahi liberalizme yükletildikten sonra hayal edilen belde şöyle anlatılmaktadır:

Sosyalizmde,

«Bütün insanlar, ırk, din, dil farkı gözetmeden kardeş ve eşittir.»

«Devlet babadır, millet onun çocuklarıdır... Vatan ise bunların her şeyi ile - ortak evidir.»

«Türkiye halkı sosyalist rejimde daha dost, daha sakin olacak, hırsızlık, rüşvet, eşkiyalık kendiliğinden kalkacak, mal mülk, miras kavgaları ve cinayetleri, kan davaları yok olacaktır.»

Yukarıda çizilen tablo, siyasi düşünce tarihinde «komünizm ütopizm» adı altında tasnif edilen cinsten bir görüşün ifadesidir. Fakat bu ütopyanın «komünist» olarak sıfatlanması önemli değildir. Her **yeryüzündeki adaletsizliklerden ve fenalıklardan tiksinen insanın derece derece gönlünde beslediği hayali diyarların çoğu bu manada komünist olabilir. Nitekim bu cins ütopyalar çok eski çağlardan beri yazarlara konu olmuştur.** Meselâ,

EFLÂTUN'un «Cumhuriyetinden» :

«Şu halde, bizim inandığımız gerçekleşecekse, böyle bir hayat tarzının nasıl olacağına baaklım. Bir kere, hiç kimsenin mutlak olarak ihtiyacından fazla malı olmaması gerekir; bunların, girmek istiyenlerin kapalı olacak özel evleri veya dükkânları da olmamalıdır.

ARİSTOFANES'in «Ecclesiazusae'den»

«Benim ilân edeceğim kanuna göre herkes eşit olacak ve bütün servet ve refahı eşit bir şekilde paylaşacaklar. Bir kimsenin zengin, diğerinin fakir olmasına, birinin dönümlerle toprağı varken, bir başkasının mezarı için bile yetecek toprak bulmamasına, bir şahıs seslendiğinde yüz hizmetçi koşarken, bir başkasının hizmetçisi olmamasına artık tahammül edilmiyecektir.»

THOMAS MORE'un «Ütopia» sından: (1515)

«Bildiğim ve gördüğüm bütün devletler, halkı idare etme bahanesi altında kendi menfaatlarına çalışan ve bir yandan şimdiye kadar hile ile ele geçirdikleri şeyleri muhafaza etmek, bir yandan da fakirleri mümkün olduğu kadar düşük ücretlerle çalıştırarak bunları istedikleri kadar emir altında tutmak iiçn çareler arayıp bulan zenginlerin bir tertibinden ibarettir.» dedikten sonra kendi ütopyasını anlatmaktadır.

Kanaatime göre, böyle ütopyalardan bahsetmenin, toplum düzen ve değerlerini tehdit eder, **böyle ütopyalardan bahsetmenin, toplum düzen ve değerlerini tehdit eder manada siyasi komünist propagandası ile hiç bir ilgisi yoktur.**

4. Yazının Siyasi Mahiyeti :

Komünizm esas itibarile bir siyasi doktrindir. Sosyalizm ise bir iktisadi doktrindir. Bir çok bakımlardan genel felsefe ve gayeleri arasında benzerlikler olmakla beraber sosyalizm ile komünizmi daima beraber bulunacak iki unsur olarak kabul etmek yanlıştır. Demokratik sosyalizm veya parlamenter sosyalizm olabileceği gibi, komünist sosyalizm de olabilir ve bu farklar gerçekte de misalleri ile mevcuttur. Bu ikisini, parlamenter sosyalizm ile, komünist sosyalizmi birbirinden ayıran önemli farklar, kanaatimce ikidir:

a) İktidara geliş metodu bakımından,
b) Siyasi rejim bakımından.

Komünizm iktidar, sosyal ihtilâl ile elde edilir. Ve iktidara gelindikten sonra da devlet bir tek parti rejimi ile idare edilir. Bu tek parti, proleter diktatöryası adı altında elit bir zümreye veya şefe dayanan bir komünist partisidir. **Dava konusu yazıda, bu ikinci hususta bahis yoktur.** Birinci husus, yani sosyal **ihtilâl fikri de kanaatimce mevcut değildir.** En şüphe çekmeğe müsait cümle şudur :

«İnsanlar mülkelerinden, fazla gelirlerinden gönül rızası ile vaz geçemezler, sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanun ve devlet zoru ile kurulacaktır. Evet zorla...»

Kanaatime göre, bu cümlenin de «kanun» kelimesi ve takip eden,

«Çoğunluk yoksullarda bulunduğundan sosyalizmin kanun zoru ile tatbikatı demokrasi kurallarına da uygun düşecektir.»

Cümle dikkate alınarak «komünist propagandası» olarak yorumlanmaması doğru olur.

Oktal Yenal
İstanbul Üniversitesi İktisadi Doktrinler Tarihi Doçenti.

HAZIM ATIF KUYUCAK «SUÇ VAR» DİYOR!..

İstanbul Üçüncü Ağır Ceza
Mahkemesi Başkanlığına

Cumhuriyet Gazetesinin 12 Aralık 1962 tarihli nüshasında yayınlanan «Türkiye'nin Kurtuluş Yolu Sosyalizm» başlıklı ve Hikmet Alkılıç imzalı makalenin Komünist propagandası veya övme mahiyetini taşıyıp taşımadığının tesbiti için bilirkişi tayin olunduğumdan mezkür makaleyi tetkik eyledim. Ceza kanunumuzda Komünistlik propagandası ayrıca ve bu nam altında tecziye edilmiş olmadığı gibi, Komünistlik tabirinin kanunlarımızdan herhangi birinde tarifine de tesadüf edilmemektedir. Tabir, iktisadi doktrin ve tatbikat mûtalaa olunduğu zaman dahi gerek tarifte ve gerek tatbikatta geniş farklarla tesadüf olunmaktadır. Bu sebepledir ki mesele Türk Ceza Kanununun 142 nci maddesinin birinci bendinin ışığı altında mûtalaa olunmuştur.

Bu açıdan bakıldığı taktirde suç konusu makaledeki bir çok cümleler dikkati çekecek mahiyettedir:

Mesela «Bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ilim yolu ile ortaklaşa kullanılmasına....»

«..... tek deyimle mülkiyetin kaldırılması gerektiğini anlamak....»

«Çünkü sosyalizm tekdir o da Enternasyonalisttir, hedefi bütün dünyadır.»

«Sermaye ve sömürücü mülkiyet ile sosyalizm bir arada yürüyemez....»

«Kapitalist hukuk tefessüh etmiştir.»

«İnsanlar mülklerinden, fazla gelirlerinden gönül rızası ile vazgeçmezler. Sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanun ve devlet zoru ile kurulacaktır. Evet zorla....»

Gerek misal olarak seçtiğim bu sözler ve gerek makalenin umumi tavır ve edası ve bilhassa sonundaki demogojik sualler sosyal bir sınıf teşkil eden sermayedarları ortadan kaldırmak, Anayasanın teminatı altında bulunan mülkiyet nizamını yıkmak ve hukukî nizamımızı müfessih görmek sureti ile 142 nci maddenin birinci bendine giren bir suç teşkil edecek mahiyette görülmüştür.

Saygılarımla.
Hazım Atıf Kuyucak

AMERİKAN - SEVER KAYHAN SAĞLAMER'İN MÜDAFAANAMESİ

Davanın başlangıcında Şadi Alkılıç ile birlikte (aynı madde 142/1) Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Kayhan Sağlamer de tevkif edilmişti. Türkiyemizin o zamanın Başbakanı «Kayhan'a yazık oldu» diye gazetelere beyanat verince, bir hafta sonra Kayhan Sağlamer hapisten çıkarıldı. Halbuki kanun önünde durumu Şadi Alkılıç'ın aynı idi.

Kayhan Sağlamer'i hapisten çıkarmak için Prof. Sahir Erman ile Av. Sahir KURUTLUOĞLU'nun İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesine 1963 yılında verdikleri müdafaanameyi aynen aşağıya alıyoruz :

İSTANBUL 3. AĞIR CEZA MAHKEMESİNE

Prof. Sahir Erman
Dosya No. 963/148 Av. Sahir Kurutluoğlu

Müvekilimiz Cumhuriyet Gazetesi Sorumlu Müdürü Kayhan Sağlamer, yüksek huzurunuzda, komünistlik propagandası yapmak suretiyle T.C.K. nun 142 maddesinin 1 ve 6. bentlerini ihlâl etmek suçundan dolayı yargılanmaktadır. İddiaya göre Cumhuriyet Gazetesinin, kurucusu Yunus Nadi adına tertip ettiği makale yarışmasında intişar eden diğer sanık Lûtfullah Şadi Alkılıç'a ait (Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu Sosyalizm) başlıklı yazı 142. maddede unsurları yazılı komünim propagandasını teşkil etmektedir. Bu yazının intişar ettiği tarihde gazetenin mesul müdürü olan milvekkilimiz Kayhan Sağlamer de böyle bir yazının intişarına sebebiyet verdiği iddiasiyle ve Basın Kanununun 16. maddesine müsteniden yüksek huzurlarınıza getirilmiş olup, iddia makamı kendisinin Basın Kanununun 16. maddesi delâletiyle T. C.K. nunu 142 ve 173. maddeleri mücibince cezalandırılmasını talep etmiştir.

Bu talep müvacehesindeki müdafaamız esasta iki kısımdan ibaret olacaktır. Birinci kısım neşredilen yazının mahiyet itibariyle 142. maddenin 1. fıkrasında yer alan suç unsurlarını ihtiva edip etmediğine, ikinci kısım ise yazı işleri müdürü olan müvekkilimiz Kayhan Sağlamer'in mesuliyet durumuna taallük edecektir.

1 — **Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu : Sosyalizm başlıklı yazının komünistlik propagandasını ihtiva edip etmediği hususu :**

Bu yazıyı inceliyen ilk bilirkişi heyeti ittifakla vermiş olduğu raporunda yazıda sosyalizm değil de komünizm propagandası bulunduğunu altı esasa müstenid olmak üzere kabul etmiş bulunmaktadır. Bu altı esas sırası ile şunlardan ibarettir:

1 — Bütün mal ve mülk devletleştirilerek ve ilim yolu ile ortaklaşa kullanılması.

2 — Rejimin enternasyonalist olması.

3 — Mülkiyetin kaldırılması.

4 — Dinin kaldırılması.

5 — Kapitalist hukuk sisteminin ilgası.

6 — Bu rejimin zorla kurulması.

Yine aynı bilirkişi raporuna göre özel mülkiyet nizamı Türkiye'de Anayasa ile kabul edilmiş olup, sosyal ve iktisadi temel nizamlardan biridir. Bu nizamı zorla bertaraf etmek için yapılan propaganda özel mülkiyet müessesesine istinaden kurulmuş olan sosyal sınıfların da ortadan kaldırılmasını istihdaf eder. Esasen meşru sayılan sosyalizm propagandası ile suç teşkil eden komünizm propagandasını tefrike yarıyan hususlardan biri de propagandası yapılan rejimin cebir yolu ile kurulmasını isteyip istememekten ibarettir. Yazıda cebir unsuru açıkça yer almaktadır ve yazıdaki «kanun ve devlet zoru» meşru bir yol olarak kabul edilemez. Zira mer'i Anayasa rejimi içinde meşru yollarla özel mülkiyet rejimini ilgaya imkân yoktur. Bu hedefe ancak Anayasa'yı çiğnemek suretiyle, başka bir deyimle ihtilalle varılabilir. Bu itibarla yazıda cebir unsuru da gerçekleşmiş bulunmaktadır.

Bu konuda muhterem Mahkemenizce yapılmış olan ikinci bilirkişi tetkikatı başka bir netice vermiş, üç bilirkişiden ikisi takip konusu olan yazıda komünist propagandasının unsurlarını görmedikleri halde, üçüncüsü yazının komünist propagandası teşkil edip etmediği hususu üzerinde durmaksızın sadece bu yazıda 142. maddenin 1.

bendinde yazılı olan unsurların olduğu fikrini ve mütalaasını beyan etmiştir.

İddia makamı 20.11.1963 tarihli yazılı mütalaasında takip konusu olan yazıyı üç kısma ayırarak incelemiştir. Birinci kısımda sosyalist olmak için inanılması lâzım gelen prensipler, ikinci kısımda sosyalizmin tatbik şekilleri, nihayet üçüncü kısımda da sosyalizm prensiplerinden yoksun olan Türkiye'de iktisadi müsavatsızlığın izahı yapıldığı ileri sürülmekte ve iddia makamı bu üç kısım hakkında da bilhassa bilirkişi Hüseyin Nail Kubalı'nın raporuna istinad etmek suretile tâkip konusu yazıda komünistlik propagandasının unsurlarının bulunduğu neticesine vasıl olmaktadır.

Biz gerek birinci bilirkişi heyetinin raporunda isnad olunan altı noktayı ve gerekse esas hakkındaki mütalaada ileri sürülen mülahazaları teker teker ele alarak maruzatımızı izaha gayret edeceğiz.

1 — **Mülkiyetin kaldırılması meselesi :** Dava mevzuu olan yazıda şahsi ve ferdi mülkiyet konusunda şöyle denilmektedir: «Sosyalist olmak için» 2 — Bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ilim yolu ile ortaklaşa kullanılmasına inanmak. 6 — Bütün işlerin ve işletmelerin tekmil gelirlerin devlet tarafından idare ve pay edilmesini istemek... gerektir... B — Sermaye ve sömürücü mülkiyet ile sosyalizm bir arada yürütülemez.» Yazının bütünü de nazarı itibara alınınca yazarın tenkid ettiği hususun insanların kapitalist rejim içerisinde bir azınlık tarafından istismar edilmelerinden ibaret olduğu anlaşılır. Bunun içindir ki yazar ferdî mülkiyetin bir istismar vasıtası olacağı kanaati ile bunun böyle bir vasıta olmaktan çıkarılmasını istemektedir. Bu sebepledir ki istismar vasıtası olarak ferdî mülkiyete karşıdır. Bu hususu böylece tesbit ettikten sonra, yazarın bu fikrinde komünist propagandası müşahede eden ilk bilirkişi heyetinin raporu ile esas

hakkındaki mütalaada yer alan fikirleri gözden geçirelim:

İlk bilirkişi raporuna göre özel mülkiyet nizamı Türkiye'de Anayasa nizamı ile kabul edilmiş olan sosyal ve iktisadi temel nizamlardan biririr. Bu nizamın bertaraf edilmesi, özel mülkiyet müessesesine istinaden kurulmuş olan sosyal sınıfın da ortadan kaldırılmasını istihdaf eder.

Esas hakkındaki mütalaada ise bu konuda şöyle denilmektedir: Yazıda mülkiyet müessesesine bütünü ile isyan etmekte ve istihsal unsuru mülkiyetin bütün ile kaldırılması hedef olarak alınmaktadır; bu bilirkişi Doçent Oktay Yenal'ın zannettiği gibi sadece bir utopya değildir, zira yazar bütün dünyaya ait bir tatbikat arzu etmekte, ferdi mülkiyetin, aile, işsizlik, barınma, korunma gibi sosyal davranışlardaki tesirlerini incelemekte ve bilhassa tekmil gelirlerin devlet tarafından idare ve pay edilmesini istemektedir. Halbuki sosyalist anlayış içerisinde mülkiyetin de bir yeri vardır. Ancak tesirleri geniş olan büyük sanai işletmelerin kollektifleştirilmesini ve bu işletmelerin kapitalizmin baskı ve istismar aleti olmasının önlenmesini ister. Yazıda denildiği veçhile bütün gelirlerin hiçbir nisbet kabul edilmeksizin Devlet tarafından pay edilmesini istemek istihsali de şumulüne alan tamamile Marksist - Leninist tipinde bir sosyalizmi tek kelime ile komünizmi ifade eder.

Bu iki noktai nazar bakımından sosyalizm çerçevesi içinde ferdi mülkiyetin nasıl anlaşıldığını incelemek ve bundan sonra dava mevzuu olan yazıda böyle bir anlayışın bulunup bulunmadığını araştırmak gerekir. Bütün sosyalist yazarlar ve dünya yüzünde kurulup iktidara geçmiş veya geçmemiş bütün sosyalist partiler hususi mülkiyetin birbirinden tamamile ayrı iki çeşidi bulunduğunda müttefiktirler: Birinci çeşit mülkiyet istihsal vasıtalarındaki mülkiyet, yani bir fabrikanın, bir madenin, toprağın hususi mülkiyetidir; ikinci çeşit mülkiyet ise, istihlâk eşyası

üzerindeki, yani, yiyecek, giyecek, ev, ev eşyası, otomobil, bahçe üzerindeki mülkiyettir. İngiliz İşçi Partisinin liderlerinden olup Sosyalizm Nedir adlı kitabı Türkçeye tercüme edilip 1961 yılında neşredilen kitabında John Strachey şöyle der: «Şimdi eğer elinizde Austin Fabrikasının hisse senetlerinden varsa, bu fabrika memleketin istihsal vasıtalarından biri olduğu içindir ki size bu mülkiyetinizden dolayı bir gelir tediye ederler. Halbuki bir otomobiliniz olsa size hiç bir gelir vermezler, çünkü bu otomobil istihsal vasıtalarından değildir. O, bir müstehlik eşyasıdır. İşte kapitalizmin yerine koyabileceğimiz yegâne sistem olan ve umumiyetle sosyalizm denilen sistem bu ikinci çeşit hususi mülkiyeti kaldırmayı güden sistemdir.» 1896 yılında Fransız Sosyalist Partisinin programında şu madde yer almakta idi: «Kapitalist mülkiyetin yerine zaruri ve tedrici olarak sosyal mülkiyetin ikamesini kabul etmeyen kimse, sosyalist değildir.» Yine aynı Fransız Sosyalist Partisinin doktrinine göre: «Sosyalizm kapitalizmin sona ermek zaruretinde olduğu ve bunun yerine istihsal vasıtalarının, bir kaç şahsın mülkiyetinde olup, onlar yararına istismar edilmelerini sağlayan teşkilâtın ortadan kaldırılıp yer verilmesi gerekeceğini anlatan doktrindir. Şu suretle ki mezkur vasıtaların istismarından doğan zenginlikler, istihsale iştirak edilmiş olan bütün şahıslar arasında hakkaniyet dairesinde paylaştırılacaktır.»

Tarafımızdan Muhterem Mahkemenize ibraz edilmiş olan Fransız Sosyalist Partisinin prensipler ve temel programının beyanında aynen şöyle denilmektedir: «Sosyalist Partisinin mümtaz mahiyeti, insanlığın kurtarılmasını, cemiyeti bizzarure birbirlerine hasım olan sınıflara taksim etmiş ve bir taraf için çalışmadan mülke sahip olmak hassasını, diğer taraf için de sermayeye malik olanlara çalışmasını satmak ve hasılatının bir kısmını terketmek mecburiyetini yaratmış olan sermaye temellükü idaresinin or-

tadan kaldırılmasına tabi tutmaktır. Sosyalist Parti esas itibariyle inkilapçı bir partidir. Gayesi sermaye temellükü rejiminin yerine, istihsal ve mübadele vasıtaları gibi tabii servetlerin topluluğun mülkü olacağı ve bunun neticesi olarak da sınıfların ortadan kaldırılacağı bir rejimin ikame edilmesini tahakkuk ettirmektir.» «Eğer hususi mülkiyet başkalarının çalışmasının istismar edilmesinden mütevellit ise bütün insanların menfaatleri icabı olarak sosyalizm, böyle bir mülkiyeti ortadan kaldırır.»

Bütün bu hususlar sosyalizmin istihsal vasıtalarındaki mülkiyete sırf başkalarını sömürmeye müncer olduğu için muhalif olduğunu ve bu nevi mülkiyetin ortadan kaldırılmasını istediğini göstermektedir. Gerek İngiliz İşçi Partisi, gerek Fransız Sosyalist Partisi iktidarda ve muhalefette oldukları zaman komünizme daima karşı olmuşlardır. Bu iki memlekette de-meşru bir tarzda kurulup işlemeyen komünist partileri bulunduğu cihetle gerek İngiliz İşçi Partisinin ve gerek Fransız Sosyalist Partisinin kamufle bir tarzda komünist propagandası yapmalarına ihtiyaç ve lüzum düşünülemez. Bilakis her iki memlekette sosyalistler ve komünistler daima birbirlerine karşı cephe almışlardır.

Şimdiye kadar arz ettiğimiz hususlar sosyalist düşüncede ferdi mülkiyetin nasıl mütalaa edildiğini bize açıkça göstermektedir: Ferdi mülkiyet sömürücü olduğu için ve sömürücü olduğu nisbette ortadan kaldırılmak gerektir. Sömürücü mülkiyet ise prensip itibarile ihtihsal vasıtaları üstündeki mülkiyet olacağı cihetle, bu vasıtalar üstünde ferdi mülkiyet tanınmayacak, buna mukabil başkalarını istismara vesile olmayan istihlak vasıtaları üzerinde ferdi mülkiyet tanınacaktır; Hatta istihsal vasıtaları üzerindeki ferdi mülkiyetin kaldırılması ve bunun yerine kollektif mülkiyetin ikame edilmesi, zenginliğin, yani istihsal vasıtalarının çalıştırılmasından elde edilen gelirin hakkaniyet

esaslarına göre paylaştırılmasını sağlıyacağından istihsal faaliyetine bu suretle katılan fertlerin şahsî gelirleri artacak ve böylece bu fertlerin daha geniş ölçüde istihlak vasıtalarına malik olmaları temin olunacaktır. Diğer bir ifade ile sosyalizm istihlak vasıtaları üzerindeki ferdi mülkiyeti fazlalaştırmak için, istihsal vasıtaları üzerindeki ferdi mülkiyeti red ve inkâr etmektedir.

Bu esasları böylece tesbit ettikten sonra, ferdi mülkiyetin komünizimde ne suretle mütalaa edildiğini de inceliyelim: Marabuto'nun Fransa'da 1948 yıllarında neşredilen (Les Partıes Politiques) adlı kitabının 165 ve 166. sahifelerinde Fransız Komünist Partisinin programı izah edilirken şöyle denilmektedir: «İktisadi bakımdan, Komünist Partisi iktisadi kalkınmaya zaruri olan iktisad kollarının millet tarafından tanzim ve murakebe edilmesini ister. Bankalar, sigorta şirketleri, havagazı, elektrikten mada enerji kaynakları, iptidai maddeler üzerinde de millileştirilmenin gerçekleşmesini talep eder. Komünist Partisi çalışma ve tasarruf mahsulü olan sınai ve zirai ferdi mülkiyete hürmetkârdır. Ancak istihsal vasıtaları üzerindeki mülkiyeti tanımamakta ve bu vasıtaların milli menfaata aykırı bir şekilde kullanılmamasını istemektedir.» Bu cümlelerden de anlaşıldığı veçhile ferdi mülkiyet mevzuunda sosyalist parti ile Komünist Parti arasında fark mevcut değildir; her iki düşünce tarzı da ve her iki siyasi doktrin de ferdi mülkiyeti topyekün inkâr etmekte, sadece istihsal vasıtaları üzerindeki ferdi mülkiyetin kaldırılmasını istemektedir. Bu mülkiyet ortadan kaldırılıp cemiyet veya devlet tarafından mezkür vasıtalar kullanıldığı taktirde, istihsalden elde edilecek kazanç umumun olacak ve hakkaniyet çerçevesi içerisinde, daha doğrusu istihsal faaliyet ve vetiresine iştirakları nisbetinde fertlere dağıtılacaktır. Bu pay etmede netice itibarile devlet eli ile olacaktır.

Bu müşterek noktaları böylece tesbit ettikten sonra yazıya dönelim: Bilirkişi Prof. Kubalı'nın belirttiği veçhile ferdi mülkiyetin kaldırılması mevzuunda yazıda iki ana fikir belirmektedir.: Birincisi, gerek istihsal ve gerekse istihlâk vasıtaları üzerindeki ferdi mülkiyetin baki olduğunu böyle bir düşüncenin kökleri pek eski zamanlara varan bir sosyalizm utopyası olduğunu belirtmekte ve bilirkişi Oktay Yenal da aynı fikri müdafaa ederek bu ütopizmin Eflatun'dan beri süregelmekte olan köklerine misaller vermektedir. Keza tarafımızdan yüksek mahkemeye ibraz edilen İtalyan Sosyalist Partisi Lideri Saragat'ın mütalaasında da yazarın yüz sene evvelki Ütopik Sosyalizmi ifade ettiği belirtilmektedir. Demek oluyor ki, yazıya hakim olan fikir, bütün ferdi mülkiyetin ilga edilmesi şeklinde telâkki edilse dahi, böyle bir fikir Marksist - Leninist doktrin tarafından ileri sürülmediğine göre yine de komünizm sayılmaz. Kaldı ki yazıda sömürücü mülkiyetin kaldırılmasından bahsedilmekte gelirlerin fertlere Devlet tarafından pay edilmesi fikri ileri sürülmektedir. Fert kendisine pay ve tevzi edilen bu gelire sahip olacağı cihetle, yani kendisine Devlet tarafından verilen para ile faraza ekmek veya ayakkabı alabileceği cihetle istihlak vasıtalarına zaruri olarak malik olabilecektir. Binaenaleyh yazının bütünü ele alınırsa, istihlak vasıtaları üzerindeki mülkiyetin kaldırılması tezinin yazar tarafından savunulduğunu söylemeğe imkân kalmaz. Bütün yazı sayı itibariyle çoğunlukta olan şahısların sayı itibariyle azınlıkta olan fakat istihsal vasıtalarını ellerinde tutan patron, ağa, zengin, şahıslar tarafından istismar edilmesinin tenkidinden ibaret olduğu görülür. Binnetice yazıda sadece istihsal vasıtaları üzerindeki ferdi mülkiyetin ortadan kaldırılması istenilmektedir.

Bu böyle olunca bu bakımdan yazının sosyalist mahiyet arz ettiği, zira bütün sosyalistlerin de ve meşru sosyalist siyasi partilerin de aynı şekilde düşündükleri görü-

lür. İlk bilirkişi raporunda özel mülkiyet Anayasa ile kurulduğu ileri sürülmekte ise de, aynı raporda sosyalist propagandanın meşru olduğunda, yani 142. maddeye giren bir suç teşkil etmediği de belirtilmektedir. Sosyalist propagandanın meşru olduğu da, yani 142. maddeye giren bir suç teşkil etmediği de belirtilmektedir. Sosyalist propaganda istihsal vasıtaları üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılmasını istediğine ve bu propaganda suç teşkil etmediğine göre, özel mülkiyetin kaldırılmasını istemenin Anayasada tanzim edilen hukuki temel nizamları ortadan kaldırmak mânâsını tazammun etmediği anlaşılır. Kaldı ki Anayasa bizzat metninde bir tek maddesi hariç diğer maddelerinin gerekli nisap temin edildiği takdirde değiştirilmesini kabul ettiğine göre, Anayasada nizamlanan bir müessesenin tadilini veya ilgasını talep ve teklif etmek de suç sayılmamak gerekir. Aksi takdirde Anayasa tâdilini ileri süren her milletvekili suç işlemiş sayılmak gerekir.

Özet olarak ifade etmek istersek diyebiliriz ki, yazar ister sadece istihsal vasıtaları üzerindeki mülkiyetin kaldırılmasını, ister bütünüyle ferdi mülkiyetin ilgasını talep ve teklif etmiş olsun, her iki durumda da komünistlik propagandası yapmış sayılmaz. Zira birinci telâkki sadece komünizme has olmayıp sosyalizmde şamildir ve zira ikinci telakkinin komünizm içerisinde de yeri yoktur. Bu fikir ve düşünce komünizm propagandası sayıldığı takdirde liselerimizde ve üniversitelerimizde Eflatunun okutulması dahi suç sayılmak iktiza eder.

2 — **Din alehtarlığı :** Bilirkişi raporunda «dinin inkârı» şeklinde tavsif edilen bu cihet esas hakkındaki mütalaada şu suretle aleyhe delil olarak ileri sürülmektedir: Sayın iddia makamına göre, yazar din mevzuunda müteredditdir. Sosyalizmin Müslümanlıkla bağdaşamıyacağını ve dinin faydasından çok zararı olduğunu söylemekle neyi ifade etmek istediği anlaşılmamaktadır. Şayet yazar din mevzuunda şahsi kanaat ve inanışlarını belirtmiş olsaydı

doğru veya yanlış bunlara hürmet edilmesi gerekecekti, ancak esasen lâik olan bir düzen içerisinde sosyalizmin hayatiyeti için dinin zararının faydasından çok olduğunu söylemek dinin büsbütün bertaraf edilmesini istemek mânâsını tazammun eder. Mütaalada sarih olarak belirtilmemekle beraber, dinin büsbütün men ve inkârı komünizme has bir düşünce olmak gerekir.

Sosyalizmin din konusundaki tutumu lâiklikten başka birşey değildir. Muhterem mahkemeye takdim ettiğimiz Fransız Sosyalist Partisinin temel programında şöyle denilmektedir: «Demokratik olduğundan Sosyalist Cumhuriyet lâik olacaktır. Devletin lâikliği, cismanî kudreti ruhanî kudretten ayıran büyük modern prensibi ortaya koymaktadır. Sosyalizm, dinî veya metafizik hiçbir kanaatı mecbur kılan ve teşvik eden ne de men eden vicdan hürriyetine riayet eder.» Binaenaleyh dini vicdan ve itikatına bırakmaktadır.

Komünizmin din hususundaki düşüncesi bundan farklı değildir. Umumiyetle komünistlerin din düşmanı olduğu, Allahı inkâr ettikleri, dini müesseseleri ortadan kaldırdıkları, fertleri hiç bir dine inanmamaya zorladıkları iddia olunur. Belki böyle düşünen komünistler vardır. Fakat tatbikatın bu yoldan olduğunu söylemek; ilmen mümkün değildir. Zira komünist rejim altında bulunan memleketlerde dini müesseselerin ve din adamlarının mevcudiyeti gayrıkabili inkârdır.

Kaldiki, bir kimsenin dindar olup olmaması, Allaha inanıp inanmaması onun komünist olup olmadığını hiçbir surette belli etmez, dinsiz olup da komünist olmayanlar mevcut olduğu gibi, komünist olupta dindar olanlar da bulunabilir.

Bundan başka yazıda dinin inkâr edildiğini de iddia etmek mümkün değildir.

Yazar Müslüman Sosyalistlik, Hıristiyan Sosyalistlik gibi dini çığırda sosyalizm olamıyacağını söylemekte ve ilimle imanın bağdaşamıyacağını söylemektedir. Bu itibarla yazar Sosyalizmin dine karşı olduğunu değil, dini mevzularla alâkalı olmadığını beyan etmektedir. Yine yazının başka bir yerinde yazar sosyalizmin bütün insanların ırk, din, dil farkı gözetmeden kardeş ve eşit olduğunu bilmekten ibaret bulunduğunu söyler. Binaenaleyh sosyalist olan bir kimse başka bir şahsın dinine hürmet edecek, kendisinden farklı bir dine salik olması halinde de onun yine kendisinin kardeşi ve eşit olduğuna inanacaktır. Binnetice sosyalizm demek dinler arasında fark gözetmemek olup, dinin ortadan kaldırılmasını istemek değildir. Yazar Türkiye'deki tatbikata bakarak dinin Türkiye'de her zaman yobazlık olduğunu ve faydadan çok zararı dokunduğunu söylemektedir. Fakat yazar hiç bir zaman bu dinin ortadan kaldırılmasını söylememektedir. Bir kimseye söylemediği sözleri isnat da asla doğru bir hareket olamaz. Bilirkişi Kubalı'nın tebarüz ettirdiği vechile Türkiye'deki dinin tatbikatı mevzuunda aym zekilde düşünen birçok insan bulunabilir. Bunların hepsini komünist addetmek imkânsız ve insafsız olur.

Lâik bir cemiyette dine inanmak veya inanmamak, mensup olmak veya olmamak, din propagandası yapmak veya dinsizlik propagandası yapmak kanun himayesinde olacağı cihetle bir kimsenin bu yoldaki düşüncelerini hem vicdan hürriyetinin sınırları dahiline girdiğini ileri sürmek, hem de bunun komünist propagandası sayılacağı gerekçesi ile cezalandırmak aslâ uygun bir hareket olamaz.

3 — **Enternasyonalizm :** Birinci bilirkişi raporunda komünizm propagandasına delil olmak üzere sıralanan altı nokta içinde yer alan «Rejimin Enternasyonalist olması» keyfiyeti esas hakkındaki mütaalada ayrı, ve müstakil bir tarzda ele alınmış ve işlenmiş değildir. Ancak mü-

'aaların üçüncü sahifesinde, yazarın bir Ütopya peşinde koşmadığını, bütün dünyada tahakkukunu arzu ettiği bir rejimin müdafaasını yaptığını belirtmek maksadı ile enternasyonalizmden bahsedilmektedir.

Dava mevzuu olan yazıda sosyalizmin çeşitleri olamıyacağı ifade edildikten sonra, sosyalizmin enternasyonalist olduğu ve hedefinin de bütün dünyadan ibaret bulunduğu belirtilmiştir.

Bu konuda sosyalizm ve komünizm düşüncesinin ne merkezde olduğuna da temas edelim.

Dünya yüzündeki sosyalist partilerin enternasyonalizm bakımından meyillerini ve teşkilatlanmalarını **Prof. Marabuto Les Parties Poltiques** adlı kitabının III. sahifesinden itibaren şu süretle izah etmektedir. Prof. Marabuto'ya göre işçi sınıfının müşterek gayeleri bu sınıfın Devlet sınırları dışında bir taazzuv aramalarına sebebiyet verdi. İlk olarak 28 Eylül 1864 de Londra'da İngiliz, Alman, Belçika, Fransız, Polonyalı ve İsviçreli işçi delegelerinin ve sosyalistlerinin aktettikleri bir toplantıda resmi adı «Milletlerarası İşçiler Derneği veya Birliği» olan birinci enternasyonal kuruldu. Bu enternasyonalin Fransız şubesi Paris'de 1865 de tesis olundu ve ilk kongresi de Cenevre'de 1866 da yapıldı. Bu birinci enternasyonal ona yakın kongre aktetti ve kendi sinesi içinde bazı cereyanlara bölündü. Böylece Marksist cereyan, Blankist cereyan ve Bakuninist cereyanlar doğdu. Bu birinci enternasyonal son kongresini 1877 de aktetti ve artık bundan sonra çalışmaz bir hale geldi. Ancak Marks'ın tesiri gittikçe büyümekte idi. 1905 yılında bir takım cereyan ve tesirlere bölünmüş olan Fransız sosyalistleri Paris'te bir kongre akdederek ikinci Enternasyonali kurdular. Aradan bir müddet geçtikten sonra da Lenin Mokova'da üçüncü Enternasyonali kurdu. İkinci Enternasyonale bağlı Fransız sosyalistleri arasında bilhassa milli müdafaa meseleleri ve

askeri krediler hususları münakaşa konusu olmakta idi. 1920 de bu sosyalistlerden bir kısmı da ikinci Enternasyonaldan ayrılarak, Lenin'in kurduğu üçüncü Enternasyonale iltihak etti.

Prof. Marabuto'nun kitabından almış olduğumuz bu izahat bize açıkça göstermektedir ki bütün dünyadaki sosyalist partiler bir enternasyonal halinde birleşirler. Eğer bunlar komünist değillerse üçüncü enternasyonale değil ikinci enternasyonale bağlanırlar. Komünistler ise Lenin'in kurduğu üçüncü enternasyonale bağlı olurlar. Bunun içindir ki hakiki sosyalist olan bir parti üçüncü enternalyonale değil ikinci enternasyonale bağlı olduğunu açıkça ve programında beyan eder. Mesele tarafımızdan yüksek mahkemeye ibraz edilen İtalyan Sosyal Demokrat Partisi Lideri Saragat'ın mütalaasını muhtevi kâğıda bakacak olursak kâğıdın matbu başlığında partinin adının altında Sosyalist Enternasyonalin İtalyan kolu kelimelerinin yazılı olduğunu görürüz. Bu suretle parti Komünist Enternasyonale değil, fakat Sosyalist Enternasyonale bağlı olduğunu ve onun İtalyan Kolundan başka birşey olmadığını daha antetli kâğıdında bile belirtmek ister. Fransız Sosyalist Partisinin resmi ve müseccel adı da (S. F.İ.O.) dan ibarettir. Bu harfler (Section Française de L'Internationale Ouvrière kelimelerinin baş harfleri olup, İşçi Enternasyonalinin Fransız Bölümü şeklinde Türkçeye tercüme edilir. Bu da Fransız Sosyalist Partisinin ikinci Enternasyonale bağlı olduğunu gösterir. Buna mukabil Fransız Komünist Partinin resmi adı ise, Komünist Enternasyonalin Fransız Seksiyonu'ndan ibarettir. Bu suretle bu parti kendisinin üçüncü Enternasyonale bağlı olduğunu ilân eder.

Şu halde enternasyonalist olmak komünizme has bir keyfiyet değildir. Komünizm nasıl enternasyonalist ise Sosyalizm de enternasyonalistir ve hedefi bütün dünyadır.

Bütün mesele bu enternasyonalizmin doktrininden ibâret-tir. Komünist enernasyonal ve bu enternasyonale bağlı olmak için 21 umdeyi kabul etmek icab ettiğini belirtir. Bunu kabul etmeyen komünist olamaz. Dava mevzuu olan yazıda enternasyonalizmin üçüncü enternasyonalizm ol-duğu beyan edilmediği gibi bu 21 umdeden de asla bahse-dilmemektedir. Şu halde hedefinin bütün dünya olduğu-nun belirtilmesi sosyalizmin çeşitleri olamıyacağının ve mahiyeti itibariyle enternasyonalist olduğunun söylenmesi sosyalist doktrine tamamen uygun olan düşünceler olup, komünizme has bir karekter taşımamaktadır.

4 — **Sosyalist rejimin zorla kurulması meselesi:** Da-va mevzuu olan yazıda Sosyalist propagandasının değil de, komünist propagandasının bulunduğunu ileri süren ilk bi-lirkişi raporu ve esas hakkındaki mütalâa, yazarın arzula-dığı rejimin cebirle kurulacağını ifade ettiği noktasında sıklet merkezini bulmaktadır. Filhakika ilk bilirkişi rapo-runda şöyle denilmektedir: «Meşru sayılan sosyalizm pro-pagandası ile suç teşkil eden komünizm propagandasını tefrike yarayan hususlardan biri de propagandası yapılan rejimin cebir yolu ile kurulmasını isteyip istememektedir. Yazıda komünizm propagandası suçunun tekevvünü için gerekli cebir unsuru da açıkça yer almaktadır. Filhakika 2. sütunda «insanlar» mülklerinden, fazla gelirlerinden gö-nül rızası ile vazgeçemezler, sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanun ve devlet zoru ile kurulacaktır. Evet zorla..» denilmektedir. «Buradaki kanun ve devletin zoru meşru bir yol olarak kabul edilemez. Zira mer'i Anayasa rejimi içerisinde meşru yollarla özel mülkiyet müessesesini ilga-ya imkân yoktur. Bu hedefe ancak Anayasa çiğnemek su-retiyle, başka bir deyimle ihtilâl ile varılabilir. Bu itibarla cebir unsuru da gerçekleşmiş bulunmaktadır.»

Esas hakkındaki mütalaada da bu konu üzerinde du-rulmakta ve şu mülâhaza ileri sürülmektedir: Yazı bütünü

ile zora ve cebre istinad etmektedir. Zira yazar sosyalist olabilmek için sosyal adaletsizliklere, haksızlıklara, insanların insanlara kul olup sömürülmesine karşı isyan duygularını taşımanın gerekli olduğunu, sosyalizme ulaşmak için bekleyecek ne zamanın ne de takatın kalmadığını insanların mülklerinden ve fazla gelirlerinden gönül rızası ile vazgeçemiyecekleri cihetle Sosyalizmi sömürücü azınlığa karşı kanun ve devlet zoru ile kurulacağını, Sosyalizmin halkımızın kahraman ellerinde gürbüzleşeceğini söylemektedir. Bundan başka yazarın evinde yapılan aramada ele geçirilen deliller ihtilâlin metodu hakkında bir takım düşüncelerini ortaya koymuştur. Bu delillere göre ihtilâlin ilk gününde delil ve vesika toplamak ve ihtilâlin iktisadi kurtuluş için halk tarafından desteklendiğini bilmek, sosyalizmi tesis edebilmek için sosyalizme zıt olan müessese, fikir, hareket ve iç düşmanları imha etmek icap eder. Sosyalizm ile komünizm aynı ekonomik prensiplere sahiptirler. Ana dava da aynıdır. Yalnız pratikte ve siyasette ayrılışlar vardır. Dünyada daha yavaş yürüyen şekle sosyalizm, hızlı giden tarza da Komünizm denmekte ise de bu tasnif te yanlıştır. Çünkü her gaye hedefine bir an önce ulaşmak ister. Sosyalizm ve komünizmin gayesi bir olduğuna göre bu ayrı adlandırılış yerine partilerin özel isimlerini koymak daha doğru olur. İddia Makamına göre, yazar bu şekilde düşünen bir kimsedir. Ve binnetice münteşir yazıda ileri sürülen zor, meşru cebir olmayıp, komünizmin unsuru olan gayrimeşru cebiri yani ihtilâli ifade etmektedir.

Bu hususları cevaplandırmazdan önce cebir mevzuunda komünistlerin ve sosyalistlerin neler düşündüklerini gözden geçirmek muvafık olur.

Yukarıda temas ettiğimiz eserinde Prof. Marabuto Üçüncü Enternasyonalin statüsünü izah ederken bu Enternasyonalin İcra Komitesinin 25 Mayıs 1928 tarihinde

kabul ettiği programda şu esasların yer aldığını söyler: «Komünist Enternasyonali bütün dünyanın komünizmidir. Kapitalizmden sosyalizme intikal devresinde proleter diktatörlüğü câri olacaktır.» Üçüncü Enternasyonalin statüsünün birinci maddesinde de aynen şöyle denilmektedir: «Milletlerarası İşçiler birliği olan Komünist Enternasyonal muhtelif memleketlerdeki komünist partilerin tek bir dünya Komünist Partisi halinde teşkilâtlanmalarını ifade eder. Proleterliğin dünyaya şamil ihtilâlci hareketinin önderi ve organizatörü, komünist prensip ve gayelerinin önderi olan komünist enternasyonali işçi sınıfının ve fakir köylü tabakalarının iktidarı ele almaları için, komünist prensip ve gayelerinin tahakuku için, dünya proleterliği diktatörlüğünün kurulması için, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinin Dünya Federasyonunun teşkili için ve komünist cemiyetin birinci safhası olan sosyalizmin tahakkuku ve sınıfların tamamiyle ilgası için mücadele eder.»

Bu hükümlerden anlaşılacağı veçhile komünizm bir diktatörlük kurmak, iktidarı almak ve ondan sonra düşündüğü yenilikleri yapmak ister. Bunun içindir ki Lenin İkinci Enternasyonale bağlı kalmış olan sosyalist partileri proleteryanın ihtilâl mücadelesi bakımından kifayetsiz telâkki eder. Lenin'e göre bu sosyalist partiler seçime iştirak eden ve mücadele kabiliyetlerini kaybeden partilerdir. Komünist partiler ise, ihtilâl fikriyle meşru, iktidarı almaya azmetmiş bir mücadele partisidir. Yine Lenin'e göre: proleterya diktatörlüğü demek, proleteryanın burjuvazi üzerinde hakimiyeti demektir. Bu hakimiyet kanunla sınırlanmış değildir. Sadece cebir ve şiddete dayanır. Bu diktatörlük burjuva cemiyetinin sulhçu bir tarzda gelişmesinden doğacak değildir. Burjuva devletini zorla yıkmak iktiza eder.

Görüleceği veçhile komünizmin anladığı cebir kanun ve devlet cebri değildir. Komünizm iktidarı reyle, yani de-

mokratik usulle almayı düşünmemektedir. Komünizme göre ufak bir azınlık ihtilâli yapıp burjuva devletini yıkacak, proleter diktatörlüğü tesis edecek ve bunu yayacaktır.

Buna mukabil sosyalistler bu şekildeki cebir anlayışını reddederler. Sosyalist partiler gerek iktidarın ele alınmasında ve gerek muhafazasında seçmen çoğunluğunun reyine istinad etmeyi kendilerine şiar sayarlar. Sosyalistlere göre, sınıfların ortadan kalkması yeni iktisadi şartların yaratılması dolayısıyla ve sosyal bir gelişme sonunda tahakkuk edecektir. Bundan başka sosyalizm fert ve vatandaş hürriyetlerinin belli başlı teminatlarından ayrılmamayı da tazammun eder. Yani komünizm zaruri olarak tek parti sistemine taraftar olduğu halde Sosyalistler çok parti sisteminin müdafiidirler. Komünistler Sovyet Cumhuriyetleri'ne sadakati istedikleri halde sosyalistlerde bu durum gözükmez. Nitekim tarafımızdan Yüksek Mahkemeye ibraz edilmiş olan Saragat ve Nenni'nin mütalaalarında olsun, Bahri Savcı, Sadun Aren'nin mütalaalarında olsun, nihayet bilirkişi Yenal ile Kubalı'nm raporlarında olsun komünizm ile sosyalizm arasındaki başlıca fark bu şekilde belirtilmiştir.

Bu esasların altında yazıyı mütalaa edecek olursak şu neticelere varırız:

a) İktidara gelişin bir ihtilalle vukuu bulmak gerekeceği yolunda yazıda sarahat yoktur. Her ne kadar yazıda bir sosyalistin sosyal adaletsizliklere ve haksızlıklara karşı isyan duygusunu taşıması gerektiği beyan edilmişse de fertten ferde şahısların taşıyabilecekleri isyan duygusu, iktidarı ele geçirmek maksadile proleterya tarafından yapılacak ihtilali ifade edemez. Her şahıs vakit vakit içinde bazı olaylara karşı isyan duygusu taşıyabilir. Faraza Beledî hizmetlerin iyi bir şekilde yapılmaması bir insanın infial hissetmesine sebep olabilir.

Bir insanın sosyal adaletsizliklere ve haksızlıklara karşı içinde, yani batınî tarzda isyan duygusunu taşıması, bu haksızlıklara ve adaletsizliklere bigâne kalmamasını icab ettirirse de, mutlaka silaha sarılıp devlet devirmesini intac etmez. Esasen bir duygu fiil sahasına inkılap etmedikçe aksiyon olamaz ve aksiyon olmayan şey de ihtilal sayılamaz.

b) Yazıda tek çıkar yolun sosyalizm olduğu, bekleyecek ne zaman ne de takat kalmadığı belirtilmektedir. Bu düşünceden de artık seçimleri beklemeye ve Sosyalist partilerin seçim kazanarak iktidara gelmelerine intizar etmeye mahal olmadığını ve binnetice iktidarın proleter ihtilâl yolu ile elde edilmesinin gerekli olduğunu anlamak imkânsızdır. Muayyen bir partiye mensup olan ve yahut muayyen bir siyasi yahut iktisadi doktrinin herhangi bir parti tarafından benimsenip tatbik edilmediğini gören bir şahıs bir an evvel mensup oduğu siyasi partinin iktidara gelmesini veya arzuladığı siyasi ve iktisadi reformların bir an evvel yapılmasını, artık bekleyecek zaman ve takatın kalmadığını söyliyebilir. Meselâ toprak reformuna inanan, bunun bir an evvel gerçekleşmesi zaruretine kani olan bir şahıs «tek çıkar yol toprak reformudur, bekleyecek ne zaman ne de takat kalmıştır» derse herhalde «ben devleti zorla bertaraf edeceğim, zorla iktidarı alacağım ve toprak reformunu zorla tahakkuk ettireceğim» demiş olmaz. Bu itibarla sosyalizm için zaman kalmadığını ve beklemeyi icap ettiğini söylemek, Sosyalizmin zorla tahakkuk ettirileceğini ve bilhassa iktidarın zorla alınacağını ifade etmez. Yazar bu sözleriyle ya sosyalist partilerin bir an önce kurulmasını yahut bu fikirde olan şahısların sosyalist partisine ilk fırsat vermelerini istemiş olabilir.

Fakat herhalde iktidarın zorla alınmak gerekeceği bu cümlede ifade edilmiş değildir.

Yazıda insanların mülklerinden, fazla gelirlerinden gönül rızası ile vazgeçmeyecekleri, sosyalizmin sömürücü azınlığa karşı kanun ve devlet zoru ile kurulacağı ifade edildikten sonra «evet zorla» ibaresi kullanılmıştır.

Buradaki cebrin iktidarın alınmasına veya iktidar alındıktan sonra tahakkuk ettirilecek reformlara taallûk edip etmediğini de araştırmak iktiza eder.

Bir kere yazıda iktidarın zorla alınacağı yolunda en ufak bir sarahat yoktur. Bilirkişi Kubalı'nın belirttiği veçhile sakit'e söz isnat edilmez. Buradaki zorun kanun ve devlet zoru olduğu göz önünde tutulursa devleti yıkmayı hedef ittihaz eden proleterya ihtilâlinin kanun ve devlet zoru ile ilişiği olmadığı anlaşılır. Yukarıda arzettiğimiz veçhile bizzat «Devlet ve İhtilâl» adlı kitabında proleter diktatörlüğün burjuvazi üzerinde proleteryanın hakimiyetini ve tahakkümünü ifade ettiğini ve bu tahakkümün kanun tarafından sınırlanmadığını beyan etmiştir. Binaenaleyh Leninizmin ve Komünizmin iktidarı ele almak bakımından derpiş ettiği cebir, kanun tarafından sınırlanmayan, yani kanuna dayanmayan bir zordur. Dava konusu olan yazıda ise kanun ve devlet zoru tabiri açıkça kullanıldığı cihetle Komünizm telâkkisine uygun düşmemektedir.

Yine Lenin'e göre, bir memlekette iktidarı alabilmek için rey ekseriyetine malik olmak şart değildir. Proletarya, bir azınlık olsa dahi, önüne çıkan fırsattan faydalanarak iktidarı ele geçirmek zorundadır. Bu itibarla Leninizm netice itibarile dahili harbi tecviz etmektedir. (Marabuto, s. g. e. sah. 140). Halbuki yazıda kanun ve devlet zoru ile gerçekleştirilecek Sosyalizmin sömürücü azınlığa karşı olacağı söylenilmek suretile azınlığın çoğunluğa karşı değil, çoğunluk iradesinin azınlığa karşı olduğu ifade edilmektedir. Yine yazıda şöyle bir paragraf mevcuttur: «Çoğunluk yoksullarda bulunduğundan

Sosyalizmin kanun zoru ile tatbikatı demokrasi kurallarına da uygun düşecektir.» Bu paragraf yazarın özlediği rejimin demokratik esaslara, yani devlet idaresinde çoğunluk iradesinin hakim olması kaidesine riayetkâr olduğunu ifade etmektedir. Böyle bir riayet ve demokratik kurallara saygı ise ancak Sosyalizme has olup Komünizme aykırıdır. Hatta Komünizm sırf demokratik kurallara riayetkâr oldukları için İkinci Enternasyonele bağlı kalan sosyalist partilerini tenkit etmekte ve bunların davaya ihanet ettiklerini söylemektedir.

Bu böyle olunca münteşir yazıda mevcut olan devlet ve kanun zoru tabirini iktidarın alınması için kullanılacak zor olarak tefsir etmeye imkân bulunmadığı aşikârdır. Gerçekten devlet zoru ancak devlet tarafından kullanılabilir. Devlet tarafından kullanılan bir zor ile devletin yıkılması ise imkânsız olur, kanun zoru tabiri de kanuna dayanan yani meşru olan bir teyid şeklini ifade eder; meşru bir cebir ve teyidi ise kanun tanımayan bir ihtilâl fikrinden nefret eder. Nitekim Lenin dahi «Devlet ve İhtilâl» adlı eserinde proletarya diktatörlüğünün proletaryanın burjuvazi üzerindeki tahakkümünün ifade ettiğini ve bu tahakkümün kanuni bir sınır tanımadığını beyan ettikten sonra «Proletarya İhtilâli» adlı eserinde de şöyle demekteydi: «Proletarya ihtilâli burjuva devlet mekanizmasının cebir ve şiddetle yok edilmesiyle mümkün olabilir.»

Bütün bu fikirler Komünizme has olan cebir ve şiddetin devleti yıkan kanuna dayanmayan hatta kanuni bir sınır dahi tanımayan kaba bir kuvvet olduğunu ifade eder. Bu kaba kuvvet iktidarı zorla alacağı gibi iktidara geldikten sonra da yalnız bir tek sınıfın tahakkümünü kuracak ve demokrasi kurallarını bir tarafa itecektir.

Bu böyle olunca yazıda böyle bir cebir ve şiddetin mevcut olmadığı; bilakis, demokrası kurallarına uygun bir tatbikatın savunulduğu açıkça görülmektedir. Devlet ve kanun zoru ancak iktidar, demokrasi kurallarına uygun bir tarzda ele geçirildikten sonra düşünülecektir. Fakat her hükümet ve her parti iktidarı demokratik kurallara uygun bir şekilde ele aldıktan sonra kendi siyasi, iktisadi ve içtimai programını devlet ve kanun zoru ile mevkii tatbike koyar. Nitekim en yeni bir misal olmak üzere memleketimizde kalkınma plânı kanun şekline konulmuş, böylece bu plâna kanun ve devlet kuvveti tanınmıştır. Yine memleketimizde Atatürk'ün getirdiği bütün inkılaplar devlet ve kanun zoru ile tahakkuk ettirilmiş, şapka giymemek, dini siyasete alet etmek, Türk harfleri ile yazı yazmamak suç haline konulmuştur. Bütün bunlar her ıslahatçı hareketin her memlekette ve her devirde devlet ve kanun zoruyla yapıldığını gösteren basit misallerdir. Sosyalist partiler de, çoğunluğun iradesi ile, yani demokrasi kurallarına uygun bir tarzda iktidara geldikten sonra, kendi programını kanun ve devlet zoru ile tatbik edecektir ve iktidarı ele geçirdiği memleketlerde bu şekilde hareket etmiştir. Ezcümle İngiliz İşçi Partisi iktidara gelince büyük sanayi işletmelerinin millileştirilmesi hakkında kanunlar çıkartmış ve bu işletmeler üzerindeki özel mülkiyeti devlet ve kanun zoru ile kaldırmıştı. Bilirkişi Kubalı'nın raporunda denildiği vechile yazıda mevzubahis olan zor, en demokratik siyasi rejimlerde dahi devlet hakimiyetinin müşahhas ifadesi telâkki edilen devletin ve kanun mahiyetinde mündemiç olan zordur. Bu mahiyetteki zor ise bilhassa gerek manen ve gerekse maddeten az gelişmiş memleketlerde hakikatte aydın bir azınlığın iradesi mahsulü olan sosyal ve iktisadi reform kanunları ile inkılap kanunlarında kendisini daha bariz bir surette gösterir. İlâve edelim ki

memleketimizde hala iktidarda bulunan bir partinin genel başkanı, toprak reformunun bir an önce gerçekleştirilmesi lüzumunu bu günlerde belirtmiştir. Bu reform tahakkuk eder ve büyük çiftlik ve arazi sahiplerinin ellerinde bulunan toprak parçalara ayrılarak o topraklarda bilfiil çalışan çiftçilere tevzi edilecek olursa, özel mülkiyet devlet ve kanun zoru ile sınırlandırılmış olacaktır. Yine gayri menkul kiraları serbest bırakılmayıp dondurulduğu ve muayyen bir miktardan fazla kira bedelinin alınması suç sayıldığı zaman özel mülkiyet kanun ve devlet zoru ile tahdit edilmiş bulunmaktadır. Fakat hiç kimsenin aklına bu nevi zorları kullanan bir siyasi partinin komünist olduğunu sürmek fikri gelmemektedir.

Her ne kadar esas hakkmdaki mütalaada yazarın evinde yapılan arama esnasında ele geçen notlarından, kendisinin iktidarın cebren alınması fikrini benimsediği neticesi çıkarılmakta ise de, yazarı tanımayan, onun düşüncelerini bilmeyen ve sadece münteşir yazı bakımından sorumluluğu mevzubahis olan müvekkilimiz bakımından, bu mütalaanın bir önem taşıyamıyacağı aşikârdır.

Netice itibarile münteşir yazıda mevzubahis olan kanun ve devlet zoru proleterya diktatörlüğünü, devlet makanizmasının proleter ihtilalle ele geçirilmesini tazammun etmeyip, bilakis bunun aksini gösterdiği ve iktidarı ele geçiren her siyasi parti kendi programını bizzat devlet ve kanun yolu ile ve zoru ile gerçekleştireceği cihetle, yazıda bu bakımdan da komünizm propagandası mevcut değildir. İktidarı ele geçirdikten sonra muhalefetin susturulacağı çok partili siyasi rejime sön verileceği, proleterya diktatörlüğünün kurulacağı, basın ve fikir hürriyetinin ortadan kaldırılacağı, velhasıl demokrası kuralları bir yana bırakılarak komünist memleketlerde görülen tatbikata gidileceği yolunda yazıda bir sarahat bulunmadığı cihetle, iktidarın alınması bakımm-

dan komünizm propagandası taşımayan bu yazının, iktidarın ele geçirildikten sonra komünist rejimin kurulması propagandasını yapmadığı da meydandadır.

Binnetice yazı hangi bakımdan mütalaa edilirse edilsin komünizm propagandasını ihtiva etmemektedir.

II — **Müvekkilimiz Kayhan Sağlamer'in Mes'uliyeti:**

Cumhuriyet Gaztesinin tertiplediği Yunus Nadi armağanında, dava mevzuu yazının intişar ettiği gün yazı işleri müdürü olan Kayhan Sağlamer hakkında sayın İddia Makamı şu mütalaada bulunmaktadır. İddia Makamına göre müvekkilimizin müdafaasını üç kısımda tetkik etmek icap eder:

1 — Sanık yazıyı hiç okumadığını, zira bu yazının jüri tarafından tetkik edildiğini, kendisinin de jüriye itimadı hesabiyle yazıyı okumak ihtiyacını duymadığını söylemiştir. Bu müdafaa varit olamaz, çünkü sorumlu şu veya bu mülahaza ile vazifesini yapmaması kendisini mesuliyetten kurtaramaz.

2 — Sanık Komünistlik hakkında birşey bilmediğini ve doktrin hakkında bir malûmatı olmadığını söylemiştir. Bu müdafaa da şayanı itimat değildir, zira sanık antikomünist tutumu ile tanınmış, kolej mezunu ve dış siyaset sahasında yazı yazan bir kimsedir; dosyadaki ihbarları yapan vatandaşlardan fikrî seviyesi çok daha yüksektir. Binaenaleyh yazının mahiyetini anlıyabilecek durumdadır.

3 — Kayhan Sağlamer yazının neşrinde bir suç ortaklığı bulunmadığını ve kastının mevcut olmadığını söylemektedir; Basın Kanunu bakımından böyle bir şart esasen aranmamaktadır.

Şimdi bu mülâhazaları birer birer ele alarak cevaplandırmaya çalışalım:

1 — Yarışmaya girecek yazıların önceden üç kişilik bir jüriden geçtiği ihtilâflı değildir. Toplanan deliller bu hususu kâfi derecede ispat etmişlerdir. Yine bu delillere göre üç kişilik heyetten geçen yazı mürettiphaneye gelmekte ve mürettiphanede de sıra gözetilmeksizin dizilmektedir. Muayyen bir nüshaya bir müsabaka yazısının girmesi mevzubahis olunca esasen dizilmiş olan kalıplardan hangisi o günkü nüshada boş kalan yer bakımından münasip görülüyorsa, o kalıp alınmakta ve boş yere basılmaktadır. Binaenaleyh o günkü nüshada dava konusu yazının neşredilmesi tamamile bir tesadüf eseri olmuştur. Onun yerine başka bir yazının basılması pekâla mümkündü. Jüriden geçen ve esasen dizilmiş olan bu yazıyı Kayhan Sağlamer hiç okumadığını beyan etmiş değildir. Kendisinin beyanları şu şekilde özetlenebilir: Yazı Juriden geçtiği ve jüri azasından biri Nadir Nadi olup gazete sahiplerinden madut bulunduğu cihetle, Kayhan Sağlamer fazla bir dikkat sarfetmemiş, yazının altına ve üstüne bakmak ve göz gezdirmekle iktifa eylemiştir. Bundan başka yazı Sosyalizm doktrinine taallûk etmektedir ve kendisi Sosyalizm ve Komünizm doktrinleri hakkında bir bilgi sahibi olmadığı için, yazının suç teşkil etme vasfını anlıyamamıştır.

Şimdilik birinci kısım üzerinde, yani yazının juriden geçmesi hasebiyle gerekli dikkatle okunmaması meselesi üzerinde duralım: Şüphesiz ki sorumlu müdür gazeteye girecek bütün yazıları dikkat ve itina ile okumakla mükelleftir. Fakat hadisede durum farklıdır. Üç kişilik jüri heyeti aynı yazıyı okuyup yayınlanmasında mahzur görmemişlerdir. Bu heyet aynı mahiyetteki yüzlerce yazıyı okuyup ayıklama yapan, fikrî seviyesi itibarile sosyalizmin ve komünizmin ne olduğunu bilen bir heyettir. Kaldiki bu heyettekilerden bir tanesi gazetenin patronudur. Ve bu patron bu yazının neşrine mevkute sa-

hibi emir verdiği taktirde yazı işleri müdürünün sorumlu olamıyacağını beyan etmektedir. Durum bundan farksızdır. Ve bu sebepledir ki Kayhan Sağlamer'e mesuliyet tevcihine Basın Kanununun 16. Maddesi müsait bulunmamaktadır.

2 — Müvekkilimizin yazının mahiyeti hakkında bir bilgisi bulunmadığı yolundaki müdafaasını sayın iddia makamı dış siyaset hakkında yazı yazan ve antikomünist tutumu ile bilinen bir şahsın komünizmin ne olduğunu bilmesine imkân bulunmadığı mütalaasile iştirak etmemektedir.

Dış siyaset hakkında yazı yazmak ve antikomünist olmak için komünist memleketlerin dış siyaseti hakkında fikir sahibi olmak, komünist rejimin gündelik tatbikatını bilmek kâfi ise de, Marksizm hakkında, Leninizm hakkında, sosyalizm ile komünizmin birleştiği ve ayrıldığı noktalar hakkında doktrin mahiyetindeki bilgileri edinmiş olmak aslâ icap etmez.

Kaldi ki dava mevzuu yazının komünist propagandası mahiyetinde olmadığını Anayasa Profesörü olan Kubalı, İktisadi Doktrinler Doçenti olan Oktay Yenal, yine Anayasa Profesörü olan Bahri Savcı ve Sadun Aren, İtalyan Sosyalist Partisi Lideri olan Nenni ve İtalyan Sosyal Demokrat Partisi Genel Başkanı olan Saragat bildirmişlerdir. Bu zevatın Komünizm propagandası mahiyetinde telâkki etmedikleri bir yazının komünizm propagandasını ihtiva ettiğini bilmesi, bir gazetenin yazı işleri müdüründen beklenemez.

Bundan başka aynı gazetede çalışan ve bu nevi yazıları incelemekle görevli bulunan jüri heyetinin yazıda suç unsuru görmemeleri karşısında, Kayhan Sağlamer'in buna nüfuz etmek mecburiyetinde olduğu iddia edilemez.

Nihayet bizzat iddia makamı, münteşir yazının tefsiri bakımından yazarın evinde yapılan aramada ele geçirilen delillere istinad etmek mecburiyetinde kalmış ve bu delillerin ışığındadır ki yazıda komünizm propagandası bulunduğunu iddia etmiştir. Yazarı tanımayan, onun düşünce ve fikirlerinden haberi olmayan Kayhan Sağlamer'in sırf münteşir yazıdan bunun komünist propagandasını muhtevi bulunduğunu istihraç edemiyeceği aşikârdır. Savcının dahi yazının dışında kalan hususlara ve delillere müracaat mecburiyetinde kalmış bulunması, sadece yazı çerçevesi içinde kalındığı taktirde, bu yazıda Komünizm propagandasının açıkça yapılmadığını göstermektedir.

Binaenaleyh :

a) Sosyalizm ve komünizm mevzuunda tamamile ihtisas sahibi olan profesörlerin dahi yazıda komünizm propagandası mahiyetini görmemeleri,

b) Bu yarışma için kurulmuş jüri azalarının yazıda suç unsuru bulmuş olmamaları,

c) Bizzat Savcının yazıya mânâ verebilmek için yazarın evinde yapılmış olan aramada ele geçen delillere istinad mecburiyetinde kalmış olması,

Muvacehesinde Kayhan Sağlamer'in yazının suç teşkil eder mahiyetine nüfuz ettiğini iddia ve kabule imkân yoktur. Yazının bizatihi bilirkişi heyeti arasında dahi görüş farklarına sebebiyet verecek mahiyette bulunması, Kayhan Sağlamer'in müdafaanamesinin kabulüne kifayet eder. Her halde Kayhan Sağlamer'in sosyalizm ile komünizmin tefriki mevzuunda Anayasa ve iktisadi doktrinler kürsüleri profesör ve doçentlerinden daha bilgili olduğunu, onların suç vasfı mahiyetini taşımadığını söylediği bir yazının suç teşkil edebileceğini anladığını ve

bütün bunları bilip anlamasına rağmen yazının neşrine müsaade ettiğini iddia ve kabule imkân görülemez.

3 — Kayhan Sağlamer'in komünist propagandasını muhtevi bir yazıyı, bunun suç teşkil eder mahiyetini bilerek neşretmiyeceğinin delili olarak, kendisi tarafından ve tarafımızdan, onun komünist rejimlerin tutumları aleyhine imzası altında yayınlanmış makaleleri yüksek mahkemenize ibraz edilmiştir. Bu müdafaanın maksadı şundan ibarettir: Tutumu ve düşüncesi Komünizme karşı olan bir yazı işleri müdürü muayyen bir yazının komünist propagandasını ihtiva ettiğini bile bile, o yazının neşrine müsaade etmez; şayet böyle bir yazı işleri müdürü komünist propagandasını muhtevi bir yazının neşrine müsaade etmişse, bu, yazının mahiyetine nüfuz edemiyeceğinin delil ve karinesidir. Zira hem bir şahıs komünizm aleyhtarı olacak, hem de komünist propagandasını muhtevi bir yazıyı bilerek ve istiyerek neşredecek, böyle bir ihtimal düşünülemiyecek kadar mütenakız olur. İddia makamı müvekkilimizin bu müdafaasını iştirak kastı bakımından ele almakla, isabetli bir yol tutmuş değildir. Zira bu müdafaadan maksat yazının suç teşkil eden mahiyetine nüfuz edilmemiş olmasının bir başka delilin gösterilmesinden ibarettir.

Yukarıdan beri arzettiğimiz hususlar müvekkilimizin yazının suç teşkil eden mahiyetine nüfuz edemediğini ve etmesinin de beklenemiyeceğini vazıh ve açık bir tarzda ortaya koymuş bulunmaktadır. Jüri azalarının, bilirkişi heyetinden bir profesörle bir doçentin, mütalaaları takdim edilen iki profesörle iki tanınmış sosyalistin komünist propagandası mahiyetinde telâkki etmedikleri bir yazıda, bir mesul müdürün bu mahiyeti görmesi beklenemez. Kaldı ki, aynı mesul müdür antikomünist tutumu ile tanınır ve bizzat iddia makamı bunu böylece kabul ederse, bu mesul müdürün yazının mahiyetine nü-

fuz etmediğini kabul etmek adeta zaruri olur. Nihayet yazıya manâ verebilmek için yazarın şahsî düşünce ve notlarına istinad etmek zaruretinin bizzat iddia makamı tarafından hissedilmesi muvacehesinde, yazarı tanımayan, onun şahsi fikir ve düşüncelerinden haberdar olmayan mesul müdürün sadece yarışmaya gönderilen yazıya bakarak bunun mahiyetine nüfuz etmesinin imkânsız olduğu anlaşılır: İddia makamı kendisinin dahi sırf yazıya bakarak elde edemediği bir kanaat ve neticenin, mesul müdürü tarafından elde edilmesini talep edemez.

N E T İ C E :

Yukarıda arz ve tafsil edilen sebeplere binaen:

1 — Münteşir yazı esas itibarile komünizm propagandası teşkil etmediği cihetle müvekkilimizin BERAATİNE karar verilmesini;

2 — Bu noktai nazar terviç edilmediği ve yazının komünist propagandasını muhtevi olduğu netice ve kanaatine varıldığı taktirde, müvekkilimizin bu yazının suç mahiyetine nüfuz etmemesi hesabiyle ve Basın Kanununun 16. maddesinin 3. fıkrasına istinadla yine BERAATİNE karar verilmesini;

saygı ile ve bilvekâle talep ve rica ederiz.

Yıl : 1963

ALKILIÇ BERAAT EDİYOR

Verilen bilirkişi raporları üzerine Şadi Alkılıç hapisten çıkarıldı. Alkılıç'ı beraat ettiren İstanbul. 3. Ağır Ceza Mahkemesinin kararını aşağıya aynen alıyoruz.

T. C.
İSTANBUL
ÜÇÜNCÜ AĞIR CEZA
MAHKEMESİ

K A R A R

Sayı : .....
Esas No : 931/148
Karar No : 964/23
C.M.U. lik : 962/221
Başkan : Uluer Yüceöz
Sicil : 8329
C. Savcı: M. Cavit Sobutay 11446
Davacı: Kamu Hakkı

Üye: Nejat Yavuz, Üye: İsmet Paksoy
Sicil No. 6871 Sicil No. 6602
Kâtip: Münire Akdeniz.

Sanıklar : 1) Lutfullah Şadi Alkılıç, babası Şadi, 1332 D. lu, Kadıköy Bahariye Caddesi 80 numarada oturur, serbest yazar,

2) Kayhan Sağlamer, babası Mustafa, 1931 D. lu, Teşvikiye Kâğıthane Caddesi 45/3 de oturur, Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü.

Suç : Neşir yolu ile komünistlik propagandası yapmak suretiyle T.C.K. nun 142 inci maddesine aykırı harekette bulunmak,

Sevk maddesi : Sanık Lutfullah Şadi Alkılıç hakkında T. C.K. nun 142/1 ve Kayhan Sağlamer hakkında 143 sayılı kanunla değişen 5680 sayılı basın kanununun 16/1 madde ve T.C. K. nun 142/1 inci maddesi.

Esas hakkında: Sanık Lutfullah Şadi Alkılıç'ın T.C.K. nun 142/1-6 31, 33 ve 40 ıncı maddelerine Kayhan Sağlamer'in 143 sayılı kanunla değişen basın kanununun 16/1-3 maddeleri delaletiyle T.C.K. nun 142/1-6 ve 133/3 31, 33 ve 40 ıncı maddelerine göre tecziyeleri,

İstanbul'da münteşir, Cumhuriyet gazetesinin Yunus Nadi armağanı makale yarışmasına katılarak gazetede neşredilmek üzere (Türkiye'nin tek kurtuluş yolu sosyalizm) başlığı altında yazdığı makaleyi gazeteye gönderip, bu yazıyı mezkür gazetenin 12/12/962 günlü nüshasında neşrettirmek suretiyle komünistlik propagandası yapmaktan sanık yukarda açık adres ve hüviyeti yazılı Lütfullah Şadi Alkılıç ve bu yazıyı bilerek neşretmekten sanık yine yukarıda adı yazılı Kayhan Sağlamer haklarında, İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinde sanıkların yüzlerine karşı yapılan açık duruşma sonunda :

DELİLLER :

1) Cumhuriyet gazetesinin 12 Aralık 1963 tarihli nushasının ikinci sahifesinde (Türkiyenin tek kurtuluş yolu sosyalizm) başlığı altında neşrolunan makale,

2) Hazırlık soruşturması sırasında yaptırılan bilirkişi tetkikatını gösterir. Profesör Sulhi Dönmezer, Profesör Naci Şensoy ve Doçent Nevzat Gürelli'nin mütalaalarını kapsayan 3.10.963 günlü bilirkişi raporu,

3) Duruşma sırasında naip marifetiyle yaptırılan bilirkişi tetkikatını gösterir, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinin Anayasa Profesörü Hüseyin Naili Kubalı ve İktisat fakültesi umumi iktisat ve iktisadi doktrinler kürsüsünde doçent Oktay Yenal ve Hazım Atıf Kuyucağın, 3.10.963 günlü raporları,

4) Sanık Lutfullah Şadi Alkılıç'ın evinde yapılan aramada ele geçirilen kitapların tetkikini gösterir 9.1.1963 tarihli bilirkişi raporu,

5) Sanıklar ve vekilleri tarafından mahkemeye ibraz edilen Profesör Bahri Savcı'nın yazısını ihtiva eden 15.7.963 günlü mütalaası,

6) Profesör Sadun Aren'in, mütalaasını ihtiva eden 20.5.963 günlü beyanı,

7) Yine sanıklar vekilleri tarafından mahkemeye ibraz edilen İtalyan Sosyalist Partisi Lideri ve İtalyan parlamentosu Millet Vekili Saragat ve Nenni'nin mütalaları,

8) Suç konusu makalenin kendisinin yazdığına dair sanık Lutfullah Şadi'nin beyanı,

9) Şahadet, şahit Nadir Nadi, Erol Dallı, İsmet Yenisey ve Yaşar Kemal'in ifadeleri.

I — BİLİRKİŞİ RAPORLARI ÖZETİ :

Hazırlık soruşturması sırasında yaptırılan 15.12.1962 günlü bilirkişi raporunda özet olarak, Cumhuriyet gazetesinin 12 Aralık 962 tarihli Nushasının ikinci sahifesinde Yunus Nadi armağanı makale yarışması (Türkiyenin Tek Kurtuluş Yolu Sosyalizm) başlıklı ve Hikmet Alkılıç imzasıyla çıkan makalenin tetkikinde, yazıda gerçekçi ideal taşımayan yöneticilerin bencil ve çıkarcı zümrelerin elinde bilimsiz bir politikanın baskısı altında yoksul ve perişan hale gelen Türk Milletinin yegane kurtuluş yolunun sosyalizm olduğu ifade edilmekte ve sosyalizmin vasıfları arasında,

1 — Bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ilim yolu ile ortaklaşa kullanılması,

2 — Mülkiyetin kaldırılması,

3 — Rejimin enternasyonalist olması,

4 — Dinin inkârı,

5 — Kapitalist hukuk sisteminin ilgası,

6 — Bu rejimin zorla kurulması, hususunda altı vasfın gösterildiği,

T.C.K. nun 142 inci maddesinin sosyal bir sınıfın, diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırarak veyahut memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan her hangi birini devirmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmağı suç saydığına dair hükmünün, komünizm propagandasını önlemek için vazedilmiş olduğunun malûm bulunduğu ve yazarın tasvir ettiği rejimin bütün vasıflariyla komünizmin ta kendisi olduğu, Özel mülkiyetin inkârı. Dine karşı cephe alınması. Ve Enternasyonalizmin komünizmin karetteristiklerini teşkil ettiğini, Türkiyede Anayasa ile kabul edilmiş özel mülkiyet nizamının sosyal ve iktisadi temel nizamlardan biri olduğu, bu nizamı zorla bertaraf etmek için yapılan propagandanın ayni zamanda bu müesseseye istinaden kurulmuş sosyal sınıfların ortadan kaldırılmasını da istihdaf etmekte olduğu, meşru sayılan sosyalizm propagandası ile suç teşkil eden komünizm propagandasını tefrike yarayan hususlardan birinin de, propagandası yapılan rejimin cebir yolu ile kurulmasını isteyip istememek olduğu, yazıda cebir unsurunun mevcut bulunduğu, (sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanun ve Devlet zoru ile kurulacaktır, evet zorla) ibaresinde, kanun ve devlet zoru meşru bir yol olarak kabul edilemiyeceğini, zira mer'i Anayasa rejiminin içerisinde meşru yollarla özel mülkiyet müessesesini ilgaya imkân olmadığı, bu hedefe ihtilalle varılabileceğini, bu sebeble cebir unsurunun mevcut bulunduğu açıklanmış ve sonuç olarak yazıda T.C.K. nun 142 inci maddesinin unsurlarının mevcut olduğu mütalaa edilmiştir.

3.10.963 günlü mahkemece naip marifetiyle yaptırılan ikinci bilirkişi tetkikatını gösterir rapor özeti:

Bilirkişi Hüseyin Naili Kubalı mütalaasında, solcu yani sosyalist bir akideyi açıklamakta olduğu, sosyalizm Marks öncesi bu Ütopik sosyalizmden hareket etmek ve liberal sosyalizmi de kavramak suretiyle Karl Marks'ın ilmi sosyalizminden geçerek komünizm adı verilen antiliberal Marksist - Leninist sosyalizme varıncıya kadar farklı şekiller ve nuanslar göstermekte olduğu, fakat bir çok memleketlerin benimsediği liberal sosyalizmle Marks'çı sosyalizmin az çok tesirlerini taşımakla beraber Marksist - Leninist sosyalizmden yani komünizminden bazı farklarla ayrıldığını,

1 — Marksizm - Leninizm temel görüşüne göre bir cemiyette asıl olan alt yapı olup, bu yapının cemiyetin iktisadı kuruluşundan, iktisadi münasebetlerinden ve iktisadi tahavvüllerinden ibaret bulunduğu, üst yapının alt yapıya tabi olduğu, üst yapı hukukî, ahlâkî, estetik ve siyasi her nevi müessese ve münasebetlerden örülü bulunduğu, liberal sosyalizme göre, alt yapının yalnız iktisadi alandan ibaret olmadığını, her nev'i sosyal ve manevi müesseselerin ve münasebetlerin de iktisadi amillerinden müstakil bir varlığı, değeri ve tesiri bulunduğu,

2 — Marksist - Leninist dünya görüşü liberal dünya görüşünü ve liberal sosyalizmin bağlı olduğu aile, hukuk ve ahlâk telâkkileri ayrıldığı gibi, klâsik devlet anlayışını ve kuruluşunu da kabul etmemekte, Devlet teşkilâtını ve fonksiyonlarını münhasıran materyalist felsefeye dayanan ve proleterya diktatoryasını kurmak ve devam ettirmek hedefini güden bir anlayışla izah etmekte ve klâsik manadaki politika ve politikacı realitesini red etmekte bulunduğu, yani, komünizm liberal sosyalizmin bağlı olduğu aile, hukuk ve ahlak telakkilerinden ayrıldığını ve klasik devlet anlayışını ve kuruluşunu kabul etmediğini ve devlet teşkilâtını ve fonksiyonlarını, proleterya diktatoryasını kurmak ve devam ettirmek hedefini güden bir an-

layışla izah eder olduğunu, liberal sosyalizmde aile, hukuk ve ahlâk telâkkilerine bağlı bulunduğunu klâsik manadaki politika ve politikacı realitesinin red etmediğini,

3 — Marksist - Leninist doktrinde proleterya fikrinin ve proleterya - kapitalist sınıf mücadelesinin taviz kabul etmez bir temel olduğunu, liberal sosyalizmde ise, iktisadi ve sosyal münasebetlerin mutlaka proleterya fikri ve sınıfı etrafında mihraplaşmadığını ve sınıf mücadelesi mutlaka kıyasıya bir ölüm kalım savaşı olmadığını,

4 — Marksist - Leninist doktrinde, kapitalist rejimin tasfiye edilmiş olması lâzım geldiğini, bunun için de proleterya sınıfının diğer bütün sosyal sınıflar üzerinde hakimiyeti tesis eylemesi, bu maksadla bir proletarya diktatörlüğünün kurulmasının şart olduğunu, halbuki liberal sosyalizmin insan şahsına, demokratik hak ve hüriyetlere hürmet ve çok partili olan ve partiler arasında siyasi iktidar ve rekabete imkân veren açık rejim olduğunu,

5 — Marksist - Leninist doktrine göre, proletarya sınıfının siyasi iktidarı zorla yani bir ihtilâlle ele geçirmesi lâzım geldiğini, halbuki liberal sosyalizm sosyal adaletin tam gerçekleşmesini tekâmül yolu ile mümkün olacağına inanır bulunduğunu,

6 — Marksist - Leninist doktrine göre yalnız sinai istihsal vasıtalarını değil, her çeşit iktisadi faaliyetlerde rol oynayan insan tarafından istismarına yol açtığı iddia edilen her nevi mülkiyetin kollektifleştirilmesi lâzım geldiğini, liberal sosyalizme göre ise, daha ziyade büyük sınai istihsal vasıtalarının kolektifleştirilmesi ve bunu kapitalizmin bir baskı ve istismar aleti olmasını önleyecek bir şekil ve nisbette yapılması icap ettiğini, çünkü liberal sosyalizm fert hak ve hürriyetlerine saygı gösterdiğinden prensip itibariyle ferdi mülkiyet hakkına saygı gösterdiğini,

7 — Yine Marksist - Leninist doktrine göre, din ferdin ekonomik kurtuluşuna mani olduğu için bertaraf edil-

mesi gereken batıl itikatlar sistemi olduğunu, Devletin lâik olmasının kâfi görülmediğini, dinin insanın istismarına yardım ettiğini, liberal sosyalizmin ise, vicdan hürriyetine de saygı gösterdiğini bunun için de Devletin lâik olmasının zaruri ve kâfi bulunduğunu,

8 — Yine Marksist - Leninist doktrine göre, enternasyonalizm millet ve vatan ayrılığı olmadan bütün memleketler proletaryasının kardeşliği ve militarizm ile desteklenen kapitalizme karşı milletlerarası işbirliğinin esas olduğunu, yani millet kadrosunu aşan proletarya işbirliğinin lâzım olduğunu, milliyetçiliğin merdut bulunduğunu liberal sosyalizmin enternasyonalizmi ise, daha ziyade barışçı bir enternasyonalizm olduğunu, yani şovenizme, savaşçılığıyla ve emperyalizme dayanan milliyetçiliğin kabul ve müdafaa eder olduğunu bilirkişi Hüseyin Naili Kubalı raporunda kayıtla açıkladıktan sonra, suç mevzuu makaleyi bu ilmi tefrik ve ölçülere vurup şu neticelere varmaktadır.

Evvela makalenin ilmi bir karekter taşımadığını zira, Marksist - Leninist sosyalizm ile liberal sosyalizm arasındaki farklarla ilgili fikir ve telâkki unsurlarının bütünü hakkında açıklamaları ihtiva etmemekte olduğunu, açıklanan unsurları Marksist - Leninist doktrin açısından değerlendirmek ve açıklanmıyanları da (Sakite söz isnat edilmez) kaziyesine göre makalede komünist propagandasının bulunmadığının delili olarak göstermenin mantıkî ve hukukî bir zaruret olacağını,

Makalede temas edilen ve komünist propagandası mahiyetini taşıdığı şüphesini ilk nazarda uyandıran fikirlerin,

a) Devlet zoru,

b) Enternasyonalizm,

c) Din,

d) Mülkiyetle ilgili olanlar bulunduğu kaydedilerek aşağıda yazılı olduğu üzere birer birer şöylece izah edilmektedir.

a) Devlet zoru :

Makalede «insanlar mülklerinden, fazla gelirlerinden gönül rızasiyle vaz geçemezler, sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanun ve Devlet zoru ile kurulacaktır. Evet zorla!..» ibaresinde, bahse konu edilen zorun kaba kuvvet olan, Devlete el koyan bir proletarya mahiyetindeki fiili zor olmayıp, umumi ve klasik manada ekseriyet iradesinin tecellisi olan kanuni zor bulunduğunu, Devletin ve kanunun mahiyetinde mündemiç olan zor olduğu, bu mahiyetteki zorun az gelişmiş memleketlerde aydın bir azınlığın iradesi mahsülü olan sosyal ve iktisadi reform kanunları ile inkilap kanunlarında kendisini göstermekte bulunduğunu,

Yazar (çoğunluk yoksullarda bulunduğundan sosyalizmin kanun yolu ile tatbikatı demokrasi kurallarına da uygun düşecektir) demekle, zordan, ihtilal mahiyetindeki fiili zordan değil, ekseriyetin iradesi mahsulu olan diktatoryal mahiyette bulunmayan ve demokratik mahiyet taşıyan kanuni zoru kasteylediğini açıkladığını,

b) Enternasyonalizm: Makalede bahis konusu edilen enternasyonalizmin bütün insanların kardeş olduğu manasında, insaniyetçi ve barışçı bir enternasyonalizm olduğunun anlaşıldığına,

c) Din aleyhtarlığı : Makale sahibi ilimle dinin bağdaşamıyacağını, Türkiyede dinin her zaman yobazlık olduğunu, milletin ilim yolu ile ilerlemesini engellediğini, zararı faydasından çok olduğunu söylerken, radikal bir din aleytarhğı olmaktan ziyade Türkiyede dinin ve din adamlarının menfi rol oynadığından şikâyetçi göründüğünü, bu kanaatın Marksist - Leninist ve hatta Liberal sos-

yalizmde dahi hiç bir alâkası olmayan kimselerinde benimsediği bir kanaat olduğunu, böyle bir kanaatın yanlış veya doğruluğu Anayasamızın 19 uncu maddesinin teminatı altında bulunduğunu,

d) Mülkiyet mevzuu : Yazarın mülkiyet hakkındaki fikirlerindeki çelişmenin dikkati çekmekte olduğu bir taraftan özel sektörü tek deyimle mülkiyetin kaldırması gerektiği ve bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması ileri sürüldüğü, sosyalizm sayesinde mal ve mülkün miras kavgaları ve cinayetleri, kan davaları yok olacağı iddia olunduğu hulasa, ferdi mülkiyet hakkında radikal bir aleyhtarlık gösterildiği halde diğer taraftan fazla gelirden bahsedilmek ve sermayeye ve sömürücü mülkiyetle sosyalizm bir arada görünemez denmek suretiyle sadece sömürücü olan cemiyete zararı dokunan mülkiyete aleyhtar olduğu intibaı verilmekte ve anayasanın 36 ıncı maddesi hükmünün ruhuna uygun bir telâkkinin müdafaa edildiği kanaatını uyandırmakta olduğunu,

fakat mülkiyete karşı mutlak aleyhtarlığın makale sahibine hakim kanaat olduğu intibaının daha kuvvetli bulunduğunu, çünkü yazarın mirasın kalkacağı hayaline bile kapılmış olduğunu, halbuki liberal sosyalizmde mülkiyetin sadece istismar vasıtası olmaktan çıkarılması istendiği gibi, komünist rejimlerde de mahdut ve muayyen nisbetde fertlere miras ve mülkiyet hakkı tanımakta olduğunu,

bu itibarla yazarın ferdi mülkiyete duyduğu radikal aleyhtarlığın komünist rejimlerde bile kabul edilmeyen gayrı ilmi, Ütopik ve tamamen hissi bir anlayışın ifadesi olduğunu,

Devlet, aile, içtimai sınıf ve ahlak gibi cemiyetin temel müesseseleri ve nizamı hakkındaki daha ziyade liberal dünya görüşünü uygun telâkkileri ile bir tenakus teşkil ettiğini ve böylece makalenin Marksist - Leninist sos-

yalizme mahsus fikir ve kanaat unsurları bakımından farklılıklar arzeylemekle beraber, bilhassa makalede komünist ideolojisinin ve tatbikatının bir arada bulunması lazım gelen üç aslî ve ilmî ayırıcı unsurunu ihtiva etmediğini, bu unsurları aşağıda yazılı olduğu üzere izah eden bilirkişi Hüseyin Naili Kubalı hülasaten,

1 — **Proletarya Fikri:** Makalede, bu fikre zımnen dahi rastlanmadığını, bunun bir ihtiyatkârlık eseri de olamıyacağını zira: Münhasıran işçi sınıfının haklarını mudafaa etmediğini, makale sahibinin proleterya fikrini aşan bir cemiyet fikrine sahip olduğunun anlaşıldığını, böyle bir fikir komünizmin red eylediği ve fakat liberal sosyalizmin benimsediği bir fikir olduğunu,

2 — **Proleterya ihtilali fikri :**

Makalede Proleterya fikri bahis konusu edilmemesine göre bu sınıfın ihtilali de yani bu sınıfın iktidarı zorla ele geçirmesinin yani ihtilal fikrinin bahis konusu edilmesinin tabii olacağını, bu itibarla makalede bahis edilen zorun ihtilal manasına alınmasının imkânsız bulunduğunu, halbuki ihtilal unsuru komünizmin en mümeyyiz ve en temel unsuru olduğunu

3 — **Proleterya diktatoryası fikri :**

İlk iki unsurun yokluğu komünizmin üçüncü fark ve tam unsuru olan ve proleterya sınıfının diğer içtimaî sınıflar üzerindeki ezici ve doktrinal mahiyetteki diktatoryası fikrinin de makalede yer almaması neticesini doğurduğunu,

Netice itibariyle makale ilk bakışta hatalı bir hükme sürükliyecek bir görünüşte ise de, objektif ve ilmi ölçülerle tetkik olunduğu zaman komünist ideolojisinin propagandasını yapmamakta, sadece Karl Marks tarafından da tenkit edilen Ütopik sosyalizme has bir sosyal adalet an-

layışını müdafaa etmekte ve bunu servet kompleksini aksettiren hissî ve demagojik bir tarzda yapmakta bulunduğunu bilirkişi Hüseyin Naili Kubalı mütalaasında bildirmiş bulunmaktadır.

Bilirkişi Oktay Yenal mütalaasında :

Suç konusu yazıyı iktisadî mahiyeti, sosyalistik mahiyeti ve siyasî mahiyeti itibariyle tetkike tabi tutup, sonuç olarak yazıda komünist propagandası bulunmadığım bildirmiştir.

Yazının İktisadî mahiyeti itibariyle :

a) Yazarın kapitalist iktisad sistemini red etmekte olduğu,

b) Devletçiliğin aleyhinde bulunduğu,

c) Özel mülkiyetin kaldırılmasına ve devlet işletmeciliğine taraftar olduğu,

d) Bu isteklere Karl Marks'ın artık değer ve istismar nazariyesi yoluyla varıldığını, bu hususların ilmî sosyalizmin derece, derece ortak iddia ve ifadeleri olup bu hüviyetleriyle sözlü veya yazılı bahis konusu edilmelerinin komünist propagandası sayılmaması lazım geldiğini,

Yazının sosyalist mahiyeti itibariyle tetkikinde, bütünüyle bir Ütopya yani hayal ülkesi yazısı olduğunu, siyasî düşünce tarihinde komünist Ütopizm adı altında tasnif edilen cinsten bir görünüşün ifadesi bulunduğunu, bu cins Ütopyaların eski çağlardan beri yazarlara konu olduğunu, Eflatun'un Cumhuriyetinde, Aristo'nun Eclespazus ve Tomas Mor'un Ütopyasında bu tarz Ütopyalardan bahsedildiğini, böyle Ütopyalardan bahsetmenin toplum düzen ve değerlerini tehdit eder manada siyasi komünist propagandasiyle bir ilgisi olmadığını,

Yazının siyasî mahiyeti itibariyle tetkikini yapan bilirkişi Oktay Yenal, komünizmin esas itibariyle bir siyasi

doktrin, sosyalizmin ise, bir iktisadi doktrin olduğunu ikisini biribirinden ayıran iktidara geliş metodu bakımından ve sıyasî rejim bakımından önemli farkların mevcut olduğunu, komünizmde iktidarı sosyal ihtilalle elde edildiği ve iktidara geldikten sonrada Devletin bir tek parti rejimi ile idare edildiği, bu tek parti proleterya diktatoryası adı altında bir şefe dayanan komünist partisi olduğunu, dava konusu yazıda bu ikinci hususdan yani proleterya diktatoryasmdan bahsolunmadığım, birinci husus yani ihtilal fikrininde bulunmadığı, yazıda kanun zoru, devlet zorundan bahsedilmesi sebebiyle yazının komünist propagandası olarak yorumlanmamasının doğru olacağını bildirmektedir.

Bilirkişi Hazım Atıf Kuyucak mütalaasında :

Kanunda komünistlik propagandası ayrıca tecziye edilmemiş ve komünistliğin kanunlarla tarifi yapılmamış olduğunu, suç konusu makalenin umumî tavır ve edası ve bilhassa, sonundaki demagojik sualler, sosyal bir sınıf teşkil eden sermayedarları ortadan kaldırmak, Anayasa teminatı altında bulunan mülkiyet nizamını yıkmak ve hukukî nizamımızı münfesih görmek suretiyle T.C.K. nun 142 inci maddesinin 1 ci bendine giren bir suç teşkil eden mahiyetde bulunduğunu bildirmiştir.

İtalyan Sosyalist partisi lideri ve millet vekili olan Saragat'm, kendisine avukat Sahir Erman tarafından gönderilen suç konusu yazı hakkında verdiği ve tercüme ettirilerek mahkemeye ibraz edilen mütalaanamesinde:

Komünizm tarihinde, sosyal adaleti gaye olarak almakla veya aldığını söylemekle beraber Batı İllüminizm, Fransız İhtilali ile gelişen insan ve yurttaşlık hakları her milletin bağımsızlık hakkı gibi siyasi demokrasi prensiplerini kabul etmeyen bir sistem manası vermekte, sosyalizm terimine ise sosyal adaleti gaye olarak alan, fakat

aynı zamanda siyasî demokrasi prensibini de esas prensip edinen bir sistem manası vermekte bulunduğunu, bu görüş zaviyesinden suç konusu makalenin komünizmi metheden bir makale olmadığını ve makalede komünizm kavramının şartlarının bulunmadığını, makalede yer alan (Sosyalizm, istismar hırsına karşı kanunla ve hükümet zoru ile kurulacaktır. Evet zorla), sözlerinden yazarın kast ettiği zorun hükûmet ve kanun zoru olduğunu, bütün hür toplumlara has insanın esas haklarına hürmet etmeyen ve demokratik bir hüviyete sahip bulunmayan bir hükümet ve kanun kastettiğini gösterir hiç bir unsur yazıda mevcut olmadığını mütalaa edip, sosyalist bir makale olup olmadığı hususunda bir tetkike tabi tutarak, makalenin sosyalizmin bütün dünyada gerek teorik ve gerek pratik sahada kaydettiği terakkileri hesaba katmayan yüz sene evvelki iptidaî ve Ütopist bir sosyalizm kavramını aksettirmekte olduğunu bildirmektedir.

Sanık Kayhan vekili Sahir Erman tarafından mahkemeye ibraz edilen Nenni'nin Türkçeye tercüme edilmiş mütalaasında ise:

Komünizm ayırıcı vasıflarının suç konusu yazının lafzına ve ruhuna yabancı bulunmakta olduklarını bildirmektedir.

Yine sanık Kayhan vekili Sahir Erman'ın bizzat müracaatiyle temin ettiği profesör Sadun Aren'in mütalaasında:

Yazarın suç konusu yazıda kullandığı cümlelerin ifade ettikleri manalar tafsilen izah edilerek, ezcümle (Bütün mal ve mülkün devletleştirilerek) ve (tek değimle mülkiyetin kaldırılması) ibareleriyle yazarın, bütün mal ve mülkün bir müessese olarak mülkiyeti değil fakat sadece istihsal mallarını ve sadece bunlar üzerindeki mülkiyeti kastettiğini, (sosyalizm tektir, o da Enternasyonalizmdir) cümlesiyle yazarın, millet ve vatan mefhumunu in-

kâr değil, fakat sosyalist modelin tek olduğunu ifade etmek istediğini nitekim (Sosyalizm vatanperverdir) sözü, millet ve vatan mefhumunun inkâr etmediğinin delili olduğunu, tarih boyunca Türkiyede din her zaman yobazlık olmuş, milletin ilim yolu ile ilerlemesini engellemiştir.) cümlesinden yazar'ın dini inkâr ettiğini degil, ancak lâik olduğu manasının çıkarılabileceğini, yazarın sosyalizmi savunduğuna, mevcut hukuk düzeninin kapitalizme özgü hükümlerini benimsemesinin tabii olacağı, Devlet zoru ve kanun zoru terimlerindeki zor kelimesinin fuzulen kullanılmış olduğunu, zira, Devlet ve kanun mefhumlarının karşı koyanlar için zaten bir zor kullanmayı ifade ettiklerini, bu ibarelerden bilakis yazarın kaba kuvvet ve zoru tasvip etmediğini ve sosyalizme geçişin bir hukuk düzeni içinde olmasını arzu ettiği sonucunun çıkmakta bulunduğunu (çoğunluk yoksullarda bulunduğundan sosyalizmin kanun zoru ile tatbiki demokrasi kurallarına da uygun düşecektir.) demek suretiyle yazarın demokratik hukuk düzeni endişesiyle düşündüğünü ortaya koyduğunu, özet olarak yazıda komünizm propagandası görmediğini bildirmiştir.

Sanık Lutfullah Şadi Alkılıç'ın eşi Hikmet Alkılıç'a hitaben Profesör Bahri Savcı tarafından yazılıp gönderilen ve sanık vekili tarafından mahkemeye ibraz edilen el yazısını havi mütalaanamesinde:

Yazarın mülkiyetin devletleştirilmesinden, kaldırılmasından, ortaklaşa kullanılmasından, sermayedarlığın, özel sektörün kaldırılmasından, bütün işletmelerin ve işlerin devlet tarafından idaresinden ve bütün gelirlerin Devletçe pay edilmesinden bahsetmesinin ilk anda bir aşırı sosyalizm fikirleri ve düşünceleri olduğunu ve fakat, komünizm olmadığını, bu fikirlerin ileri derecedeki bir sosyalizmin duvarlarını aşarak komünizm alanına girebilmesi için, komünizmin Marks'çı doktrinin, unsurlarını, şartla-

rını ihtiva etmeleri gerektiğini, bir görüşün sosyalizmden ahp Marx'çı hüviyete bürünen doktrinin unsurları şartlarının ise,

1 — Bir proleter toplum yapısının da teklif edilmiş olması,

2 — Bu toplum yapısına mahsus bir siyasi iktidar şeklinin de teklif edilmiş bulunması, Kapitalist - Burjuva toplumunun bütün değerlerinin, unsurlarını eritip yok edici, proleterden başkasının hüviyet tanımıyacağı bir proleterya sınıfı cebrinin siyasi şekli olarak organize edilmiş olmasının ileri sürülmüş olması,

3 — Böyle bir toplum yapısına ve onun içinde böyle bir siyasi iktidar şekline de her hangi bir zor ile değil, sınıf şuuruna ermiş proleteryanm düşman sınıf olan burjuvaziyi devirici bir ihtilal ile gelmesinin gerektiğinin ileri sürülmesi lazım geldiğini ve yazıda (Mülk ve fazla gelirler kanun ve devlet zoru ile vaz geçirilmekten) bahis ile buradaki zor tabirinin sınıf şuuruna ermiş proleteryanın ihtilal ile vardığı zor, devirme, tahrik manasını tazammun etmeyip, çoğunluğun iradesi vasıtasiyle teayyün ve tebellür eden kanun muhtariyeti olduğunu,

4 — Proleter toplum yapısının da sonunda bir ideal komünist topluma müncer olacağı ve buna bir paylaşmanın değil, herkesin ihtiyacına göre alıp yemesinin mevcut olacağının ileri sürülmüş bulunması gerektiğini, yazının tümünde bu dört noktada açıklanan bir teklif vaki olmamış ve telmih yolu ile dahi ileri sürülmemiş bulunduğunu, hatta yazarın insanların ihtiyaçlarına göre alıp yiyeceğini değil, çalışkanlık, bilgi ve başarılarına göre hak sahibi olacakları ileri sürülmek suretiyle komünist toplumun en nihai olan hususun tersi ileri sürülmüş ve komünist görüşün tamamiyle uzağına düşülmüş olduğunu,

Yazıda bir sosyalist görüşü komünist anlayış alanı içine düşüren bu Marx'çı doktrin unsurları ihtiva etme-

mesi ve makalenin esas teması, hakim unsurunun sömürülmelerden, liberal münasebetler dünyasında mevcut olan sömürmelerden şikayeti kapsaması makaledeki mülkiyetin bile kaydüşart ve mücerret mülkiyet müessesesi değil, sömürücü vasıf almış olan liberal bir toplumda bu vasfı ile devam eden mülkiyet oldğunun anlaşıldığını,

Suç konusu yazıda Marxs'çı komünizmin, açıklanan unsurları bulunmadığı gibi, aksi olarak vatandaş, aile, namus, hukuk, demokrasi kuralı olarak çoğunluk iradesi, bu çoğunluk iradesinin hukukî şekli olan kanun ve kavram müesseseleri gibi Marxs'çı komünist doktrinin birer boş kalıp saydığı kavramlar, müesseselerin yer almış olduğunun görüldüğünü,

Yazının son cümlesinde (halk) tabirini kullanıp proleterden bahsetmemesi de Marxs'çı unsurların bulunmadığını gösterdiğini,

Özet olarak suç konusu yazının bir liberal düzenin sonuçlarından feryadı, şikâyeti ihtiva eden bir liberalizmi hicveden edebiyat olduğu, bu edebiyatın his pertavsızında da, yazının künhüne varamayan anlayış içinde, öyle bir anlayışın sathiliği içinde kalınarak mülkiyet, sermaye, özel teşebbüs, kavram ve müesseselerinin gayrı müsait bir yorum ve teşhise yol açacak şekilde ele alınmış olduğu zehabının uyarmasının mümkün olduğunu, fakat zehapları aşarak yazıyı ciddi, bilimsel bir düşüncenin götüreceği (Conse - guense) açısından ele alınınca Marxs'çı komünist unsurların mevcut olmadığını ve aksine Marxs'çı komünist doktrinin red ettiği unsurların mevcut olduğunu tesbit mecburiyetinde kalındığını bildirmiştir.

II — Şahadet :

Şahit Nadir Nadi ifadesinde, Yunus Nadi Armağanı makale yarışmasına gelen bin kadar yazı elinden geçtiğini, bu itibarla yazı altında yazarı tarafından belirtilmiş

bir meşruhatın mevcut olduğunu hatırlıyamıyacağını, onsekiz seneden beri jürinin tatbik ettiği bir prensip olarak yazılardan çıkartma ve ilaveler yapılmadığını, aksi halde jürinin taraf tutmuş olacağı zehabının uyanacağını ve yarışmanın ciddiyetini kaybedeceğini, bu sebeble suç konusu yazıda ilaveler ve çıkartmalar yapılmadığını, yazının sahifaları altına Kayhan Sağlamer tarafından bazı yazılar yazılmış ve bunlar içinde laûbali mahiyet taşıyanlar da bulunduğundan, yazı savcılığa gönderilirken bunların kesilmiş olduğunu sonradan öğrendiğini, yazılar evvela jüri heyetinde bulunan İsmet Yenisey tarafından Türkçe bakımından düzgün bir dille yazılmış olup olmadığı yönünden incelendiği, kendisi yazıları üslûp ve ifade bakımından tetkik ettiğini, çok iyi ve çok bozuk olanlarını ayırmakta olduğunu, arada kalan yazılardan tercihe şayan olup olmadığını jürinin diğer üyesi Yaşar Kemal inceliyerek tesbit ettiğini ve sonuçta Yaşar Kemal'le kendisinin neşir olunmasını tavsiye ettiği yazıların neşredilmekte bulunduğunu,

Tanık Erol Dallı : (Cumhuriyet gazetesi Sekreteri) ifadesinde :

Sorumlu Müdür Kayhan Sağlamer'in yazıyı provalarından bidayetde okuduğunu, dava mevzuu olup savcılıkça soruşturmaya başlanınca yazı aslını alıp okumuş ve tetkik ederek çantasına koymuş, tevkif edildikten sonra idarehanede unuttuğu çantasını açıp baktığında, üç sahifeden ibaret suç konusu yazının altında hatırladığına göre, Kubalı'ya soralım, bundan çıkar mı, gibi şerhler ve insan, otomobil gibi resimler gördüğünü, yazının son sahifesinin altında da (yazının bazı yerlerini istediğiniz gibi çıkartabilirsiniz) diye bir meşruhat bulunduğunu hatırlamadığını, savcılığa bu şekilde meşruhatla yazıyı teslim etmeyi münasip görmediğinden bu kısımları keserek atmış ve bu

yazıyı avukat Sahir Erman'ın da görmüş ve yazıyı alıp götürmüş ve savcılığa teslim etmiş olduğunu,

Tanık İsmet Yenisey ifadesinde:

Yunus Nadi yarışmasına gelen yazıları evvela kendisi görüp üslûp ve Türkçe bakımından inceliyerek baş yazar Nadir Nadi'ye havale etmekte olduğunu, onun da tetkikinden sonra yazıların Yaşar Kemal'e gönderilmekte bulunduğunu, yazıda bidayetde altında ve kenarlarında meşruhat görmediğini, ancak bir gün savcılıktan gelen bir yazı üzerine suç konusu yazıyı çıkartıp incelediğinde, son sahifesinin 2 veya 3 üncü pragrafında bir şerh gördüğünü, işaret edilen yazıda bu kısmın çıkarılabileceğinin ifade edilmekte olduğunu ancak, bidayetde bir şerhin mevcut olup olmadığını fark edemediğini ve makale altında (suç teşkil eder bir husus varsa makale neşredilmeyebilir) tarzında bir meşruhat mevcut olmadığını, yazı savcılıktan istenince Kayhan Sağlamer'e verilmiş ve onun tarafından bazı şerhler yazılmış ve bu suç mudur? buna Kubalı ne der? diye yazılı şerhler hatırladığını, savcılığa bu şekilde gönderilmesinin doğru görülmiyerek sekreter Erol tarafından bu şerhlerin kesilmiş olduğunu ve bu şekilde savcılığa gönderilmiş olduğunu sonradan öğrendiğini,

Her ne kadar suç konusu yazının 3 üncü sahifesinin 3 ünce pragrafında icabında bu kısım yazıdan çıkarılabilir şerhini gösteren kısmın gazetede intişar etmediğini görmüşse de, bu cümlenin gazetede intişar etmemesine kimin amil olduğunu bilmediğini,

Tanık Yaşar Kemal ifadelerinde :

Sekreter İsmet Yenisey ve gazete sahibi Nadir Nadi ve kendisinin iştirakiyle teşekkül eden jüride yazıların bu üç kişinin elinden ayrı ayrı geçmek suretiyle tetkik edildiğini, evvela İsmet Yenisey'in gelen zarfları açıp Türkçe

bakımından incelediğini, beğenmediklerini atıp beğendiklerini Nadir Nadi'ye göndermekte ve o da en güzel olanlarını ayırıp kendisine göndermekte olduğunu, kendisi düşünce bakımından düşüklük, cümle yalnışlığı ve makalenin umumi kompozisyon yönlerinden tetkik ederek tekrar İsmet Yenisey'e iade etmekte olduğunu, neşrine karar verilenlerin neşriyat müdürlüğüne gönderilmekte bulunduğunu, bazı makalelerin mektup eklenme suretiyle gazeteye gönderilmekte ise de, suç konusu bu yazının mektup eklenmek suretiyle gönderilip gönderilmediğini hatırlayamadığını, ancak, mahzur tarafı varsa çıkarabilirsiniz diye bir şerh mevcut olduğunu hatırlamakta ise de, bu şerhin makale altında mı, yoksa makaleye ekli olarak gönderilen mektupta mı yazılı olduğunu hatırlayamadığını, Cumhuriyet gazetesinde vazifeli bulunduğu sırada Londra'ya gittiğinden, suç konusu makaleyi muhtevi Cumhuriyet gazetesi nushasının ihtisas sahibi kimselere gösterilerek mütalaalarının alınması bildirilmesi üzerine, Cambridge Üniversitesinde profesör olan bir Amerikalıya göstermiş, bir suç teşkil etmez cevabını onun vermiş olduğunu, diğer bir arkadaşının bir cemiyetle temas etmiş orada da ayni mütalaa ileri sürülmüş ve ayrıca İngiliz filozoflarından ve profesörlerinden bir kaç kişiye daha yazının İngilizce tercümesini göstermiş ve mütalaalarını alıp Cumhuriyet gazetesine göndermiş olduğunu, sosyalizm mevzuundaki tetkikleriyle kendisinin ihtisas sahibi olduğunu ve gazeteye gelen makaleleri bu bakımdan da incelediğini, yazının bir yerinde kanun zoru ibaresi bulunduğunu bu tabirin meşru olduğuna kani bulunduğunu, demokrasi komünizme karşı nasıl kanun zoru ile tatbik edilmek isteniyorsa, yazarın sosyalizmin kanun zoru ile tatbik edilmek istemesi sebebiyle ihtilala karşı olduğu kanısına vardığını ve bu itibarla yazıda T.C.K. nun 141 ve 142 inci maddelerine aykırı bir cihet görmediğinden neşrinde mahsur bulmadığını ve

mahzur görseydi jürinin diğer üyelerinin de ikaz edip neşrine engel olacağının tabii bulunduğunu söylemektedirler.

Sanık Lutfullah Şadi'nin maakle hakkındaki beyanı:

Sanık Lutfullah Şadi Alkılıç makalenin kendisi tarafından kaleme alındığını, bütün soruşturma safhalarında söylemiş ve birinci ağır ceza mahkemesinin 12.6.963 günlü ilk celsesinde makale sahibi olarak gösterilen Hikmet Alkılıç'ın kendisinin eşi olduğunu ve bir cemile olsun düşüncesiyle makaleyi ona mal ederek onun ismini yazıp, Cumhuriyet gazetesine taahhütlü bir mektupla gönderdiğini söylemektedir.

ESAS HAKKINDAKİ İDDİA :

C. Savcısı 20.11.963 günlü celsedeki esas hakkında iddiasında, özet olarak üç kısma ayrılmak suretiyle mütalaa edilen suç konusu yazıda mülkiyet müessesesine isyan edilmekte olduğu, istihsal unsuru mülkiyetin kaldırılmasının hedef olarak alındığı ve istihsal gelirlerinin Devlet tarafından pay edilmesinin teklif edildiğini ve sosyalizmin bütün şekillerinin inkâr edilerek bir tek Enternasyonalist şeklinin kabul edilip bütün dünya hedef olarak gösterildiği ve suç konusu yazıda teklif edilen şeklin aralarında görüş farkı bulunan bilirkişi profesör Naili Kubalı, Bahri Savcı ve Sadun Aren'in mütalaaları gibi Ütopya olarak gösterilmemesi gerektiğini izah etmiş ve diğer taraftan yazıda ortaya konan görüşlerin memleket gerçekleri ile mukayesesi yapılıp ve mesela, fiatlar, aile bağı, içerisinde ekonomik sebebler, işsiz kalmama, barınma ve korunma gibi sosyal dayanışmalar tahlil edilmekte müdafaası yapılan şu sosyalizmin tatbikinden elde edilecek faydalar gösterilmekte bulunduğu ve tatbikat sahasında kendisine yer aradığının yazarın açıkça göstermiş bulunduğunu ve böylece yazıda sosyalizmin bütün şekil-

leriyle tatbikatı inkâr edilerek en ileri şekli kabul ve hedef olarak bütün dünya Enternasyonalizmi müdafaa edilirken profesör Naili Kubalı'nın mütalaasında belirttiği sosyalizm ile komünizm arasındaki farkların bertaraf edilmiş bulunduğunun tezahür ettiği ileri sürülmekte ve iddiasına aşağıda yazılı olduğu şekilde devam etmekte bulunduğu açıklanmaktadır.

Şöyleki:

1 — Yazıda alt yapının açıkça ele alındığı, alt yapıdaki bütün değişimlerin yalnız ve yalnız iktisadî münasebetlerden ileri geldiğinin kabul ve ifade edildiği,

2 — Mülkiyet mevzuunda her çeşit mülkiyet ile iktisadî bir değer ifade eden faaliyetlerin kollektifleştirilmesi ve tekmil gelirlerin Devlet tarafından pay edilmesinin kabul edildiği,

3 — Din konusunda, din müessesesinin bertaraf edilmek istendiği,

4 — Devlet tipi, sınıf mücadelesi, ihtilâl ve proleterya diktatörlüğü ile komünizm yüksek safhası mevzularının yazıda teker teker ele alınıp işlenmiş olduğu açıklanarak ve sanık Lutfullah Şadi Alkılıç'ın evinde yapılan arama ile bulunan kitaplar üzerinde ve bunlardaki meşruhat bilirkişi marifetiyle tetkik ettirilip tanzim edilen rapordan ve ihbar mektuplarından suç konusu yazıda tavsiye edilen zorun, lehte mütalaa beyan eden bilirkişilerin beyanlarındaki gibi, kanun zoru olmayıp gayri meşru kaba kuvvet olduğunu ve yazarın kanun kelimesini koymakla ihtilal unsurunu ve mücerret zor fikrini kamufle etmek istediğini ve komünistlik propagandasının gaye edinildiğini ve esasen bu yazı ile memleket içerisindeki sermayedar sınıfın tamamen tasfiyesi istenildiği gibi, bütün mülkiyetin tasfiyesi, gelirlerin ortaklaşa pay edilmesi, miras müessesesinin bertaraf edilmesi ve enternasyonalist bir düzenin tavsiye ve ilân edilmesi itibariyle bu hareketler

içtimaî bir sınıfın ortadan kaldırılması, memleket içerisindeki iktisadî, siyasî ve hukukî temel nizamların yıkılmasına matuf bulunduğundan T.C.K. nun 142 inci maddesinin 1 inci fıkrasındaki unsurların tahakkuk ettiğini ve özet olarak bu yazı ile sermayedar sınıfının tasfiye edilmek istendiği, sınıf mücadelesinin körüklenerek bunun zor ve şiddeti istinat ettirilmek istendiği ve sosyalizmin tek tipi olarak enternasyonalizmin müdafaa edildiği ve mülkiyetin tamamen bertaraf edilmek istendiği ve sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak, memleket içerisindeki iktisadî, siyasî ve hukukî temel nizamların yıkılmasına matuf hareketlerle komünistlik propagandası yapıldığı ve böylece suçun sabit olduğu ve sanık Lutfullah Şadi Alkılıç'ın yazı altmda (mahzurlu görüldüğü takdirde bütünü veya mahzurlu görülen kısmın çıkarılabileceğini) derç etmiş olduğuna dair savunmasının, yazı neşredilmiş olmasına göre kendisini mesuliyetten kurtaramıyacağım ve diğer sanık Kayhan Sağlamer'in de yazıyı okumadığına, jürinin elinden geçerek neşredilmiş bulunduğuna ve komünistlik hakkında bir bilgisi olmadığına dair savunmasının, yazıyı okumamak suretiyle ihmali hareketinin mazeret teşkil etmiyeceği gibi, tahsil durumu, gazetedeki intişar eden siyasî ve ilmî antikomünist makaleleri kominist lik hakkında bilgiye sahip olduğunu göstermesi itibariyle varit bulunmadığından ileri sürmektedir.

Savunma :

Sanık Lutfullah Şadi Alkılıç savunmasında; İlk bilirkişi raporunun ilmî keyfiyetden ari olduğunu ve ikinci bir bilir kişi heyetini teşkil eden Hazım Atıf Kuyucak'ın yarım sahifeden ibaret mütalaasının ise ilmî etilt ve tetkik sonucu olmadığını, ikinci defa bilirkişi seçilen Hüseyin Naili Kubalı ve Oktay Yenal'ın mutalaalarını muhtevi mufassal raporları ile profesör Bahri Savcı ve Sadun

Aren'in bilimsel raporları ve İtalyan sosyalistlerinden profesör Nenni ve Cumhurbaşkanı Saragat'ın yazıda komünizm propagandası olmadığına dair mütalaaları ve Avrupa ve Amerika gazete ve mecmualarının makalenin sosyalizm ifadesi olduğuna dair neşriyatı karşısında, dava konusu yazıda komünizm propagandası olmadığını subuta erdirmiş bulunduğunu, makalenin demokrasi kurallarına uygun olduğunu, zira dava konusu yazıda sosyalizm Vatanperverdir diyerek vatanperverliği telkin ettiğini, sosyalist cemiyetlerde aile sağlamdır diyerek ailenin toplumdaki kutsal yerini ve dağılmaz ve parçalanmaz bir bütün olduğunu savunduğunu, yine yazıda sosyalist rejimlerde kadınlar insanlık haysiyetini kazanır tezini ileri sürüp kadınların iffet ve namusunu müdafaa ettiğini, büyük ve asil anlamı ile hürriyet sosyalizmdir diye hürriyet fikrinin yüceliğini benimsediği ve bu itibarla diktatoryayı red ettiğini, sosyalizmin kanun zoru ile tatbikatı demokrasi kurallarına da uygun düşecektir diye yazmış olmakla davanın ve baş problemin demokrasi olduğunu iddia ettiğini, esasen yazının propaganda telâkkisine müsait olmadığını, çünkü böyle bir maksadı olsaydı sahte bir isim ve adres vermek suretiyle kendisinin meydana çıkmasını önlemesinin mümkün olacağını, makalede insanlar mülklerinden, fazla gelirlerinden gönül rizasiyle vaz geçemezler satırındaki fazla kelimesinin tazammun ettiği manadan, vaz geçilmesini istediği mülkiyetin fazla gelirli bir mülkiyet olduğunu ancak, ihtiyaçtan fazlasından vaz geçilmesini istediğinden ferdin ihtiyacına yetecek kadar mülkiyeti kabul ettiğinin açıkça anlaşıldığım,

Makalede Burjuvazi - Proleterya terim ve kelimeleri olmadığı gibi bu iki sınıfın kavgası asla bahis konusu edilmemiş olduğunu yazının son satırındaki halkımızın kahraman ellerinde gürbüzleşecek bir sosyalizm diyerek, bütün sınıfların kuracağı bir sosyalizmi kastettiğini, halk

demenin bütün milleti ifade ettiğini, yazıda doktorlar, savcılar, memurlar, hakimler, yazarlar, mürettipler, makinistler, köylüler ve subaylar yani bütün milletin ve bütün sınıfların iştirakinin bahis konusu edildiğini bu itibarla her hangi bir sınıfın tahakkümünün bahis konusu olamıyacağını, yazıda devlet ve kanun zoru deyimini takip eden fıkradaki demokrasi kurallarına uygun olarak kelimelerin demokrasi mefhumu dışında bir mana ifade ettiğinin iddiasına imkân bırakamadığını,

makaledeki güçlü toplumun insanları da zengin ve refah içinde olur deyimiyle, zenginliği değil istismara, refaha değil sömürücülüğe düşman olduğunu ifade ettiğini, kütüphanesinde bulunan Fransa ihtilali tarihi adlı kitaptaki kendisini ait el yazısıyla verilmiş şerhlerin komünizm propagandası yaptığına delil sayılamıyacağını zira: kitabı sahaflardan kullanılmış ve bu şerhler yazılı olarak alınmış olduğunu bunların kendi el yazısı olduğunun tesbit edilemediğini, kaldı ki bu şerhler kendisine ait olsa dahi delil olamıyacağını çünkü; bu yazılarda suç olmadığı bilirkişi raporuyla tesbit edlimiş ve hakkında ademi takip kararı verilmiş bulunduğunu, bu itibarla suçlu olmadığından beraatine karar verilmesi istediğini söylemektedir.

Sanık Lûtfullah Şadi Alkılıç vekili avukat Yılmaz Halkacı'nın 1/2/964 günlü iddia makamının mütalâasına cevap teşkil eder mahiyette olan yazılı savunmasında :

Evvelâ suç konusu olan yazıdaki mülkiyet meselesini ele alarak bu mevzuda yazıda başlıca üç cümle bulunduğunu, mülkiyetin kaldırılması, bütün işlerin ve işletmelerin ve tekmil gelirlerin Devlet tarafından idare ve pay edilmesini istemek ve sermaye ve sömürücü mülkiyetle sosyalizmin bir arada yürümiyeceğini ileri sürmek bulunduğunu izah, bu mevzuda Hüseyin Naili Kubalı'nın ve T.C.K. nun 141 ve 142 nci maddelerinin tâdili tasarısı komisyon başkanı Halil Özyörük'ün ve İngiliz İşçi partisi

liderinin sosyalizm nedir adlı kitabından ve Bahri Savcı'nın ve Ali Fuat Başgil'in mütalâalarından bahisle netice itibariyle bir yazar olması sebebiyle müvekkili Lûtfullah Şadi Alkılıç'ın mülkiyet konusundaki fikirlerinin pek vazıh olmadığı gibi, hattâ çelişik bulunuduğunu, bu durumda sömürücü mülkiyetle sosyalizm bir arada yürüyemez sözüne bakarak yazarın sadece istihsal malları mülkiyetinin kollektifleştirilmesine taraftar olduğunu kabul etmek gerekir. Bu takdirde bu hal sosyalist mülkiyet anlayışından başka bir şey olmadığını veya mülkiyetin kaldırılması ve devlet eliyle paylaştırma sözlerinin kabulü halinde yazılanların ne sosyalist ve ne de komünist mülkiyet anlayışı ile bağdaşamıyacağının kabulü zaruretinin doğduğunu,

Diğer önemli bir noktanın yazarın tasavvur ettiği rejimin Devlete tanıdığı büyük rol olduğunun, gerek rejimin kuruluşunda gerek kurulduktan sonra Devletin başlıca rolü oynıyacağını kabul ettiğini, halbuki, komünizmin Devlet müessesesine karşı olduğunu, Devleti kapitalist sistemin bir netice ve sermayeci sınıfın emekçi sınıfları sömürme vasıtası olarak kabul ettiğini izahla, Lenin'in Devlet ve İhtilâl adlı ve Engels'in **Ailenin Özel Mülkiyeti ve Devletin Menşei** isimli eserlerinden pasajlar derç ederek müvekkilinin sosyalizmde Devlet baba sözünün komünist anlayışla bağdaşamıyacağını,

Lehte mütalâa veren bir kısım bilirkişilerin, yazının Ütopik sosyalist denen bir anlayışı yansıttığını belirtmekte olduklarını ve bilirkişi Oktay Yenal komünist ütopizm olarak yazıyı vasıflandırmış ise de, bu ütopyanın komünist olarak vasıflandırmasının önemli olmadığını, yer yüzündeki adaletsizliklerden ve fenalıklardan tiksinen her insanın derece derece gönlünde beslediği hayalî diyarların çoğunu bu mânada komünist olabileceğini belirttiğini, bu itibarla iddia makamının yazarın teklif ettiği şeklin sadece bir ütopya olarak görülmemesi gerektiğine dair müta-

laasının doğru olmadığını beyanla uzun boylu gerekçe ile açıklamış ve Bahri Savcı ve Sadun Aren, Kubalı, Oktay Yenal, Nenni ve Saragat'ın yazının ütopik sosyalizm olduğunda birleştiklerini ve ütopik vasfının tatbik kabiliyeti olmamasında ittifak ettiklerini,

Din mevzuuna gelince, suç konusu yazıda (ilimle din bağdaşamaz, sosyalizm ilimdir) ibaresinin bir gerçeğin ifadesi olduğunu medeniyet tarihinin ilimlerin dinler aleyhindeki gelişmelerinin çeşitli misalleriyle dolu olduğunu, ayrıca ne sosyalizmde ve ne de komünizmde dinin bertaraf edilmesi diye bir şey olmadığını, ütopik sosyalistler tarafından böyle bir iddiada bulunulmuş ise de, ilmî sosyalizmin babası Marx ve Engels'in bu fikirde olmadıklarını, bu itibarla müvekkilinin dini bertaraf düşüncesinde olduğu kabul edildiği takdirde bunun sosyalist ve komünist anlayışla ilgisinin bulunmadığının kabulü gerektiğini, kaldı ki yazarın dini bertaraf etmek düşüncesinde olmadığını,

Devlet Tipi mevzuuna gelince : Bilirkişiler yazıda tavsiye edilen zorun kanun zoru olduğunu, bunun gayrı meşru kaba kuvvet olamıyacağına işaret ettiklerini, yazıda kullanılan kanun kelimesiyle kasdedilen mücerret zor fikrinin kamufle edilmek istenmiş olduğunu iddia makamı ileri sürmüşse de, bu mütalâasının hatalı bulunduğunu, sosyalizmin gerçekleşmesinin bazı kimseleri mütessir edeceğini ayrıca bir takım kimselerin mal ve mülklerinin ellerinden zorla alınacağını zira istihsal vasıtaları sahiplerinin bunlardan gönül rızasiyle vaz geçmiyeceklerini, toprak reformu yapılırken elli bin dönüm toprak sahibinin rızasiyle toprağından vaz geçmesinin imkânsız olduğunu, bu kimselerin kanun kendilerini icbar ettiği için istemeye istemeye bunlardan vaz geçeceklerini, müvekkilinin evinde yapılan aramada bulunan bir kitabın kenarındaki notların, yazıdaki kanun kelimesinin zor fikrini kamufle etmek için kullanıldığına dair delil sayılamıyacağını çünkü, evve-

lâ bu notların müvekkiline ait olduğuna dair delil mevcut olmadığını, ikincisi; zor fikri bu notların okunmasiyle ortaya çıkıyorsa gazeteyi okuyan şahısların bu neticeye varmasına ve dolayısiyle yazıyı komünist propagandası olarak kabul etmelerine imkân bulunmaması gerektiğini,

Suç konusu yazının bir liberal düzenin sonuçlarından feryadı, yakınmayı ihtiva eden ve Liberalizmi hicveden bir edebiyat olduğuna dair profesör Bahri Savcı'nın mütalaasının yerinde olduğunu, sanık Lûtfullah Şadi vekili uzun boylu açıklayarak, izahatına devamla faşist İtalya'dan alınan 142 nci maddenin konuluş sebeplerini de izah edip, yazıda bu madde unsurlarının bulunmadığını, meselenin cürmi kast bakımından bir isimle yazıyı göndermesi ve gönderenlerin isimleri tahkik edilmediğine göre yazı basılıp propagandasının sağlanmasının mümkün olacağını, bu sebeple suçu sabit olmadığından müvekkilinin beraatine karar verilmesini istediğini ileri sürmektedir.

Sanık Kayhan Sağlamer ifadelerinde :

Yunus Nadi Makale yarışması için gönderilen yazıların gazetede teşkil edilen üç kişilik bir komitede tetkik edildiğini, bunların içinde gazete sahibi Nadir Nadi'nin bulunduğunu, yarışmaya iştirak edenlerin gönderdiği makaleler kabarık bir yekûn teşkil ettiğinden bizzat inceliyerek tetkik edemediğini, suç konusu yazının şöylece bir üstüne ve altına bakmış ve jüriye göndermiş ve onların neşrine müsaade etmesi üzerine neşredilmiş bulunduğunu, esasen yazının komünizm propagandası teşkil edip etmediğini anlıyabilecek bilgi sahibi bulunmadığını ileri sürmektedir.

Sanık Kayhan Sağlamer avukatı Sahir Erman 25/12/963 yazılı müdafaasında özet olarak :

Hazırlık soruşturmasında C. Savcılığınca yaptırılan bilirkişi tetkikatını gösterir raporda, üç bilirkişi müttefiken yazıda, komünist propagandası bulunduğu mütalâasını ileri sürmüş, ikinci defa mahkemece yaptırılan tetki-

katta üç bilirkişiden ikisi komünist propagandası olmadığını, bir bilirkişinin de yazının doğrudan doğruya T. C. K. nun 142 nci maddesine uygun suç teşkil ettiğini ileri sürdüklerini, ilk bilirkişi heyeti raporunda istinad edilen altı noktadan biri olan 1) Mülkiyetin kaldırılması meselesine temas eden sanık vekili, sosyalist düşüncede ferdî mülkiyetin sömürücü olduğu için, sömürü olduğu nisbette ortadan kaldırılmak gerektiği, sömürücü mülkiyet ise prensip itibariyle istihsal vasıtaları üstündeki mülkiyet olacağı cihetle bu vasıtalar üzerindeki ferdî mülkiyetin kaldırılması ve bunun yerine kollektif mülkiyetin ikame edilmesi zenginliğin yani istihsal vasıtalarının çalıştırılmasından elde edilen gelirlerin hakkaniyet esaslarına göre paylaştırılmasını sağlıyacağından istihsal faaliyetine bu suretle katılan fertlerin şahsî gelirlerinin artıp böylece bu fertlerin daha geniş ölçüde istihlâk vasıtalarına mâlik olmalarının temin olunacağı, diğer bir ifade ile sosyalizm istihlâk vasıtaları üzerindeki ferdî mülkiyeti fazlalaştırmak için istihsal vasıtaları üzerindeki ferdî mülkiyeti red ve inkâr etmekte olduğu,

Ferdî mülkiyet mevzuunda sosyalist parti ile komünist parti arasında mevcut müşterek noktalar itibariyle fark olmadığını, her iki siyasî doktrinin ferdî mülkiyeti topyekûn inkâr etmemekte olduğunu, bu mülkiyet ortadan kaldırılıp cemiyet veya Devlet tarafından mezkûr vasıtalar kullanıldığı takdirde istihsalden elde edilecek kazancın umuma ait olacağım ve hakkaniyet çerçevesi içinde, daha doğrusu istihsal faaliyet ve vetiresine iştirakları nisbetinde fertlere dağıtılacağını, bu pay etmenin de netice itibariyle Devlet eli ile olacağını, sanık Kayhan Sağlamer vekili uzun boylu izah ederek bu müşterek noktaları belirttikten sonra, suç konusu yazıyı ele alarak, yazıda bilirkişi Hüseyin Naili Kubalı'nın açıkladığı üzere ferdî mülkiyetin kaldırılması mevzuunda, iki ana fikrin belirdiğini,

birincisinin gerek istihsal ve gerek istihlâk vasıtaları üzerindeki mülkiyetin kaldırılması, ikincisi ise, sadece sömürücü mülkiyetin red ve inkârı olduğunu buna göre müvekkilinin sömürü olmayan mülkiyete taraftar olduğunu, bilirkişi Kubalı'mn yazıda birinci fikrin daha galip olduğunu kabul ettiğini ve fakat bu görüşün dahi komünizm olmadığını zira : Komünist cemiyetlerde dahi istihlâk vasıtaları üzerindeki ferdî mülkiyetin bâki olduğunu ve böyle bir düşüncenin kökleri pek eski zamanlara varan bir sosyalizm ütopyası olduğunu Kubalı'nın belirttiğini ve bilirkişi Oktay Yenal'ın da aynı fikri müdafaa ederek bu ütopyatizmi Eflâtun'dan beri süre gelmekte bulunan köklere misal verdiğini, keza mahkemeye ibraz ettikleri İtalyan sosyalist partisi lideri Saragat'ın da yazarın yüz sene evvelki ütopik sosyalizmi ifade ettiğini belirtmiş olduğunu izahla, yazıya hâkim olan fikrin bütün ferdî mülkiyetin ilgası şeklinde telâkki edilse dahi böyle bir fikrin bütün ferdî mülkiyetin Marksist - Leninist doktrin tarafından ileri sürülmediğine göre yine de komünizm sayılamıyacağını, kaldı ki yazıda sömürücü mülkiyetin kaldırılmasından bahsedilmekte ve gelirlerin fertlere Devlet tarafından pay edilmesi fikri ileri sürülmekte bulunduğunu, ferdin istihlâk vasıtalarına mâlik olabileceğine göre yazarın, istihlâk vasıtaları üzerindeki mülkiyetin kaldırılması tezini savunduğunu söylemeye imkân olamıyacağını, binnetice, yazıda sadece istihsal vasıtalarının üzerindeki ferdî mülkiyetin ortadan kaldırılmasının istenmiş ve bu sebeple yazının bu bakımdan sosyalist bir mahiyet taşımakta bulunmuş olduğunu, sosyalist mahiyet taşıyan yazının ilk bilirkişi raporunda dahi belirtildiği üzere 142 nci maddeye giren bir suç teşkil etmiyeceğini, sosyalist propagandasının istihsal vasıtaları üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılmasını istediğine ve bu propaganda suç teşkil etmediğine göre, özel mülkiyetin kaldırılmasını istemenin Anayasada tanzim edilen hukukî temel nizamları ortadan kaldırmak mânası-

n: tazammun etmiyeceğini ve kaldı ki, anayasa değiştirebileceğine göre Anayasada nizamlanan bir müessesenin tâdilini veya ilgasını teklif etmenin bir suç sayılamıyacağını,

İlk bilirkişi heyetinin istinad ettiği altı noktadan ikincisi olan din aleyhtarlığı konusunda, yazarın dini inkâr ettiği beyan edilmekte ise de, sosyalizm din mevzuundaki tutumunun lâiklik olduğunu, din konusunun sosyalizme yabancı kalıp bunu ferdin vicdan ve itikadına bırakmakta bulunduğunu, komünizmin din mevzuundaki düşüncesinin de bundan farklı olmadığını, belki din düşmanı olan, Allah'ı inkâr eden komünistler bulunabilirse de tatbikatın bu yolda olmadığını, zira komünist rejim altında bulunan memleketlerde dinî müesseselerin ve din adamlarının mevcut olduğunu, dinsiz olup da, komünist olmayanlar mevcut bulunduğu gibi, komünist olup da dindar olanların da bulunabileceğini, bundan başka yazıda dinin inkâr edildiğini de iddia etmenin mümkün olmadığını, yazarın sosyalizmin dine karşı olduğunu değil, dinî mevzularla alâkalı olmadığını beyan etmiş bulunduğunu, yazarın sosyalizmin bütün insanların ırk, din, dil farkı gözetmeden kardeş ve eşit olduğunu bilmekten ibaret olduğuna dair sözlerinde, sosyalist olan bir kimsenin başka bir şahsın dinine hürmet edeceğini kendisinden farklı bir dine sâlik olması halinde de yine kendisinin kardeşi ve eşit olduğuna inanacağı manâsının çıktığını, binnetice sosyalizm demenin dinler arasında hak gözetmemek olup, dinin ortadan kaldırılmasını istemek olmadığım ve yazarın hiçbir zaman dinin ortadan kaldırılmasını teklif etmediğini, sadece Türkiye'de dinin yobazlık olduğunu ve faydadan çok zararı dokunduğunu söylemiş bulunduğunu, bilirkişi Kubah'nın tebarüz ettirdiği veçhile Türkiye'de dinin tatbikatı mevzuunda aynı şekilde düşünen bir çok insan bulunabileceğini, bunların hepsinin komünist addedilmesinin mümkün bulunmadığını,

Lâik bir cemiyette dine inanmak ve inanmamak, mensup olmak veya olmamak din propagandası veya dinsizlik propagandası yapmak kanun himayesinde olacağı cihetle bir kimsenin bu yoldaki düşüncelerinin hem vicdan hürriyetinin sınırları dahiline girdiğini ileri sürmenin, hem de bunun komünist propagandası sayılacağı gerekçesiyle cezalandırılmasının doğru olmayacağını,

İlk bilirkişi heyetinin suç konusu yazıda komünizm propagandası bulunduğuna dair tesbit ettiği altı noktadan üçüncüsü olan Enternasyonalizm unsuruna gelince : Yazıda sosyalizmin çeşitleri olamıyacağı ifade edildikten sonra sosyalizmin enternasyonalist olduğu ve hedefinin de bütün dünyadan ibaret bulunduğunun belirtildiğini söyleyip bu konuda Profesör Marabot'un **Le Parti Politique** adlı kitabından aldığı parçalarla samk vekili sosyalist ve komünist düşüncenin ne merkezde olduğunu izah ederek, enternasyonalist olmanın komünizme has bir keyfiyet olmadığını, komünizm nasıl enternasyonalist ise, sosyalizm de enternasyonalist ve hedefinin bütün dünya olduğunu, bütün meselenin bu enternasyonalizm doktrininden ibaret bulunduğunu, komünist enternasyonalin bu enternasyonale bağlı olmak için yirmi bir maddeyi kabul etmek icap ettiğini belirttiğini, bunu kabul etmeyenin komünist olamıyacağını, dâva konusu yazıda enternasyonalizmin 3 üncü enternasyonalizm olduğu beyan edilmediği gibi, bu yirmi bir umdeden asla bahsedilmemiş bulunduğunu, mahiyeti itibariyle enternasyonalist olduğunu söylemesi sosyalist doktrine tamamiyle uygun olan düşünceler olup komünizme has bir karakter taşıdığının söylenemiyeceğini, yazıda komünist propagandası bulunduğuna dair ilk bilirkişi raporunda tesbit edilen zor unsuruna gelince :

Komünizm bir diktatörlük kurmak, iktidarı zorla almak ve sonra düşündüğü yenilikleri yapmak ister olduğunu, komünizmin anladığı cebrin kanun ve Devlet ceb-

ri olmadığını, komünizmin iktidarı reyle yani demokratik bir usulle almayı düşünmediğini, komünizme göre ufak bir azınlık ihtilâli yapıp burjuva devletini yıkarak proleter diktatörlüğünü tesis etmek ve dünyaya yaymak düşüncesinin hâkim olduğunu,

Sosyalizm ise, bu şekildeki cebir anlayışım derc etmediğini, sosyalist partilerin gerek iktidarın ele alınmasında ve gerek muhafazasında seçmen çoğunluğunun reyine istinad ettiklerini, komünizm tek parti sistemine taraftar olduğu halde sosyalistler çok parti sisteminin müdafii olduklarını, bu esaslarm ışığı altında yazının mütalâa edilmesi halinde, suç konusu yazıda iktidara gelişin bir ihtilâlle vuku bulmak gerekeceği yolunda bir açıklık bulunmadığını, yazıda bir sosyalistin sosyal adaletsizliklere ve noksanlıklara karşı isyan duygusunu taşıması gerektiğinin beyan edilmesinin, ferden ferda şahısların taşıyabilecekleri isyan duygusunun, iktidarı ele geçirmek maksadiyle proleterya tarafından yapılacak ihtilâli izafe etmiyeceğini,

Yazıdaki tek çıkar yolun sosyalizm olduğuna, bekliyecek ne zaman ve ne de takat kalmadığına dair beyanın, artık seçimleri beklemeye ve sosyalist partilerin seçimi kazanarak iktidara gelmelerine intizar etmeye mahal olmadığının ve binnetice ihtilâlin proleterya ihtilâli yolu ile elde edilmesinin gerekli olduğu anlamının imkânsız bulunduğunu izahla, misaller vermiş ve yazarın bu sözleriyle, ya sosyalist partilerin bir an önce kurulmasını yahut bu fikirde olan şahısların sosyalist partisine ilk fırsatta rey vermelerini istemiş olabileceğini ifade edilmek istendiğini,

Dâva konusu yazıdaki cebir ibaresinin iktidarın alınmasına veya iktidar alındıktan sonra tahakkuk ettirilecek reformlara taallûk edip etmediğini sanık vekili izahla, yazıda iktidarın zorla alınacağı yolunda bir sarahat bulun-

madığını, bilirkişi Kubalı'nın belirttiği veçhile yazıdaki zorun kanun ve Devlet zoru olduğu göz önünde tutulursa Devleti yıkmağı hedef tutan proleterya ihtilâlinin kanun ve devlet zoru ile ilişiğinin olmadığının anlaşıldığını, komünizmin iktidarı ele almak bakımından derpiş ettiği cebrin kanun tarafından sınırlanmayan bir zor olduğunu, yazıda ise kanun ve devlet zoru tâbirinin kullanıldığı cihetle komünizm telâkkisine uygun düşmediğini, Lenin'e göre, iktidarı almak için rey ekseriyetine mâlik olmanın şart bulunmadığını, proleteryanın iktidarı ele geçirmek zorunda olduğunu, suç konusu yazıda kanun ve Devlet zoru ile gerçekleştirilecek sosyalizmin sömürücü azınlığa karşı olacağı söylenmek suretiyle azınlığın çoğunluğa karşı değil, çoğunluk iradesinin azınlığa karşı olduğunun ifade edilmiş bulunduğunu, yazıda mevcut çoğunluk yoksullarda bulunduğundan, sosyalizmin kanun zoru ile tatbikatı demokrasi kurallarına uygun düşecektir ibaresinin, yazarın özlediği rejimin Devlet idaresinde çoğunluk iradesinin hâkim olması kaidesine riayetkâr olduğunu ifade ettiğini, bunun ise sosyalizme has bir keyfiyet olup, komünizme aykırı bulunduğunu,

Bu itibarla yazıda mevcut Devlet ve kanun zoru tâbiri iktidarın elde edilmesi için kullanılacak zor olarak tefsir etmeğe imkân bulunmadığını, Devlet zorunun ancak Devlet tarafından kullamlabileceği Devlet tarafından kullanılan bir zor ile Devletin yıkılmasının imkânsız olduğunu, kanun zoru tâbirinin de kanuna dayanan bir teyit şeklini ifade ettiğini meşru bir cebir ve teyit ise, kanun tanımayan bir ihtilâl fikrini nefyettiğini sanık vekili izah ederek, Lenin'in «Devlet ve İhtilâl» ve «Proleterya» adlı eserlerinden bahsetmekte ve komünizme has olan cebir ve şiddetin Devleti yıkan kaba kuvvet olduğunu ve kaba kuvvetin iktidarı zorla alacağı gibi, iktidara geldikten sonra da yalnız bir tek sınıfın tahakkümünü kurup demokrasi kurallarını bertaraf edecek olduğunu,

Halbuki yazıda böyle bir cebir ve şiddetin mevcut olmayıp bilâkis demokrasi kurallarına uygun bir tatbikatın savunulduğunu görüldüğünü, Devlet ve kanun zoru ancak iktidar demokrasi kurallarına uygun bir tarzda ele geçirildikten sonra düşünüleceğini, fakat her hükümet ve her partinin iktidarı demokratik kurallara uygun bir şekilde ele aldıktan sonra kendi programına Devlet ve kanun zoru ile mevkii tatbike koyduğunu sanık vekili izah ederek, memleketimizdeki kalkınma plânının ve Atatürk inkılâplarının kanun şekline sokulmuş olduğuna ve İngiliz İşçi Partisinin iktidara gelmesi üzerine büyük sınaî işletmeleri üzerindeki özel mülkiyetin Devlet ve kanun zoru ile kaldırıldığına dair sanık vekili misaller vermiş ve bilirkişi Kubalı'nın raporunda belirttiği veçhile, lüzumunda ileri sürülen toprak reformunun gerçekleşmesi halinde özel mülkiyetin Devlet ve kanun zoru ile sınırlandırılmış olacağını ve yine gayrı menkul kiralarının dondurulup muayyen miktardan başka kira bedeli almanın suç sayıldığı zaman özel mülkiyetin kanun ve Devlet zoru ile tahdit edilmiş olduğunu sanık vekili belirtmiş ve sonuç olarak, suç konusu yazıda bahse konu kanun ve Devlet zorunun proleterya diktatörlüğünün, Devlet mekanizmasının proleter ihtilâlle ele geçirilmesini tazammun etmeyip aksini gösterdiği ve iktidarı ele geçiren her siyasî partinin kendi programını bizzarurî Devlet ve kanun yolu ve zoru ile gerçekleştireceği cihetle yazıda bu bakımdan da komünizm propagandası mevcut olmadığını, iktidarı ele geçirdikten sonra muhalefetin susturulacağım çok partili siyasî rejime son verileceği, proleterya diktatörlüğünün kurulacağı, basın ve fikir hürriyetinin ortadan kaldırılacağı, velhâsıl demokrasi kuralları bir yana bırakılarak komünist memleketlerde görülen tatbikata gidileceği yolunda suç konusu yazıda bir açıklık bulunmadığından, iktidarın alınması bakımından komünizm propagandası taşı-

yan bu yazının iktidarı ele geçirdikten sonra komünist rejimin kurulması propagandasını da yapmadığını sanık vekili izah ettikten sonra, müvekkili Kayhan Sağlamer'in mesuliyeti bakımından da C. Savcısının iddiasını tetkik ederek,

Müvekkili Kayhan Sağlamer'in, yazının jüri tarafından tetkik edildiği cihetle jüriye itimadı bulunduğundan yazıya fazla dikkat etmemiş altını ve üstünü şöyle göz gezdirmekle iktifa ettiği ve tamamen okumak ihtiyacını duymadığını ve komünizm doktrini hakkında malûmatı olmadığını ve yazının neşrinde suç ortaklığı bulunmadığını söyliyen müvekkilinin savunmasının vârit olamıyacağını C. Savcısı iddia etmekte ise de yazının üç kişilik Jüri heyetinden geçerek mürettiphaneye geldiği ve sıra gözetmeksizin dizilmekte ve o günkü nüshada boş olan yer bakımından münasip görülen ve evvelce dizilmiş bulunan kalıplardaki yazıların basılmakta ve bu sebeple dâva konusu yazının basılması bir tesadüf eseri olduğunu, her ne kadar sorumlu müdürün gazeteye gelecek bütün yazıları dikkatle okuması gerekirse de, hâdisede durumun farklı olduğunu, jürinin yazıyı tetkik edip neşrinde mahzur görmediklerini, bu heyetin yüzlerce yazıyı okuyup ayıklama yapan ve fikri sebebiyesi itibariyle sosyalizm ve komünizm hakkında bilgi sahibi bulunan kimseler olduğunu ve heyetten birinin gazetenin patronu olup, yazının neşredilmesini onun emrettiğini, esasen kanunun 16 ncı maddesine göre, bir yazının neşrine mevkute sahibi emir verdiği takdirde yazı işleri müdürünün sorumlu olamıyacağını,

Müvekkilimin dış siyaset hakkında yazı yazması ve antikomünist olması için komünist memleketlerin dış siyasetteki tutumları hakkında fikir sahibi olmak, komünist rejimin gündelik tatbikatını bilmek kâfi ise de, Marksizm - Leninizm hakkında ve sosyalizm ile komünizmin birleştiği ve ayrıldığı noktalar hakkında doktrin mahiye-

tinde bilgileri edinmiş olmasının icap etmiyeceğini, Kubalı, Oktay Yenal, Bahri Savcı, Sadun Aren, Nenni ve Saragat'm komünist propagandası mahiyetini taşıdığını bilmesinin bir gazete yazı işleri müdüründen beklenemiyeceğini, aynı gazetede çalışan ve bu gibi yazıları incelemekle görevli bulunan jüri heyetinin yazıda suç unsuru görmemeleri karşısında Kayhan Sağlamer'in buna nüfuz etmek mecburiyetinde olduğunun iddia edilemiyeceğini,

Yazarın evinde yapılan aramada ele geçirilen ve iddia makamınca yazıda komünist propagandası bulunduğuna delil sayılan eserlerin Kayhan Sağlamer hakkında delil olamıyacağını, ve onu ilzam etmesine imkân bulunmadığım,

Müvekkili Kayhan Sağlamer'in komünist rejimlerin tutumları aleyhine makaleler neşrettiğine dair savunmada bulunması ve bu makaleleri muhtevi gazete nüshalarını mahkemeye ibraz etmesi sebebinin yazıyı suç teşkil eder mahiyetine nüfuz edilmiş olmasının bir başka delilinin gösterilmesinden ileri geldiğini, bir kimsenin hem komünist aleyhtarı olması ve hem komünist propagandasını muhtevi bir yazının neşrine müsaade etmesi tenakuz teşkil edeceğini, bu sebeple iddia makamının müvekkilinin bu müdafaasını iştirak kastine delil saymasının doğru bulunmadığını sanık Kayhan Sağlamer vekili avukat Sahir Erman ileri sürmüş bulunmaktadır.

Sanık Kayhan Sağlamer'in diğer vekili avukat Sahir Kurutluoğlu, 25/12/963 günlü yazılı müdafaasında özet olarak :

Müvekkili Kayhan Sağlamer'in dâva konusu yazıyı okumadığına, üç kişilik komitede tetkik edildiğine ve esasen komünizm hakkında bir bilgiye sahip olmadığına bu sebeple sorumlu olamıyacağına dair savunmasının, suça iştirak unsur ve şartlarının mevcut olduğu ve Kayhan'ın ihmalinden ileri gelen yazıyı okumamak ve münderecatı-

na vâkıf bulunmamak keyfiyetinin kendisini mesuliyetten kurtaramıyacağına ve Kayhan Sağlamer'in kolej mezunu kültürlü bir kimse olması ve neşredilen makalelerdeki mânâyı kendisinden çok daha ilmî keyfiyeti olmıyan muhbirlerin dahi anlamış olmaları halinin Kayhan Sağlamer'in komünizm hakkında bilgi sahibi bulunduğunun delili sayılacağına dair C. Savcısının iddiasının isabetsiz bulunduğunu ve mümasil bir dâvanın, suç konusu yazının bu mahiyetini bildiği halde dergisinde yayınladığı hakkında kesin ve mukni delillerin gösterilip izah olunmaksızın bilerek yayınlandığının kabulü ile mesul müdür hakkında mahkûmiyet kararı verilmesinin yolsuzluğundan dolayı Yargıtay 1 inci ceza dairesinin 13/9/961 gün ve 165/189 sayılı ilâmiyle bozulması üzerine mahkemece beraat kararı verildiğini söylemiş ve ilân suretini ibraz etmiş bulunmaktadır.

Sanık Kayhan Sağlamer'in diğer vekili avukat Cehdi Türel 25.12.963 günlü yazılı müdafaasında :

Yazıda komünist propagandası bulunmadığına dair refiklerinin mütalâalarına iştirak ettiğini beyan ederek ve basın kanununun geçirdiği safahatı izah ve tahlil edip oluşa göre müvekkilinin basın kanununun 16/3 üncü maddesi gereğince sorumlu tutulmasına imkân bulunmadığını bildirmiştir.

O L A Y :

İstanbul'da münteşir Cumhuriyet Gazetesinin Yunus Nadi Armağanı makale yarışmasına katılmak üzere sanık Lûtfullah Şadi Alkılıç'ın (Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu Sosyalizm) başlıklı dosyada mevcut makaleyi yazıp, birinci ağır ceza mahkemesinin 12/6/1963 günlü ilk celsesindeki beyanı veçhile, bir cemile olsun diye eşi Hikmet Alkılıç tarafından kaleme alınmış gibi onun ismini yazıp Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne gönderdiği

ve bu makaleyi yarışmaya katılanların gönderdikleri diğer makaleler gibi gazete sahibi ve patronu Nadir Nadi, sekreter İsmet Yenisey ve diğer sekreter Yaşar Kemal'in iştirakiyle teşkil edilen üç kişilik bilirkişi heyetinin tetkikinden geçip neşrine de mahzur görülmiyerek sanık yazı işleri müdürü Kayhan Sağlamer'e gönderilip onun da jüri heyetinden geçmiş ve bu heyete itimadı bulunmuş olmasından ve heyette gazete sahibi Nadir Nadi'nin de bulunmasında dolayı derinlemesine bir tetkike tâbi tutmağa lüzum hissetmeksizin şöylece bir göz gezdirdikten sonra neşrine müsaade etmesi üzerine, diğer makalelerle birlikte sıraya konan bahse konu makalenin gazetenin 12/Aralık/962 tarihli nüshasımn üçüncü sahifesinde yayınlandığı ve bu yazıda komünist propagandası mahiyeti taşıdığının C. Savcılığına ihbar edilmesi üzerine soruşturma yapılıp sanık Lutfullah Şadi Alkılıç'ın T.C.K. nun 142/1 inci maddesine ve Kayhan Sağlamer'in de basın kanununun 16 ncı maddesi delâletiyle aynı maddeye uygun olduğundan bahisle dâva açıldığı yukarıda yazılı delillerle anlaşılmaktadır..

DELİLLERİN TAHLİL VE MÜNAKAŞASI :

Suç konusu yazının komünist propagandasını kapsayıp kapsamadığını veya komünizmi övme mahiyetinde olup olmadığının tesbiti için mahkememizce naip marifetiyle bilirkişi tetkikatı yaptırılmış; üç kişilik bilirkişi kurulunu teşkil eden İstanbul Üniversitesi hukuk fakültesi Anayasa profesörü Hüseyin Naili Kubalı, İktisat Fakültesi iktisat profesörlüğünden emekli Hazım Atıf Kuyucak ve iktisat fakültesi umumî iktisat doktrinleri kürsüsünden doçent Oktay Yenal tanzim ettikleri 3/10/963 tarihli ayrı ayrı mütalâalarını ihtiva eden ve yukarıda deliller kısmında özet olarak açıklanan raporlarının tetkikinde,

Bilirkişi Hüseyin Naili Kubalı, mütalâasında, sosyalizmin Marx öncesi Ütopik sosyalizmden başlayarak, liberal sosyalizm, ilmî sosyalizm, antiliberal Marksist - Leninist sosyalizme varıncaya kadar gösterdiği farklı şekilleri ve nüansları Liberal sösyalizmle Marksist - Leninist sosyalizm yani komünizm arasındaki farkları

1) Alt yapı - Üst yapı 2) Aile, Hukuk, ahlâk telâkkileri, klâsik devlet anlayışı ve kuruluşu 3) Proleterya fikri 4) Proleterya sınıfı hâkimiyetinin tesisi 5) Zor yani ihtilâl unsurunun tahakkuku 6) Mülkiyetin kollektifleştirilmesi, 7) Din mevzuu 8) Enternasyonalizm mevzuları bakımından mukayeseli bir şekilde ve geniş olarak izah ve tebarüz ettirerek, ilmî bir karakter taşımadığını beyan ettiği suç konusu yazıyı bu ilmî ölçülere vurup, yazıda açıklanan unsurları Marksist - Leninist doktrin açısından değerlendirmek ve açıklanmayan unsurları da (Sakite söz isnat edilmez) kaziyesine göre, makalede komünist propagandası bulunmadığının delili olarak kabulü gerektiğini beyanla, makalede ilk bakışta komünist propagandası mahiyetini taşıdığı şüphesini uyandıran fikirlerin a) Devlet zoru b) Enternasyonalizm c) Din aleyhtarlığı d) Mülkiyetle ilgili bulunan unsurlar bulunduğunu kaydedip bu unsurlar Liberal Sosyalizm ile Marksist - Leninist doktrinler arasında arz ettiği ayrılıkları birer birer geniş, müdellel ve bilimsel bir şekilde bilirkişi Kubalı açıklayarak,

Yazarın Devlet zoru unsuru bakımından diktatöryal mahiyette bulunmayan demokratik mahiyet taşıyan kanunî zoru kastettiğini, yazarın entesnaryonalizm tâbiriyle bütün insanların kardeş olduğu mânasında, yani insaniyetçi ve barışçı bir enternasyonalizm olduğunun anlaşıldığını,

Din aleyhtarlığı unsuru bakımından yazarın radikal bir din aleyhtarı olmaktan ziyade ve din adamlarının men-

fi rol oynadığından şikâyetçi göründüğünü bir kanaatin Marksist - Leninst ve hattâ liberal sosyalizmle hiç bir alâkası olmayan kimselerin dahi benimsediği bir kanaat olduğunu, böyle bir kanaatin yanlış veya doğru Anayasamızın 19 uncu maddesinin teminatı altında bulunduğunu,

Mülkiyet unsuru bakımından yazarın ferdî mülkiyete karşı duyduğu radikal aleyhtarlığın komünist rejimlerle kabul edilmeyen gayrı ilmî, Ütopik ve tamamen hissî bir anlayışın ifadesi olup, bu halin yazarın Devlet, aile, sosyal sınıf ve ahlâk gibi toplumun temel müesseseleri ve nizamı hakkındaki daha ziyade liberal dünya görüşüne uygun telâkkileri ile bir tenakuz teşkil etmekte olduğunu,

Makalenin Marksist - Leninist sosyalizme mahsus fikir ve kanaat unsurları bakımından farklılıklar arz etmekle beraber, bilhassa makalede komünist ideolojinin ve tatbikatının bir arada bulunması lâzım gelen ve aslî ve ilmî unsurunu kapsayan

1 — Proleterya fikri 2 — Proleterya ihtilâli fikri 3 — Proleterya diktatoryası fikirlerini ihtiva etmediğini ve neticeten ilk bakışta hatalı bir hükme sürükliyecek görünüşte olan makalenin objektif ve ilmî ölçülerle tetkik olunduğu zaman komünist ideolojisinin propagandasını yapmamakta, sadece Karl Marx tarafından dahi tenkit edilen Ütopik sosyalizme has bir sosyal adalet anlayışını müdafaa ve bunu servet kompleksini aksettiren hissî ve demagojik bir tarzda yapmakta bulunduğunu mütalâa etmektedir.

Yazıyı iktisadî ve sosyaletnik ve siyasî mahiyetleri itibariyle tetkik eden diğer bilirkişi Oktay Yenal,

İktisadî mahiyeti itibariyle, yazıda kapitalist iktisat sisteminin red edilmesi, Devletçiliğin aleyhinde bulunulması, özel mülkiyetin kaldırılmasına ve Devlet temsilciliğine yazarın taraftar olması ve bu isteklere Karl Marx'ın artık değer ve istismar nazariyesi yolu ile varılması hu-

suslarının ilmî sosyalizmin derece derece ortak iddia ve ifadeleri olması itibariyle bu hüviyetleriyle **sözle veya yazılı bahse konu edilmelerinin komünist propagandası sayılmaması lâzım geldiğini,**

Sosyaletnik mahiyeti itibariyle yazının bir Ütopya, yani hayal ülkesi mahiyetini taşıdığını, böyle Ütopyalardan bahsetmenin toplum düzen ve değerlerini tahdit eder mânada **siyasî komünist propagandası** ile ilgisi olamıyacağını,

Siyasî mahiyeti itibariyle yazıda, proleterya diktatoryasından bahis edilmemesi ve sosyal ihtilâl fikrini kapsamaması ve yazıda kanun zoru, Devlet zorundan bahsedilmesi sebebiyle yazının komünist propagandası olarak yorumlanmasının doğru olamıyacağını bildirmiştir.

Bu mütalâa yazıda komünist propagandası mevcut olmadığına dair Hüseyin Naili Kubalı'nm mütalâasını teyit etmektedir.

Sanıkların vekilleri tarafından mahkemeye ibraz edilen deliller kısmında özet olarak derçedilen Profesör Bahri Savcı'nın 15/7/963 tarihli ve profesör Sadun Aren'in 20/5/963 günlü yazıları ve İtalyan sosyalist partisi lideri Saragat ve profesör Nenni'nin yazıda komünist propagandası mevcut olmadığına ve liberal sosyalizm fikirlerini kapsadığına ve ilk bilirkişi raporunda mevcudiyeti kabul edilen komünizm unsurlarının neden dolayı suç konusu yazıda mevcut olmadığına dair geniş bilimsel mütalâaları da, bilirkişi Hüseyin Naili Kubalı'nın yazıda komünist propagandası bulunmadığına dair mütalâasını teyit etmektedirler.

Her ne kadar hazırlık soruşturmasında C. Savcılığınca yaptırılan bilirkişi tetkikatını gösterir ve profesör Sulhi Dönmezer, Profesör Naci Şensoy ve doçent Nevzat Gürelli'nin ittifak ederek tanzim ettikleri deliller kısmında özet olarak derç edilen 15/12/963 günlü raporlarında suç

konusu yazıda (Türk Milletinin yegâne kurtuluş yolunun sosyalizm) olduğu ifade edilmekte ve bu sosyalizmin vasıfları arasında bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ilim yolu ile ortaklaşa kullanılması, mülkiyetin kaldırılması, rejimin enternasyonalist olması, dinin inkârı, kapitalist hukuk sisteminin ilgası ve bu rejimin zorla kurulması hususunda altı vasfın suç konusu yazıda gösterilmiş olduğunu, özel mülkiyetin inkârı, dine karşı cephe alınması ve enternasyonalizm komünizmin karakteristiklerini teşkil ettiği, Türkiye'de Anayasa ile kabul edilmiş olan özel mülkiyet nizamının sosyal ve iktisadî temel nizamlardan biri olduğu, bu nizamı zorla bertaraf etmek için yapılan propaganda aynı zamanda bu müesseseye istinaden kurulmuş sosyal sınıfların ortadan kaldırılmasını da hedef tuttuğunu, komünizmin unsurlarından olan cebir unsurunun da yazıda mevcut olduğu, yazıdaki kanun ve Devlet zoru tâbirinin meşru bir yol olarak kabul edilmiyeceği ve neticede yazarın tasvir ettiği rejimin bütün vasıflariyle komünizmin ta kendisi olduğu ve bu itibarla yazıda T. C. K. nun 142 nci maddesinin unsurlarının mevcut bulunduğu ileri sürülmüş ise de,

Sanıklar vekilleri tarafından mahkemeye ibraz edilen ve deliller bahsinde özet olarak derç edilen profesör Bahri Savcı'nın mütalâasında, Liberal bir düzenin sonuçlarından feryadı, şikâyeti ihtiva eden bir liberalizmi hicveden bir edebiyat olduğu açıklanan bu yazının künhüne varamıyan bir anlayışın sathîliği içinde kalınarak, mülkiyet, sermaye, özel teşebbüs kavram ve müesseselerinin gayrı müsait bir yorum ve teşhise yol açacak şekilde ele alınmış olduğu zehabına kapılmanın mümkün bulunduğu ve fakat zehapları aşarak yazıyı ciddi, bilimsel bir düşüncenin getireceği (Conséquences) lar açısından ele alınınca komünist unsurlarının mevcut olmadığının görülebileceğine ve diğer bilirkişi Hüseyin Naili Kubalı'nın, ilk bakışta ha-

talı bir hükme sürükleyecek görünüşte olan makalenin objektif ve ilmî ölçülerle tetkik olunduğu zaman komünist ideolojisinin propagandasını yapmamakta sadece Karl Marks tarafından dahi tenkit edilen Ütopik sosyalizme has bir sosyal adalet anlayışını müdafaa etmekte olduğuna dair mütalâalarının ışığı altında, ilk bilirkişilerin aleyhte mütalâayı kapsayan raporları, geniş bilimsel açıklamalar yapılmaksızın ve liberal sosyalizm ile Marksist - Leninist doktrin yani komünizm arasındaki farklar müdellel ve mukni ve bilimsel bir şekilde izah edilmeksizin yazıda komünist propagandası bulunduğu kısaca izah edilmekle yetinilmiş olmakla beraber, yazıda meşru saydıkları liberal sosyalizm propagandasının neden mevcut olamıyacağı hususunda meskût bırakmış olmaları itibariyle bahse konu yazının komünizm propagandası mahiyeti taşıdığı hakkında kesin ve aleyhe bir kanaat tevlit edecek mahiyette bir delil olarak nazara alınmamış ve bilirkişi Hüseyin Naili Kubalı'nın yazıda Marksist - Leninist yani komünizm propagandası bulunmadığına dair olan ve profesör Bahri Savcı, profesör Sadun Aren, Nenni ve Saragat'ın yukarıda delil kısmında açık olarak derç edilen ve delillerin tahlili sırasında açıklanan mütalâalariyle müeyyit bulunan geniş ve bilimsel mütalâası, aksi mütalâayı kapsayan ve neden kanaat verici olmadığını açıkladığımız ilk bilirkişi raporuna göre daha kanaat verici mahiyette telâkki edilmekte ve Ütopik sosyalizme has bir sosyal adalet anlayışının müdafaası Marksist - Leninist komünizm propagandası mahiyetini taşımadığı cihetle T.C.K. nun 142 nci maddedeki unsurun tahakkuk ettiği bahse konu görülmemekte ve bu itibarla yazıda, Marksist - Leninist komünizm propagandası bulunmadığına, ve T.C.K. nun 142 nci maddesinin unsurlarının mevcut olmadığına dair sanıklar ile vekillerinin müdafaası vârit görülmüş ve sanıklara yüklenen suçu işledikleri sabit addedilmemiştir.

Mahkemece naip marifetiyle yaptırılan bilirkişi tetkikatı üzerine bilirkişilerden Hazım Atıf Kuyucak mütalâasında, komünistlik propagandasının ayrıca kanunda tecziye edilmemiş ve tarifi de yapılmamış bulunduğunu, makalenin tavır ve edası ve demagojik suallerin mevcudiyeti, sosyal bir sınıf teşkil eden sermayedarları ortadan kaldırmak ve Anayasa teminatı altında bulunan mülkiyet nizamını yıkmak ve hukuk nizamımızı münfe görmek suretiyle T.C.K. nun 142 nci maddesinin I inci bendine giren suç teşkil edecek mahiyette olduğu mütalâasında bulunmuş ise de,

İlk bilirkişi heyetini teşkil eden Sulhi Dönmezer, Naci Şensoy ve Nevzat Gürelli'nin tanzim ettikleri yukarıda delil kısmında açıklanan raporların da T.C.K. nun 142 nci maddesinin komünizm propagandasını önlemek için vazedilmiş bulunduğu ve liberal sosyalizm propagandasının meşru olduğu ifade edilmiştir.

Tekerrür eden ilmi ve kazai içtihatlar ve 142 inci maddenin tadil tasarısı gerekçesinin tetkikinden bu fikrin savunulduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla bilirkişi Hazım Atıf Kuyucağ'ın yazının komünist propagandası mahiyetini taşımasa bile 142 inci madde unsurlarının mevcut olduğuna dair mütalaası şayanı kabul görülmemiştir.

Komünizm bir ihtilal ile iş başına geçmeyi ve dikta rejiminin kurulmasını hedef tutan bir rejim olması itibariyle Anayasa bu gibi hallere yer vermemiş ve nitekim Anayasanın II. inci maddesi temel hak ve hürriyetlerin Anayasanın ruhuna uygun olarak kanunla sınırlandırılabileceğini kabul ettiğinden demokratik rejimin ihtilalle devirip dikta rejimini suç sayma keyfiyetinin bir hak ve hürriyetin özüne tecavüz manasına gelmeyip, Anayasanın ruhuna uygun bir sınırlama olacağı ve Anayasanın ruhuna uygun olarak kanunla sınırlandırılan hududu aşıp kanunsuz saydığı fiili sahaya intikal ettikten sonra artık bu

hürriyetten bahsetmeye imkân olmadığı ve 142 inci madde dahi Anayasaya uygun şekilde bu sınırı tayin ettiği cihetle komünizm propagandası yapmanın 142 inci madde şumulüne giren bir suç teşkil edeceği derkâr isede, komünizm unsurlarını ihtiva etmeyen, liberal sosyalizmi kapsayan bir fikrin mücerret müdafaası Anayasanın teminatı altında bulunan bir fikir ve düşünce hürriyetinin tabii neticesi görülmekte ve bu sebeble suç konusu yazının sadece liberal sosyalizmden bahsetmiş olması karşısında T.C.K. nun 142 inci unsurlarının bulunmadığı neticesine varılmaktadır.

Samk Lutfullah Şadi Alkılıç'ın evinde yapılan aramada ele geçirilen kitapların tetkikini gösterir 9.1.963 tarihli bilirkişi raporuna ve bu kitapların kenarlarındaki meşruhatın lehte mütalaa beyan eden bilirkişi beyanlarındakinin aksine suç konusu yazıda, yazarın tavsiye ettiği zorun kanun zoru olmayıp, gayrı meşru kaba kuvvet olduğunun delili bulunduğuna ve yazarın kanun kelimesini koymakla ihtilal unsuru ve mücerret zor fikri kastinin kamufle edilmek istendiği C. Savcılığınca iddia edilmekte isede, kitapları sahaflardan kullanılmış olarak aldığına, kenarlarındaki meşruhatın kendisi tarafından derçedilmediğine ve bu meşruhatla birlikte satın alındığına dair samk Şadi Alkılıç ile vekillerinin müdafalarının aksini müsbit bir delil elde edilmediği gibi bu meşruhatın evinde bulunmasından dolayı hakkında takipsizlik kararı verilmiş bulunmasına binaen, sanığın bu kitapların arama ile elde edilmesi hali, lehteki delilleri cerh edecek ve aleyhe vaki delilleri kuvvetlendirecek ve bu sebeble mahkûmiyetini intaç edecek delil olarak nazara almağa imkân görülmemiş ve sanık Lutfullah Şadi ve vekilinin bu hususdaki savunmaları da varit bulunmuştur.

Alelade bir yazının neşri için yazıyı derinlemesine bir tetkike tabi tutmak mecburiyetinde olan bir yazı işleri

müdürünün, Yunus Nadi makale yarışmasının hazırlanmasının arzettiği hususiyet itibariyle bilerek sosyalizm, Marksist - Leninist doktrin hakkında dahi bilgi sahibi olan ve içlerinde gazete sahibinin de bulunduğu bir komitenin incelemesinden geçerek komünist propagandası mahiyeti görülmeksizin neşrine müsaade edildiği şahit gazete sahibi Nadir Nadi, Erol Dallı, İsmet Yenisey ve Yaşar Kemal'in beyanları ile teayyün eden suç konusu yazıyı derinlemesine incelemeğe tabi tutmadığına dair sanık Kayhan Sağlamer'in savunması varit olabileceği gibi, sosyalizm, Marksizm - Leninizm hakkında ve bunların birleştiği ve ayrıldığı noktalar hakkında doktrin mahiyetinde bilgi sahibi olduğu kabul edilse dahi yerli ve yabancı bir çok profesörlerin komünist propagandası mahiyeti görmediklerinde ittifak ettikleri ve mahkemenin de bu lehteki mütalaalara göre komünistlik propagandası mahiyetini taşımadığını kabul ettiği suç konusu yazıda sanık Kayhan Sağlamer'in komünistlik propagandası bulunduğunu bildiği bahse konu görülmemekte ve sanık ve vekillerinin bu cihete yönelen savunmaları da varit bulunmaktadır.

SONUÇ :

Yukarıda açıklanan delillere ve hasıl olan kanaata göre sanıklara yüklenen suçu işledikleri sabit görülmediğinden beraatlerine,

İsteğe aykırı olarak, temyizi kabil olmak üzere 29.2.964 günü oy birliği ile karar verilerek C. Savcısı yardımcısı H. Cavit Sobutay huzuru ile her iki sanık ve vekillerinin yüzlerine karşı okunup açıkça anlatıldı. 29.2.964

Başkan 8329 Üye 6871 Üye 6602 K.
Uluer YÜCEÖZ Nejat YAVUZ İsmet PEKSOY

İşbu karar sureti aslının ayni olup C. Savcısı tarafından temyiz edilmiş olmakla henüz kesinleşmemiştir. 25.3.964

KARAR BOZULUYOR

İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin verdiği beraat kararına, Adalet Bakanlığı İstanbul Savcısı yedi gün içinde itiraz etti. Yargıtaya baş vurup mahkumiyet istedi. Dosya Ankara'ya gitti. Yargıtay Birinci Ceza Dairesi 64/1005 esas ve 64/1318 karar sayısı ile beraat kararını bozdu.

Dava dosyası, yeniden bakılmak üzere İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesine gelince, ilk duruşmada Adliye tarihinde görülmemiş çok muhteşem bir olay oldu.

Başkan Uluer Yüceöz ve üye İsmet Paksoy, Yargıtay Ceza Dairesinin bu bozma kararını «Delil Müessesesini ve gerek delilleri mahkemenin serbestçe takdir hakkını bir tarafa iten ve Adalet tarihinde eşine rastlanmayan bir eda taşımaktadır..» «Delil Müessesesini inkâr ve mahkemenin takdir hakkına bir taarruz teşkil etmektedir.» diye aslanca kükreyen bir protesto ile cevaplandırdı ve bu davaya bakamıyacağını bu kararmda bildirdi. Böyle bir olay, Türk Adliyesinde ilk defa oluyordu. Bu karar bütün çevrelerde büyük yankılar uyandırdı.

İstanbul 3. Ceza Mahkemesinin beraat kararını bozan Yargıtay Birinci Ceza Dairesi'nin kararını aşağıya aynen alıyoruz:

T.C.

Y A R G I T A Y

Birinci Ceza Dairesi
Esas No. : 64/1005
Karar No. : 64/1318 Y A R G I T A Y İ L A M I
Tebliğname : 1 B/1004

İstanbul'da münteşir, Cumhuriyet Gazetesinin Yunus Nadi Armağanı makale yarışmasına katılarak gaze-

tede neşredilmek üzere (Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu Sosyalizm) başlığı altında yazdığı makaleyi bu gazeteye gönderip, bu yazıyı mezkûr gazetenin 12.12.1962 günlü nüshasında neşrettirmek suretile komünistlik propagandası yapmaktan sanık serbest yazar Lutfullah Şadi Alkılıç bu yazıyı bilerek neşretmekten sanık Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Kayhan Sağlamer'in yapılan duruşmaları sonunda; beraatlerine dair (İstanbul) 3. Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 29.2.1964 günlü hükmün C. Savcısı tarafından Yargıtayda incelenmesi istenilmiş olduğundan dava evrakı C. Başsavcılığı yüksek makamından tebliğname ile Yargıtay 1. Ceza Dairesine gönderilmekle okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği konuşuldu ve aşağıdaki karar tespit edildi:

1 — Gazetenin yazı işleri müdürü olan sanıklardan Kayhan Sağlamer savunmalarında: (Yunus Nadi Armağanı Yarışması vesilesiyle gazeteye gelen yazıların -diğerlerinden farklı olarak- doğrudan doğruya Nadir Nadi, Yaşar Kemal ve İsmet Yenisey'den teşekkül eden bir ihtisas komisyonu tarafından tetkik edilmekte olduğunu, bu komisyonun inceleyip yayınlanmasına muvaffakat ettiği yazıların müretiphaneye gönderildiğini, dava mevzuu yazının dahi bu komisyon tarafından incelenip üzerinde -girecek- şerhinin konulmuş olduğunu, dizgisi yapılan yazı orjinali ile birlikte kendisine gönderildiği zaman üzerinde komisyon tarafından yazılmış -girecek- şerhini gördüğü için fazla tetkike lüzum hissetmediğini, esasen bu gibi yazılar ihtisasa taalluk ettiği ve bu işe bakan komisyon tarafından da bu metin uygun görüldüğü için, yazının suç olduğunu bilmeden ve komisyondan geçmesi sebebi ile fazla incelemeden yayınlanmasına muvafakkat ettiğini) ileri sürmüş, isimleri geçen ve jüri heyetini temsil eden Nadir Nadi, Yaşar Kemal, İsmet Yenisey bu savunmaya aynen uygun şahadette bulunmuş dosyada mevcut

suç mevzuu yazının orjinali arkasında jüri azalarından Yaşar Kemal tarafından yazılmış yayınlanacak ibaresinin mevcudiyeti de savunma ve şahadeti aynen teyid etmiş olmasına, gazete mesul müdürünün suç teşkil eden yazıyı bu mahiyetini bilmeden yayınlamış olması halinde sorumluluğun yalnızca yazıyı yazana ait olacağı ve yine mesul müdürün mevkute sahibi tarafından rızasına aykırı olarak yayınlanan yazıda sorumlu olmadığı ve bu taktirde cezai mesuliyetin yazıyı yayınlatana ait olacağı Basın Kanununun 143 sayılı kanunla değişen 16/3 maddesinde açıklanmış bulunmasına ve binnetice sanığın suç teşkil eden yazıyı bu mahiyeti bilerek yayınladığı sabit olmadıktan başka bu kabil yarışma yazılar hakkında gazetede senelerden beri cari olan usule tevfikan bunları tetkikle vazifeli komisyonun emri ile yayınlamak mecburiyetinde kaldığı anlaşılmasına nazaran, C. Savcısının subuta ilişen ve yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddi ile, sanıklardan Kayhan Sağlamer hakkındaki, neticesi itibarile doğru olan, beraat hükmünün tebliğnamenin bir numaralı bendindeki düşünce gibi (ONAYLANMASINA),

2 — Diğer sanık Lutfullah Şadi Alkılıç'ın durumuna gelince :

Bu sanığın, Yunus Nadi Armağanı yarışması vesilesiyle yazıp Cumhuriyet Gazetesinin 12.12.1962 tarihli nüshasının ikinci sahifesinde neşrettirdiği (Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu, Sosyalizm) başlıklı yazıyla, yöneticilerin bencil ve çıkarıcı zümrelerin elinde bilimsiz bir politikanın baskısı altında yoksul ve perişan hale gelen TÜRK Milletinin tek kurtuluş yolunun sosyalizm olduğu, artık bekleyecek zaman kalmadığı ve derhal sosyalist prensiplerin benimsenmesi gerektiği ifade ve izah olunduktan sonra, bunun tahakkuku için (sosyal adaletsizliklere, haksızlıklara, insanları insanlara kul olup sömür-

melerine karşı isyan duygularını taşımak), (bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ilim yolu ile ortaklaşa kullanılmasına inanmak), (sermayedarlığın, ağalığın, beyliğin, patronluğun, özel sektörün, bir deyimle mülkiyetin kaldırılması gerektiğini anlamak), (bütün işlerin ve işletmelerin, tekmil gelirlerin devlet tarafından idare ve pay edilmesini istemek) gerektiğini söyliyerek, (..... sosyalizmin çeşitleri olmadığını, sosyalizm tek olup onun da enternasyonalist olduğunu ve hedefinin de bütün dünya bulunduğu), (sermaye ve sömürücü mülkiyetle sosyalizmin bir arada yürütülemiyeceğini), (sosyalizm bir ilim olup ilim ile dinin bağdaşamıyacağı), (sosyalizmde asıl olan çalışmak olduğunu, liberalizmde ise patron ve ağanın, sermayesinin büyüklüğü nispetinde işçi, memur, sanatçı, aydın ve yazarı yokluk içinde çalıştırarak, onların yarattığı değerlerle karunlar gibi yaşadığını, vatandaşı sömüren liberalizmin vatansever sayılamıyacağını, liberalizmde hukukun amacı, sömürücülerin, zenginlerin para ve mülklerini, çıkarlarını devlet eliyle korumak olup kapitalist hukukun tefessüh etmiş bulunduğunu) ifade ederek, (insanlar mülklerinden, fazla gelirlerinden gönül rızası ile vazgeçemezler, sosyalizm, sömürücü azınlığa karşı kanun ve devlet zoru ile kurulacaktır. Evet, zorla...) demek suretile Anayasa teminatı altında bulunan mülkiyet hakkının Anayasanın çiğnenmesi yolu ile zorla ortadan kaldırılmasını istiyerek, (Sosyalist rejimde Türkiye halkının daha dost ve sakin olacağım.... mal, mülk, ve miras kavgalarının yok olacağını) beyan ederek, memleket için müesses iktisadi, siyasi, hukuki ve sosyal nizamları devirmek ve yok etmek maksadına matuf olan komünizm propagandasını yaptığı yazının münderecatından açıkça anlaşılmıştır.

Sanığın, suç mevzuu yazı ile ileri sürüp yaymak ve tahakkukunu temin eylemek istediği hususlar, memleket-

te Anayasa ile tesis edilmiş olan iktisadi, siyasi, hukuki ve sosyal temel nizamları devirip yok etmeğe matuf bulunan (bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması), (mülkiyetin top yekün ortadan kaldırılması), (sermayenin kapitalist hukuk sisteminin ilgası), (rejimin enternasyonalist olması) bulunduğuna ve bu rejimin zorla kurulması gerekeceğine de işaret edilmesi ve ayrıca, dinin dahi inkâr olunmasına bütün bu hususların ise -kanun dışı bir sistem olan komünizmin en bariz vasıtalarını ve ana fikir ve prensiplerini teşkil eylemesine nazaran, yazıda tasvir olunan rejimin, bütün vasıfları ile birlikte komünizmin tam kendisi olduğu ve bu rejimin propagandası yapıldığı şüphesiz bulunmuştur.

Kaldıki, sanığın evinde yapılan aramada ele geçirilen belgeler arasında bulunup münderecatı 9.1.1963 tarihli bilirkişi raporunda aynen geçirilmiş olan ve sanık tarafından da kendisine ait olduğu ve kendi el yazısı ile yazılmış bulunduğu kabul edilmiş bulunan numarasız kağıtta (... nazariyette, ilimde ve esasta komünizm ile sosyalizm arasında hiçbir fark yoktur, sosyalizm ve komünizm aynı sosyal ekonomik prensiplere bağlıdır..... Sosyalizm ve komünizmin de gayesi bir olduğuna göre bu ayrı adlandırılış ve bu siyasi keyfiyeti sosyalizm ve komünizm diye değil, partililerin özel isimleri ile ayırması doğrudur...) diye yazmak suretile komünizm ile sosyalizm arasında hiçbir fark olmadığını kabul ederek sosyalizmden bahsederken esasında komünizmi kasteylediğini bizzat kendisinin açık olarak belirttiği görülmüştür.

Bu itibarla sanığın, suç mevzuu yazı ile, sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek, işveren sınıfını ortadan kaldırmak, memleket içinde müesses iktisadi, sosyal, siyasi ve hukuki temel nizamları devirmek ve yok etmek maksadile, sosyalizm kelime ve perdesi arkasına gizlenmek suretiyle komünizm propa-

gandası yaptığı ve hadisede 142/1 inci maddede yazılı cürüm unsurlarını tam ve kâmil manası ile teşekkül ve tekevvün eylediği bilirkişi incelemesine dahi lüzum göstermeyecek ve hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde açıkça anlaşıldığı halde, yazının açık olarak hakiki mana ve mevhumu ile bağdaşmasına imkân olmayan isabetsiz bazı düşüncelerle yazılı beraat kararı verilmesi,

Yolsuz, C. Savcısının temyiz itirazları bu itibarla varit bulunduğundan sanık Lutfullah Şadi Alkılıç hakkındaki beraat hükmünün tebliğnamenin iki numaralı bendindeki düşünce gibi bu sebepten dolayı C.M.U.K. nun 321 inci maddesi uyarınca (BOZULMASINA) ve evrakın yerine gönderilmesine 19.6.1964 gününde oybirliği ile karar verildi, kararlaştırıldı.

ALKILIÇ İTİRAZ EDİYOR

Yargıtay Birinci Ceza Dairesinin bu bozma kararına Şadi Alkılıç 28 Eylül 1964 tarihinde itiraz etti. İtiraz dilekçesini aşağıya aynen alıyoruz.

İSTANBUL 3. Ağırceza Mahkemesi Sayın Başkanlığına
(Yargıtay Birinci Ceza Dairesi İlamına Cevaptır)

Dosya No: 1964-260
Yargıtay 1. C. D. No: Esas 64-1005, Karar 64-1318
Tebliğname : 1. B. - 1004

Yüksek heyetinize, Türk Adaletine hürmet ve itimadım sonsuzdur. Bu son karar için bazı aşırı kelimeler kullanmak zorunda kalmış isem buna yüce heyetiniz, yüce Yargıtayın asil heyeti ve Adliye camiası hedef değildir. Bu temyiz kararından öyle anlaşılıyor ki, çok mahmul bulunan Yargıtay 1. Ceza Dairesi, bu pek büyük ve ilmi dos-

yayı tam okuyup ilmi incelemeden geçirecek zemin ve zamana asla malik bulunmadığından, dosyanın azameti ve işin pek büyük bir zaman istemesine binaen naçar bu yanlışlığa sürüklenmiştir.

ÇÜNKÜ

«Adalet Mülkün Temeli» ise, Adaletin Temeli Nedir? Elbet ilimdir, elbet siyaset değildir.

İLİM

İlim, hem de büyük tetkik, derin incelemeden sonra sosyolojinin, felsefenin, ekonomi ve hukuk biliminin en yetkili beynelmilel ve yerli otoriteleri benim makalemde suç olmadığını, komünizm propagandası bulunmadığını dosyamda mevcut kesin ilmi raporları ve ehlivukuf tetkik raporları ile ispatlamışlardır. Gerekçelerinde yegân yegân beyan eylemişlerdir.

Yüce heyetiniz ise, Dünya ve Türkiye fikir hürriyeti tarihinde belki asırlarca zikredilecek Adalet, ilim ve hukuk örneği yüce ve ilmî gerekçeli bir karar ile beraatımı sağlamıştır. İlim dünyanın her tarafında aynıdır dönmez, değişmez.

İlmin lehime hükmünden sonra mahkûmiyetim imkânsızdır. İlmin bu hükmünden sonra verilecek mahkûmiyet kararı gayri ilmi olur. Hukuk ise bir ilimdir. İlim ile oynanamaz... (İlmin lehime hükmünden sonra, aleyhime bir karar sadır olursa, âlim Galilenin: (DÜNYA DÖNÜYOR) sözü dolayısıyla ona mahkûmiyet kararı veren mahkemenin durumuna düşülür ki, hiç bir Türk Mahkemesi, bu asırda bu duruma düşemez, düşmeyecektir, mahkum olmayacağıma inanıyorum.)

Yargıtay 1. Ceza Dairesi ekonomik, sosyal, felsefi ilimleri bilen bir ihtisas mahkemesi değildir. Bu iddiam,

son ilâmın hiçbir ilmi, ekonomik ve sosyal gerekçeye dayanmaması ile âşikârdır.

Bu dava katil, hırsızlık, rüşvet, orman kesme, kız kaçırma davası değildir.

BU DAVADA HÜKÜM İLME AİTTİR

Dosyada lehime raporları bulunan ünlü, tarafsız, Anayasa hukuku, ekonomi profesörleri ve iktisadi doktrinler tarihi profesörleri:

1 — Ünlü İngiliz filozofu sayın Bertrand Russel ve diğer İngiliz profesörleri,

2 — Ünlü İtalyan profesörü ve İtalyan eski Başbakanı ve Sosyalist Partisi lideri sayın Pietro Nenni (Reisicumhur adayı idi),

3 — İtalyan Demokrat Sosyal Partisi Lideri ve halen Hariciye Bakanı sayın Saragat (şimdi İtalyan Cumhurbaşkanı olmuştur),

4 — Türkiye'mizin en büyük Anayasa profesörleri; sayın Hüseyin Naili Kubalı, sayın Profesör Bahri Savcı,

5 — İktisadi doktrinler tarihi profesörü sayın Sadun Aren,

6 — İktisadi doktrinler tarihi doçenti sayın Oktay Yenal.

İtalyan Cumhurbaşkanı ve bu ünlü profesörler kendi mevzuları olan bu davayı bu yazıyı bu kadar uzun tetkik ve raporlar vererek anlamıyorlar mı? Bunlar yersiz ve gerekçesiz rapor verecek kişiler midir? Böyle şey olur mu?

7 — Bu davayı titizlikle inceleyip uzun uzun eleştirdikten sonra oybirliği ile beraat kararı veren, fiilen yüz yüze aylarca mahkemeyi icra eden İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin üç mümtaz ve tecrübeli hâkimi de böyle bir tetkikten sonra bu işi nasıl anlıyamaz. Karardan son-

ra yeni bir delil mi zuhur etti? HAYIR.

Yukarıdan beri kişiliklerini yazdığım ilim ve hukukun bu yüce ve mert ve tarafsız insanlarına karşı yazıyı hiçbir ilmi gerekçe göstermeden Yargıtay 1. Ceza Dairesi nasıl çürütebilir. İşte ben de bunu anhyamıyorum. Kimse de anlıyamıyor!

İLMİN AYAKLAR ALTINA ALINDIĞI YERDE NE HUKUK NE DE ADALET MEVCUTTUR.

Yargıtay 1. Ceza Dairesinin yazdığı bu karar hiçbir ilmi gerekçeye dayanmadığı gibi, enfüsi ve hissîdir. Evet hissidir ki, bu (hissi) lik ise çok mühimdir.

Siyaset, Adliyenin bu ulvi hak ve hakikat kapılarından elbet asla içeri giremez. Hele dava konusu makalemin tetkik şekli... bir yazı böyle bölük - pörçük tetkik edilemez. Tümü ile karşılıklı incelenir. Yargıtayın tetkik şekli iptidai bir usuldür; bu usul peşin bir hükümle beş evlat, iki torun sahibi vatanperver bir babanın hayatını mahvetmeye yürümektedir...

Yargıtay kararı kanuni değildir, 3. Ağır Ceza Mahkemesinin otuzbir sahifelik ilmi gerekçeli kararı karşısında hiçbir hukuki, kanuni ve ilmi bir mahiyet ve varlık gösterememektedir. Kitab-ı mükaddesimiz Kur'an-ı Kerimde bir ayet şöyle buyurur: (LÂTAKRRÜBÜSSELÂTE) meali şerifi: Namaza yanaşmayınız... Bunu ele alır, Kur'anda hüküm var diye namaz kılmayız. Halbuki bu ayetin devamı ve tümü şöyledir: (LATAKRRÜBÜSSELÂTE ve ANTÜMSÜKÂRA.) Manası (Namaza yanaşmayınız, sekir halinde olduğunuz zaman.)... İşte, benim makalemdeki cümleleri de Yargıtay böyle parçalayıp bölük pörçük kelime, cümle ve pragrafları karara mesnet yapmış.. Hatta bazan meselâ: (Kanun zoru) terimini tam anlamayıp (Zorla) diye yazarak bundan ahkâm çıkarmıştır. Halbuki

makalemde değil kelimeler, değil cümleler, ancak paragraflar mânayı ve medlûlü tamamlamaktadır. Lehime olan kelime cümle ve paragraflar temyiz tebliğinde hiç kaâle alınmamıştır. Mesela: (Sosyalizmin kanun zoru ile tatbikatı demokrasi kurallarına uygun düşecektir,) cümlem nasıl görülmemiştir? Muhtelif paragraflarda geçen (memurlar, doktorlar, hakimler) mana ve medlûlleri de kaâle alınmamıştır.

Dünyanın neresinde ve Marksizmin hangi prensibinde hakimlerin, doktorların, memurların, komünizmi kurduğu veya kuracağı görülmüştür. Bu makalemde tek kelime ile dahi işçi sınıfından, sınıf kavgasından, proleteryadan, burjuvaziden, ihtilalden, işçi sınıfı diktatoryasından bahsedilmeyişi makalemde komünizmin (K) sı dahi bulunmadığının kat'i delili olduğu dosyamda mevcut dünyanın en büyük alimlerinin ehli vukuf raporları ile sabittir.

Yukarıda saydığım rükünler olmadan komünizm ve komünizm propagandası asla tekevvün ve teşekkül edemez. Bu kadar açık ilmi hakikata Yargıtay nasıl göz yumabilir? Bu husus zihinlerde bir çok istifham yaratmaktadır.

Makalemdeki yüzlerce vatanperverane cümleleri görmezlikten nasıl gelinir. Bu kadar ilimsiz bir kararla ben mahkûm olsam bile hakkımı yüce Türk Adaleti, hür Dünya demokrasi fikir alemi ve Türkiye'miz fikir hürriyeti tarihi arayacaktır. Buna eminim, oysa ki, mahkûm edilmeyeceğime ve siz sayın hakimlerimin beraat kararında ısrar edeceklerine yüksek vicdan ve bilgilerine herşeyden çok eminim, bu tecrübe ile sabittir.

Verdiğiniz karar bir gün tarihe geçecektir. Dâva konusu makalemde kasıt olsaydı bir yarışma için verilir mi idi? Bu yazıda kasıt olsaydı bu konuda içlerinde memleketimizin en ünlü ve dürüst başyazarı ve Cumhurbaşkan-

lığı kontenjan Senatörü sayın Nadir Nadi'nin bulunduğu bir jüri de incelenip neşrine karar verilir mi idi? Mahkeme huzurunda sayın Nadir Nadi makaleyi okuduğunu, beğendiğini ifade ve beyan etmiştir. Bu jürideki şahıslar vatan sathında ün almış, dış memleketlerde Türkiyemizin şerefini yükseltmiş kuvvetli, mümtaz, ve müstesna kişilerdir. Sorarım, bu jüri, böyle bir jüri komünizm propagandası kastı ile yazı neşreder mi? Yargıtay bu tebliğnamesi ile sade beni hedef tutup neşrini sağlıyanları, neşrinden mesul olanları görmezlikten gelmesi ilme ve hukukun ruhuna çok aykırıdır, açıkça aykırıdır. Farzımuhal benim komünizm propagandası yaptığım bir an için düşünülse böyle ciddi, böyle ilmi, bu kadar vatanperver Cumhuriyet Gazetesinde bu yazıyı ben gizlice neşretmedim ya! Bu yazıyı neşreden, müretiphaneye veren, neşrini uygun görüp kararlaştıran da ben değilim ya? Neşredilmeseydi suçlu görülmiyecektim. Ben de neşri için emir veremiyeceğime göre... Şu halde? (Sen bu makaleyi zorla neşrettirdin) denemez ya! Cinler, periler değil elbet bunu neşrettiren.. Şu halde benim cürüm ortağım nerede? Benim irademle Cumhuriyet gibi her şeyi, her teşkilâtı mazbut bir gazetede makale neşredilemiyeceği ortada:

Gazeteden, Gazeteye mensup insanlar da, jüri de lâzım. Ben Gazetenin Yazı işleri dairesini, müretiphanesinin nerede olduğunu bilmem. Şu halde benim suç ortaklarım kimlerdir? Niçin yazımı beğenmişler? Niçin neşir için emir vermişlerdir? Yargıtayın kararında bu hususların görmezlikten gelinişi kararın adil olmadığının bir başka delilidir.

(KANUN-U CEZA ACİZE Mİ HÂS DEMEKTİR)

Eğer ortada bir neşir suçu varsa, (Kİ ASLA YOKTUR) evet bir suç varsa bunun iki suçlusu olması kanuni şarttır. 1. Yazar, 2. Yayınlıyan.

Yazan benim, eğer Kayhan Sağlamer mesul değilse müretiphaneye veren, yayınlamasını emreden kim?

KARARIN TEK TARAFLI OLMASI DA YARGITAY KARARINDAKİ ADALETSİZLİĞİN İYİ VE ETRAFLI, OBJEKTİF HUKUKİ VE İLMİ TETKİK YAPILMADIĞININ HÜCCETİDİR.

İlmi temelden mahrum bir kararla bir insanın, 24 yıllık bir devlet memurunun ve beş öz evlat ve iki torun sahibi bir babanın hayatı nasıl yıllarca zindanlarda söndürülür? İstanbul'da dörtyüz senelik mazisi olan yerli Türkoğlu Türk geniş bir ailenin çocuğuyum. Kuleli Lisesi ve Harp Okulunda vatanperverce bir terbiye ile yetişmiş bir kimseyim. Bir şehitler sülalesinin torunuyum.

Böyle bir müsabaka yazısı hiçbir zaman propaganda kastı ile yazılmış olamaz. Sosyalizmi gazete sordu, ben de cevap verdim. Yani çığırı onlar açtı.

Jüri beğenirse girecek, beğenmezse girmiyecekti. Beğendiği taktirde propaganda varsa, madem yazı işleri müdürünün vazifesini jüri yapıyor şu halde kanunen jürinin de mutlaka suça iştiraki mevcut demektir. BAŞKA TÜRLÜ ADALET NASIL TEESSÜS EDER? Propagandanın kanuni suç unsurları asla bu yazıda yoktur.

Halbuki böyle vatanperver, böyle Avrupa'ca dahi meşhur ve mümtaz şahıslardan kurulu bir jüri memleket aleyhinde bir propagandayı asla seçip neşretmez. Mezkûr Yargıtay İlâmının daha başta beşinci satırında itham edildiği gibi yazıyı ben neşretmedim, bu yazıyı jüri binlerce yazı içerisinden seçip, beğenip, okuyup kendisi neşrettirdi. Yazı işleri Müdürü Kayhan Sağlamer'de jüri gibi okuyarak bilerek neşretti. Çünkü yazıda suç yoktu, bu nokta örtülemez hakikatın, dosyadaki ifadelerle sabit hakikatın tam kendisidir. Bu noktaya çok dikkat etmek gerek.

Asıl hukuk, bu karar da olduğu kadar kolay bir şey değil elbet. Benim kızım da hâkim, damadım da savcı, bir çok büyük hakim arkadaşlarım da var. Bir dosyanın böyle tetkik edilmeyeceğini iyi biliyorum.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi kararında (ANAYASA ÇİĞNENMİŞTİR) diye aleyhime isnatta bulunuyor. Halbuki Türkiye'mizde iki büyük Anayasa profesörü var:

a) İstanbul Üniversitesinde sayın profesör Dr. Hüseyin Naili Kubalı,

b) Ankara Üniversitesinde sayın profesör Dr. Bahri Savcı. Dava konusu dosyamda bu zatların her ikisinin de bilirkişi raporları mevcut, kendileri **ANAYASAYI ÇİĞNEMEDİĞİMİ,** bilâkis ahlâki ve vatanperverane hislerle bu makaleyi yazdığımın anlaşıldığını açıkça kaydetmektedirler. Yine Yargıtay 1. Ceza Dairesi ilâmında (DİNİ İNKÂR ETTİĞİ) kayıt ediliyor. Halbuki makalemi sıradan bir adam okusa bile dini inkâr değil, yobazlığa tecavüz ettiğimi anlar.

Şu halde makale ve dosya iyice tetkik edilmemiştir.

(KOMÜNİZM İLE SOSYALİZM BİRDİR) mealinde, sözde evimde bulunan yazı parçasının benim fikrim, benim elyazım olduğu ispat edilemediği ve ayrıca bir suç unsuru bulunmadığı için İstanbul C. Savcılığı basın bürosu 1.1.1963 gün ve 962/432 sayılı kararı ile bu yazı parçası için takibata mahal olmadığını bildirdiği halde, böyle ne idüğü belirsiz birkaç satır için verilen bu ademi takip kararından sonra hukuken yargıtay bu yazı parçasını nasıl konu ve mesnet yapabilir? Kimse anlıyamadı bu yazı parçasını, bir kere bile bana göstermediler. Görmediğim ve bilmediğim halde (benim yazımdır) diye asla zabıtlarda bir ifadem olmadığı halde (kendi elyazısı olduğu hakkında ifadesi vardır) diye Yargıtay 1. Ceza Dairesi tebliğinde nasıl yazılır. Akla insafa sığmıyor..

(DOSYAM UZAKTA DEĞİL Kİ ORTADA) aradım taradım dosyamda böyle bir yazı mevcut değildir. Yazı benim yazım olduğuna ait istiktap yapılmamıştır.

Dava dosyasında böyle bir evrakın ne aslı ne de sureti vardır. Yargıtay 1. Ceza Dairesi benim yazımı ve istiktap evrakını görmeden, ademi takip kararı verilmiş bir evrakı karara nasıl mesnet yapar?

İLME İLİMLE CEVAP VERİLİR:

Halbuki Yargıtay 1. Ceza Dairesi İlme afâki, hissi ve siyasi bir hükümle cevap veriyor. Bu mesele Türkiye'mizde fikir hürriyetinin şerefi ve varlığıdır. Bu dava matbuatını ilgilendirmektedir.

Marksizmin künhünü anlamamış, etüd etmemiş ve dünyadaki sosyalist ve komünist tatbikatları ilmi açıdan, bitarafca tetkik etmemiş kimseler, ister hakim, ister senatör, ister bakan olsunlar sosyalizm ile komünizmi kolay kolay ayırt edemezler.

Hele Türkiye'mizde bu mevzularda okumuşlarımızın, aydınlarımızın büyük çoğunluğu habersizdir. Bir takım kulaktan dolma kanılara sahiptirler.

Temyiz kararında (serbest yazar Şadi Alkılıç) diye kaydedilmektedir. Halbuki dosyada mevcut olduğu gibi benim mesleğim yazarlık değil, müdür kadamesinde yüksek aslî maaşlı bir devlet memurluğudur. Halen de görevime avdet etmiş bulunuyorum: Sıvas Sağlık Kolleji müdür muavini kadrosunda çalışmaktayım. Dosyanın okunmadığı veya devlet memuru bulunuşumun meskût geçildiği buradan da anlaşılmaktadır.

NETİCEİ TALEP :

Yargıtay Birinci Dairesi :

a) Yüce mahkemenizin kararını,
b) Müdafaamızı,

c) Bilirkişi raporlarını,

d) Lehteki şahit ifadeleri ve delilleri,

Nazarı itibare almadan ve bunları ilmi ve hukuki tetkik ve cevaplarla nakşetmeden bozma kararına vardığından...

Mezkûr bozma kararına uyulmamasını, davamızın yüksek Yargıtay Umumi Heyetine götürülmesini ve orada duruşmada müdafaada şahsen bulunacağımı yüksek mahkemenize en derin saygılarımla arz ve istirham ederim. Yüksek mahkemenizin hukuk, adalet, ilim ve vicdani kanaat çerçevesi içinde oybirliği ile vermiş olduğu beraat kararına tekrar ittiba olunacağından emin bulunuyorum. Bu beraat kararınız uzun tetkiklerden sonra verilmiş Türk Adliyesinin ilmi varlığını dünyaya duyuran adalet ve cesaretin, insanlığın ve ulviyetin timsali bir beraat kararı olacaktır. Bu kararı daha da tarsin edeceğinize Türk hakimlerinin şereflerine yeni şerefler katacağınıza, bu yüksek vicdani anıtı kimseye gölgeletmiyeceğinize emin olarak bütün kalbî saygılarımla insan ve adil varlıklarınızı selamlarım, yüce hakimlerim.

28 Eylül 1964

ŞADİ ALKILIÇ

İSTANBUL 3. AĞIR CEZA MAHKEMESİNİN İSTİNKÂF KARARI

İSTANBUL ÜÇÜNCÜ AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI
964/183

«Leh ve aleyhteki delilleri mukayese, tahlil ve aleyhteki delillerin neden dolayı kabule şayan olamayacağı etraflı bir şekilde ve geniş gerekçe ile açıklanmış, usul ve kanuna aykırı TEK BİR NOKTA bulunmamış olan mahkememiz kararının Yargıtayca bozulmasını mucip olarak gösterilen sebep gerek delil müessesesini ve gerek delilleri mahkemenin serbestçe takdir hakkını bir tarafa iten ve Adalet Tarihinde eşine rastlanmayan bir edâ taşımaktadır.

Suç konusu yazının bilirkişi tetkikatına dahi lüzum hissedilmeksizin doğrudan doğruya, açıkca ve hiç bir tereddüde mahal bırakılmayacak şekilde komünizm propagandasını kapsadığının delili olarak kabulü, delil müessesesini inkâr ve mahkemenin takdir hakkına bir TAARRUZ teşkil etmektedir.

Yargıtayın bu yolda mütalaayı ihtiva eden bozma ilâmı adeta bir MAHKÛMİYET hükmü manasını taşıdığı görülmektedir.

Yargıtay'ın bu tarzı kabulüne göre, yani suç konusu yazının açıkça hiç bir tereddüde meydan bırakmıyacak

tarzda komünizm propagandasını gösterdiğinin delili olmasına göre, ihtisas sahibi profesörlerden kurulu bilirkişi heyetinin, unsurlarını ihtiva etmemesi itibarile suç konusu yazının komünizm propagandası mahiyetinde olmadığına dair mütalaalarında bitaraf olmadıkları ve dolayısıyle bitaraf olmayan bilirkişi mütalaası ile ihticaç eden mahkemenin de bitaraf olmadığı telmih edilmiş ve bu yönden mahkeme töhmet altında bırakılmış bulunmaktadır.

Yargıtay'ın PEŞİNEN MAHKÛMİYET hükmü edâsını taşıyan ve taraf tutulduğunu telmih eder ve delil müessesesine ve takdir hakkına dokunur mahiyetteki ilâmı bizleri fikir selameti ve kalb huzuru ile bu davaya bakmaktan ALAKOYMAKTA, bu şartlar ve bu ruh haleti içinde dâvaya bakma imkânını SELBETMEKTEDİR.

Yukarıda açıklanan sebeplere göre işbu dâvâya bakmaktan çekindiğimizi arzederiz. 10 Ekim 1964
İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı

8329

ULUER YÜCEÖZ

3. Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi

6602

İSMET PAKSOY»

YARGITAY'A KARŞI İKİNCİ BERAAT KARARI

İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi cesur bir kararla çekilince, dava dosyası bu sefer 5. Ağır Ceza Mahkemesine geldi. İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi davaya baktı ve 1964-260 esas, 1965-19 sayılı kararı ile, Alkılıç'ın beraatine ikinci defa hükmetti. Yargıtay'a karşı verilen ikinci defa beraat kararını aşağıya aynen alıyoruz:

T. C.

İ S T A N B U L

5. Ağır Ceza Mahkemesi
Bean No. : 1964/260
Karar No. : 1965/19
C. Savcılığı Bean No. : 1962/

K A R A R

Başkan	: M. Talip Güran 7574
Aza	: Semiha Köksal 8767
Aza	: Fikri Kulan 9633
C. Savcısı Yar.	: Alaattin Çapkur 10303
Kâtip	: Zühtü Büyükdağ

Komünistlik propagandası yapmaktan maznun Lütfullah Şadi Alkılıç hakkında İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan duruşma sonunda toplanan deliller tetkik ve gereği görüşüldü:

Maznun Lütfullah Şadi Alkılıç, İstanbulda münteşir Cumhuriyet Gazetesinin Yunus Nadi Armağanı makale yarışmasına katılarak (Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu Sosyalizm) başlığı altmda yazdığı makaleyi gazeteye göndermiş, gazetenin Nadir Nadi, İsmet Yenisey ve Yaşar Kemal'den müteşekkil komisyonu tarafından tetkik edilerek yarışmaya katılabilecek ve neşir olunacak nitelikte görüldüğünden 12.12.1962 tarihli nüshada neşir olunmuştur.

İstanbul C. Savcılığı bu makaleyi komünistlik propagandası mahiyetinde görerek bilirkişi tetkikatı yaptırmış, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer, Prof. Naci Şensoy ve Doç. Nevzat Güreli'den teşekkül eden bilirkişi heyeti 15. 12.1962 tarihli raporunda netice olarak makaleyi T.C.K. nun 142. ci maddesine göre suç teşkil eder mahiyette bulmuş, yapılan ilk tahkikat sonunda, 4.1.1963 tarihli ve 336/1 sayılı kararla İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesinde son tahkikatın açılmasına karar verilmiştir.

İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi duruşmaya devam ederken 9.5.1963 tarihli ve 5/106 sayılı kararla davaya bakmakdan istinkâf etmiş, merci Kocaeli Ağır Ceza Mahkemesi 14.3.1963 tarihli ve 63/101 sayılı kararla davayı İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesine nakletmiş, 2. Ağır Ceza Mahkemesinde 5.7.1963 tarihli ve 103/132 sayılı kararla davaya bakmaktan istinkâf etmiş, merci Kocaeli Ağır Ceza Mahkemesi 8.7.1963 tarihli ve 138 sayılı kararla davaya bu defa İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesine nakletmiştir.

İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi duruşmaya devam ederek naip marifetiyle Prof. Naili Kubalı, Prof. Atıf Kuyucak ve Doçent Oktay Yenal'dan mülteşekkil bilirkişi heyeti mutalaasını adıktan, müdafiler tarafından ibraz olunan Prof. Bahri Savcı, Prof. Sadun Aren, İtalyan Sosyalist Partisi Lideri Saragat ve Prof. Pietro Nenni'nin

mütalaalarını tetkikten sonra makalenin T.C.K. nun 142. nci maddesine giren bir suç teşkil etmediği kanaatine vararak 29.2.1964 tarihli ve 148/23 sayılı hükmüyle maznunun beraatine karar vermiştir.

Bu beraat hükmü C. Savcısı tarafından temyiz olunmuş, Yargıtay 1. Ceza Dairesi 19.6.1964 tarihli ve 1005/1318 sayılı ilâmiyle maznunun: Suç mevzuu yazı ile: Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek, işveren sınıfını ortadan kaldırmak, memleket içinde müesses iktisadi, sosyal, siyasi ve hukuki temel nizamlarını devirmek ve yok etmek maksadı ile sosyalizm kelimesi ve perdesi arkasına gizlenmek suretiyle komünizm propagandası yaptığı ve hadisede 142/1. ci maddede yazılı cürüm unsurlarının tam ve kâmil manası ile teşekkül ve tekevvün eylediği bilirkişi incelemesine dahi lüzum göstermeyecek ve hiç bir şüpheye yer vermiyecek şekilde açıkça anlaşıldığı mucip sebebiyle hükmü bozmuştur.

Bu bozmadan sonra İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi, duruşmaya iştirak eden hakimleri 10.10.1964 ve 27.10.1964 tarihli yazılarla davaya bakmaktan istinkâf etmişler, merci Kocaeli Ağır Ceza Mahkemesi 3.11.1964 tarihli ve 28 sayılı kararı ile davayı İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesine nakletmiştir.

Bu sebeple İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan duruşmada dosya münderecatı, 3. Ağır Ceza Mahkemesi bahsi geçen beraat kararı ile Yargıtay 1. Ceza Dairesinin bozma ilâmı okunup gereği görüşüldü:

Maznun tarafından kaleme alınan makalenin başlığı (Türkiyenin Tek Kurtuluş Yolu: Sosyalizm) olmakla beraber neresinden bakılırsa bakılsın sosyalizmle bir ilişiği yoktur. Dünyanın hiç bir ülkesinde böylesine bir sosyalist idare görülmemiş ve bugünün hiç bir ilmi eserinde böylesine bir sosyalizm anlatılmamıştır.

Türkiyenin tek kurtuluşu olarak makalede gösterilen yola komünizm demeye de imkân yoktur. Filhakika Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer, Prof. Naci Şensoy ve Doçent Nevzat Güreli'den müteşekkil bilirkişi heyetinin 15.12.1962 tarihli raporunda tebarüz ettirildiği üzere özel mülkiyet nizamına karşıdır. Hatta Prof. Naili Kubalı'nm açıkladığı vechile ferdi mülkiyete karşı duyduğu radikal aleyhtarlık komünist rejimlerde bile kabul edilmeyen gayri ilmi, ütopik ve temamen hissidir. Hal böyle iken diğer taraftan fazla gelirden bahsedilmek, sermaye ve sömürücü mülkiyetle sosyalizm bir arada görülemez denmek suretiyle sadece sömürücü sermaye aleyhtarı görünerek çelişmeye de düşmektedir. Bu halile makale sosyalizm veya mülkiyete karşı olmayıp bir servet kompleksi içindedir. Ve bu kompleksi, hissi demogojik bir tarzda ifade etmektedir. Bu sebepledir ki Giuseppe Saragat mütalaasında makaleyi bundan bir asır önce her hangi bir batı sosyalistinin altına imza koyabileceği bir yazı olarak görmekte ve teorik sahadaki bu bir asırlık gecikmeyi kusur olarak kabul etmektedir.

Diğer taraftan makalede proleterya fikrine yer verilmemiş, mücerret işçi sınıfının müdafaası yapılmamıştır. İşçi sınıfının iktidarı zorla ele alması, dolayısıyle ihtilal fikri bahis konusu değildir. Proleterya diktatöryası, bu sınıfın diğer sınıflar üzerine tahakkümü fikrine dahi yer verilmemiştir. **Bu halile makalenin komünizm propagandası olarak kabulü mümkün değildir.**

Makalede (İnsanlar millklerinden, fazla gelirlerinden, gönül rızası ile vaz geçmezler, sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanun ve Devlet zoru ile kurulacaktır, evet zorla) denilmekde olması bir proleterya ihtilali mahiyetindeki zor olarak kabul edilemez.

Bütün bunlar nazara alınınca makale daha ziyade yazarının kendi ruh haletine, inkisarlarını ortaya döker

tamamen hissi, hayali üzerinde fazla durulmaya değmez. Okunup geçiliverecek, telkin ve tesir altında bırakmayacak bir yarışma makalesi olduğu propaganda mahiyetini taşımadığı sonucuna varılmaktadır.

Diğer taraftan maznun suç mevzuu makalesini Cumhuriyet Gazetesine gönderirken (Niçin onbinlerce köyümüz, milyonlarca halkımız yokluk ve bilgisizlik içinde?) cümlesini bir çerçeve içine alarak yanına (icabında bu kısım çıkarılabilir) diye yazdığı gibi, makalenin son kısmına bir başka şerh daha vermiş fakat gazete idarehanesi makaleyi Mahkemeye gönderirken bu şerh kısmını keserek çıkardığı için mahiyeti meçhul kalmıştır.

3. Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşma sırasında maznun müdafi Yılmaz Halkacı (müvekkilim suç konusu olduğu iddia edilen yazıyı yazıp neşir edilmek üzere Cumhuriyet Gazetesine gönderdiği sırada yazının alt kısmına mürekeple: «Yazıdan istediğiniz kısmı çıkarabilirsiniz» şeklinde bir meşruhat vermiş bu suretle işin sorumluluk bakımından tetkikini gazetenin mesul şahıslarına bırakmıştır) dediği gibi maznun da (yapmış olduğum şerh korkulduğu için bililtizam ve kasden kesilmiştir. Bu hususun zapta geçmesini isterim) demiştir.

Hakkında beraat hükmü kesinleşen gazete mesul müdürü, makale altında maznunun bir şerhi olduğunu kabul etmekte bunu (eğer yazı mündericatı itibariyle fazla gelirse işaretlenen bir veya iki paragraf yazıdan çıkarabilirsiniz.) şeklinde olduğunu söylemek suretiyle müdafaayı teyit etmektedir. Halbuki makale benzeri makalelerden daha uzun olmadığı gibi işaretlenmiş paragrafları dahi yoktur. Şahit Yaşar Kemal Gökçeli de makalenin altında veya ona ilişik bir mektupta -mahzurlu ise istediğiniz yerleri çıkarabilirsiniz- şeklinde bir yazı bulunduğunu kat'iyetle açıklamaktadır.

Kabul etmek lâzımdır ki, yazının neşrinin mesuliyetini yazarından ziyade kendisine tevcih edecek bir mevzuda gazete mesul müdür ve mensuplarından daha ileri bir beyan beklenemezdi.

Bu durum karşısında maznunun, makalesinin yazdığı şekilde yarışmaya katılmasını istediği ve aynen neşrini istemediği ortaya çıkmaktadır. Maznun makalesini yarışma ödülünü kazanacak derecede görmiş fakat aynen neşrinden çekinmiştir. Makalenin suç teşkil etmediği yolundaki müdafaasındaki gölgeliyebilecek olan bu hadiseyi bidayette açıklamaktan çekendiği anlaşılmaktadır. Makale, altındaki maznunun şerhi kesilerek mahkemeye verilmiş ve kesilen kısım bulunamamıştır. Aradan uzun zamangeçtikten sonra gazete mensubu şahitlerin hafızalarına dayanarak metnini aynen tesbit imkânsızdır. Dolayısıyla maznunun lehine imalesi zaruridir. Hal böyle olunca, maznunun kasdının bir yarışma ödülünü kazanmaktan ibaret olduğunu kabul etmek gerekir. Makalenin aynen neşri onun iradesi hatta arzusu dışında olmuştur. Bu itibarla maznun propaganda yapmak kasdından uzak kalmışdır.

Bu sebeple; Yargıtay 1. Ceza Dairesinin bozma ilamına uyulmıyarak İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesince verilen beraat hükmünde israr olunmasına, iddia Makamının talebine aykırı olarak ve ekseriyetle 15.2.1965 tarihinde karar verilerek C. Savcı Yardımcısı ve zabıt kâtibi hazır olduğu halde, maznun ve müdafileri Avukat Yılmaz Halkacı, Ömer Deniz ve Münür Belen'in yüzlerine karşı alenen tefhim olundu. 15.2.1965

Başkan	Üye
M. TALİP GÜRAN	FİKRİ KULAN
7574	9633
	(muhalif)
Üye	Kâtip
SEMİHA KÖKSAL	ZÜHTÜ BÜYÜKDAĞ
8787	

Muhalefet Şerhi: Sanığın yazdığı suç konusu makale her ne kadar doktrin olarak ne sosyalizmi ve ne de komünizmi tam manasiyle ifade etmemekte ise de; tümü itibarile gayri ilmi olarak kaleme alınan Temyiz bozma ilamında da teferruatiyle belirtildiği üzere sosyalizm perdesi altında 142. ci maddenin 1. ci bendinde yazılı (Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak, memleket içinde müesses, iktisadi, sosyal temel nizamları devirmek, devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yok etmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan) unsurlarını ihtiva eylemesine ve sanığın bu makaleyi musabakayı kazandığı taktirde neşrettirilmek maksadiyle kaleme aldığı anlaşılmasına ve neşrin de tahakkuk eylemesine mebni bozma ilamında gösterilen sebeblere uyulmak gerekirken aksi mütalaa ile eski hükümde israra karar verilmesine muhalifim. 15.2.1965

Aza

FİKRİ KULAN

9633

KARAR TEKRAR BOZULUYOR

İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin beraat kararı üzerine, Adalet Bakanlığı İstanbul Savcılığı bu sefer Yargıtay Başsavcılığına baş vurarak kararın bozulmasını ve Alkılıç'ın cezalandırılmasını altıncı defa istedi. Başsavcı, dosyayı Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kuruluna yolladı. Genel Kurul, 1/D-158 esas ve 150 numaralı ve Nisan 1965 tarihli kararı ile, Alkılıç'ı 142. maddenin 1. fıkrası ile cezalandırılması gerektiğine hüküm verdi. Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu'nun kararını aşağıya aynen alıyoruz:

YARGITAY İLÂMI

T.C.
Yargıtay
Ceza Daireleri
Genel Kurulu
Esas No: 1/D. 158
Karar No: 150
Tebliğname: 1/B 740

İstanbulda çıkan Cumhuriyet Gazetesinin Yunus Nadi armağanı yarışmasına katılarak gazetede neşredilmek üzere (TÜRKİYENİN TEK KURTULUŞ YOLU: SOSYALİZM) başlığı altında yazdığı makaleyi bu gazeteye gönderip gazetenin 12.12.1962 günlü nüshasında yayınla-

tarak **komünistlik propagandası yapmaktan sanık** Şadi Alkılıç ve Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Kayhan Sağlamer'in yapılan yargılaması sonunda beraatlerine ilişkin İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 29.2.1964 günlü hüküm C. Savcılığının temyizi üzerine Yargıtay Birinci Ceza Dairesince incelenerek 9.6.1964 gün ve 1005/1318 sayılı ilâmı ile bozulup yerine geri çevrilmiştir.

CEZA DAİRELERİ GENEL KURULU KARARI:

İlk hükümde direnmeyi kapsıyan 15.2.1965 gün ve 1964/260-1965/190 sayılı son hükmün Temyiz yolu ile incelenmesi gene C. Savcılığı tarafından istenmiş olduğundan dosya C. Savcılığının hükmün bozulması düşüncesini bildiren 27.3.1965 gün ve B-740 sayılı tebliğnamesi ile birinci başkanlığa gönderilmekle, Ceza Genel Kurulunda okunarak gereği konuşulup düşünüldü:

İstanbul'da çıkan gündelik Cumhuriyet Gazetesi'nin açtığı Yunus Nadi Armağanı makale yarışmasına katılan sanık Lutfullah Şadi Alkılıç'ın (TÜRKİYENİN TEK KURTULUŞ YOLU : SOSYALİZM) başlıklı bir yazı yazıp karısı Hikmet Alkılıç'ın imzasını koyarak bu gazeteye gönderdiği ve yazının gazetenin 12.12.1962 günlü sayısının ikinci sahifesinde yayınlandığı anlaşılmaktadır. Yazar bu yazısında: (Türk Milletinin gerçekçi bir iddeal taşımıyan yöneticilerin ve çıkarcı zümrelerin elinde bilimsiz bir politikanın baskısı altında perişan ve yoksul düştüğünü, kurtuluş yolunun sosyalizm olduğunu) açıkladıktan sonra, bunun gerçekleşmesi için, sosyal adaletsizliklere, haksızlıklara, insanların insanlara kul olup sömürülmesine karşı isyan duygusunu taşımak, bütün mal ve mülkün devletleştirilmesi ve bilim yolu ile ortaklaşa kullanılmasına inanmak, sermayedarlık, ağalık, patronluk, beylik, özel sektörün ve başka deyimle mülkiyetin kaldırılması

gerektiğini anlamak, bütün insanların renk, din, dil, farkı gözetmeden kardeş ve eşit olduğunu bilmek, çalışmadan başkasının sırtından geçinenleri hain ve ahlâksız saymak, bütün iş ve işletmelerin ve bütün gelirlerin Devlet tarafından yönetilip paylaştırılmasını istiyerek bu uğurda yılmadan çalışmak gerektiğini bildirmiş, **değişik adlarla adlandırılan sosyalizmin çeşitleri olmayacağını,** sosyalizmin alanı bütün dünya olan tek ve **enternasyonalist sosyalizm** olduğunu, **sosyalizmin bir bilim olup, din ile bağdaşamıyacağını,** sermaye ve sömürücü mülkiyet ile de bir arada yürütülemiyeceğini, sosyalizmde asıl olan şeyin çalışmak, liberalizm de ise, patron ve ağanın sermayesinin büyüklüğü oranında memur, çiftçi, aydın ve yazar sınıflarının yoksulluk içinde çalıştırılarak, onların sağladıkları artık değerlerle karunlar gibi yaşamak olduğunu, liberalizmin yurttaşı sömürdüğü için vatanseverlik sayılamıyacağını, liberalizmde hukukun amacı sömürücülerin, zenginlerin paralarını ve mülklerini, onların çıkarlarını Devlet eliyle korumak olduğunu ve kapitalist **rejimin** tefessüh **etmiş** bulunduğunu, insanların mülklerinden ve fazla gelirlerinden gönül rızası ile vazgeçemiyeceklerini, sosyalizmin sömürücü azınlığa karşı kanun ve **Devlet zoru ile** kurulacağını açıklamıştır. Ve yine bu yazısında, Türk halkının sosyalist rejimde daha sakin olacağını, mal, mülk ve miras kavgalarının ortadan kalkacağını ileri sürmüştür.

Türk Ceza Kanununun 143 sayılı kanunla değişik 142 nci maddesinin 1 nci fıkrasında: Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıf üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak, yahut memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal nizamlardan herhangi birini devirmek veya devletin siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yok etmek için her ne surette olursa olsun propaganda yapan kimse..... ağır hapis cezası ile cezalandırılır, denilmekte ve maddenin 6 ıncı fıkrasında da bu eyle-

min yayın araçlarından birisi ile işlenmesi halinde verilecek ceza gösterilmiş bulunmaktadır.

334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 11 nci maddesinde (temel hak ve hürriyetler, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir. Kanun, kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve milli güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz) 19. ncu maddesinde (Herkes vicdan ve dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. Kamu düzenine veya genel ahlâka veya bu amaçlarla çıkarılan kanunlara aykırı olmıyan ibadetler, dini ayin ve törenler serbesttir. Kimse ibadete, dini ayin ve törene katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz. Kimse dini inanç ve kanaatlarından dolayı kınanamaz..... kimse devletin sosyal, iktisadi ve siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma veya siyasi ve şahsî çıkar ve nüfuz sağlama amacı ile her ne surette olursa olsun dini ve din duygularını, yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz, bu yasa dışına çıkan veya başkasını bu yolda kışkırtanlar kanuna göre cezalandırılır. Dernekler yetkili mahkemece ve partiler Anayasa Mahkemesince temelli kapatılır) hükümleri bulunmaktadır.

Sanığın suç konusu bu yazısı ile ve özellikle bu yazının (Bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması, bir bilim olan sosyalizmle dinin bağdaşamıyacağı, mülkiyetin topyekûn ortadan kaldırılması, bütün işlerin ve işletmelerin ve tekmil gelirlerin devlet eliyle yönetilip paylaştırılması sermaye ve kapitalist hukuk sisteminin (tefessüh etmiş) bozulmuş, kokuşmuş olduğundan kaldırılması, rejimin enternasyonalist olması gerektiği yolundaki bölümleri ile ve **yine nazariyatta, bilimde ve esasta komünizm ile sosyalizm arasında amaçları bakımından bir fark bulunmadığı, her ikisinin de aynı sos-**

yal ve ekonomik prensiplere bağlı olduğunu sözleri ile Anayasanın teminatı altında bulunan bugünkü iktisadî siyasî, hukukî ve sosyal temel düzenlerinin özellikle herkesin sermaye ve mülk sahibi olma hakkının, işveren sermaye sahibi sınıfın, herkesin istediği dine sahip olma ve gereğini yapma özgürlüğünün ortadan kaldırılmasını, sosyal bir sınıfın, öbür sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü sağlamayı ve bunu zorla yapmayı, geniş halk kütlelerini kışkırtırcasma yaymak istediği ve Türk Ceza Kanununun 142 nci maddesinin 1 inci fıkrası yardımiyle 6 ncı fıkrasında unsurları gösterilen suçu işlediği yazı metninden açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

1 —) Hazırlık kovuşturması sırasında düşüncelerine baş vurulan profesör Sulhi Dönmezer ve arkadaşlarının düzenledikleri 15/12/1962 günlü raporlarında suç konusu yazının özel mülkiyeti inkâr, dine karşı cephe alınması, sömürücü azınlığa karşı sosyalizmin kanun ve devlet zoru ile kurulacağının öne sürülmesi yolu ile Türk Ceza Kanununun 142 nci maddesinin suç unsurlarını taşıdığını belirtmiştir.

2 — (Son soruşturma sırasmda düşüncelerine baş vurulan bilirkişilerden Prof. Hazım Atıf Kuyucak 3/10/1963 günlü raporundaki (samk yazarm yazısındaki genel tavır ve eda ile özellikle yazı sonundaki soruları ile sosyal bir sınıf olan sermaye sahiplerini ortadan kaldırmak, Anayasanın teminatı altında bulunan mülkiyet düzenini yıkıp ve hukuk düzenimizi mütefessih, bozulmuş, kokmuş görmek yolu ile Ceza Kanununun 142 nci maddesine giren suçu işlemiş olduğunu) belirtmiş bulunmaktadır.

Gerçi yine duruşma sırasında Prof. Hazım Atıf Kuyucak'la birlikte düşüncelerine baş vurulan bilirkişilerden İstanbul Üniversitesi İktisadî Doktrinler Tarihi Doçenti doktor Oktay Yenal, raporunda : Sosyalizmin bir iktisadî doktrin olduğunu, yazıda ihtilâl fikri bulunmadığını,

PROLETERYA DİKTATORYASINDAN SÖZ EDİLMEDİĞİNİ, KANUN VE DEVLET ZORUNDAN SÖZ EDİLMESİYLE BU YAZININ KOMÜNİZM PROPAGANDASI OLARAK YORUMLANAMIYACAĞINI BİLDİRMİŞ. PROF. Dr. HÜSEYİN NAİLİ KUBALI İSE : Sanığın Anayasa teminatı altmda bulunan serbest düşünce ve basm özgürlüğü anlayışına dayanarak YAZDIĞI BU YAZIDA KOMÜNİST İDEOLOJİSİNİN BİR PROPAGANDASI BULUNMADIĞI ve yalnız ütopik sosyalizme has bir sosyal adalet anlayışının savunuculuğunu yaparken bunu servet kompleksini yansıtan hissî ve demagojik bir şekilde yaptığını bildirmekle beraber, yazının ilk bakışta yanlış bir hükme sürükleyebilecek bir görünüşte bulunduğunu da açıklamaktan kendini alamamıştır.

Sanık vekillerinin **bazı düşünür ve profesörlere** özel şekilde mektup yazarak kendilerinden aldığı ve **mahkemeye verdiği karşılıklar** tartışma konusu yapılabilecek nitelikte **bilirkişi düşünce ve raporlarından sayılmamışlardır.**

Yukardan beri yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere Prof. Dr. Hüseyin Naili Kubalı, Doçent Dr. Oktay Yenal, SANIĞIN BU YAZISININ KOMÜNİZM PROPAGANDASI NİTELİĞİ TAŞIMADIĞINI ÖNE SÜRÜP İŞİ BU YÖNDEN ELE ALMIŞLARSA DA İŞİ SADECE BİLİMSEL AÇIDAN İNCELEYİP SONUCA VARAN BİLİRKİŞİLERİN BU GÖRÜŞLERİ SANIĞIN BİLİMSEL BİR KONFERANS VEYA DERS VERMEDİĞİNE geniş bir halk kitlesinin okuyup etkisi altında kalabileceği bir yazı olarak bunu yazıp yayınlatmış olmasına göre, bunu okuyacak kimseleri göz önünde tutarak yazıyı kaleme aldığı bir gerçektir. Yazı bu yönden incelenirse varılacak sonuç büsbütün başka olur. **Sanık kendisi dahi komünizm ve sosyalizmin farklı iktisadî prensiplere sahip olmadıklarını, birbirlerinden sadece hızlılık veya yavaşlıkla ayrılıkları bulundnğunu kabul etmekle beraber, BU YAZI**

TÜMÜ BAKIMINDAN BİR KOMÜNİZM PROPAGANDASI OLSUN VEYA OLMASIN ANAYASA İLE TEMİNAT ALTINA ALINMIŞ ÖZEL HAKLAR VE KURULMUŞ İKİTSADİ, siyasî, sosyal düzene karşı ve sosyal bir sınıfın öbür sınıflar üzerinde tahakkümünü kurmayı amaç edinen bir görüşü etkili olarak açıklamakta bulunmuş olmakla Türk Ceza Kanununun 142 nci maddesinin unsurlarını taşıyan bir suç doğmuştur.

Her ne kadar yazının sonlarına doğru, YAZARIN DİLEDİĞİ DEĞİŞİKLİĞİN DEVLET ELİYLE VE YASA YOLU İLE gerçekleşeceği bildirilmekte ise de bu bir iki satırlık bildirim (beyan), yazının tümünün telkin ettiği bayağı ve kaba bir zorla yıkma düşüncesini örtme yolunda baş vurulmuş bir tedbir niteliğini taşımaktadır.

Bu yön, yazının tümünde ve kanun ve devlet zoru düşüncesinin yazı içindeki durumundan açıkça anlaşılmaktadır. Nihayet, Anayasanın 20. nci maddesinde tanınan düşünce ve düşüncenin açığa vurma özgürlüğü sınırsız ve Anayasanın ceza müesseselerini devirmeyi sağlıyacak bir biçimde kullanılmaması bu özgürlüğün temel ilkesidir. Sanık bu ilkeye aykırı davranmakla Anayasanın tanıdığı bir hakkı kullanmış sayılamaz.

Özel daire ilâmında gösterilen bozmaya uyularak yazılı gerekçe ile eski hükümde direnilmesine karar verilmesi yasaya aykırı ve C. Savcısının temyiz itirazının yerinde görüldüğünden HÜKMÜN BOZULMASINA KARAR VERİLMELİDİR.

S O N U Ç :

Temyiz olunan hükmün (tebliğname gereğince) bozulmasına 19/4/1965 günü oy birliği ile karar verildi.

Karşılaştırıldı. Mühür ve İmza

Kâtip
İmza

İtb. C. Savcılığı
19/61965
965/740

C. 2. Baş Savcısı
İmza

ALKILIÇ YAGITAY'IN
KARARINA İTİRAZ EDİYOR

DOSYA NO : 1965/167

İSTANBUL 5 İNCİ AĞIR CEZA MAHKEMESİ
SAYIN BAŞKANLIĞINA

(Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunun 19/4/1965 gün ve 150 sayılı kararına cevaptır.)

Temyiz Mahkemesi Ceza Daireleri Genel Kurulu'nun çelişik, bilimsiz, hak ve insaf kaideleri dışında yazılan ve hapis edilmekliğimi isteyen 19/4/1965 günlü kararını, Türkiyem namına esef duyarak, okudum.

Bu aynı dâva ve aynı yazı İstanbul'da 3 üncü Ağır Ceza ve ayrıca 5 inci Ağır Ceza Mahkemelerinde ayrı ayrı iki beraat kararı ile neticelenmişti...

İstanbul'un bu iki büyük Ağır Ceza Mahkemesinin bilimsel, etraflı açıklamalı, uzun gerekçeli, muhteşem ve korkusuz beraat kararları Ankara'da acaba nasıl yıkıldı veya yıktırıldı : Bu bellidir ve bu bir adlî faciadır.

Zorla bir «Dreyfüs» dâvası yaratılmaktadır..

Türkiye ve dünya haksever aydınları, ister liberal, ister Marksist olsun Üniversiteler çevresi bu mahkûmiyet ve hür fikir karşısında yapılan bu zulme susmıyacaklardır. Bir insana yapılan zulum bütün topluma hattâ bütün dünyaya yapılmış demektir.

Esasen çok evvelden bu dâva Beynelmilel bir duruma girmiş, pek ünlü haksever İngiliz Filozofu Bertrand Russell ayrıca Oxford ve Cambridge Üniversiteleri Pro-

fesörleri Moris Dobb ve Ayer ve halen İtalya Cumhurbaşkanı bulunan Profesör Saragat, yine İtalya Sosyalist Partisi Lideri Profesör Nenni ve Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Anayasa hukuku profesörü Bahri Savcı ve Sadun Aren : (ŞADİ ALKILIÇ'IN MAKALESİNDE KOMÜNİZM PROPAGANDASI SUÇU YOKTUR) diye mufassal gerekçeli bilirkişi raporları vermişlerdir ve bu raporlar aynı dâva dosyamın içindedir.

Ceza Hukukunun en basit, en ilkel kaidesi (kuralı) «ismi konmayan fiil suç olamaz, adlandırılmayan suça ceza verilemez.» prensibi Yargıtaym bu son kararı ile ihlâl edilmiştir. Ceza Dairelerinin bu kararı ile Anayasamız ve Anayasamızın sosyal devlet ve fikir hürriyeti esprisi de bir kenara itilmiştir.

Bir de kararda, aynen : (KOMÜNİZM PROPAGANDASI OLSUN VEYA OLMASIN.) kaydı ile, yani kaatil olsun veya olmasın gibi bir hüküm ile suça ad konmadan bana ceza istenmiştir. Komünizm propagandası olmadığını Ceza Daireleri Genel Kurulu madem kabul ediyor, şu halde komünizme müteallik olan 142 nci madde ile cezalanmamı niçin istiyor? Bu kadar çelişme olmaz, dünyanın hiç bir mahkemesinde bu kadar çelişik karar çıkmamıştır.

Teamüle göre Türkiye'de Ceza kanunu komünizmi suç saymakta, sosyalizm ise suç addedilmemektedir. Halbuki Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu adını koymamakla beraber açıkça sosyalizmi cezalandırmıştır.

Çünkü :

1. Yargıtay ceza dairelerinin bu kararında : (Komünizm propagandası olsun veya olmasın...) Ceza kanununun 142 nci maddesine aykırı bir yazıdır... diye kayıt bulunmakla ceza hedefinin sosyalizm olduğu sarahaten anlaşılmaktadır.

2. Evet Ceza Daireleri, sosyalizm ismini koymaktan her ne kadar çekinmişlerse de bu kararla cezalandırmak istedikleri prensip, bile bile, sosyalizmdir.

Esasen Ceza Kanununun 141 ve 142 nci madelerinin Türkiyemiz yeni Anayasasına ve dünya demokrasi mefhumuna aykırı olduğu hakkında yüzlerce düşünür ve profesör seri halinde makaleler yazmışlardır.

Bu makaleler ile muhtelif münazaralarda, değerli karikatürlerde ve muhtelif konferanslarda Ceza Kanununun 141 - 142 nci maddelerinin antidemokratik olduğu ve Türkiye'de ileri fikirleri yasakladığı kesin olarak ispatlanmıştır.

Bu maddeler eski faşist İtalya'nın ve bacağından asılıp yüzüne tükürülen, leşi sokaklarda köpekler gibi sürüklenip insanlığın lânetini kazanan Mussolini'nin zamanındaki idarenin kanunlarından adapte edilmiştir. Artık düya ceza kanunlarında hiç bir memlekette bu 141 ve 142 nci maddelerin tatbikatı kalmamıştır. Faşist İspanya'da bile bu maddeler hafifletilmiştir.

Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunun dünyada bütün bu olup bitenlerden acaba haberi yok mudur?

3. Mahkeme dosyasmda mevcut, bilimsel bilirkişi raporlarında ve İstanbul'un iki mümtaz, tarafsız Ağır Ceza Mahkemesinin iki ayrı beraat kararında uzun gerekçelerle ispatlandığı gibi, benim makalemde asla komünizm propagandası yoktur. Sosyalizmin bilimsel anlatışı vardır.

4. Yargıtayın kararındaki şu satırlarda (Ord. Prof. Dr. Hüseyin Naili Kubalı ve Doçent Dr. Oktay Yenal'ın, sanığın bu yazısında komünizm propagandası niteliğini taşımadığını öne sürüp, işi bu yönden ele almışlarsa da, İŞİ SADECE BİLİMSEL AÇIDAN inceleyip sonuca varan bilirkişilerin bu görüşleri sanığın bilimsel bir konferans veya ders vermediğine göre, geniş bir halk kitlesinin okuyup etkisi altında kalabileceği bir yazı olarak bunu yazıp

yayınlatmış) kelime ve cümleleri aynen Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunun son kararında mevcuttur ki, bu kadar tenakuz ve çelişme dünya adliyeleri tarihinde mevcut değildir. Karardaki bu çelişik fikir ve kelimeler hayret edilecek kadar ilme ve irfana taarruz etmektedir. Bu paragraf Türk adalet tarihinde hüzün verici bir örnek olarak ilerde hukuk fakültelerinde okutulacaktır.

Hele : (Bu yazı konferans olsa idi suç olmıyacaktı) hükmünü vermekle ve ayrıca bilirkişi raporlarını bilimsel oldukları yani ilme uygun oldukları gerekçesi ile reddetmekle, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu ne hale düştüğünün acaba bir **gün farkına varacak mı?**

Sonra ders olsa idi bu makale, ders olarak anlatılsa idi, Genel Kurul kararına göre gene suç sayılmıyacağına işaret edilmiştir. Şu halde gazetede neşredilen bir yazı halka ders vermek değil midir?

Bu noktadan kararın bu satırlarında halkı pek küçük gören bir eda vardır.

Bu dâva hırsızlık veya rüşvet vs.. gibi bir dâva olmadığı için Yargıtay Ceza Dairelerinin alışık olduğu bir mesele değildir. Sosyalizm ile komünizmi ayırmak ilmî bir meseledir... Yani bilimsel açıdan olur.

Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu resmî bilirkişilerin resmî raporlarını (BİLİMSEL AÇIDAN OLDUĞU) gerekçesi ile reddetmiştir... Şu halde Temyiz Ceza Daireleri kendilerini ilimden azad kılmaktadırlar. Genel Kurul (ki bir ilim heyeti sayılır) kendi imzaları ile ilmi nasıl red ve inkâr ederler? Bu husus düşünülecek bir meseledir..

Bu makalem profesörler tarafından bilim açısından tetkik edilmeyip de ne yapılmalı idi? Köy imamlarından mı bilirkişi raporu istenmeliydi?

Bu kararla sosyalizm cezalandırılmıştır. Çünkü :

5. Kararda aleyhime delil olarak aynen şu indî satırlarla : (Bugünkü sosyal, iktisadî, hukukî temel düzenle-

ri)... reddedişim, beğenmeyişim en büyük suç unsuru olarak gösterilmiştir.

Demek ki Genel Kurul, şu bozuk düzeni haklı bulup, ben bu kargaşalığı istedemiğim için beni mahkûm ediyor, hayrettir...

Ben sömürücülüğe, bu bozuk düzene, soyguna karşı olduğum için yani şu yoksul, şu perişan halkımızın, ezilen, sömürülen yarı aç dolaşan aydınların, yazarların pek az maaş ile çile çeken hâkimlerin, doktorların, memur ve işçilerin hakkını aradığım için mahkûm oluyorum, helâl olsun... Milletimizin çoğunluğunun yoksulluktan, sömürülmekten, insanın insana kul olmasından, barınaksızlıktan, güvensizlikten kurtulmasını istediğim için, bunları yazdığım için benim gibi beş çocuk ve iki torun sahibi bir vatanperverin zindanlarda çürümesini, cezalandırılmasını Yargıtay Genel Kurulu istiyor...

Düşünülmeli, bu ceza kimlerin yarar ve hesabına olacaktır? Benim cezalanmama haramzadeler sevinecektir. Bu maddeler, yani cezam; istenilen maddeler en az yedibuçuk yıl hapistir. Yani iki sütunluk bir makale karşılığı yedibuçuk yıl hapis yatmak? Dünyanın hangi memleketinde bu asırda böyle şey olur?

Ben ne istiyorum?... Yargıtay ne istiyor??... Buna karşı asıl büyük hükmü ilerde TARİH verecektir...

Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunun 150 sayılı aleyhimdeki bu kararında çok feci, çok büyük, çok şayanı hayret, müthiş derecede şaşılacak, elle tutulur, gözle görülür bir maddî ve adlî hataya düşülmüştür ki, bu hata anlıyanı ağlatır... Hata şu :

Yargıtay kararının ikinci sahifesinde üçüncü bendin orta yerinde (yine nazariyatta, bilimde ve esasta komünizm ile sosyalizm arasında amaçları bakımından bir fark bulunmadığı her ikisinin de aynı sosyal ve ekonomik prensiplere bağlı bulunduğunu)... Aynen böyle satırlar be-

nim yazımda yani makalede varmış gibi son kararda gösterilmektedir... Ki bu dolaylı bir şekilde insana iftira atmaktır. Yazımda böyle satırların tek kelimesi bile yoktur. Bundan büyük maddî hatâ dünya adliyelerinden hiç birinde işlenmemiştir. Çünkü, bu satırlar ve bu fikir benim suç konusu makalemde mevcut değildir. Makalemde olmayan bu satırlar Yargıtay kararında makalemde varmış gibi gösterilmiştir ki, tek kelime ile : Bu çok acıdır.

O zaman, yani tevkif edildiğim gün, dört sivil polisin evime yaptığı haksız ve korkunç baskın sonucu evimde toplanan ve piyasada alenen satılan kitapların birinin kenarında benden başka birisinin el yazısı ile yazılmış bir şerhin bana ait elyazısı ve fikir dahi olduğu hiç bir zaman ispat edilmemiş ve o zaman ademi takip kararı ile suç görülmeyerek bu kitaplar bana iade edilmişti. Mahkemede ispat ettiğim gibi, halen ve o zaman dahi böyle bir yazı ortada mevcut değildir. Bir kitap kenarında not olduğu söylenen bu yazı bana dahi gösterilmemiştir. Dâva dosyasında yoktur. İşte bu yazı, yani bir kitabın yanında şerh olduğu söylenen ve ortada mevcut olmayan bu satırlar Yargıtay Ceza Daireleri tarafından hayalen benim makalemde imiş gibi gösterilerek hayalî deliller bana isnad edilmiştir ve hayalî temel üzerine mahkûmiyetim kurulmak istenilmiştir.

Ben hapis olurum... ben sürgün edilirim... ben ölürüm... Fakat, TARİH VE ADALET ÖLMEZ, SÜRGÜN EDİLMEZ, HAPİS EDİLEMEZ VE ASLA UNUTMAZ... Hele görüştüğüm en büyük hukukçular, hâkimler : (Cumhuriyet Gazetesinin Müdürü Kayhan Sağlamer'i senden ve bu dâvadan ayırmak usulsüzdür ve kanunlara aykırıdır.) deyip Ceza Dairelerinin bu ayırıcı tutumunu hukuk namına esef, hayret ve dehşetle mütalâa etmektedirler.

Çünkü sosyalizm konusunu gazete sordu, ben cevap verdim.. Mesul Müdür neşretmese idi bu dâva ortaya çık-

mıyacaktı. Asıl soran ve neşreden cezalanmıyor, cevap veren cezalanıyor... Böyle hukuk dünyanın neresinde görülmüştür?

Temyiz Ceza Heyeti, Cumhuriyet Gazetesinden niçin bu kadar çekinmektedir? Bu dâva için bir gün Türk adalet tarihi ve dünya adalet tarihi, yerli ve yabancı basın çok şeyler yazacak ve çok acı buluşlar kaydedecektir. Ben bu devletin 24 yıllık aslî memuruyum. Tertemiz sicilim vardır, senelerce devlet dairelerinde müdürlük ettim, böyle haksız yere hapislik ve hatta ölüm, Türkiye'nin tek kurtuluş yolu olan sosyalizm uğrundaki vatan görevimin bir çeşit devamıdır... İki Ağır Ceza Mahkemesinin beraat kararı ile suçsuzluğum ortaya çıktığı halde ve çoğunlukla lehte bilirkişi raporları açık gerekçeleri ile ortada iken, onları hem de (İLMİ - BİLİMSEL) oldukları gerekçesi ile bir kenara itip, ille de ceza vermek için bir takım aslı esası olmayan sudan sebepler ve bana ait olmayan ibarelerle beni cezalandırmaya kalkmak iptidadan bir takım peşin hükümlerle mücehhez bulunuluşun delilidir.

Bu peşin hükmün bir çok sebeplerinden biri de İstanbul'un şanlı 3 üncü Ağır Ceza Mahkemesinin ve toplumcu basın ve satılmamış yazarların, Yargıtay Birinci Ceza Dairesinin ilk kararının çürüklüğü tarihe geçecek yazılarla kamu önünde teşhir etmişler, haksızlık karşısında aslanlar gibi kükremişlerdir. İş, bu yüzden Yargıtay'da biraz da onur ve inada binmiştir.

Bundan dolayı bu karar husumetle alınmıştır, hissî ve siyasîdir REDDEDİYORUM. Bu kararı tarih huzurunda, dünya fikir hürriyetçileri huzurunda ve bu vatan için şehid olmuş doktor binbaşı babamın hâtırası huzurunda cihana teşhir ediyorum..

Adalet tarihinde bir âbide gibi yükselen İstanbul 3 üncü Ağır Ceza Mahkemesinin ve 5. Ağır Ceza Mahkemesinin örnek iki beraat kararına nasıl kıyıldı?.. Bu büyük hâkimlerin uzun gerekçeli kararları aylarca çalışılarak ve

yüz yüze muhakeme neticesi verilmiştir. Bu iki karar nasıl yolsuz bulundu? Bu neticeleri akıl kolay kolay almıyor.

Benim bu dâvamla uğraşan, bana fenalık yapmayı, geri kafalı, dolayısı ile bunu iş edinen bakan, senatör ve dernekleri herkes biliyor.. Yalnız bilmedikleri bir şey var ki, o da Şadi Alkılıç'ın Kuleli Askerî Lisesi ve Harp Okulunda çok yüksek bir vatanseverlik terbiyesi alarak bu halk uğruna fedayı nefs etmeyi çoktan.. daha çocuk iken, öğrenmiş bir asker, bir Harbiyeli olduğu... İşte bunu bazıları bilmiyorlar.

Bütün hayatımı yıkan bu karar karşısında, işte gördüğünüz gibi korkmadım, yılmadım... Sadece hiddetlendim ve sevgili Türkiye'mizin en büyük bir mahkemesinden böyle kararlar çıkabildiği için büyük hüzün ve elem duydum. Bu elem memleketim adına, o kadar...

Bu arada en büyük tesellim Uluer Yüceöz, İsmet Paksoy, Talip Güran ve Semiha Köksal gibi büyük Adalet insanlarının, korkmaz, âdil hâkimlerin Türkiye'mizde var oluşudur.. Onlarla Türkiye ve dünya adalet tarihi öğünsün..

Benim hapis oluşum Türkiye'mizdeki sosyalistlerin gözünü korkutamıyacaktır. Bilâkis gayzını, gazabını ve savaşma gücünü müsbet yolda etkiliyecektir.

Bu etki, en küçük çapta olsa bile, benim için hapislik sosyalizm yolunda bir vazife yapmış olmanın bahtiyarlığını verecektir.

Türkiye halkı, mutlaka bu sıkıntılardan kurtulacaktır. Türkiye'de sosyalizm fecrinin ilk ışıkları görünmeye başlamıştır. Hapisler, işkenceler ve sürgünler sosyalizmi asla önliyemiyecektir.

Sosyal kanunlar, insanların yaptıkları kanunlardan çok daha güçlü ve çok daha etkilidir. Benim hapis edilişimin sosyalizme zararı dokunmayacaktır. Bundan dolayı Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kuruluna teşekkürle bu dilekçeme son veriyorum... 21.6.1965

Sağlık Bakanlığı
Sıvas Sağlık Koleji
Müdür Muavini
ŞADİ ALKILIÇ.

ALKILIÇ TEKRAR HAPİSTE

Evvelce, 15/3/1965 de beraat kararı veren 5. Ağır Ceza Mahkemesi Yargıtay Genel Kurulunun, bu kararına, kanun gereğince uymağa mecbur olduğu için 15/3/1966 günü altı sene iki ay hapsine ve iki yıl sürgün edilmesine ve müebbeden âmme haklarından mahrumiyetine karar vermek zorunda kaldı. Alkılıç bu karar üzerine derhal tevkif edilerek Sultanahmet Ceza Evine gönderildi.

T. C.
İ S T A N B U L

5. Ağır Ceza Mahkemesi
Esas No: : 1965/167
Karar No: : 1966/107
C. Savcılığı Esas No : 1962/221

K A R A R

Başkan : H. Talip Güran 7574
Üye : Azmi Cankaya 7687
Üye : Fikri Kulan 9633

C. Savcı Yar. :Ferda İlkgelen 8909
Zabıt Kâtibi :Fehmi Çalışkan
Davacı :K. H.
Sanık :Lutfullah Şadi Alkılıç, Hüseyin oğlu Fatma Ta-

lat'dan doğma, 1.5.1332 doğumlu, İstanbul Kadıköy Caferağa Mahallesi Bahariye Caddesi, Hane No: 80 Cilt No: 5 Sahife No: 139 da kayıtlı, Sivas Sağlık Koleji Müdür Muavini, aynı yerde mukim, evli, beş çocuklu, Harpokulundan ayrılma, geçmiş hükümlülüğü yok.

MÜDAFİLERİ : Av. Yılmaz Dereli ve Yılmaz Halkacı
S U Ç : Komünizm propagandası yapmak
TEVKİF TARİHİ : 12.12.1962
TAHLİYE TARİHİ: 24.12.1962 (İst. 9. Sulh Ceza Hakimliği)
16.10.1963

MAHKEMENİN KARARI

İstanbul'da münteşir Cumhuriyet Gazetesinin Yunus Nadi armağanı makale yarışmasına katılarak 12.12.1962 tarihli Cumhuriyet Gazetesinin 2 nci safihesinde (Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu : Sosyalizm) başlığı altında yayınlanan makalede komünizm propagandası yapmaktan sanık yukarıda açık hüviyeti yazılı Lutfullah Şadi Alkılıç hakkında İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinden Cumhuriyet Savcı Yardımcısı Ferda İlkgelen hazır olduğu halde, sanık ile müdafileri Avukat Yılmaz Dereli ve Yılmaz Halkacı'nın yüzlerine karşı yapılan açık duruşma sonunda :

DOSYA SAFAHATI : Sanık Lütfullah Şadi Alkılıç İstanbul'da münteşir Cumhuriyet Gazetesinin Yunus Nadi Armağanı makale yarışmasına katılarak (Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu : Sosyalizm) başlığı altında yazdığı makaleyi bu gazeteye göndermiş ve gazetenin Nadir Nadi, İsmet Yenisey ve Yaşar Kemal'den müteşekkil komisyonu tarafından incelenerek yarışmaya katılabilecek ve neşir olunacak nitelikte görüldüğünden 12.12.1962 tarihli nüshasında neşredilmiştir. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı neşredilen bu makaleyi komünistlik propagandası mahi-

yetinde görerek Bilirkişi tahkikatı yaptırmış, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer, Prof. Naci Şensoy ve Doçent Nevzat Güreli'den kurulu bilirkişi heyeti 15.12.1962 tarihli raporunda netice olarak makaleyi T.C.K. nun 142 nci maddesine göre suç teşkil eder mahiyette bulmuş, bunun üzerine C. Savcılığınca sanık hakkında İstanbul 1. Sorgu Hâkimliğine de 4.1.1963 tarihli 336/1 sayılı kararla İstanbul 1. ci Ağır Ceza Mahkemesinde son tahkikatın açılmasına karar verilmiştir. İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi dâvanın duruşması sırasında 9.5.1963 tarihli 5/106 sayılı kararla dâvaya bakmaktan istinkâf etmiş, bunun üzerine dosya merci tâyini için Kocaeli Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiş ve Kocaeli Ağır Ceza Mahkemesi 14.3.1963 tarihli 63/101 sayılı kararla dâva dosyasını İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesine nakletmiş, 2. Ağır Ceza Mahkemesi de 5/7/1963 tarihli 103/132 sayılı kararla dâvaya bakmaktan istinkâf etmiş, merci Kocaeli Ağır Ceza Mahkemesi 8.7.1963 tarihli ve 138 sayılı kararıyla dâvayı bu defa İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesine nakletmiştir.

Merci tâyini suretiyle dâvaya bakan 3. Ağır Ceza Mahkemesi, yaptığı duruşma sonunda 29.2.1964 tarihli, 1963/148 Esas, 1964/23 karar sayılı kararda da gerekçeleri yazılı olduğu üzere, netice itibariyle toplanan delillere ve hâsıl olan kanaate göre bidayette makalenin neşredildiği Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü, diğer sanık Kayhan Sağlamer de dahil olduğu halde her iki sanık hakkında müsnet suçu işledikleri sabit görülmediğinden, beraatlarına karar vermiş, bu kararın İstanbul C. Savcılığı tarafından Temyizi üzerine Yargıtay 1 inci Ceza Dairesi 19.6.1964 tarihli 1005/1318 sayılı ilâmıyla sanıklardan Kayhan Sağlamer hakkındaki beraat kararını onamış ve sanık Lütfullah Şadi Alkılıç hakkındaki beraat kararını ise :

Bu sanığın Yunus Nadi Armağanı yarışması vesilesiyle yazıp Cumhuriyet gazetesinin 12.12.1962 tarihli nüs-

hasının 2 nci sahifesinde neşrettirdiği : «Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu : Sosyalizm» başlıklı yazı ile gerçekçi ideal taşımayan yöneticilerin, bencil ve çıkarcı zümrelerin elinde bilimsiz bir politikanın baskısı altında yoksul ve perişan hale gelen Türk Milletinin yegâne kurtuluş yolunun sosyalizm olduğu, artık bekleyecek zaman kalmadığını ve derhal sosyalist prensiplerin benimsenmesi gerektiği ifade ve izah olunduktan sonra, bunun tahakkuku için sosyal adaletsizlikleri, haksızlıklara, insanların insanlara kul olup sömürülmesine karşı isyan duygularını taşımak, bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ilim yolu ile ortaklaşa kullanılmasına inanmak, sermayedarlığın, ağalığın, beyliğin, patronluğun, özel sektörün bir deyimle, mülkiyetin kaldırılmasının gerektiğini anlamak, bütün işlerin ve işletmelerin Devlet tarafından idare ve pay edilmesini istemek gerektiğini söyliyerek, sosyalizmin çeşitleri olmadığını, tek olup onun da enternasyonalist ve hedefinin de bütün dünya bulunduğunu, sermaye ve sömürücü mülkiyet ile, sosyalizmin bir arada yürütülemiyeceğini, sosyalizm bir ilim olup, ilim ile dinin bağdaşamıyacağını, sosyalizmde asıl olan çalışmak olduğunu, liberalizmde ise patron ve ağanın sermayesinin büyüklüğü nisbetinde işçi, memur, sanaatçı, aydın ve yazarı yokluk içinde çalıştırarak, onların yarattığı artık değerle Karunlar gibi yaşadığını, vatandaşı sömüren liberalizmin vatanperver sayılamıyacağını, liberalizmde hukukun amacı zenginlerin para ve mülklerini, çıkarlarını devlet eliyle korumak olup, kapitalist hukukun tefessüh etmiş bulunduğunu ifade ederek, (insanlar mülklerinden, fazla gelirlerinden gönül rızası ile vazgeçemezler, sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanun ve devlet zorun ile kurulacaktır. Evet zorla..) demek suretiyle Anayasa teminatı altında bulunan mülkiyet hakkının Anayasanın çiğnenmesi yoluyla zorla ortadan kaldırılmasını istiyerek, sosyalist rejimde Türkiye halkının

daha dost ve sakin olacağını, mal, mülk ve miras kavgalarının yok olacağını beyan ederek, memleket içinde müesses iktisadî, siyasî, hukukî ve sosyal nizamları devirmek ve yok etmek maksadına matuf olan komünizm propagandasını yaptığı yazının münderecatından açıkça anlaşılmaktadır. Sanığın suç mevzuu yazı ile ileri sürüp yaymak ve tahakkukunu temin eylemek istediği hususlar memlekette Anayasa ile tesis edilmiş olan iktisadî, siyasî, hukukî ve sosyal temel nizamları devirip yok etmeye matuf bulunan bütün mal ve mülkün Devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması, mülkiyetin topyekûn ortadan kaldırılması, bütün işlerin ve tekmil gelirlerin devlet tarafından idare ve pay edilmesi, sermayenin ve kapitalist nüfuz sisteminin ilgası, rejimin enternasyonalist olması bulunduğuna ve bu rejimin zorla kurulması gerektiğine de işaret edilmesine ve ayrıca dinin dahi inkâr olunmasına, bu hususların ise kanun dışı bir sistem olan komünizmin en bariz vasıflarım ve ana fikir ve prensiplerini teşkil eylemesine nazaran yazıda tasvir olunan rejimin bütün vasıfları ile birlikte tam kendisi olduğu ve bu rejimin propagandası yapıldığı şüphesiz bulunmuştur. Kaldı ki, sanığın evinde yapılan aramada ele geçirilen belgeler arasında bulunup münderecatı 9.1.1963 tarihli bilirkişi raporunda aynen geçirilmiş olan ve sanık tarafından kendisine ait olduğu ve kendi el yazıları ile yazılmış bulunduğu kabul edilen kâğıtta, nazariyatta, ilimde ve esasta komünizm ile sosyalizm arasında hiçbir fark yoktur, sosyalizm ve komünizm aynı sosyal, ekonomik prensiplere sahiptir, sosyalizmin ve komünizmin de dairesi bir olduğuna göre, bu ayrı adlandırışı ve bu siyasî keyfiyeti, sosyalizm ve komünizm diye değil, partilerin özel isimleri ile ayırması daha doğrudur, diye yazmak suretiyle komünizm ile sosyalizm arasında hiçbir fark olmadığını kabul ederek, sosyalizmden bahsederken, esasında komünizmi kasteylediğini bizzat kendisinin açık olarak belirttiği görülmüştür.

Bu itibarla, sanığın suç mevzuu yazı ile, sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek, işveren sınıfını ortadan kaldırmak, memleket içinde müesses iktisadî, sosyal, siyasî ve hukukî temel nizamları devirmek ve yoketmek maksadıyla sosyalizm kelime ve perdesi arkasına gizlenmek suretiyle, komünizm propagandası yaptığı ve hâdisede 142/1. inci maddede yazılı cürüm unsurlarının tam ve kâmil mânası ile teşekkül ve tekevvün eylediğini bilirkişi incelemesine dahi lüzum gösterıniyecek ve hiç bir şüpheye yer verıniyecek şekilde açıkça anlaşıldığı halde, yazının açık olan hakiki mâna ve mefhumu ile bağdaşmasına imkân olmayan isabetsiz bazı düşüncelerle yazılı şekilde beraat kararı verilmesi yolsuz bulunduğu gerekçesiyle verilen hüküm bozularak iade edilmiştir.

Hüküm bozularak aynı mahkemeye iadesi üzerine, dâvayı görmekte bulunan İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin duruşmaya iştirak eden hâkimlerin 10.10.1964 ve 27.10.1964 tarihli yazılarla belirtilen gerekçelerle dâvaya bakmaktan istinkâf etmişler, bunun üzerine merci Kocaeli Ağır Ceza Mahkemesi 3.11.1964 tarihli ve 28 sayılı kararıyla dâvayı mahkememize nakletmiştir.

Dâvanın mahkememize naklinden sonra, sanık ve müdafilerinin yüzlerine karşı bidayette yapılan açık duruşma sonunda, tafsilât ve gerçekleri 15.2.1965 tarihli 1964/26 esas, 1965/19 karar sayılı kararda gösterildiği üzere, Yargıtay 1 inci Ceza Dairesinin bozma ilâmına uyularak İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesince dâvanın orada görüldüğü sırada verilmiş olan 29.2.1964 tarihli 148/23 sayılı beraat hükmünde israr olunmasına ekseriyetle karar verilmiş, bu kararın dahi İstan C. Savcılığı tarafından Temyiz edilmesi üzerine mahkememizce ekseriyetle ittihaz olunan israr kararı Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 19.4.1965 tarihli esas, 1/D-158, karar 150 sayılı kararıyla,

Ve (Türk Milletinin ideal taşımayan yöneticilerin ve çıkarcı zümrelerin elinde bilimsiz bir politikanın baskısı altında perişan ve yoksul düştüğünü, kurtuluş yolunun sosyalizm olduğunu açıkladıktan sonra, bunun gerçekleşmesi için sosyal adaletsizliklere, haksızlıklara insanların insanlara kul olup sömürülmesine karsı isyan duygusunu taşımak, bütün mal ve mülklerin devletleştirilmesi ve bilim yoluyla ortaklaşa kullanılmasına inanmak, sermayedarlık, ağalık, patronluk, beylik, özel sektörün ve başka deyimle mülkiyetin kaldırılmasının gerektiğini anlamak, bütün insanların, ırk, din, dil farkı gözetmeden kardeş ve eşit olduğunu bilmek, çalışmadan başkasının sırtından geçinenleri hain ve ahlâksız saymak, bütün iş ve işletmelerin ve bütün gelirlerin devlet tarafından yönetilip paylaştırılmasını istiyerek bu uğurda yılmadan çalışmak gerektiğini bildirmiş, değişik adlarla sosyalizmin çeşitleri olmıyacağını, sosyalizmin alanı bütün dünya olan tek ve enternasyonalist sosyalizm olduğunu, din ile bağdaşamıyacağını, sermaye ve sömürücü mülkiyet ile de bir arada yürütülemiyeceğinin, sosyalizmde asıl olan şeyin çalışmak, liberalizmde ise, patron ve ağanın sermayesinin büyüklüğü oranında memur, çiftçi, aydın, yazar sınıfını yoksulluk içinde çalıştırarak onların sağladıkları artık değerlerle Karunlar gibi yaşamak olduğunu, liberalizmin yurttaşı sömürdüğü için, vatanseverlik sayılamıyacağını, liberalizmde hukukun amacı sömürücülerin, zenginlerin paralarını ve mülklerini, onların çıkarlarını devlet eliyle korumak olduğunu ve kapitalist rejmin tefessüh etmiş bulunduğunu, insanların mülklerinden ve fazla gelirlerinden gönül rızası ile vazgeçemiyeceklerini, sosyalizmin sömürücü azınlığa karşı kanun ve devlet zorun ile kurulacağını açıklamıştır ve yine yazıda, Türk halkının sosyalist rejimde daha dost ve sakin olacağını, mal, mülk ve miras kavgalarının ortadan kalkacağını ileri sürmüştür. T.C.K. nu-

nun 142 nci maddesinin 1 inci fıkrasında, sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal nizamlardan h hangi birini devirmek veya devlet siyasî ve hukukî nizamlarını topyekûn yok etmek için her ne suretle olursa olsun, propaganda yapan kimse ağır hapis cezası ile cezalandırılır denilmektedir. 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 11 inci maddesinde, temel hak ve hürriyetler Anayasanın özüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir, kanun kamu yararı, genel ahlâk, sosyal adalet ve Millî Güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunulamaz ve 19 uncu maddesinde de, herkes vicdan ve dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir, kamu düzenine veya genel ahlâka veya bu amaçlarla çıkarılan kanunlara aykırı olmayan ibadetler, dinî ve âyinî törenler serbesttir. Kimse ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz, kimse dinî inanç ve kanaatlarından dolayı kınanamaz, kimse devletin sosyal, iktisadî ve siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma veya siyasî veya şahsî çıkar ve nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz. Bu yasak dışına çıkan veya başkasını o yolda kışkırtanlar kanuna göre cezalandırılır hükümleri bulunmaktadır. Sanığın suç konusu bu yazı ile ve özellikle bu yazının bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması bir bilim olan sosyalizmle dinin bağdaşamıyacağını, mülkiyetin topyekûn ortadan kaldırılmasını, bütün işlerin ve işletmelerin ve tekmil gelirlerin devlet eliyle yönetilip paylaştırılması, sermaye ve kapitalist hukuk sisteminin tefessüh etmiş olduğundan kaldırılma-

sı, bütün işlerin ve işletmelerin ve tekmil gelirlerin devlet eliyle yönetilip paylaştırılması, sermaye ve kapitalist hukuk sisteminin tefessüh etmiş olduğundan kaldırılması, rejimin enternasyonalist olması gerektiği yolundaki bölümleriyle ve yine nazariyatta ilimde ve esasta komünizmle sosyalizm arasında amaçları bakımından bir fark bulunmadığı her ikisinin de aynı sosyal ve ekonomik prensiplere bağlı olduğu sözleriyle anayasanın teminatı altında bulunan bugünkü iktisadî, siyasî, hukukî ve sosyal temel düzenlerin özellikle herkesin sermaye ve mülk sahibi olma hakkının işveren ve sermaye sahibi sınıfın, herkesin istediği din'e sahip olma ve gereğini yapmama özgürlüğünün ortadan kaldırılmasını, sosyal bir sınıfın öbür sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü sağlamayı ve bunu zorla yapmayı geniş halk kitlesini kışkırtırcasına yaymak istediğini ve T.C.K. unun 142. madesinin 1. fıkrası yoluyla 6. fıkrasında unsurları gösterilen suçu işlediği yazı metninden çok açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Hazırlık kovuşturması sırasında düşüncelerine başvurulan bilirkişi Prof. Dr. Sulhi Dönmezer ve arkadaşının düzenledikleri 15.12.1963 günlü raporda suç konusu yazının özel mülkiyeti inkâr, dine karşı cephe alınması, sömürücü azınlığa karşı sosyalizmin kanun ve devlet zoru ile kurulacağının öne sürülmesi yolu ile T.C.K. unun 142. maddesinin suç unsurlarını taşıdığı belirtilmiştir. Son soruşturma sırasında düşüncelerine başvurulan bilirkişiler Hazım Atıf Kuyucak 31.10.1963 günlü raporunda sanık yazarın yazısındaki genel tavır ve eda ile ve özellikle yazı sonundaki sorularıyla sosyal bir sınıf olan sermaye sahiplerini ortadan kaldırmak, Anayasanın teminatı altında bulunan mülkiyet düzenini yıkıp hukuk düzenini mütefessih görmek yolu ile suç işlemiş olduğunu belirtmiştir. Gerçi yine duruşma sırasında Hazım Atıf Kuyucak'la birlikte düşüncelerine başvurulan bilirkişilerden Oktay Yenal ra-

porunda Sosyalizmin bir iktisadî doktrin olduğunu, yazıda ihtilâl fikri bulunmadığını, proletarya diktatoryasından söz edilmediğini kanun ve devlet zorundan söz edilmesiyle bu yazının komünizm propagandası olarak yorumlanamıyacağını belirtmiş, Ord. Prof. Hüseyin Naili Kubalı düşünce ve basın özgürlüğü anlayışına dayanarak yazdığı bu yazıda komünist ve faşist ideolojinin açık bir propagandası bulunmadığı ve yalnız ütopik sosyalizme has bir sosyal adalet anlayışının savunuculuğunu yaparken bunu servet kompleksini yansıtan hissi ve demogojik bir şekilde yaptığını bildirmekle beraber yazının ilk bakışta yanlış bir hükme sürükliyecek bir görüşte bulunulduğunu da açıklamaktan kendisini alamamıştır. Sanık vekillerinin bazı düşünür ve profesörlere özel şekilde yazarak kendilerinden aldığı ve mahkemeye verdiği karşılıklar tartışma konusu yapılabilecek nitelikte bilirkişi düşünce ve raporlarından sayılmamışlardır. Yukarıdan beri yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere Prof. Hüseyin Naili Kubalı, Doç. Dr. Oktay Yenal, bu yazılarda komünizm propagandası niteliğini taşımadığını ileri sürüp işi bu yönden ele almışlarsa da, işi sadece bilimsel açıdan inceleyip, bu sonuca varan bilirkişilerin bu görüşleri, sanığın bilimsel bir konferans veya ders vermediğini, geniş bir halk kitlesinin okuyup tesiri altında kalabileceğini, bir yazı olarak yazıp yayınlanmış olmasına göre, bunu okuyacak kimselerin göz önünde tutularak yazıyı kaleme aldığı bir gerçektir. Yazı bu açıdan incelenirse varılacak sonuç büsbütün başka olur. Sanık kendisi dahi komünizm ve sosyalizmin farklı iktisadî prensiplere sahip olmadıklarını, birbirinden sadece hızlılık ve yavaşlık ayrılıkları bulunduğunu kabul etmekle beraber, bu yazı tümü bakımından bir komünizm propagandası olsun veya olmasın, Anayasa ile teminat altına alınmış özel haklar ve kurulmuş iktisadî siyasî, sosyal düzene karşı ve sosyal sınıfın öbür sınıflar üzerinde

tahakkümünü kurmayı amaç edinen bir görüşü etkili olarak aşılamakta bulunmuş olmakla Ceza Kanununun 142 nci madesinin unsurlarını taşıyan bir suç doğmuştur. Her ne kadar yazının sonlarına doğru yazarın dilediği değişikliklerin, devlet eliyle ve yasa yoluyla gerçekleşeceği bildirilmekte ise de, bu bir iki satırlık beyan yazının tümünün telkin ettiği bayağı ve kaba bir zorla yıkma düşüncesini örtme yolunda başvurulmuş bir tedbir niteliğini taşımaktadır. Nihayet Anayasanm 20 nci maddesinde tanınan düşünce ve düşüncesini açığa vurma özgürlüğü sınırsız ve Anayasanın esas müesseselerini devirmeyi sağlıyacak bir biçimde kullanılamaz, sanık bu ilkeye aykırı davranmakla Anayasanın tanıdığı bir hakkı kullanmış sayılamaz.

Özel idare ilâmında gösterilen bozmaya uyulmayan yazılı gerekçe ile eski hükümde direnilmesine karar verilmesi kanuna aykırı bulunduğundan bozularak iade edilmiş ve mahkememizce Ceza Genel Kurulunun bu bozma kararına uyulmuştur.

GEREKÇE VE KARAR :

Cumhuriyet Gazetesinin 12.12.1962 tarihli nüshasının ikinci sayfasında (Hikmet Alkılıç) imzasıyla çıkan ve bilâhare yapılan tahkikat ve sanığm da kabulüyle sanık tarafından yazıldığı ve (Yunus Nadi Makale Yarışması) na gönderildiği tesbit edilen (Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu : Sosyalizm) başlıklı makalenin birinci kısmında samk (Memleketin hakiki idealist olmayan idarecilerin ve menfaatçı ve çıkarcı zümrelerin elinde bilimsiz bir politikanın baskısı altında halkın yoksul ve perişan olduğunu, tek çıkar yolun sosyalizm bulunduğunu, artık bekleyecek ne zaman ve ne de takat kalmadığını, memleketteki bu halden yegâne kurtuluş çaresi olarak matematik gibi kesin ve müsbet hayatın içinden çıkma yerleşmiş bir ilim ve felsefe ve ekonomi olan sosyalizm olduğunu) yazdıktan

sonra 2 nci paragrafta da sosyalist olabilmenin gerekli şartlarının nelerden ibaret olduğunu belirterek, bu şart ve vasıfların da (bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ilim yoluyla ortaklaşa kullanılmasına inanmak, bütün insanların ırk, din, dil farkı gözetmeden kardeş ve eşit olduğunu bilmek, bütün işlerin ve işletmelerin, tekmil gelirlerin devlet tarafından idare ve pay edilmesini istemek) bulunduğunu belirttikten sonra, makalesinin diğer kısımlarında da (ilmin din ile bağdaşamıyacağını, sosyalizmin türlü çeşitleri olamıyacağını, olsa dahi bunların uydurma olduğunu, tek sosyalizmin enternasyonalist olup yek hedefinin bütün dünya olduğunu, sosyalizmin vatanperver, liberalizmin ise, sömürücülerin ve zenginlerin para ve mülklerini ve çıkarlarını devlet eliyle korumak olması hasebiyle, böyle bir rejimin vatanperverliliğinden bahsolunamıyacağı, kapitalist hukukun tefessüh etmiş olduğunu, kapitalist toplumlarda aile bağının ekonomik sebeplerle çürük olduğunu, sosyalist cemiyetlerde ise ailenin sağlam bulunduğunu, memlekette yerleşmesi istenilen bu esasların, insanların mülklerinden ve fazla gelirlerinden gönül rızasıyla vazgeçemiyecekleri cihetle, sömürücü azınlığa karşı sosyalizmin kanun ve devlet zoru ile kurulacağını) beyan etmiştir. Sanığın yukarıda belirtilen ve memlekette başka çıkar yol kalmadığı gerekçesiyle kurulması gerektiğini istediğini ve vasıflarını belirterek makaleyi okuyanları inandırmak istediği (propagandasını yaptığı) rejimin Anayasa teminatı altında bulunan ve hususiyle 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 11, 19, 20 nci maddelerinde yer alan mülkiyet hakkının hürriyeti, düşünme hürriyeti ve çalışma hürriyeti gibi hürriyetlerin ve memleket içinde kurulmuş olan iktisadî, hukukî ve sosyal temel nizamları zorla ortadan kaldırma gayesini güden komünizm propagandasını yaptığı anlaşılmıştır. Zira sanığın makalesinde yok edilmesi ve tamamen devletleştirilmesi gerek-

tiğini bildirdiği mülkiyet hakkı ve inkâr olunan din hürriyeti, iktisadî, içtimaî ve hukukî temel nizamlar, Anayasanın teminatı altında bulunmaktadır. Her ne kadar savunmalarda makalenin tertip edilmiş olan Yunus Nadi Armağanı için yazılmış olup, gayenin mükâfatı almak olduğu, komünizm propagandası yapılmadığı, bir kasıtla hareket edilmeyip ve Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bozma ilâmına göre bu savunmaları nazarı itibare alınmasa dahi, sosyalist bir rejimin olsa olsa öğülmesi niteliğinde olarak da düşünülebileceği belirtilmiş ise de : Sanığın kendisine göre memleketin içtimaî iktisadî ve siyasî durumunu yine kendisince nazara alarak hali hazırda mevcut ve Anayasanın teminatı altında bulunan temel hak ve hürriyetlerin ortadan kaldırılması hedefini güden bir rejimin propagandasının yapılması amacıyla yazıldığı anlaşılmasına göre olayda kasıt bulunmadığı ve kastın münhasıran (ödül almaya çalışmaktan ibaret bulunduğu) yolundaki savunma vârit görülmediği gibi aynı sebeplerle makalenin iktisadî bir doktrini anlatmak gayesiyle yazılmış ilmî hüviyette bir yazı olduğunun da kabulüne imkân bulunmamıştır.

Sanık yazdığı makalede (komünizm) kelimesini kullanmamış ise de, sanığın evinde yapılan aramada ele geçirilen belgeler arasında yer alan ve mündericatı 9.1.1963 tarihli bilirkişi raporuna geçirilmiş bulunan ve sanık tarafından da kendisinin yazdığı kabul edilen kâğıtta : (Komünizm ile sosyalizmin aynı sosyal ve ekonomik prensiplere sahip oldukları ve bu bakımdan ancak partilerin özel isimleriyle ayrılmasının doğru bulunacağı) ifade edilmek suretiyle, komünizm ile sosyalizm arasında kendisince hiçbir fark bulunmadığı da kabul edilmiş bulunduğuna göre makalede sosyalizm kelimesini kullanmakla beraber, hakikatte bu isim altında komünizm propagandasını yaptığı bu belge ile sabit olmuştur.

Sanığın makalesinde ileri sürüp yaymak ve tahakkukunu temin eylemek istediği hususlar memlekette Anayasa ile temin edilmiş olan iktisadî, siyasî, hukukî ve sosyal temel nizamları devirip yok etmeye matuf bulunan bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması, mülkiyetin tamamen ortadan kaldırılması, bütün işlerin ve gelirlerin devlet tarafından idare ve pay edilmesi, sermaye ve kapitalist nüfuz sisteminin ilgası, rejimin enternasyonalist olması bulunduğuna göre, fiil ve hareketi propagandasını yaptığı rejimin (öğme) tabiri ile ifade edilen dar mânasını aşarak tamamiyle propaganda mahiyetinde ve T.C.K. nunun 142 nci maddesinin 1 inci fıkrasına uygun olarak sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü temin etmek, kapitalist kelimesiyle ifade eylediği işveren sınıfını ortadan kaldırmak, memleket içinde müesses iktisadî, siyasî ve hukukî nizamları devirmek ve Anayasa teminatı altında bulunan mülkiyet hakkı ile din hürriyetini yok etmek maksadiyle komünizmin propagandasını yaptığı neticesine varılmış ve esasen Yargıtay 1 inci Ceza Dairesinin hükmüne uyulan 19.2.1964 tarihli 1005/1318 sayılı bozma ilâmıyla Ceza Genel Kurulunun 14.9.1965 tarihli bozma ilâmından sanığın fiil ve hareketinin T.C.K. nunun 142 nci maddesinin 1 inci fıkrasına uygun bulunduğu bildirilmiş olduğundan, fiilin öğmeden ibaret bulunduğunun kabulüne de izah olunan sebepler muvacehesinde imkân bulunmamıştır.

KARAR : Yukarıda belirtilen delil ve gerekçelere binaen yerinde görülmeyen bütün savunmaalrın reddiyle sanığın hareketine uyan T.C.K. nun 142 nci maddesinin 1. fıkrası hükmü gereğince, sanığa verilen ceza yarı nisbetinde artırılarak yedi sene altı ay müddetle ağır hapsine, sanığın şahsî ve ailevî durumu ve ruhi haleti mahkemece lehine takdiri tahfif sebebi olarak kabul edilmiş olduğundan aynı kanunun 59 uncu maddesi hükmü gereğince ce-

zasının takdiren altıda birinin indirilerek binnetice sanığın ALTI SENE ÜÇ AY MÜDDETLE AĞIR HAPSİNE şe 173 üncü maddenin son fıkrası hükmüne tevfikan iki sene bir ay müddetle Kadıköy mıntakasında ikametle, bu müddet emniyeti umumiye nezareti altında bulundurulmasına, 31 inci madde gereğince sanığın müebbeden âmme hizmetlerinden memnuiyetine, 33 üncü madde hükmü gereğince cezasının infazı müddeti zarfında mahçuriyeti kanuniye halinde bulundurulmasına, sanık İstanbul 9 uncu Sulh Ceza Hâkimliğinin kararıyla 24.12.1962 tarihinde tevkif ve 3. Ağır Ceza Mahkemesince dâvaya bakıldığı sırada 16.10.1963 tarihinde tahliye edilmiş bulunduğu cihetle T.C.K. nun 40 ıncı maddesi hükmü gereğince bu tarihler arasında mevkuf kaldığı müddetin mahkûmiyet müddetinden mahsubunun icrasına, hükmedilen cezanın mahiyet ve miktarına göre sanığm C.U.M.K. nunun 104 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının 3. ve 2 nci fıkrasının 1 inci bendi hükümleri gereğince sanığın TEVKİFİNE ve hakkında C. Savcılığına tevkif müzekkereleri yazılmasına, sanık payına düşen (194.00) kuruş masarifi mahkemenin sanıktan tahsiline, talep veçhile ve temyizi kabil olmak üzere 13.5.1966 tarihinde kararın sanığın tevkifine müteallik kısmında oy çokluğu ile ve diğer kısımları da oybirliği ile karar vererek C. Savcı Yardımcısı Ferda İlkgelen ve zabıt kâtibi Fehim Çalışkan hazır oldukları halde, sanık ile müdafileri avukat Yılmaz Dereli ve avukat Yılmaz Halkacı'nm yüzlerine karşı açıkça tefhim olundu. 13.5.1966

H. Talip Güran	Azmi Cankaya	Fikri Kulan
Başkan	Üye	Üye
7574	7687	9633

Zabıt Kâtibi
Fehim Çalışkan

AVUKATLARIN SAVUNMALARI

YARGITAY CEZA GENEL KURULU
YÜKSEK BAŞKANLIĞINA

Dosya NO : 4 Ceza D. : 967/377

YAZILI SAVUNMAMIZDIR :

Dâvacı : K. H.
Vekiller : Avukat Niyazi Ağırnaslı, Cahit Çelikel, Şevket Çizmeli, Cemal Reşit Eyüboğlu, Minnetullah Haydaroğlu, Halit Çelenk, Turan Damar, Yusuf Selvi, Aylâ Tamar, İhsan Köksal.
Sanık : Lutfullah Şadi Alkılıç
Konu : Yazılı savunmamızdır :

Yirminci yüz yılda ceza kanunlarında fikir suçlarına yer veren sayılı memleketlerden birisi Türkiye'dir. Fikir özgürlükleri ve Demokratik rejim kavramı ile çelişki arz eden bu duruma sadece işaret etmekle ve ceza tatbikatımızın bu kusurundan arınmasını temenni ile yetinerek ve fikir suçlarından kimlerin korku ve tedirginlik duyduklarını da düşünce ve takdirlerine terkederek konumuza geçiyoruz.

Cumhuriyet gazetesinin bir makale yarışmasına katılan ve ödül kazanma gayreti ile «Türkiye'nin tek kurtuluş yolu : Sosyalizm» adlı yazıyı hazırlayan müvekkilimiz Lutfullah Şadi Alkılıç, Türk Adaletini, Türk basınını, Türk fikir ve düşünce çevrelerini bu arada da yabancı basın, ilim ve fikir çevrelerine yakından ilgilendiren bir FİKİR SUÇLUSU olarak TUTUKLUDUR ve onun savunmasını yapacağız. Aslmda bu savunmamız Türk Adaletinin, Demokratik düzenimizin ve Kaza istiklâlinin de savunmasıdır.

Müvekkilimiz Lutfullah Şadi Alkılıç dâvasında hüküm özgürlük ve istiklâli defaatla ihlâl olunmuş, delillerin ser-

bestçe tahlili ve delil müessesesi bir tarafa itilmiş ve Mahkemenin serbest takdir hakkı mükerreren çiğnenmiştir. Yüce Yargıtay Birinci Ceza Dairesinin ve daha sonra da yeniden verilen beraat kararı üzerine Ceza Genel Kurulunun tesis eyledikleri kararlar birer RE'SEN MAHKÛMİYET KARARI niteliğindedir ve bu Adalet tarihimizde bugüne kadar görülmemiş bir hukuk dışı davranıştır ve maalesef bu cihet tescil olunmuştur. Yargıtay daireleri, bidayet mahkemeleri kararlarını usul yönünden, deliller cephesinden, temyiz lâyihalarında ileri sürülen noktalardan... zamanın ve imkânlarının ölçüsü nisbetinde tetkikten geçirir ve bir karara varır. Bu kararı, hükmün onanması veya bozulması şeklinde olur. Bozma halinde sebepler sıralanır ki, noksan tahkikat varsa Mahkemesince tamamlansın, takdir hatası varsa yeniden gözden geçirilsin diye.

L. Şadi Alkılıç dâvasında delil müessesesi Birinci Ceza dairesince âdeta inkâr olunmuş ve Mahkemenin serbest takdir hakkına tecavüz ve taarruz edilerek Adalet tarihimiz bakımından korkunç diye vasıflandırılması gereken bir çığır açılmak istenilmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi tarafından seçilen yeterli ilim otoritelerinden mürekkep bilirkişi heyetinin müvekkilimiz Lutfullah Şadi Alkılıç lehine tanzim ettikleri raporları, beynelmilel ceza, Anayasa ve Ekonomi Profesörlerinin mütalâalarını, yerli ve yabancı basındaki yazıları şimdilik bir kenarda bırakarak Yargıtayca müvekkilimizin mahkûmiyetinin yeterli belgesi sayılması ısrarla istenilen, hazırlık safhasında Savcılığın temin ettiği bilirkişi raporunu birlikte inceliyelim.

Prof. Sulhi Dönmezer,

Prof. Naci Şensoy ve

Doç. Nevzat Gürelli, bu hazırlık safhasının bilirkişileridir. Bu zevat ve bilhassa Sulhi Dönmezer, Savcıların fikir suçlarında başvurduğu gedikli ve gönüllü bilirkişiler-

dir. Tanzim olunan her rapordan 500 lira aldıkları ve her ay 10 kadar dosya için bilirkişilik yaptıkları, bu kârlı işin devamının raporlarında fikir suçu sanıkları aleyhine mütalâa vermekte devamlarına bağlı bulunduğu... iddialarına sadece işaret etmek bile bizim için cidden elem verici oldu. Müvekkilimiz aleyhine bu zevatın düzenledikleri raporda : ... Sosyalizmin vasıfları arasında şu hususlar gösterilmektedir :

1 — Bütün mal ve mülklerin devletleştirilerek ilim yoluyla ortaklaşa kullanılması,

2 — Rejimin enternasyonalist olması,

3 — Mülkiyetin kaldırılması,

4 — Dinin inkârı,

5 — Kapitalist Hukuk sisteminin ilgası,

6 — Bu rejimin zorla kurulması.

Yazarın tasvib eylediği rejim bütün vasıflarıyla **Komünizmin ta kendisidir.** Gerçekten özel mülkiyet rejiminin inkârı, dine karşı cephe alması, enternasyonalizmin ve komünizmin karakteristiklerini teşkil eder. Türkiye'de Anayasa ile kabul edilmiş özel mülkiyet nizamı sosyal ve iktisadî temel nizamlardan biridir... Filhakika sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanun ve Devlet zoru ile kurulacaktır, evet zorla, denilmektedir. Buradaki kanun ve Devlet zoru meşru bir yol olarak kabul edilemez... Anayasa rejimi içinde meşru yollarla özel mülkiyet rejimini ilgaya imkân yoktur. Bu hedefe ancak Anayasayı çiğnemek suretiyle, başka bir deyimle ihtilâlle varılabilir. Bu suretle cebir unsuru da gerçekleşmiş bulunmaktadır. Bu itibarla yazı 142 nci maddeye değinen suç unsurlarını havidir, demektedir bu bilirkişiler. Biz, Sulhi Dönmezer ve diğer gedikli Savcı bilirkişilerinin imzalarını taşıyan birçok bilirkişi raporları gördük ve bu zevatın şiirlerde geçen SABAH kelimesinden komünizm propagandası çıkaracak, kontlar, senyörler ve derebeyleri ile yüz yıllar boyu mücadele eden

köylülere ait tarihî bir olayın tercümesinden de sınıf kavgası tahriki mânasını keşfedecek, mahir insanlar olduğunu biliyoruz. Ortadan sola doğru, Müslüman Sosyalizmi, Hıristiyan Sosyalizmi, Sosyal Demokrasi, sosyalizm, Radikal Sosyalizm, Ütopik sosyalizm, ilmî sosyalizm, İhtilâlci Sosyalizm, Komünizm... gibi adlar alan doktrinler arasındaki nüanslar ve varyantlar iyice bilinmeden, gelişigüzel edinilmiş sathî bilgilerle ahkâm çıkarma modası geçmişte birçok insanın canını yakmış ve hâlâ da yanlış hükümlere sebebiyet veren bir müphem ve karışık kavram halinde zihinleri bulandırmakta devam eder bulunmuştur.

1 — Malûmları olduğu üzere Romanya, Macaristan, Sovyet Rusya gibi komünist memleketlerde mesken, bir dönümlük bahçe, binek otomobili ve taşınır eşyalar özel mülkiyet mevzuu olabilmekte ve sadece üretim araçları üzerinde hususî mülkiyete müsaade olunmamaktadır.

2 — Komünist ülkeler arasındaki ihtilâflar enternasyonalizmin de geçerli bulunmadığını gösteriyor.

3 — Mülkiyetin tam kaldırılmadığı, ancak sınırlandığı anlaşılıyor.

4 — Komünist ülkelere seyahat yapanlar, kiliselere, Müslüman ülkelerde camilere gidildiğini, söylemektedirler. Bunlardan bazılarını bizzat biz de gördük. Sovyet Müslüman memleketlerinden Hicaz'a gidenler Türkiye'den geçerler.

Demek ki «yazarın tasvib ettiği rejim bütün vasıflarıyla komünizmin ta kendisi» değilmiş. Tasvip ve teklif edilen rejim komünizm olmayınca şüphesiz ki, 141 ve 142 nci maddenin tatbikine de imkân olmaz. Müvekkilimiz Lutfullah Şadi Alkılıç, bu düşündüğü sistemin «sömürücü azınlığa karşı kanun ve Devlet zoru ile kurulacağını» da ifade etmektedir. Kanun yoluyla olunca artık cebir unsuru bahis konusu edilemez. Devlet ise esasen kanunların uygulanmasında gerektikçe zora başvurur. Bilirkişi ekibi buradaki yarım cümleyi «evet zorla» ibaresini cımbızla

çekmiş ve işte cebir unsuru da gerçekleşmiş oluyor. Bununla ihtilâl kastedilmiştir, diyebilmiştir. Bu, maksadı zorlayarak aşma çabasıdır ki, ilim adamlarına yakışmaz.

Sanık müvekkilimiz Lutfullah Şadi Alkılıç'ın makalesini inceleyen diğer bilirkişilerin ve beynelmilel ilim otorilerinin mütalâalarını da özetliyelim :

Ord. Prof. Hüseyin Naili Kubalı : (... Komünizm'de proleterya sınıfının diğer bütün sosyal sınıflar üzerinde hâkimiyetini tesis eylemesi, bu maksatla bir proleterya diktatörlüğünün kurulması şarttır.... bu doktrine göre proleterya sınıfının siyasî iktidarı zorla, yani ihtilâl ile ele geçirmesi lâzımdır. ... Temel tariflere uygunluğu bakımından dâva konusu makaleyi eleştirmek gerekmektedir. Makalede, sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanun ve devlet zoru ile kurulacaktır, evet zorla, denilmektedir. Bahis mevzuu edilen zor... devlete el koyan bir proleterya diktatörlüğü mahiyetindeki fiilî zor değil, umumî ve klâsik mânada ekseriyet iradesinin tecellîsi olan kanunî zordur. Bu itibarla en demokratik siyasî rejimlerde dahi devlet hâkimiyetinin belirgin ifadesi telâkki edilen, devletin ve kanunun mahiyetinde mündemiç olan zordur. Yazar «çoğunluk yoksullarda bulunduğundan sosyalizmin kanun yolu ile tatbikatı demokrasi kurallarına da uygun düşecektir» demek suretiyle de zordan... ekseriyetin iradesi mahsulü olan bu itibarla da diktatoryal değil demokratik mahiyetteki kanunî zoru kasdeylediğini açıklamaktadır.

... Makalede bahis mevzuu edilen enternasyonalizmin bütün insanların kardeş olduğu mânasında, yani insaniyetçi ve barışçı bir enternasyonalizm olduğu anlaşılıyor... Ütopik görünmesine rağmen bu felsefenin şark ve batı tefekküründe daima taraftarları bulunduğu hattâ, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Antlaşmasının ruhuna hâkim olan yüksek ahlâkî değerde bir dünya görüşünün ifadesi olarak benimsendiği rahatlıkla söylenebilir. Nitekim ya-

zar Sosyalizm vatanperverdir demektedir. Türkiye'den BU GÜZEL, BU DOYULMAZ MEMLEKET demesinden, Sosyalizm harpçi değildir, Harbin büyük masrafları ekonomik durumumuzu tarih boyunca yıkagelmiştir... yolundaki ifadelerinden tamamiyle insanî bir enternasyonalizm kasdettiği anlaşılıyor. Bu bize meşhur Fransız Sosyalisti Jean Jaurès'in barışçı enternasyonalizmini hatırlatıyor.

... Yazarın radikal bir din aleyhtarı olmadığı, Türkiye'de dinin her zaman yobazlık şeklinde anlaşıldığı, Milletin ilim yolu ile ilerlemesini engellediği, Türkiye'de dinin ve din adamlarının menfî rol oynadıkları, faydalarından çok zararlarının dokunduğu mütalâalarından anlaşılmakta ve bir çoğuna iştirak edilmemesi güç olan bu görüşlerin doğru da yanlış da olsalar Anayasanın 19 uncu maddesinin teminatı altmda bulunduğu aşikârdır.

... Mal ve mülkün devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması deyiminden ilk bakışta radikal bir mülkiyet aleyhtarlığı mânası çıkarılabilir. Ancak, fazla gelirden bahsedilmek ve «sermaye ve sömürücü mülkiyet sosyalizmde görülmez, miras dâvaları, mal mülk kavgaları ve cinayetleri yok olur...» denilmekle sadece sömürücü ve cemiyete zararlı mülkiyete aleyhtar olduğu belirtilmiş bulunuyor. «Mülkiyet hakkının kullanılması, toplum yararına aykırı olamaz, madde 36» denilmek suretiyle Anayasamızda da yer alan bir hükmün yazar tarafından savunulmak istendiği intibaı uyanmaktadır.

... Makale metninin Marksist - Leninist sosyalizmle fikir bakımından arzeylediği farklılıklar, yukarıda belirtilmekle ve bunlar mühim olmakla beraber, makalede komünist propagandası bulunup bulunmadığı hakkındaki kanaat ve hükmümüze kesin şekilde müessir olması gereken husus, üç aslî ve ilmî unsurun bulunup bulunmadığının dikkatle tâyin ve tesbitidir :

I — **Proleterya fikri :** Makalede bu fikre zımnen dahi rastlanmamaktadır. «Niçin şu hünersiz, basit adam özel

otomobille gezerken bu şairin, bu değerli yazarın, bu yirmi yıllık memurun dolmuşa binecek parası yok? Bu ilkokulu bile bitirmemiş alış - verişçi, bu kabzımal, bu celep neden bir Hâkimden, bir doktordan yüz misli, bin misli bir gelire malik?» demektedir. Yazar böylece proleterya fikrini çok aşan bir cemiyet fikrine sahiptir. Böyle bir fikir ise komünizmin reddettiği, fakat liberal sosyalizmin benimsediği ve hattâ sadece sosyal adalet anlayışının tazammun eylediği bir fikirdir.

II — **Proleterya İhtilâli fikri :** Makalede proleterya fikri ve münhasıran proleteryanın menfaatlerini savunma hedefi güdülmediğine göre bu sınıfın siyasî iktidarı zorla ele geçirmesi, yani ihtilâl fikrinin bahis mevzuu edilememesi tabiîdir. Proleterya ihtilâli fikri komünizmi faşizmden olduğu kadar liberal sosyalizmden ve hattâ ortodoks Marksizmden de ayıran en temel unsurdur.

III — **Proleterya Diktatoryası fikri :** Yukarıdaki temel unsurların yokluğu, komünizmin üçüncü ayırıcı vasfı ve temel unsuru olan Proleterya diktatoryası fikrinin de makalede aranmasına imkân bırakmamaktadır. Halk ekseriyetinin kanun yoluyla hâkimiyeti komünizmin veya faşizmin anladığı manada diktatörlük olmadığı gibi, pragmatik mahiyetteki otoriter rejimler de diktatörlük sayılamaz.

NETİCE : Makale, yazarının da ifade ettiği gibi «sosyal adaletsizliklere, haksızlıklara, insanların insanlara kul olup sömürülmesine karşı isyan duygusunu» «bu güzel, bu doyulmaz memleketimizin bu cennetin, bu cehennemin derdi adaletsizlik, işsizlik, açlık, bilgisizlik ve fakirlik olduğu» kanaatini açıklıyor. Böylece, komünist rejimin propagandasını yapmamakta, sadece Karl Marks tarafından da tenkid edilen ütopik sosyalizme has bir sosyal adalet anlayışını savunmaktadır. Demokratik rejimlerde tolerans, yani düşünce, vicdan ve basın hürriyetleri esas ve bu hür-

riyetlerin sınırlanması istisna olduğuna, Atatürk ve 27 Mayıs inkılâplarına karşı bulunmadığına göre yeni Anayasamızın da himayesi ve teminatı altında olmak gerekir, mütalâasını uzun uzadıya yansıtmaktadır Ord. Prof. Hüseyin Naili Kubalı.

Doçent Oktay Yenal : Makaledeki düşünce ve fikirleri sıraladıktan sonra... «... Yukarıda da sıralanan hususlar, ilmî sosyalizmin ve birçok sosyalist doktrinlerin derece derece ortak iddia ve ifadeleridir ve bu hüviyetleri ile sözlü veya yazılı bahis konusu edilmeleri komünizm propagandası sayılmamalıdır» demektedir. Ekonomi doçenti 3. paragrafı altında da — yazının sosyal - Etik mahiyeti — başlığı ile (yazı bir bütün olarak ele alınırsa bunun Ütopya, yani hayal ülkesi yazısı olduğu görülmektedir... yeryüzündeki adaletsizliklerden ve fenalıklardan tiksinen insanın derece derece gönlünde beslediği hayalî diyarların çoğu bu manada komünist olabilir. Nitekim bu cins ütopyalar çok eski çağlardan beri yazarlara konu olmuştur) demekte ve EFLATUN'un «CUMHURİYET», ARİSTOFANES'in «Ecclesiazusae» ve THOMAS MORE'un «UTOPİA» sından örnekler vermekte ve... (... böyle ütopyalardan bahsetmenin, toplum düzen ve değerlerini tehdid eder manada, siyasî komünist propagandası ile hiçbir ilgisi yoktur) mütalâasında bulunmaktadır.

4. Paragrafı altında ise : (Komünizm, esas itibariyle bir siyasî doktrindir. Sosyalizm ise bir iktisadî doktrindir. Genel felsefe ve gayeleri itibariyle bazı benzerlikler olmakla beraber komünizm ile sosyalizmi daima beraber bulunacak iki unsur olarak kabul etmek yanlıştır. Parlemanter sosyalizm ile komünizmi birbirinden ayıran önemli farklar kanaatimce ikidir :

a) İktidara geliş metodu bakımından,

b) Siyasî rejim bakımından.

Komünizmde iktidar, sosyal ihtilâl ile elde edilir ve iktidara gelindikten sonra da Devlet bir tek parti rejimi ile

idare edilir. Bu tek parti, proleterya diktatoryası adı altında elit bir zümreye veya şefe dayanan bir komünist partisidir. Dâva konusu yazıda, bu ikinci hususdan bahis yoktur. Birinci husus yani sosyal ihtilâl fikri de kanaatimce yoktur. En şüphe çekmeğe müsait cümle şudur : «insanlar mülklerinden fazla gelirlerinden gönül rızası ile vazgeçemezler, sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanun ve Devlet zoru ile kurulacaktır, evet zorla...» Kanaatime göre bu cümlenin de «kanun» kelimesi ve takib eden, «çoğunluk yoksullarda bulunduğundan sosyalizmin kanun zoru ile tatbikatı demokrasi kurallarına da uygun düşecektir» cümlesi dikkate alınarak «komünist propagandası» olarak yorumlanmaması doğru olur), denilmektedir.

Profesör Sulhi Dönmezer, Naci Şensoy, Nevzat Gürelli ve Recai Okandan, hazırlık tahkikatı sırasında Savcıların başvurduğu değişmez gedikli bilirkişilerdir ve şiirlerdeki SABAH kelimesinden alıkâm çıkarıp komünizm propagandası vardır diye rapor verdikleri ve başka bir şiirde Atatürk'ün, Mevlâna'nın adlarını yazmayıp sadece Marks adını, Mariner IV feza gemisi Amerikalıların olduğu için onu atlıyarak Sovyetlerin Proton I uydusunu işaretlemek suretile işte komünizm propagandası, diye raporlar vermekte ve yazıları da tahrif etmekte mahir kişiler olduğu bilinmektedir. Bu bilirkişilerin raporuna itibar etmemekte İstanbul Ağırceza Mahkemeleri tamamile haklıdırlar.

Müvekkilimiz Lutfullah Şadi Alkıhç'ın dâva konusu makalesi üzerinde yazılan diğer ilmî mütalâaların özetlerini de sıralayınca Yüce Yargıtay bir defa daha görüp anlayacaktır ki; Birinci Ceza Dairesinin Bidayet mahkemelerini ısrarla Mahkûmiyete zorlarken dayanak saydıkları, yukarıda adları sıralanan kişilerin raporları, bilinç yoksulluğunun, prejüje'nin ve kişisel menfaatleri yitirmeme — her dosyadan aldıkları 500 lira bilirkişi ücretini kay-

betmeme çabası, gayretinin gayet tipik bir örneğidir. Bilirkişi adıyla rapor veren bu zevat çeşitli sosyalist eğilimler arasındaki nüansları ve varyantları ayıracak bilgi niteliğinden yoksundurlar. «Hukuktaki «Medlulü cüz'i ile değil Medlulü küllî ile hüküm tesis olunur» kaidesinden de habersizdirler. Eserleri, yazıları, kitap ve makaleleri bütün olarak değerlendirip manalandırma yerine cımbızla kelimeler veya ibâreler çekip mal bulmuş mağribî gibi onlar üzerine mevhum suçlar imal ve inşa etmekte menfaat gören, 1961 Anayasasının temel ilkelerini görmemezlikten gelen kötü niyetli kişilerdir. Tek vak'a olsaydı bu ifadeyi kullanmaz, belki yanılmışlardır derdik. Fakat bu kişilerin böylesine gülünç daha birçok raporları bilindiği için fikir suçları konusunda bilmedikleri işlere bir daha burunlarının sokturulmamasını sağlamak için huzurunuza hüviyetlerini böyle bir açıklıkla sermek zorunluğunu duyduk.

Yüce Yargıtay huzuruna şimdi de beynelmilel ilim otoritelerinin mütalâalarını özetliyerek arzedeceğiz :

Halen İtalya Cumhurbaşkanı bulunan Giuseppe Saragat : Aslı ve tasdikli tercümesi dava dosyasında bulunan yazısında özet olarak: (....B. Alkılıcın makalesi komünizmi medheden bir makale değildir. Makalede komünizm kavramının şartları bulunmamaktadır. Gerçi makalede şunlar okunuyor «Sosyalizm istismar hırsına karşı kanunla ve hükümet zoru ile kurulacaktır evet zorla...» Yazarın burada kasdettiği zor hükümet ve kanunun zorudur. Bahse konu makalede bütün hür toplumlara has insanın esas haklarına hürmet etmeyen ve demokratik bir hüviyete sahip bulunmayan bir hükümet ve kanun kasdedildiğini akla getirebilecek hiçbir unsur mevcut değildir.) Dedikten sonra yazının Sosyalist açıdan tahliline geçmiş ve yüz yıl önce Avrupa memleketlerinde rastlanan ütopik kavramda bir görüş aksettirdiğini belirttikten son-

ra (...netice olarak, B. Alkılıç'ın yazısı komünist bir yazı değildir...) kanaatini kesinlikle ortaya koymaktadır.

İtalyan Sosyalist Partisi Lideri ve Başbakan yardımcısı Profesör Pietro Nenni ise : (.... Makalede bir Hâkimin tevkifi emredecek derecede komünizm propagandası ve medhiyesi suçunun unsurlarını görebilmesini öğrenmekle şaşırdım. ...komünizmin bir başka ayırıcı vasfı da parti ve devlet hegemonyasıdır. Bunlar Alkılıç'ın yazısının lâfzına ve ruhuna yabancı bulunmaktadır.... Şunu da ilâve etmek isterim ki, bugün General Franko'nun İspanyası hariç, hiçbir memlekette, bahse konu makale gibi bir yazı bir dava mevzuu olamaz) demektedir.

Oxford Üniversitesi Felsefe Profesörü A. J. Ayer : (....Söz konusu ettiğiniz yazıdaki üslûp ve duygulara Türk Hükümetinin neden itiraz ettiğini anlıyabiliyorum amma bunun, Hükümetin davranışlarını haklı gösterebileceğine **kesinlikle** inanmıyorum. Hattâ örneğin Birleşmiş Milletler yasasında açıklandığı biçimde, insan hakları ilkeleriyle bağdaşamayacağını düşünürüm.) Demektedir.

Cambridge Üniversitesi Ekonomi Profesörü M. Dobb: (... bu yazı hiç olmazsa bu ülkede ve İskandinavyada, İtalyada, Fransada... zararsız sayılırdı sanırım. Bunun, söz konusu yazı sahibinin ve gazetenin yazı işleri müdürünün hapse girmesi sonucunu, gülünçlük derecesine varan, altüst edici bir olay olduğu düşüncesindeyim. Aynı zamanda davanın dayandığı Ceza kanununun Musolininin ceza kanununun tıpatıp bir çevirisi olması da şaşırtıcıdır. Yakın yıllarda Türkiyede olagelmiş olan değişikliklerden sonra böyle bir maddenin kanunda kalması kadar bunun uygulanmaya kalkışılması da gariptir...) mutaleasında bulunmuştur.

Ünlü İngiliz Âlimi Bertrand Russell da : (... bu adamın ve yazı işleri müdürünün hapsedilmelerini dayanılmaz bir baskı davranışı sayıyorum. Bu NATO üyele-

rinde barbarca zulmün bir örneği daha olmaktadır. Bu ülkelerin «hürriyet»le ilgisi, onu vahşice bastırmaları dışında pek ender ortaya çıkmaktadır...) diyerek hayretlerini ve protestosunu ifade etmiştir.

Birleşmiş Milletler teşkilatı ile istişarî olarak çalışan AMNESTY İNTERNATİONAL teşkilâtı adına genel Sekreter Robert Swann imzasını taşıyan yazıda da : Milletlerarası değer taşıyan ilim otoritelerinden alınan mütalâalara ve 3 ncü Ağırceza Mahkemesince seçilen bilirkişilerin raporuna değinildikten sonra Marx'ın ve Engels'in eserleri kolayca satın alınabilirken B. Alkılıç'm makalesinin tehlikesi hususundaki korkuların mübalağalı olduğuna işaret edilmekte ve yazının sonunda da (Türkiye Avrupa konseyinin üyesidir. Bu yüzden insan hakları beyannamesinin kesin yetki maddesini henüz imzalamamış olsa da beyannamenin ve ihtiva ettiği teminatın ruhuna uymayı arzu etmesi gerekir. Bu durumda ve Şadi Alkılıç dolayısiyle uyanması muhtemel Milletlerarası ilgi ve endişe karşısında, Türkiye Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyinin hür ve demokratik bir üyesi olmak niteliğini ancak bu zata karşı atıfet göstererek muhafaza edebilir) demektedir.

Yüce Yargıtayın Değerli Üyeleri : Buraya kadar özetlerini sıraladığımız ilmî mutalaalar gösteriyor ki, müvekkilimiz Lutfullah Şadi Alkılıç'ın dava konusu yarışma yazısını komünizm propagandası saymaya imkân yoktur. Yürürlükte bulunan 27 Mayıs Anayasası, bilirkişilik yapan zevat tarafından, Savcılar tarafından dikkatle tekrar, tekrar okunmalıdır. Ekonomik ve politik açıdan doktrinlerin özellikleri ve İŞÇİ SINIFI DİKTATORYASI ile arzettiği farklar öğrenilmeli ve bir daha bu nevi hatalara düşülmemelidir. Bazılarının anladıkları özgürlüğün sınırlarının ne kadar dar olduğunu bilirsiniz. Hitler, ya da Franko tipi bir demokrasi yeltenişlerine, müstakil Mahkemelerimizin müsaade etmiyeceği inancı en büyük temi-

natımızdır. Yazarları, şairleri, sanatkârları ve genellikle aydın sınıfı sindirme çabalarının altında yurdumuzu sömüren yabancı emperyalizmin ve onların bir avuç menfaat ortaklarının bulunduğunu yurttaşlara anlatmak hepimizin boynunun borcudur. İşte asıl korkulan da budur. Otuz iki Milyonluk Türkiyemizde bundan korkanların sayısı 20 bini geçmez. Bir de bilmeden akıntıya kürek çekenler vardır ki, bunların uyarılmasına çalışılmalıdır ve gerçek vatanperverlik te budur. % 60'ı okur yazar bile olmayan Türkiyede, halkımızın cehaletten, işsizlikten ve yoksulluktan kurtulması için ÖZGÜRLÜKLER ortamının devamı, her aydının, eli kalem tutanın düşündüklerini serbestçe söyleyip yayması gerekiyor. Bunların beğenileni, beğenilmeyeni, etkilisi veya etkisizi elbette ki olacaktır. İktidar sandalyalarını tutucu veya sağcı kimseler çoğunlukla işgal ettikçe «sol akımların tehlikeli bir hal aldığından, bunları önlemek için yeni tedbirler gerektiğinden» bahsetmiye, T.C.K. nun fikir suçları bölümünün daha çok ve daha sert uygulanması için Savcıları, güçleri yeterse hattâ hâkimleri zorlamaya veya yanıltmıya çalışırlar. Türkiye yeniden bu ortam içine doğru sürüklenmek isteniyor. Müvekkilimiz L. Şadi Alkılıç davası bu bakımdan belki de bir az şanssız bir döneme rastladı. Amma biz, bu yüce kurulda aklın, bilginin gerçek sosyal menfaatler endişesinin ve Anayasamızın hâkim olacağına, maalesef yine Yargıtaydan gelen hatalı davranışın serinkanlılıkla eleştiri konusu yapılacağına güvenmek istiyor ve onun için nefes tüketmekte, konuyu didiklemekte fayda umuyoruz.

Bu davada anlaşılması gerçekten güç bir başka nokta da KAYHAN SAĞLAMER'in ayırılması keyfiyetidir : Cumhuriyet gazetesinin yazı işleri müdürü Kayhan Sağlamer, dava konusu yarışma yazısının gazetede yayınlanmasından dolayı müvekkilim Lutfullah Şadi Alkılıç'la bir-

likte tutuklanmış ve Ağırceza Mahkemesine sevkolunmuştu. Makalenin aslına müvekkilimizin «mahzur görülen kısımlar çıkarılsın diye bir not koyduğu iddiası, değerli Türk yazarı Yaşar Kemal'in şehadetiyle ve Mahkemeye getirtilen yazı aslının son kısmının kesilmiş olmasıyle sâbit olmuştu. Böyle bir şerh bulunmasaydı bile Kayhan Sağlamer'in bu davadaki kaderi Şadi Alkılıç'ınkine tamamiyle bağlı olmak gerekirdi. Yazıda suç unsuru bulunmadığına her iki sanığın beraatleri lüzumuna tamamiyle inanmakla beraber Kayhan Sağlamer'in nasıl istisnaî muamele gördüğünün bizim için doyurucu bir izahının bulunmadığına da işaret etmek zorundayız. O zamanki Adalet Bakanı Prof. Abdülhak Kemal Yörük'ün, Türk basınında Hâkimlere tesir niteliğinde ve Anayasaya aykırı bir davranış olarak ağır tenkitlere uğrayan C. Senatosundaki konuşmasından başka bir telkin ve tesirin de bu istisna davranışında rol oynayıp oynamadığını bilmiyor ve Adaleti her türlü şaibeden ve gölgeden münezzeh görmeyi ihtirasla istiyoruz.

Israrlı bozmalara ve bozmaya dayanılarak tesis olunan mahkûmiyet kararına, müvekkilimizin evinde yapılan arama sırasında rastlandığı iddia edilen «komünizm ile sosyalizm arasında fark yoktur, sosyalizm tektir» yolundaki mevhum bir ibarenin bilhassa tesir icra ettiği anlaşılıyor. Böyle bir ibare hiçbir yerde yoktur. Duruşma sırasında böyle bir iddia ileri sürülseydi müvekkilimiz savunmasını yapar, yazı mevcut olduğu takdirde de kendisine ait olup olmadığı gerekirse istiktap yoluyla vuzuha kavuşturulurdu. Bu husus, Duruşmayı yapan Mahkemelerce iddia bile olunmadığı halde Ceza Genel Kurulunun böyle yepyeni bir ithamla çıkmasını iyiye yormak mümkün olamamaktadır.

Gerçi makalenin ilk okunuşunda, yazının bir az aşırılığı düşüncesine varılabilir. ...bütün mal ve mülkün dev-

letleştirilmesi, herkese emeği ve başarısı nisbetinde pay edilmesi gibi teklifler böyle bir telakkiye ilk bakışta müsaittir. Ancak komünizmde herkesin imkânı ve kabiliyeti ölçüsünde üretime katılması ve ihtiyacı ölçüsünde alması nihaî hedef gösterildiğine göre müvekkilimizin bu en keskin cümlesinin dahi komünizme uymadığı görülür.

Makale yazarı müvekkilimizin yukarıda sıralanan «sömürücü mülkiyet»i kasdedici delilleri mevcut olmasa ve hukuktaki «medlulü külliye itibar» kaidesi yerine «medlulü cüz'i» ile bir kanaat istihsali yoluna bile gidilse, yine de yazıda komünizm propagandası bulunup bulunmadığının aranması zarureti vardır. Yazının aşırı fikirler ihtiva ettiğine bakılarak kanunun aradığı temel unsurlara bakılmaksızın bir kanaat tesisi caiz olamaz. Bu durumda diğer sosyalist akımlarla komünizm arasındaki bazı müşterek vasıflara değil ayırıcı unsurlara dikkatle eğilmek mecburiyeti doğar. Hazırlık bilirkişileri, kolay yolu tercih etmeyi, menfaatlerine de uygun bulmuş veya bu itinalı eleştiriyi yapacak ilmî yetenekten yoksun bulunmuşlardır. Davayı iğlak eden, hissî yollara sürükliyen ilk âmil de işte bu olmuştur. Kaldı ki biraz önce de belirttiğimiz gibi, müvekkilimizin hususî notları arasında şüphe çekebilecek böyle bir ibare bulunduğuna dair duruşma zabıtlarında hiç bir işaret yokken Ceza Genel Kurulunun bu, hem gayet zayıf ve hem de gayrımevcut bir delil kırıntısını hükme müessir sayması PREJÜJE ile hareketin açık bir örneğidir. Ayrıca, makalede telmîh yoluyla olsun:

a) İşçi sınıfı ihtilâlinden,

b) Sınıf diktatörlüğünden, bahsedildiğini kimse iddia da edememektedir... Birçok kerre tekrarlandığı gibi... kanun ve Devlet zoruyla yapılacaktır, evet zorla, ibaresini, bu temel unsurların yokluğu karşısında ve makalenin taşıdığı, «medlulü küllî içinde» değerlendirmek zorunda-

yız. Böyle yapılmadığı takdirde çıkarılacak netice sadece hissî ve zayıf olur ve hukukî değerden yoksun kalır ki, maalesef karar böyle olmuş ve buna da yüce Yargıtayca yapılan müdaheleler sebebiyet vermiştir kanaatindeyiz.

Yukarıda özetlediğimiz bilirkişi raporlarından ve dünyaca tanınmış bilginlerin ilmî mutalaalarından başka Anayasa hukuku profesörü Bahri Savcı'nın ve Ekonomi Profesörü Sadun Aren'in de konuyu aydınlığa çıkaran mütalaaları dosyada bulunuyor. Bu sayın Profesörler dahi müvekkilimizin yazısında komünizm propagandası bulunmadığı mütalaasındadırlar. Komünizm propagandasının 3 temel unsurundan ki, yukarıdan beri izah ve tahlilleri yapılmıştır bir tekinin bulunmaması halinde suça tekevvün etmiş nazariyle bakmanın mümkün olamıyacağını ve L. Şadi Alkılıç'a atıf ve isnad olunan suça ait yazıda ise bu unsurların üçünün de mevcut bulunmadığına yeniden işaret etmek ve bu hususa dikkatlerinizi bir kerre daha çekmek zorundayız.

Türk Yargı Organının en yüksek kademedeki siz değerli cezacılarına kolaylık sağlamak maksadiyle ve Demokratik rejimin ve 27 Mayıs Anayasasının bütün hudud ve şümuluyle yürürlükte bulunup bulunmadığını da bir sınavını teşkil eden bu murafaada maruzatımız bir az uzunca sürmüş oldu.

Başta Türk basını olmak üzere, Fransız, İngiliz, İtalyan, İsviçre ve Amerika basınının ve Birleşmiş Milletlere bağlı bazı istişarî kurulların bu davaya verdikleri önemi belirten örneklerden bir kısmı da dosyadadır.

Yıllardır tutuklu bulunan müvekkilimiz Lutfullah Şadi Alkılıç hakkında Yargıtay Birinci Ceza Dairesinin zorlamasıyla tesis olunan mahkûmiyet kararı nihaî safhada yüce hizmetlerinizle ıslâh yoluna girmezse, bu Memlekete dört güzide evlat yetiştirmiş ve otuz yıldan beri bu

memlekete hizmet etmiş bir insan emeklilik haklarından da yoksun edilerek manevî ölüme terkedilmiş olacaktır. İşin bu hissî ve vicdanî cephesi üzerinde fazla birşey söylemek istemiyoruz, ancak böyle bir sonuçtan hangi içtamî faydanın hasıl olacağını? takdirlerinize arzetmekle iktifâ edeceğiz.

Mahkûmiyet kararımn bozulması halinde RESEN ve YILDIRIM TELGRAFLA TAHLİYENİN SAĞLANMASI da Adalete bir hizmet olacaktır inancındayız.

İstanbul 3 ncü Ağır Ceza Mahkemesinin müvekkilimiz Lutfullah Şadi Alkılıç'ın beraati hakkında tesis eylediği hükmün Yargıtay Birinci Ceza Dairesince bozulmuş olduğu ve delil ve takdir müesseselerinin bir kenara itilmesinden de acı bir dille yakınarak 3 cü Ağırceza Mahkemesinin davaya bakmaktan istinkâf eylediği ve bu arada teessüre kapılan müvekkilimizin kullandığı dili hoş görmiyen sayın Yargıtay yargıçlarının Ş. Alkılıç aleyhine hakaret davası açtırdıkları yüksek malumlarıdır. Bu Hakaret davası sebebiyle müvekkilimiz tarafından sunulan bir dilekçe üzerine 1 nci Ceza Dairesinin istinkâfı da bilinmektedir. L. Şadi Alkılıç'ın mükerrer mektuplariyle aldığımız talimat gereğince Ceza Genel Kurulunca aleyhine verilen karara ve İstanbul'da müvekkilimiz aleyhine açtırılan hakaret davasına adı karışan muhterem Üyelerin bu nihaî hükme katılmamaları talebini de huzurunuza arza ve dosyanın, tarafsızlıklarından müvekkilimizin de endişeye düşemiyeceği zevat tarafından incelenmesi ve ADİL olacağına güvendiğimiz kararın tesis buyurulması istirhamındayız.

Yüksek Kararınızın, Adaletin itibarını bir kerre daha yüceltmesini saygılarımızla temenni ediyoruz. 15.3.1967

Sanık Lutfullak Şadi Alkılıç'ın Savunma avukatları: Cemal Reşit Eyüboğlu, Halit Çelenk, Cahit Çelikel, Niyazi Ağırnaslı, Şevket Çizmeli, Kemal Çınar, Yusuf Selvi, Turan Tamar, İ. H. Balamir, M. Haydaroğlu.

ALKILIÇ KARARI TEMYİZ EDİYOR

Alkılıç'ın Temyiz dilekçesi üzerine, Yargıtay 1 inci Ceza Daireleri dosyayı tetkike başladı. Aynı daireye dâva dosyası ikinci defa geliyordu. Birinci gelişinde bu daire yedibuçuk yıl hapisliğini, iki yıl sürgün ve müebbeden kamu haklarından yoksun bırakılmasını istemişti.

Artık Alkılıç dâvası ileri çevrelerle gericiler arasında inada biniyordu. Bu arada Ankara'da Toplumcu avukatlar bir dernek kurdular ve Alkılıç'ın savunmasını üzerlerine aldılar. Alkılıç kendilerine Toptaşı Cezaevinden vekâletname ve teşekkür mektupları yolladı.

Mürafaa için Birinci Ceza Dairesi gün tâyin etti. Alkılıç yeni bir dâva stratejisi çizmek zorundaydı, bunun gereği Birinci Ceza Dairesini reddetmekti. Haklı red sebebini avukatlarına mektupla yazdıysa da, ilk önce kabul etmediler (Yargıtay Hâkimlerini reddetmek mutad değildir, ters tepki yaratır). Gerekçesi ile isteğini yersiz buldular.

Halbuki çok haklı red sebebi vardı : Yargıtay Birinci Ceza Dairesi ve Ceza Daireleri Genel Kurulu hâkimleri şahsen Alkılıç'ın kendilerine İstanbul'daki bir duruşma esnasında, 5. Ağır Ceza Mahkemesinde hakaret ettiğini ileri sürerek ondan dâvacı idiler.. Yani onların tâbiri ile (aralarında husumet tahaddüs etmişti.) Hakaret dâvası, Yargıtay'ın isteğiyle, İstanbul 4 üncü Asliye Mahkemesinde görülmekte idi.

Alkılıç, bu ortamda avukatlarına uymadı, Yargıtay Birinci Ceza Dairesini reddeden bir dilekçe yazdı. Onun bu red taktiği, ısrarlı mektupları sonunda avukatları da bu durumu kabul ettiler, onlar da bu yolda yürüdüler. Sırf Alkılıç'ın buluşu olan bu red taktiği ve açılan beynelmilel kampanya Yargıtay'ın dâva üzerinde daha dikkatle durmasını sağladı.

Alkılıç'ın Toptaşı hapishanesinde yazdığı red dilekçesi üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesi de bu dâvaya bakmaktan çekildi. Stratejisi tutmuştu Alkılıç'ın.. Dosya Yargıtay 4 üncü Ceza Dairesine gitti. Yargıtay 4 üncü Ceza Dairesi, evvelce Ceza Daireleri Genel Kurulunca aleyhine verilen : (KOMÜNİZM PROPAGANDASINDAN MAHKÛMİYET) hükmünün bozulmasına, yersiz ve yanlış olduğuna 10 Mayıs 1967 günü, 967/337 esas ve 3131 sayılı kararıyle ve oybirliği ile hüküm verdi.

Alkılıç bu karar gereğince Toptaşı Cezaevinden tahliye edildi. Yargıtay 4. Ceza Dairesinin çektiği yıldırım telgrafı emriyle hürriyetine kavuştu, aynı dâvada ikinci defa hapisten çıkarıldı. Bu, Türkiye adalet tarihinde ilk defa olan, görülmemiş bir usuldü.. Yani, daha üst bir kuruluşu, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu kararını yine Yargıtay'ın ondan daha alt bir kuruluşu olan Yargıtay 4. Ceza Dairesi bozuyordu...

ALKILIÇ TAHLİYE EDİLDİ

Şadi Alkılıç'ı, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunun mahkûmiyet kararına karşılık, tahliye ettiren Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin kararını aşağıya aynen alıyoruz.

T.C.
YARGITAY

Dördüncü Ceza Dairesi
E. No. 967/377
Karar No. 3131
749

YARGITAY İLÂMI

12/12/1962 günlü Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan makalesiyle Komünistlik propagandası yapmaktan sanık olup İstanbul Dokuzuncu Sulh Ceza Hâkimliği kararı

ile 24/12/1962 gününde tutuklanan ve o yer üçüncü ağır ceza mahkemesince 16/10/1963 gününde salıverilen ve hükümle birlikte tekrar 13/5/1966 gününde tutuklanmış olan Lütfullah Şadi Alkılıç'ın eylemine uyan T.C.K. nunun 142. nci maddesinin 1. ve 6. fıkraları ve 59 uncu maddesi uyarınca 6 sene üç ay ağır hapsine ve 173 üncü maddesinin son fıkrası gereğince iki sene bir ay Kadıköyde ikametle bu süre içinde genel güvenlik gözetimi altında bulundurulmasına 31. ve 33. maddeler uyarınca müebbeden amme hizmetlerinden memnuiyetine ve cezasının infazı süresi içinde kanunî mahcuriyet halinde bulundurulmasına, tutuklulukta geçen sürenin cezasından sayılmasına Ceza Muhakeme Usulü Kanununun 104. maddesinin birinci fıkrasının 3. ve ikinci fıkrasının birinci bentlerine göre tutuklanmasına 194 lira muhakeme masrafının kendisinden alınmasına dair Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 19.4.1965 günlü bozma kararına uyulmak suretiyle İstanbul 5. inci Ağır Ceza Mahkemesince verilen 13.5.1966 günlü kararın Yargıtayca duruşmalı olarak incelenmesi sanık ve vekili tarafından süresinde verilen 16/5/1966 günlü dilekçe ile istenmiş ve şartı aynı günlü depo makbuzu ile yerine getirilmiş olup dosyada mevcut sebeplere dayanılarak bu dâvaya ait temyiz incelenmesinin yapılmasından istinkâf edildiğine dair bulunan birinci ceza dairesinin 24/1/1967 günlü kararı üzerine ceza genel kurulunun 30/1/1967 günlü kararı ile dosya dairemize tebliğ edilmiş ve tensip edilen duruşma gününde raportör üye tarafından hazırlanan rapor okunduktan sonra yargıtay savcısı tebliğname münderecatını tekrarla hükmün onanmasını istemiş ve sanık vekilleri temyiz lâyihaları münderecatını tekrar ve teyidle savunmalarını yapmış olduklarından dosya incelenerek gereği düşünüldü :

İstanbul'da çıkan Cumhuriyet gazetesince hazırlanan ve 1962-1963 Yunus Nadi Armağanı makale yarışmasına

katılan sanığın bu gazetenin 12/12/1962 günlü nüshasının ikinci sahifesinde yayınlanan ve (TÜRKİYE'NİN TEK KURTULUŞ YOLU : SOSYALİZM) başlığını taşıyan makalede liberalizm ve sosyalizm arasında mukayeseler yapılmış ve sosyalizmin memleketimizin geleceği için fayda ve lüzumundan bahsedilmiştir. Makale dikkatle incelendiği takdirde memleketimizde kanun dışı sayılması ve ceza müeyyidesi altına alınmış olması sebebi ile yazıda bütün farik vasıfları ile komünizmden bahsedilmemiş olduğu görülmekte ise de; özellikle bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması, tekmil gelirlerin Devlet tarafından idare ve pay edilmesi, mülkiyetin kaldırılması, liberalizmde hukukun amacının zenginlerin para ve mülklerini çıkarlarını devlet eliyle korumak olduğu ve kapitalist olarak vasıflandırılan bu hukukun tefessüh etmiş bulunduğu sosyalizmin çeşitleri bulunmayıp hedefi bütün dünya olan enternasyonalist olduğu yolundaki düşünceler komünizm'in kabul ettiği ana fikirlerden olup Anayasanın teminatı altında bulunan memlekette müesses iktisadî ve sosyal düzeni hedef tutan ve yine Anayasanın himaye ettiği fikir ve düşünce özgürlüğünün kanunî sınırları dışına çıkmış olan fikir ve düşünceler niteliğinde görülmüştür. Makalenin suç teşkil edip etmediğinin anlaşılabilmesi için mücerret ilmî yönden incelemeye tâbi tutulması yeterli olmayıp benzeri yazıların genellikle hitap ettiği toplumun kolayca anlayabileceği üslûpta yazılmakta olduğu nazara alınarak okuyanlar üzerinde husule getirmesi mümkün ve muhtemel etkinin de gözönünde tutulması gereklidir.

Bu itibarla bir kısım bilirkişinin sadece ilmî ölçülere dayanan mütalâaları ile resmî bilirkişinin sıfatı bulunmayan ve suç konusu yazının aslı ve tamamı üzerinde inceleme yapılıp yapılmadığı ve ceza mevzuatımızın nazara alınmış bulunup bulunmadığı kesinlikle bilinmiyen düşün-

celerine kararda yer verilmesine hukukî imkân görülmemiştir. Bu sebeple sanık ve vekillerinin bu konulara ilişen temyiz itirazlarıyla duruşmadaki savunmaları yerinde bulunmamıştır.

Vasfı mahkemece kabul edilmiş olan suçun maddi ve manevi unsurları kapsayıp kapsamadığı yönünden yapılan incelemeye gelince :

1 — Suç vasfının isabetle tâyin ve takdiri için birbirine çok yakın anlam taşıyan ve fakat kapsadıkları unsurlar bakımından ayırt edilmeleri mümkün bulunan iki terimi (propaganda) ve (övme) yi tarif ederek makaledeki yazının bunlardan hangisinin unsurlarına uyduğunu tesbit etmek gerekmektedir. Çeşitli tarifleri yapılabilecek olan bu iki terimin en doğru tarifinin kanun yapıcısının maksad ve anlayışına uygun olanı bulunacağı gerçeği nazara alınarak taallûk ettiği kanun maddesinin Büyük Millet Meclicindeki müzakerelerini ihtiva eden tutanaklarda mevcut beyanlardan yararlanmak suretiyle yapılan tariflerine göre, propaganda; muayyen bir fikrin toplum içinde yayılmasını, kökleşmesini ve bu amacın tahakkukunu sağlamak için maddî veya manevî vasıtalara baş vurarak telkin, teşvik ve tesirde bulunmak maksadiyle yapılan ve hamle ve taarruz şeklinde görülen fiil ve hareketler olup bunun dışında kalan sair haller ise (övme) niteliğindedir. Kabul olunan bu tariflerdeki unsurlar bakımından makale incelenirse görülüyor ki sanık, konusu gazete ilgilileri tarafından tesbit edilmiş olan bir makale yarışmasına katılmış ve memleketimizin geleceği için, liberalizm ve sosyalizmden hangisinin daha yararlı olacağı sorusunu cevaplandırmak üzere ikisi arasında mukayeseler yaptıktan sonra sosyalizm terimi altında düşüncelerinin yararlarından söz etmiş olup bu düşüncelerin yayılmasını, kökleşmesini amaç tutan teşvik ve tahrik edici ifadeler kullanmamıştır. Tasvir ettiği sosyalizmin kurulmasında

kullanılacak zorun demokrasi kurallarına da uygun olarak kanun ve devlet zoru olduğunu açıklamış bulunmaktadır. Makale bu hüviyet ile, gerek taallûk ettiği madde metninde mündemiç bulunan ve gerek propagandanın unsurlarından olan hamle, taarruz ve cebir gibi başlıca unsurları ihtiva etmemektedir. Diğer taraftan mücerret bir yarışmaya katılmak ve verilen konu hakkındaki kişisel düşüncelerini açıklamak maksadiyle yazılan makalenin tümünün taşıdığı ifade şekli ve bazı dergi ve gazetelere yazı yazdığı anlaşılan sanığın sahip olduğu böyle bir imkândan yararlanmaksızın yayınlanıp yayınlanmaması ancak jürinin takdirine bağlı olan bir makale ile muayyen fikir ve kanaatlerini yayma yolunu tercih etmesi ihtimalinin uzak bulunması keyfiyetleri de olayda propaganda kastının vücudunu kabule imkân vermemektedir.

Yukardan beri yapılan incelemelere ve açıklamalara göre sanığın katıldığı bir yarışmadaki belli konu dolayısiyle beğenip benimsediği ve tahakkukunu temenni ettiği fikir ve düşüncelerini ifade eden suç konusu makalede propagandanın maddî ve manevî unsurları tekevvün etmiş olduğu ve bu unsurlar dışında mütalâa edilmesi iktiza eden (övme) suçunun kapsam ve anlamı içinde bulunduğu sonuç ve kanaatine varılmış bulunmaktadır.

Olayın bu açıdan incelenmesi ve suç vasfının ona göre tâyin ve takdiri gerekirken yazılı düşüncelerle eylemin propaganda vasfında kabulü suretinde hüküm tesisi,

Bozmayı gerektirmiş ve sanık ile vekillerinin temyiz itirazları ve duruşmadaki savunmaları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan tebliğnamedeki ve yargıtay savcısının duruşmadaki onama isteğinin reddi ile hükmün bu sebepten **BOZULMASINA,** depo parasının geri verilmesine, bozma sebebine ve tutuk kaldığı süreye nazaran başka sebeple tutuk veya hükümlü bulunmadığı takdirde sanığın **TAHLİYESİNE** ve salıverilmesinin mahalline telle

bildirilmesi için C. Baş Savcılığına müzekkere yazılmasına 10/5/1967 gününde oybirliği ile karar verilerek Yargıtay Savcısı Nedim Mısırlıoğlu ve Zabıt Kâtibi Mehmet Yücebaş ve duruşma tutanağında gösterilen sanık vekilleri hazır oldukları halde açıkça usulan tefhim edildi. 11/5/1967.

Aslının aynıdır.
25/5/1967.

Başkan

Ferruh Adalı.

(Üye)	(Üye)	(Üye)	(Üye)
(İmza)	(İmza)	(İmza)	(İmza)
Sami Arkan.	Demir Dai.	Selâmi Akdağ.	Nedim Öztan.

KARAR YİNE BOZULUYOR

Alkılıç bunun üzerine Yargıtay 4 üncü Ceza Dairesi ye makinası Alkılıç'ın üzerine yürüdü... Yargıtay Başsavcılığı evvelce O'na ceza vermiş bulunan Ceza Daireleri Genel Kuruluna ve bu aynı dâvadan yine baş vurup, yine dâvanın bozulmasını ve Alkılıç'ın tekrar hapsedilmesini istedi.

Alkılıç bunun üzerine Yargıtay 4 üncü Ceza Dairesi Başkanlığına bir dilekçe yazarak bu yaz-boz hikâyeyi protesto etti. Bu yaz-boz dâvası, şüphesiz ki, gelecek kuşaklara bırakacağımız en acı ve en yüz kızartıcı bir kara leke olarak kalacaktır. İnsanların mutlu yaşamalarını sağlamak için, mutlu hayatından ve bürokratik işinden olan Türk sosyalizminin kahraman öncülerinden biri olan Şadi Alkılıç'ın yazdığı bu son dilekçeyi aşağıya aynen alıyorum :

Dosya No. 967/377
Yargıtay 4. Ceza Dairesi
Karar No. 3131

YARGITAY SAYIN BAŞKANLIĞINA

Dilekçe Sahibi : Şadi Alkılıç, Sağlık Bakanlığı Sıvas Sağlık Koleji eski Müdür Muavini.
Ev Adresi, yani tebligata esas adres : İstanbul, Kadıköy, Moda Gürbüztürk Sok. No. 29, Daire 1

Dilek : 4. Ceza Dairenizin lehime bozmasından sonra, yukarıda numarası yazılı (Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu : Sosyalizm) dâva dosyam Yargıtay Başsavcılığının tekrar aleyhime isteği ile ikinci defa Ceza Genel Kuruluna gitmiştir. Bunu şimdi hayretle haber aldım. Beş yıldır süren, her defasında büyük, cesur, âdil Türk hâkimlerinin lehime beraat kararı ve savcıların aleyhime mahkûmiyet isteği ve ısrarı ile uzayıp duran ve beş yıldır benim için görülmemiş bir facia halini alan ve dünya hukukçuları, dünya üniversiteleri ve dünya ve Türkiye kamuoyu tarafından ibretle izlenen bu dâva Türk adalet tarihinin ilginç bir bölümünü çok ilginç isimlerle doldurmuştur. Bütün Türk hukukçuları ve dünya hukuk ve bilim adamları, bilhassa gazete sorumlu müdürü Kayhan Sağlamer'in beraat edip bu dâvadan senelerce evvel kurtulmasından sonra, bu dâvayı büyük bir adalet heyecanı, büyük bir adalet kederi ve büyük bir adalet endişesi ile izlemektedirler.

Neticei Talep :

Ben, gerçi Büyük Türk hâkimlerinin adaleti sayesinde hapisten kurtuldum. Fakat dışarda başka türlü bir

zulûm başladı. Yirmidört yıllık müktesep hakkım olan memuriyetim, işim, müdürlüğüm verilmedi, kanunî hakkım olduğu halde verilmedi. Sağlık Bakanlığının baskısı altında işsiz bırakılmaktayım. İşsizlik hapislik kadar feci bir şey, çeken bilir. İŞBU DİLEKÇEMİN MAKSADI VE ÖZÜ : Genel Kurul'a dâvamın duruşmasında şahsen ve avukatlarımla yeniden delillerle savunmada bulunacağımızdan müdafaa ve duruşma gününün ve Genel Kurulda savunmamız için tarihin tarafıma ve avukatlarıma Ceza Genel Kurulunca asgari iki ay evvel tebliğini rica ederim.

ÇEKTİKLERİM VE ÇEKECEKLERİM BÜYÜK HALKIMIZA HELÂL OLSUN...

Saygılarımla.

12.9.1967 Şadi Alkılıç

VE NETİCEDE ALKILIÇ MAHKÛM EDİLDİ

29 Haziran 1968 günü Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu yine bastı hapis cezasını Alkılıç'a.. 14 üye lehine, 19 üye de hapse atılmaklığına karar kıldılar. Artık pek az ihtimalle karar tashih yolundan gayri kurtuluş yolu kalmadı. Ama zararı yok... Haksızlıkla çarpışmak, sonuna kadar mücadele bir sosyalist için görevdir.

Alkılıç'ı altı sene iki ay hapis, iki yıl sürgün ve müebbeden amme haklarından mahrumiyet kararını veren Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunun mahkûmiyet kararını aşağıya aynen alıyoruz.

YARGITAY CEZA DAİRELERİ GENEL KURULUNUN KARARI

T.C.
YARGITAY CEZA DAİRELERİ
GENEL KURULU
Esas No. : 17
Karar No. : 210

Cumhuriyet Gazetesinin açtığı Yunus Nadi armağanı yarışmasına katılarak bu gazetenin 12.12.1962 günlü sayısında yayınlanan (Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu : Sosyalizm) başlıklı makalesi ile komünistlik propagandası yapmaktan sanık Lütfullah Şadi Alkılıç'ın direnme yolu ile verilen beraetine ilişkin kararın Yargıtay Ceza Genel Kurulunca bozulması üzerine İstanbul 5 inci Ağır Ceza Mahkemesinin bozmaya uyarak verdiği T.C.K. nun 142 nci maddesinin 1 inci ve 6 ncı fıkraları ve 59 uncu maddesi gereğince sanığın 6 yıl, 3 ay ağır hapsine ve 173. maddesinin son fıkrası mucibince 2 yıl bir ay süre ile Kadıköy mıntıkasında ikametle genel güvenlik gözetimi altında bulundurulmasına, 31 ve 33 üncü maddeler uyarınca sürekli olarak kamu hizmetlerinden yasaklı ve cezasının çektirilmesi süresi içinde kanunî kısıtlılık halinde bulundurulmasına... Yeniden tutuğa alınmasına, tutuklukta geçen sürenin cezasından sayılmasına ilişkin 13.5.1966 günlü hükmün Yargıtayca duruşmalı olarak incelenmesi sanık vekili tarafından istenip şartı da ifa edildikten sonra 1. Ceza Dairesinin 24.1.1967 günlü, incelemeden istinkâf ettiklerine dair verilen kararı üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 30.1.1967 günlü kararıyla tevdi edilmiş olduğu 4 üncü Ceza Dairesince yapılan inceleme sonunda :

İstanbul'da çıkan Cumhuriyet Gazetesince hazırlanan ve 1962-1963 Yunus Nadi Armağanı makale yarışmasına katılan sanığın bu gazetenin 12.12.1962 günlü nüshasının ikinci sahifesinde yayınlanan ve :

(Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu : Sosyalizm) başlığını taşıyan makalede liberalizm ile sosyalizm arasında mukayeseler yapılmış ve sosyalizmin memleketimizin geleceği için fayda ve lüzumundan bahsedilmiştir. Makale dikkatle incelendiği takdirde, memleketimizde kanun dışı sayılması ve ceza müeyyidesi altına alınmış olması sebebiyle yazıda bütün farik vasıflarıyla komünizmden bahsedilmemiş olduğu görülmekte ise de, özellikle bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması, tekmil gelirlerin devlet tarafından idare ve pay edilmesi, mülkiyetin kaldırılması liberalizmde de hukukun amacının zenginlerin para ve mülklerini, çıkarlarını devlet eliyle korumak olduğu ve kapitalist olarak vasıflandırılan bu hukukun tefessüh etmiş bulunduğu, sosyalizmin çeşitleri bulunmayıp hedefi bütün dünya olan enternasyonalizm olduğu yolundaki düşünceler komünizmin kabul ettiği ana fikirlerden olup Anayasanın himaye ettiği fikir ve düşünce özgürlüğünün kanunî sınırları dışına çıkmış olan fikir ve düşünceler niteliğinde görülmüştür. Makalenin suç teşkil edip etmediğinin anlaşılabilmesi için mücerret ilmî yönden incelemeye tâbi tutulması yeterli olmayıp benzeri yazıların genellikle hitap ettiği toplumun kolayca anlayabileceği üslûpta yazılmakta olduğu nazara alınarak okuyanlar üzerinde husule getirmesi mümkün ve muhtemel etkinin de göz önünde tutulması gereklidir. Bu itibarla bir kısım bilirkişinin sadece ilmî ölçülere dayanan mütalâalarıyla resmî bilirkişilik sıfatı bulunmayan ve suç konusu yazının aslı ve tamamı üzerinde inceleme yapılıp yapılmadığı ve ceza mevzuatımızın nazara alınmış bulunup bulunmadığı kesinlikle bilinmeyen düşüncelerine kararda yer verilmesine hukukî imkân görülmemiştir.

Bu sebeple sanık ve vekillerinin bu konulara ilişen temyiz itirazları ile duruşmadaki savunmaları yerinde bulunmamıştır.

Vasfı mahkemece kabul edilmiş olan suçun maddî ve manevî unsurları kapsayıp kapsamadığı yönünden incelemeye gelince :

1. Suç vasfının isabetle tâyin ve takdiri için birbirine çok yakın anlam taşıyan ve fakat kapsadıkları unsurlar bakımından ayırt edilmeleri mümkün bulunan iki terimi; PROPAGANDA ve ÖVME'yi tarif ederek makaledeki yazının bunlardan hangisinin unsurlarına uyduğunu tesbit etmek gerekmektedir. Çeşitli tarifleri yapılabilecek olan bu iki terimin en doğru tarifinin kanun yapıcısının maksat ve anlayışına uygun olanı bulunacağı gerçeği nazara alınarak taallûk ettiği kanun maddesinin Büyük Millet Meclisindeki müzakerelerini ihtiva eden tutanaklarda mevcut beyanlardan yararlanmak sureti ile yapılan tariflerine göre, propaganda; muayyen bir fikrin toplum içinde yayılmasını, kökleşmesini ve bu amacın tahakkukunu sağlamak için maddî veya manevî vasıtalara baş vurarak telkin, teşvik ve tesirde bulunmak maksadıyla yapılan ve hamle ve taarruz şeklinde görülen fiil ve hareketler olup bunun dışında kalan sair haller ise öğme niteliğindedir. Kabul olunan bu tariflerdeki unsurlar bakımından makale incelenince görülüyor ki sanık, konusu gazete ilgilileri tarafından tesbit edilmiş olan bir makale yarışmasına katılmış ve memleketimizin geleceği için liberalizm ve sosyalizmden hangisinin daha yararlı olacağı sorusunu cevaplandırmak üzere ikisi arasında mukayeseler yaptıktan sonra sosyalizm terimi altmda düşüncelerinin yararlarından söz etmiş olup bu düşüncelerin yayılmasını, kökleşmesini amaç tutan teşvik ve tahrik edici ifadeler kullanmamıştır. Tasvir ettiği sosyalizmin kurulmasında kullanılacak zorun, demokrasi kurallarına da uygun olarak kanun ve devlet zoru olduğunu açıklamış bulunmaktadır. Makale bu hüviyeti ile gerek taallûk ettiği madde metninde mündemiç bulunan ve gerek propagandanın unsurlarından

olan hamle, taarruz ve cebir gibi başlıca unsurları ihtiva etmemektedir. Diğer taraftan mücerret bir yarışmaya katılmak ve verilen konu hakkındaki kişisel düşüncelerini açıklamak maksadıyla yazılan makalenin tümünün taşıdığı ifade şekli ve bazı dergi ve gazetelere yazı yazdığı anlaşılan sanığın sahip olduğu böyle bir imkândan yararlanmaksızın yayınlanıp yayınlanmaması ancak jürinin takdirine bağlı olan bir makale ile muayyen fikir ve kanaatlarını yayma yolunu tercih etmiş olması ihtimalinin uzak bulunması keyfiyetleri de olayda propaganda kastının vücudunu kabule imkân vermemektedir. Yukarıdan beri yapılan inceleme ve açıklamalara göre sanığın katıldığı bir yarışmadaki belli konu dolayısiyle beğenip benimsediği ve tahakkukunu temenni ettiği fikir ve düşüncelerini ifade eden suç konusu makalede propagandanın maddî ve manevî unsurları tekevvün etmemiş olduğu ve bu unsurlar dışında mütalâa edilmemesi iktiza eden öğme suçunun kapsamı ve anlamı içinde bulunduğu sonuç ve kanaatine varılmış bulunulmaktadır.

Olayın bu açıdan incelenmesi ve suç vasfının ona göre tâyin ve takdiri gerekirken yazılı düşüncelerle eylemin propaganda vasfında kabulü suretile hüküm tesisi,

Bozmayı gerektirmiş ve samk ile vekillerinin temyiz itirazları ve duruşmadaki savunmaları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan tebliğnamedeki ve Yargıtay Savcısının duruşmadaki onama isteğinin reddi ile hükmün bu sebepten bozulmasına, depo parasının geri verilmesine, bozma sebebine ve tutuk kaldığı süreye nazaran başka sebeple tutuk veya hükümlü bulunmadığı takdirde sanığın tahliyesine 10.5.1967 gününde karar verildiği ve işbu bozma kararma karşı C. Baş Savcılığınca itiraz edildiği anlaşılmaktadır.

İtirazın süresinde olduğu görülüp dosyadaki kâğıtlar okunarak iş anlaşıldıktan sonra gereği konuşulup düşünüldü :

YARGITAY CEZA DAİRELERİ GENEL KURULU KARARI :

Sanık Lütfullah Şadi Alkılıç, 12.9.1967 günlü bir dilekçe vererek itiraz dolayısıyla Ceza Genel Kurulunda yapılacak incelemede savunmalarını yapabilmek için görüşme gününün en az iki ay önce kendisine tebliğini istemekte olduğu, böylece duruşmalı inceleme yapılmasını talep ettiği anlaşılmakta ise de özel daire ve Ceza Genel Kurulu kararlarına karşı C. Baş Savcılığının itirazı üzerine yapılacak incelemeler yalnız dosya üzerinde icra edilmekle beraber ceza yargılamaları usulü kanununda, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulundan duruşmalı inceleme yapılacağını gösteren bir hüküm bulunmadığından sanığın bu yoldaki isteğinin reddine oy birliği ile karar verildikten sonra dosya üzerinde yapılan incelemede :

1. C. Baş Savcılığı 14.6.1967 günlü itiraz yazısının 1. ci bendinde (mahkemenin beraatte direnmeye ilişkin kararının Ceza Genel Kurulunca bozulması üzerine bu kara uymak zorunda olan mahal mahkemesinin bozmaya uygun olarak tesis ettiği hükmün, soruşturma safhalarında, delillerde ve hukukî esaslarda bir değişiklikte vuku bulmadığından) Yargıtay Dairesini bağlayacağı, kanunî sebeplerle esas dairenin istinkâfı üzerine işin bir başka dairede incelenmesi duruma etkili olamıyacağı aksinin kabulü ise Yargıtay görüşünde kararsızlık doğuracağı, bu görüşün Türk ve Alman hukukçuları tarafından da benimsenip savunulduğu öne sürülerek 4. Ceza Dairesinin itiraz konusu kararının usul bakımından kanuna aykırı bulunduğu bildirilmiş ise de : Yargıtay Dairelerinin ve Ceza Genel Kurulunun daha önceki Genel Kurul veya Özel Daire kararları ile kayıtlı olmaksızın incelemelerin her safhasında hüküm ve kararların kanuna ve usule uygun bulunup bulunmadığım göz önünde tutmak sureti ile salim

bir sonuca varmak ile ödevli ve yetkili oldukları, bir süre önceki kararda yanılma olduğunu gördükleri safhada doğru ve kanuna uygun buldukları şekilde karar verebilecekleri, bu yüzden kararlar arasında meydana gelebilecek birbirini tutmazlıkların yine kanun yolları ile halledilmesinin ve varsa içtihad aykırılığının giderilmesinin mümkün bulunduğu ve nitekim savcılığın görüşüne göre kararın esasına da itiraz edilmiş olması da yukarıda serd edilen düşünceyi teyit eylediği cihetle itirazın birinci bendindeki usule ilişkin bölümün reddine çoğunlukla karar verilerek konunun esasına mütedair itiraza gelince :

2. Suç konusu makalede öne sürülüp savunulan fikirlerin 1. Ceza Dairesinin 19.6.1964 günlü bozma ilâmında ve Ceza Daireleri Genel Kurulunun 19.4.1965 tarihli kararlarından tafsilâtiyla belirtildiği üzere yazıda serdedilen ve ileri sürülen düşünceler ve bu düşünce ve beyanların istihdaf eylediği maksat bakımından propaganda niteliğini kapsadığı ve bu maksada ulaşmak için bu yarışmaya iştirakin vesile ve bahane ittihaz edildiği ve yazı meali ve münderecatı itibarı ile ÖVMENİN üstünde Türk Ceza Kanununun 142/1 inci maddesindeki unsurları muhtevi bulunduğu cihetle itirazın kabulü ile 4. Ceza Dairesinin itiraz konusu 10.5.1967 günlü kararımn kaldırılmasına ve İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 13.5.1966 günlü hükmünün tebliğname veçhile onanmasına karar verilmelidir.

Sonuç : İtirazın kabulüne, 4. Seza Dairesinin itiraz konusu 10.5.1967 günlü bozma kararının KALDIRILMASINA, ve İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 13.5.1966 günlü hükmünün tebliğnamedeki düşünce veçhile ONANMASINA, depo parasının gelir yazılmasına 24.6.1968 tarihinde çoğunlukla karar verildi.

Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu
Çoğunluk Hâkimleri (İmza)

17 Esas, 210 Karar No. lu 24.6.1968 tarihli Yargıtay Ceza Daireleri Kenel Kurulu kararına karşıyız :

Siyasal, sosyal ve ekonomik ayrı görüş ve prensiplere sahip iki sistemden hangisinin memleketimizin geleceği için yararlı olduğunu tesbit amacı ile tertiplenen bir makale yarışmasına katılanlar benimsedikleri görüş ve prensibi kişisel açıdan ele alıp beğendikleri yönleri ile savunacak, memleketin geleceği için yararlı olduğu düşüncesiyle bu istikamette bir gelişmeyi temenni ve tavsiye edecektir elbette...

Yazının bir yarışma makalesi bulunması niteliğinin ve yarışmadan beklenen amacın gerçek sonucu budur. Bu ise düşünce ve görüşün övülmesi anlamını taşır. Bir hususun benimsenmesini sağlamak maksadıyla telkin ve tesirde bulunmak kavramına gelen propagandada mutlaka sonuca götüren yol ve vasıta tercih edilir şüphesiz.

Yayınlanıp yayınlanmaması jürinin takdirine bağlı ve yazarın iradesi dışında bulunan bir makale bu hüviyeti ile propagandanın maksadına, amacına uymaz. Dosya münderecatına göre sanık makalenin lüzum görülecek kısımlarının çıkarılarak yayınlanması hususunda gazete ilgililerine yetki vermiş ve yazıdaki fikir teselsül ve insicamını bozması mümkün böyle bir davranış propagandacının yüklendiği ödev ile bağdaşamaz, bazı dergi ve gazetelere yazı yazdığı anlaşılan sanığın böyle bir imkâna sahip bulunduğu sürece sonucu önceden kestirilemiyen bir yarışma yazısından yararlanmak çabası içinde kabul etmeye sebep yoktur.

Makale konusu ve gayesi bakımından olduğu kadar kapsadığı görüş ve anlayış açısından da tüm olarak bu anlam yönündedir. Propaganda UNSURLARINI TAŞI-

MAMAKTADIR. Bu itibarla suç vasfına ilişkin daire kararının itirazen kaldırılması sureti ile komünizm propagandası yapmaktan dolayı tesis edilen mahallî mahkeme kararının Ceza Daireleri Genel Kurulunca ONANMASI hakkında ittihaz olunan ÇOĞUNLUK KARARINA MUHALİFİZ. 24.6.1968

Ceza Daireleri Genel Kurulu
Muhalefet Şerhi Veren Hâkimleri
(İ M Z A)

ŞADİ ALKILIÇ DAVASI
VE
BASIN

P Ö H

Çetin ALTAN'ın ALKILIÇ davası dolayısiyle yazdığı fıkralar da dâva konusu olmuştur. ALTAN'ın bu konuda yazdığı 2 Mart 1964 tarihli fıkrasını aşağıya alıyoruz.

Bundan bir buçuk yıl önce o günün hukukçu bir profesörü olan Adalet Bakanı, Senato'da Cumhuriyet Gazetesinin Yunus Nadi Armağanı'na katılmış ŞADİ ALKILIÇ'ın yazısını okuyor :

— Bu yazıda da suç yoksa hangi yazıda vardır, demeye gelen sözler söylüyordu.

Birtakım Senatörler de bağırıyorlardı :

— Kapatmalı gazeteyi, haddini bildirmeli, atmalı içeriye...

Ertesi günü bir yazı yazmış, Adalet Bakanı'nın Senatoyu jüri olarak kullanmaya ve mahkemeyi tesir altında bırakacak şekilde bir konuşma yapmaya hakkı olmadığını, bunun Anayasaya aykırı bir davranış sayılacağını belirtmiştik.

Gerçekten de Adalet Bakanı hukukçu bir profesör olmasına rağmen Anayasayı göz göre göre çiğnemişti. Kürsüde konuşmaya giderken Sahir Kurutluoğlu'nun eteğinden çekip :

— Hoca yapma, Anayasaya aykırı olur bu iş, demesine de kulak asmamıştı.

Bugün o yazı Cumhuriyet Gazetesiyle birlikte mahkemede beraet etmiş bulunuyor.

Demek ki, hukukçu profesör Adalet Bakanı, Senato'da suçsuz bir yazıyı itham etmiş. Bazı Senatörler de pek haksız yere :

— Kapatmalı gazeteyi, haddini bildirmeli, atmalı içeri diye bağırmışlar.

Şimdi o bazı Senatörlere sormak istiyoruz :

— Niçin öyle hemen bağırıvermiştiniz o zaman? Niçin istemiştiniz bir gazetenin kapatılmasını ve sorumlularının derhal içeri atılmasını? Biz sizlere hakkı hukuku, Anayasayı, fikir ve kişi özgürlüğünü savunasınız ve koruyasınız diye o maaşları verirken, siz niçin bunun tam tersini yapmaya kalktınız? Hangi eğilimle ve neye dayanarak?

Herhalde o şekilde bağıran Senatörler kendilerini hatırlamaktadırlar. Vicdanlarıyla başbaşa bir muhasebeye varmak cesaretine sahipseler, şöyle düşünmeleri gerekir :

— Biz Senatörlüğe seçilmişiz ama aslında Senatör olmaya yetenekli kişiler değilmişiz. Suçsuz insanları mahkemeden önce suçlamaya kalkmışız. Büyük Millet Meclisi zabıtlarına çok kötü bir vesika bırakmışız. Gelecek kuşaklar bu zabıtları okurken, 1964 yılındaki Türkiye Cumhuriyeti demokrasisinin bazı Senatörleri, tıpkı Orta Çağ papazları gibi kolayca insan suçlamaya kalkabilen kişilermiş, diyecekler. Ne kadar ayıp yapmışız.

Biliyorum hiç biri bunu düşünmiyecektir. Fikir ve kişi özgürlüğünün tam bir bilincine varamamış oldukları için bunlara haksız yere karşı çıkmanın da sorumluluğunu idrak edemiyeceklerdir.

Hattâ ve hattâ bugün yine birisi böyle bir yazı okusa, yine bağırabilirler :

— Atın içeri, kapatın gazeteyi, hadlerini bildirin.

Demokrasi sayesinde oraya gelen ve demokrasiyi korumaya and içen dostların böyle bir iç yapıya sahip olmaları ne hazin değil mi?

O günün hukukçu profesörü Adalet Bakanına gelince, bizim tenkitlerimize öylesine kızdı ki, bizimle uğraşmaya bile kalktı. Hiç düşünmedi ki, zaman içinde biz haklı çıkarsak, hayatımız boyunca kendisinin adı geçtikçe en hafifinden :

— Pöh deyip gülüvereceğiz.

Ben hem hukukçu, hem profesör, hem de Adalet Bakanı olsaydım, hiç bir yazarı kendime pöh diye güldürmek istemezdim. Böyle bir şey olduğu takdirde vicdanen çok üzülür, çok yıkılırdım.

Bunu fikir ve kişi özgürlüğü konularında sorumsuzca en menfî kararı hemen verivermeye kalkanlara ibret olsun diye yazıyorum.

Mahkeme kararlarından önce kimseyi suçlamaya kalkmayın, hiç gönlünüz ve düşünce formasyonunuz yokmuş gibi ulu orta gazete kapatmak için bağırıp çağırmayın. Bir de bakarsınız ki, zaman sizi pek haksız bir duruma sokar ve o tarihte doğruyu söylemiş bir yazar, dudağının ucuyla yüzünüze :

— Pöh diye gülüverir.

ADALET TARİHİMİZ İÇİN BİR ÂBİDE

Çetin ALTAN'ın 15 Ekim 1964 tarihli fıkrası.

Bugün size Türk adalet tarihinde eşi bulunmayan ve ilerde gelecek kuşaklara bazı Türk yargıçlarındaki büyük kişiliği bütün heybetiyle ortaya çıkardığı için muhakkak kutsal bir örnek diye okutulacak olan bir vesika sunacağım.

İkinci Koalisyonun meşhur Adalet Bakanı zamanında, Cumhuriyet gazetesinin açtığı bir yarışmaya bir memur da katılmış ve yazısında suç olduğu iddiasiyle kendisi tevkif edilerek, ağır ceza mahkemesine verilmişti.

Aynı günlerde o tarihin Adalet Bakanı Senatoda bu yazıyı okuyor ve Anayasayı çiğneyerek mahkemeyi tesir altında bırakan bir konuşmayla :

— Bu yazıda da suç yoksa hangi yazıda suç vardır diye soruyordu.

Senatörlerin bir kısmı ise sorumsuz bir alışkanlıkla bağırıyorlardı :

— Asmalı, kesmeli, kapatmalı gazeteyi...

Ve sonunda İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi yazarla gazetenin sorumlu müdürü hakkında beraet kararı veriyordu.

Yargıtay, gazetenin sorumlu müdürünün beraetini tasdik etmiş ve yarışmaya katılan memurun ise kararını bozmuştur.

İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi ise Yargıtayın bozma kararına bütün Türk adalet tarihinde eşi bulunmayan şu cevabı göndermiştir :

İSTANBUL ÜÇÜNCÜ AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI

«964/183

Leh ve aleyhteki delilleri mukayese, tahlil ve talil ve aleyhteki delillerin neden dolayı kabule şayan olamayacağı etraflı bir şekilde ve geniş gerekçe ile açıklanmış, usûl ve kanuna aykırı TEK BİR NOKTA bulunmamış olan Mahkememiz kararının Yargıtayca bozulmasını mucip olarak gösterilen sebep gerek delil Müessesesini ve gerek delilleri mahkemenin serbestçe takdir hakkmı bir tarafa iten ve Adalet tarihinde eşine rastlanmayan bir edâ taşımaktadır.

Suç konusu yazının bilirkişi tetkikatma dahi lüzum hissedilmeksizin doğrudan doğruya, açıkça ve hiçbir tereddüde mahal bırakılmayacak şekilde komünizm propagandasını kapsadığının delili olarak kabulü, delil müessesesini inkâr ve Mahkemenin takdir hakkına bir TAARRUZ teşkil etmektedir.

Yargıtay'ın bu yolda bir mütalâayı ihtiva eden bozma ilâmı âdeta bir MAHKÛMİYET hükmü mânasını taşıdığı görülmektedir.

Yargıtay'ın bu tarzı kabulüne göre, yani suç konusu yazının açıkça hiç bir tereddüde meydan bırakmayacak tarzda komünizm propagandasını gösterdiğinin delili olmasına göre, ihtisas sahibi profesörlerden kurulu bilirkişi heyetinin, unsurlarını ihtiva etmemesi itibariyle suç konusu yazının komünizm propagandası mahiyetinde olmadığına dair mütalâalarında bîtaraf olmadıkları ve dolayısiyle bîtaraf olmayan bilirkişi mütalâası ile ihticaç eden muhakemenin de bîtaraf olmadığı telmih edilmiş ve bu yönden mahkeme töhmet altında bırakılmış bulunmaktadır.

Yargıtay'ın PEŞİNEN MAHKÛMİYET hükmü edâsını taşıyan ve taraf tutulduğunu telmih eder ve delil müessesesine ve takdir hakkına dokunur mahiyetteki ilâmı bizleri fikir selâmeti ve kalb huzuru ile bu dâvaya bakmaktan ALAKOYMAKTA, bu şartlar ve bu ruh hâleti içinde dâvaya bakmağa devam imkânını SELBETMEKTEDİR.

Yukarıda açıklanan sebeplere göre işbu dâvaya bakmaktan çekindiğimizi arzederiz. 10/Ekim/1964

İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı	Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi üyesi
8329	6602
Uluer Yüceöz	İsmet Peksoy»

Yargıçların evvelce verdikleri karar üzerinde gösterdikleri bu direnme kendilerine olan saygımızı ellerine sarılıp defalarca öpecek kadar sonsuza çıkarmıştır.

Eski devirde bağımsızlığını sağlamak için her türlü belâyı göze alarak uğraştığımız adalet mekanizmamız da maalesef eski alışkanlıklarından kolay kolay silkinemiyor. Türkiye'nin içinde bulunduğu çırpıntıların hukuk açısından değerlendirilmesine gidemiyor. Suçluları cezalandırayım derken, göremediği bir sistem icabı en büyük haksızların ekmeğine yağ sürüveriyor bazan.

Bu alışkanlığı sarsmak ve adaletimize yeni anlayışlar getirmek, yine o müessesenin insanlarına düşmektedir. Meseleleri derinliğine anlamış olan savcı ve yargıçlar, kendi inanç, kişilik ve kararlarının aşkını candan duydukları zaman, bu memleketin de yüzü gülecek ve asıl o zaman büyük haksızlık kadrolarında endişeler başlayacaktır.

Türkiye'de yargıçlar vardır. Bunların sayılarının artması yarınki güzel, özgür ve âdil Türkiye'nin ilk zafer müjdesi olmaktadır.

İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Uluer Yüceöz'ü ve üyesi İsmet Peksoy'u adalet tarihine heykelleri dikilecek büyük insanlar olarak selâmlarım.

Bu vesile ile muhteşem kararlarını hiç bir zaman unutmadığım Beşinci Ağır Ceza Mahkemesi yargıçlarını da, aynı büyük sorumluluk duygusuna kavuşmuş yargıçlarımızın artmakta olduğunu görmenin kıvancıyla bir kere daha saygıyla anarım.

ASIL OLAN SUÇSUZLUKTUR?

İlhan SELÇUK'un 20 Mayıs 1966 tarihli fıkrası.

Sayalım ki vatandaşın biri adam öldürme suçuyla itham ediliyor, ya da adam öldürmek kadar ağır başka suçlardan biriyle...

Vatandaş yargılanır. Savcı kamunun temsilcisi olmak sıfatiyle konuşur, ve sanığm suçu işlediğini ispatlamak için delillerini ortaya döker. Tanıklar dinlenir, hâkimler dâvayı yönetirler, gerekli gördükleri biçimde derinleştirirler, ve sonunda ellerini vicdanlarına koyup bir kararа varmaya çalışırlar. Mantık, sağduyu, hukukun temel ilkeleri, ve yasalar bu kararın mimarıdırlar.

Diyelim ki yargılanan vatandaşın aleyhinde olduğu kadar, lehinde deliller vardır. Cinayet sanığı olan kişi :

— Ben suçsuzum diye diretmektedir.

Vicdanları rahat ettirecek kadar kesin deliller bulunamadı mı, hâkimler beraet kararı vermek zorundadırlar.

Hukukun temel ilkelerinden biridir bu.

Hukuk tarihinde suçsuzlukları sonradan anlaşılmış mahkûmlar vardır. Ve suçlulukları beraet kararından sonra ortaya çıkmış sanıklar... Nice mâsum kişinin başını yakan bu olayların sık sık yaşanması, hukuk adamlarını, bilginlerini, uzun boylu düşündürmüştür. Ve sonunda şu ilkeyi kabul etmişlerdir :

— Sanığın suçsuzluğu asıldır.

Demek sanığın lehinde ve aleyhindeki deliller eşitse, ve vicdanlarda sanığın suçlu olduğuna dair tereddütler sürüyorsa sanık beraet edecektir.

Cinayet, ırza tecavüz, soygun, hırsızlık dâvalarında yürürlükte olan bu prensibin fikir suçlarında nasıl ele alınması gerektiği daha ince bir konudur. Zira fikir suçu, ceza hukuku bakımından özelliği olan bir suçtur. Fransa, İngiltere, İsveç, Danimarka, Norveç gibi medenî ülkelerde fikir suçu yoktur.

Peki... Medenî dünyada suç sayılmayan fikirlerin, Türkiye'de suç sayılmasının hikmeti nedir? Kültür hayatımızın kısırlığı, fikirleri serbest ve korkusuzca söylemek yeteneğinden yoksun bırakılmış insanların toplumunda tabiî sayılmalıdır. İkide bir kültürsüzlüğümüzden yakınanlara rasladıkça, fikirlerin yasaklandığı toplumda kültürün nasıl gelişeceğini düşünürüm. Bu bakımdan 141 ve 142'nci maddelerin oynadığı rol çok önemlidir. Ve 141, 142'nci maddelerin «Anayasaya aykırı olup olmadıkları» aylarca tartışıldıktan sonra da tereddütler dağılmış değildir. Çünkü bu maddelerin Anayasaya aykırılığı iddiaları Anayasa Mahkemesinde 8'e karşı 7 oyla, yani bir oy farklar reddedilmiştir.

Demek oluyor ki, adalet bakımından bu kadar hassas bir konuda, mahkeme önüne bir fikir suçu geldiğinde, hâkim :

— Sanığın suçsuzluğu asıldır... ilkesini bir cinayet veya hırsızlık suçundan çok daha önemle yürürlüğe koymalıdır.

Bu genel sözlerden sonra, Şadi Alkılıç dâvasına gelmek istiyorum. Şadi Alkılıç, bir çocuğu yargıç, bir çocuğu doktor olan devlet memuru bir vatandaştır. Gazetemizin açtığı bir fikir yarışmasına katılmış, ve :

— Türkiye'nin tek kurtuluş yolu sosyalizmdir... fikrini savunan bir yazı yazmıştır. Türkiye'nin tek kurtuluş yolunu kapitalizmde görenler de katılmıştır yarışmaya... Ancak yazısı suç sayılarak Şadi Alkılıç mahkemeye sevkedilmiştir.

Alkılıç'ın yargılaması şöylece süregelmiştir :

1 — Şadi Alkılıç 1. Ağır Cezaya verilmiş, ama mahkeme bir ihsas-ı rey olayı yüzünden dâvaya bakmaktan istinkâf etmiştir.

2 — Bunun üzerine Şadi Alkılıç'ın dâvasına 3. Ağır Ceza'da devam edilmiş, 3. Ağır Ceza beraet kararı vermiştir.

3 — Temyiz 1. Ceza Dairesi bu kararı bozmuştur.

4 — 3. Ağır Ceza, Temyizin bozma kararım incelemiş, ve bu kararın kendi yetkilerine tecavüz mahiyetinde olduğunu görerek dâvaya bakmaktan istinkâf etmiştir.

5 — Bu sefer dâva, 5. Ağır Cezaya gitmiş, Şadi Alkılıç 5. Ağır Ceza'da gene beraet etmiştir.

6 — Temyiz Umumî Heyeti beraet kararını bozmuştur.

7 — Bunun üzerine 5. Ağır Ceza karara uymak zorunda kalmış ve Şadi Alkılıç'ı mahkûm etmiştir.

Böylece, dâva, hukuk tarihimize geçecek bir çizginin grafiğini çekmiştir. İki Ağır Ceza Mahkemesi sanık hak-

kında beraet kararı vermişler ve kararlarında ısrar etmişlerdir. Bilirkişi seçilen Prof. Hüseyin Naili Kubalı, Alkılıç'ın yazısında suç bulunmadığını bilimsel değeri pek sağlam bir raporla ortaya koymuştur. Bu rapor, 141 ve 142'-nci maddelerin yorumunda bütün hukukçularımıza ışık tutacak bir kaynak niteliğindedir.

Gerçek olan şudur ki, Şadi Alkılıç dâvasında suçluluk ve suçsuzluk kararları birbirini kovalamış, lehte ve aleyhte hükümler birbirini izlemiştir.

Cinayet dâvasında bile bu kadar zikzaklı bir gelişme hukukçuları endişelere götürürken, fikir suçu dâvasında vicdanlar nasıl rahat edebilecektir?

Adalet duygularına gölge düştüğünde, insanların huzurları da gölgelenir. Çağımızda adalet kavramı, hukuk ölçülerini de aşmış, sosyal niteliğe kavuşarak toplum hayatının her kesiminde yürürlüğe girmiştir. Biz yukarda Şadi Alkılıç dâvasına mücerret hukuk açısından baktık. Dâvanın sosyal yönü, çok daha derinlerde kökleri bulunan bir meseleyi gözlerimizin önüne sermektedir.

BASIN ENSTİTÜSÜ VE SON MAHKÛMİYETLER

17 Haziran 1966 tarihli YÖN dergisinden

Fikir suçlarından 7,5 yıla varan mahkûmiyetler, Milletlerarası Basın Enstitüsünü de şaşırttı. Enstitünün Yönetim Kurulu üyelerinden olan ve son toplantıdan yeni dönen Abdi İpekçi, Enstitünün tutumu hakkında şunları söylemektedir : «Artık Türkiye'de basın ve fikir hürriyetinin yerleştiğine inanmış bulunan Batılı gazeteciler, son aylarda ajans haberlerinden öğrendikleri iki olay karşısında şaşırmışlardı. Bunlardan biri Babeuf'ten yayınladığı bir tercüme dolayısiyle Bartınlıoğlu'nun, öteki de sosyalizm konusunda yazdığı yazıdan ötürü Alkılıç'ın yedişer

yıllık hapis mahkûmiyetleriyle ilgiliydi. Fikir suçlarının bu kadar ağır şekillerde cezalandırılmasına akılları ermiyordu. Enstitü Direktörü, haberleri görür görmez harekete geçmiş, Başbakan Demirel'e Enstitünün üzüntüsünü bildiren bir telgraf çekmiş, fakat hiç bir cevap alamamıştı. Ayrıca Enstitü üyelerinden İsviçreli Hukuk Profesörü gazeteci ve milletvekili Olivier Reverdin'den durumla ilgilenmesi ve bir rapor düzenlenmesi istenmişti. Reverdin, bir kaç yıl önce Türk Hükûmetinin dâveti üzerine memleketimize gelen ve basınla ilgili meseleler hakkında incelemelere yapan iki uzmandan biri idi. O zaman verdiği raporda Ceza Kanunundaki bazı maddelerin (bu arada 141 ve 142) fikir hürriyeti ile bağdaşamaz nitelikte göründüğünü belirtmişti. Reverdin bu defa da Avrupa Konseyi toplantısında AP.'li ve CHP.'li bazı milletvekilleriyle temas etmiş, evvelce verdiği rapora eklenecek bir durumun bulunmadığını görmüştü.

Türkiye'deki bu gelişmeleri önemli gören Enstitü Direktörlüğü, giriştiği teşebbüslerden sonuç alamayınca, meseleyi Yönetim Kurulunun toplantısına getirmek lüzumunu duymuştu.»

Abdi İpekçi, Yönetim Kurulundaki görüşmeler ve alınan kararlar hakkında hiç bir şey söylememektedir. Yalnız Batının iktisadî sistemine büyük hayranlık duyanların, fikir özgürlüğünden hiç, ama hiç hoşlanmadıkları ortadadır. Sovyetler Birliği'nde yazarların mahkûmiyeti üzerine, fikir özgürlüğü adına kıyametler koparacaksınız, sonra Türkiye'deki mahkûmiyetleri «adaletin tecellisi» sayacaksınız... Komprador demokrasi böyle işliyor.

BİR GÜN YAŞANIRKEN

Çetin ALTAN'ın 19 temmuz 1966 tarihli fıkrası

Saat sabahın 11.30'u. Termometre 28'den 30'a doğru çizgi çizgi yükseliyor.

Hapishanedeki ihtilâlciler birer sigara yaktılar. Koğuşlarda bunaltıcı bir sıcaklık ve darlık. Hükümlülerden kimi bayrama hazırlanır gibi hafif, kimi gün hesaplarını tartışıyor yanındakiyle.

İhtilâlcilerin yüzleri gergin, gecede bir ayak sesini dinler gibi dinliyorlar dışardan gelen af gürültülerini.

Âşık İhsanî zaman zaman bıyıklarını sıvazlıyor. Güçlülükle dertlilik arasında bir salıncak savruluyor yüreğinde.

Şadi Alkılıç pencereden avluya bakıyor. Şakalaşanlar, bir kenarda düşünenler, volta atanlar...

Gardiyanların eski ciddiyetlerinde görünmez bir yumuşama var. Açılan ve kapanan kilitlerin seslerinde belli oluyor bu yumuşama...

İhtilâlciler sigara içiyorlar.

Ne demir parmaklık dinliyor sıcak, ne yüksek pencere, ne kalın duvar. Kollarını sallıya sallıya giriyor koğuşlara... Bir avuç güneş ortasında parmaklıkların gölgesi düşüyor ranza boşluklarına...

Âşık İhsanî ayağa kalktı.

Bir el dokundu Alkılıç'ın omuzuna.

İhtilâlciler sigara veriyorlar birbirlerine...

Bir küçük ev Bağlarbaşı'nda, yahut Üsküdar'da, yahut Keçiören'de, yahut İpsala'da..

Bir kadın kapı önünden komşusuna :

— İnşallah çıkacak, diyor.

Bir başka kadın uykusuz geçmiş, gecenin ezikliğinde gitmeyen bir duanın plâğını döndürüyor içinde :

— Tanrı ne olursa senden olur, şu bir lokmacık masumların yüzü suyu hürmetine...

Bir yaşlı adam kahveye gidiyor, havadisleri öğrenmek için.

Ve bir çocuk soruyar annesine :

— Babam çıkacak değil mi?

Birazdan Meclis'e gideceğim.

Birinci kapının önünde girip çıkanlar. Milletvekili oldukları, etrafa karşı kayıtsız yürüyüşlerinden belli olanların tepeden merhabaları...

Turnike biçimindeki dört kanatlı kapıyı yavaş yavaş döndürerek iteceğim.

Bir polis selâma duracak.

Sözde önemli işler yapmaya giden bir tavırla nazikçe başımı eğeceğim.

Sonra birinci kat merdivenleri... Mermer koridorlar ve salonlar... Mermer koridor ve salonlarda hızlı hızlı yürüyenler, yavaş yavaş dolaşanlar ve üçlü beşli oturanlar...

Ziller çalmaya başlayacak...

Milletvekilleri toplantı salonuna doğru gruplar halinde sökün edecekler...

Salon dışarıya nisbetle bir garip aydınlık ve loştukta... Cilâlı sıralar... Dinleyicilerle dolu balkonlar...

Tutanak kâtipleri... Hitabet kürsüsü ve kürsünün ardında boydan boya Başkanlık Divanı...

Ortada fraklı bir başkan.

Salonda sıram sıram parti grupları...

Hapishanedeki ihtilâlcilerden, âşık İhsanî'den, Alkılıç'dan ve Bağlarbaşı'yla Üsküdar veya İpsala'daki evlerden habersiz... Bir güvenin kayıtsızlığında veya bir kayıtsızlığın güveninde sağa sola dönerek konuşanlar...

— Olmaz böyle şey, diye fırlatılan bir itiraz.

Millî irade veya iktidar partisi veya iktidar partisinin başı veya iktidar partisinin başının kulağına kaçmış olan kar suyu karar verecek insan kaderlerine...

Parmaklar inip kalkacak, yahut gümüş kupalara küçük kâğıtlar atılacak...

Kimi çıkacak salondan bir kişisel iş için telefon etmeye veya kahve içmeye... Kimi girecek salona, gerinir gibi :

— Bakalım içerde ne oluyor, diyerek.
Güneş ufka doğru dönecek...
İstanbul plâjlarındakiler kabinelerde giyinecekler.
Tavlayı kazanacak Eyüp kahvesinde bir emekli.
İhtilâlciler sigara içecekler. Hırslı ve gergin.
Âşık İhsanî bir şiirini okuyacak yanındakine.
Alkılıç içinde bitmemiş ümitleri :
— Boş ver, diyecek...
Milletvekilleri evlerine dönecekler... Meclis kapısındaki polisler selâma duracaklar çıkanlara...
Ve bazı insanlar bazı evlerde radyoda ajans haberlerini bekliyecekler.
Ve bazı çocuklar boyuna soracaklar :
— Babamız da çıkacak değil mi?

İ Ç E R D E

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA'nın 15 ekim 1966 tarihli VARLIK dergisinden

— Öldürenler, çalanlar bağışlanmıştır,
Düşünenler bağışlanmamıştır. —
İçerde üç kişiydiler,
Boşalmıştı obur koğuşları Toptaşı'nın
Biri geceye dayardı alnını yazılarla,
Biri geceyi saz ederdi,
Biri geceden inerdi yasalara toplum toplum.
İçerde üç kişiydiler,
Dörttük

İçerde üç kişiydiler,
Küflü taş kokusu büyümüştü çıkanların ardı sıra :
Unutulmaş bıçak, mangal sapından yapılan, parlamaz,
Çorabın tekidir, haykırır yürümediğini, kimbilir kimin,
Daha sarı işte, gidenlerin bıraktığı yarı içilmiş çay.
İçerde üç kişiydiler,
Dörttük.

İçerde üç kişiydiler,
Nice analardan, oğullardan, kızlardan, torunlardan öte.
Karanlık gözdü birine uzun,
Karanlık eldi birine ısınmış,
Karanlık ağızdı birine, soluğu kan.
İçerde üç kişiydiler,
Dörttük.

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA

BURJUVA PARTİLERİNİN DEMOKRASİSİ

Çetin ALTAN'ın 22 Mayıs 1966 tarihli Akşam gazetesindeki yazısı

Demokrasinin sadece hâkim ve zengin sınıfı temsil eden siyaset örgütleri arasında uygulanmasını isteyen burjuva partilerinin, gerçek demokrasiye karşı işledikleri cinayetler korkunçtur. Bunlar bir yandan :

— Bu memlekette demokrasi olmuyor, diye yırtınırlar.

Bir yandan da gerçek demokrasiye asla yanaşmazlar.

Gerçek bir demokrasi ise burjuva sınıfına karşı proleteryamn da siyasî bir örgüt kurması ve kendi sınıfının çıkarlarını korumasıdır. Başka bir deyimle burjuvaların kapitalist politikasına karşı sosyalist politikanın da serbestçe savunulmasıdır.

Burjuva partileri sosyalist politikanın da kapitalist politika kadar özgürce savunulmasına asla müsamaha etmemektedirler. Bunun için ellerinden gelen her şeyi yapmaktadırlar. Böyle bir özgürlük halkın uyanmasını sağlıyacağı ve sömürücülüğü önleyeceği için burjuva partilerinin uykularını kaçırmaktadır.

Nitekim Cumhuriyet Gazetesi'nin açtığı bir yarışmaya katılan Şadi Alkılıç, Türkiye ancak sosyalizmle kalkı-

nabilir, konusunu işlediği için altı yıl üç ay hapse ve iki yıl da sürgüne mahkûm olmuştur...

Türk demokrasisinin ve burjuva partilerinin yüz karası olan bu faşist tutumu, özgürlük diye halka yutturmak isteyen dalavere politikacılarına, Alkılıç'ın hapse girerken ailesine gönderdiği şu mektubu ithaf etmek isterim.

Mektubun Yön Dergisi'nin son sayısında çıkan metni aynen şöyledir :

«Pek sevgili çocuklarım,

Hasretle gözlerinizden öperim. Babanızın hayatında üzülecek değil, iftihar edilecek bir olaydır bu hapislik. Bunu bilirsiniz.

Üzülmeyin, üzüntü sağlığınızı bozar; çalışma, direnme ve savaşma gücünüzü kırar. O kadar.

Bugün, tutuklandığım an gazetecilere de söylediğim gibi, ben Türkiye'mizin tek kurtuluş yolu olan sosyalizm yüzünden hapse girdiğim için hiç üzülmüyorum.

İnanmış insanları hapislikle korkutmak mümkün değil... Bu yolda hapis, yüreği ve kafası yerinde insanların azim ve inadını çoğaltmaktan başka neye yarar?

Siz yaşımın ilerlemiş olmasına bakmayın, hâlâ kalbim otuz sene evvel Harb Okulu son sınıfının son ayında, 21 yaşında sosyalizm uğruna Dersim'e sürgün edildiğim ateşli günlerin heyecanı ile çarpıyor.

İşinizde, imtihanlarınızda daha sıkı çalışın.

Sevgili Türkiye'miz de, sizler de çok iyi günler göreceksiniz, bundan başka hiç bir isteğim yok bu dünyada! Benim çektiğim ve çekeceğim helâl olsun... Torunlarımın yanaklarından benim için doya doya öpün. Annenize iyi bakın, hoşça kalın.

Şadi Alkılıç.»

Burjuva partilerinin en kapkaççısı olan ve bir sanıklar âvizesi halinde ortaya çıkan iktidar partisi ise halkı

burjuva sınıfına karşı uyandığını gördükçe iki şişe şaraba taşlı sopalı zorbalar tutmakta ve bunları sosyalistlerin üzerine göndermektedir.

Devlet âsayişinden sorumlu bir partinin bizzat sokak zorbalığına başvurması ve halkı sömürücülere karşı bilimsel olarak uyandıranları nihayet kaba kuvvet kullanarak susturabileceğini sanması şimdiye kadar çarşaf çarşaf açılmış rezaletlerin son perdesidir.

İki şişe şaraba yaptırılmak istenen bu taşlı sopalı zorbalıklara karşı polis eli kolu bağlı, seyirci kalmaktadır.

Halkın uyanması ve sömürücü düzeni kavraması için bütün ömürlerini halk dâvasına adamış olanlar, iktidarın bizzat başvurduğu bu Anayasa dışı zorbalıklara karşı meşru müdafaa durumuna düştükleri takdirde bütün sorumluluk iktidar partisine ait olacaktır.

Medenî bir demokraside hiç bir burjuva partisi, ne ölçüde namussuz olursa olsun, bu şekilde hareket etmez ve sosyalistlerin üzerine taşlı sopalı zorba göndermez.

Bunun vebalinin ve pathyacak olayların çok vahim olabileceğini hesaplar.

Ne çare ki Türkiye'nin en kapkaççı burjuva partisi AP gözü dönmüş bir saldırganlık içinde ne yaptığını bilmemektedir. Halkın gerçekleri akşama sabaha göreceğinden deliye dönmektedir. Soygun, talân, sahtecilik ve zimmetçiliğin sonu geleceği düşüncesiyle uykuları kaçmaktadır.

Taş, sopa, muşta, bıçak tam bir haydutluk pervasızlığıyla halk dolandırıcılığını devam ettirme çaresizliği içindedir.

Oysa bütün bunlar boşunadır.

Burjuva partilerine karşı proleterya da kendi haklarını savunacak ve sosyalistlerle omuz omuza siyasî mücadelede gerçekleri ortaya koyacaktır. Ya bunu kabul ede-

ceğiz, ya demokrasiye de, Anayasaya da, özgürlük içinde kalkınmaya da veda edeceğiz.

Bu ilk uyarmamız değildir. Uzun zamandan beri kanunsuz saldırılara karşı hükümetin dikkatini çekmekteyiz. Bunlar devam ettiği takdirde ilk defa Türkiye seçimlerinde korkunç şeyler olabilir ve AP bunun altından iki yalan, üç palavrayla kalkamaz.

Bir ülkede ya devlet vardır, ya yoktur.

Devleti yönetme iddiasında olanlar devlet yokmuş gibi davrandıkları an, başlıyacak anarşi önce kendilerini silip süpürür. Böyle bir ortam ise özlenecek bir ortam değildir. Böyle bir ortamın burjuva partilerine de huzur getirmiyeceği muhakkaktır.

Burjuvanın en aptalı bile bilir bunu... İktidar partisi ise bunu dahi bilmiyor ve büyük felâketlere doğru yelken açmış gidiyor. Nerdeyse :

— Cehenneme kadar yolu var, diyeceğiz ama ne çare ki gemi Türkiye'dir.

BATIYA GÖRE 1.

İlhan SELÇUK'un 20 ekim 1966 tarihli fıkrası

Anayasa Mahkemesi 141 ve 142 nci maddelerin Anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir. Bildiğimize göre bu karar bir oy farkla alınmıştır. Ve aradan bir yıl geçtiği halde kararın gerekçesi açıklanamamıştır. Doğrusunu isterseniz bu gecikmenin mazereti vardır. Çünkü 141 ve 142 nci maddelerin Anayasaya uyguluğunu savunmak ve bu savunmaya hukuk mantığı bakımından tutarlı bir gerekçe yazabilmek mümkün görünmüyor. Hele aradan geçen bir yıl içinde Türkiye'de köprülerin altından çok su akmış, toplum düşüncesi bu konuda büsbütün aydınlanmış, hukuk, sosyoloji, iktisat açılarından 141 ve 142 nin niteliği büsbütün ortaya çıkmıştır.

Ne var ki, Türkiye'de 141 ve 142 nci maddenin uygulanması da bir tuhaftır. Komünizm suçundan nice kişi tutuklanır, hapishanelerde sürünür, polis kovuşturmasına uğrarken faşizm suçundan bir tek kovuşturma açılmamaktadır. Gerçekte 141 ve 142 nci maddelerde komünizm kelimesiyle ifade edilen bir suç yoktur. Kanunda «Bir sınıfın öteki sınıflar üstündeki tahakkümü» nden söz açılmaktadır. Patronların emekçiler üstündeki tahakkümü de olabilir bu... işçilerin patronlar üstündeki tahakkümü de olabilir...

Peki, şimdiye kadar bir tek patron hakkında 142'den dâva açıldığı duyulmuş mudur? Hayır.

Şu halde 142, patronların çıkarlarına göre uygulanmakta ve hukukçularımız bu yanlış yorumla büyük bir adaletsizliğe âlet olmaktadırlar. 142'nci maddenin en gürültülü dâvalarından biri Şadi Alkılıç dâvasıdır. Bilindiği gibi Şadi Alkılıç, Cumhuriyet'in Yunus Nadi yarışmasına yolladığı makalede sosyalizmi savunmuş ve :

«— Sosyalizm kanun zoriyle kurulacaktır» demiştir. Makalede hukukçuların en fazla takıldıkları nokta budur. Oysa bir kapitalist :

«— Kapitalizm kanun zoriyle kurulacaktır» dese, hiçbir hukukçumuzun dikkatini çekmiyecekti. Şimdiye kadar Türkiye'de kapitalizmi kanun zoriyle kurmaya kalkışanların hiçbiri hakkında kovuşturmaya geçilmemiştir.

Bu düşüncemizde objektif bir sonuca varmak için demokratik saydığımız 1946 - 1960 arasındaki 14 yıla bakalım. Bu uzun süre içinde Türkiye'de bir tek Sosyalist Partisi yoktur. Kurulan sosyalist partilerin tümü kapatılmıştır. Kurucuları zindanlarda süründürülmüştür. Şimdi bu halin tersini düşünelim : Bir ülkede kapitalist parti bulunmadığım ve yalnız sosyalist partilerin çalıştığım farzedelim. Kapitalist partisi kurmak isteyenler tevkif edilsinler, zindana atılsınlar, partileri kapatılsın... Böylesine bir rejime Batılı ölçülerle demokrasi diyebilir miyiz?

Ancak 27 Mayıs 1960'tan sonra yöneldiğimiz özgürlük hareketinde Sosyalist Partisinin Türkiye'de kurulması imkânı yaratılmıştır. Ama ilerlemeye daima karşı durmuş geri çevrelerin hazımsızlıkları bitmemiştir. Onlar isterler ki, Türkiye'de sadece komprador partileri kurulsun ve yürüsün. Onlar, halkı halk için ve halk yararına birleşmeye çağıran fikirleri ezmek isterler. Bunun içindir ki, fikir özgürlüğüne karşıdırlar.

Ama, hem demokrasiden yana olmak...

Ve hem de fikir özgürlüğüne karşı olmak...

Mümkün müdür bu?

Demokrasiden yanayım diye nutuk atıp fikir özgürlüğüne karşı çıkanların hepsi de sahtecidirler. Türkiye bu biçim sahtecilerle doludur. Hepsini hergün politika kürsülerinde dinlemekteyiz.

Yazımızı, muhakemesi yıllardan beri süren Şadi Alkılıç hakkında Batılıların verdikleri hükümleri köşemize aktararak bitirmek istiyoruz. Çünkü, bizim kovuşturma konusu yaptığımız bir yazıyı Batılı kişilerin nasıl karşıladıklarını görmek, fikir özgürlüğü bakımından hangi düzeyde bulunduğumuzu görmektir.

İtalyan eski Başbakanlarından Prof. Nenni bu konuda diyor ki :

«— Bugün General Franco İspanyası hariç, hiçbir memlekette Şadi Alkılıç'ın makalesi gibi bir yazı dâva konusu olamaz.»

İtalyan Cumhurbaşkanı Saragat diyor ki :

«— Şadi Alkılıç'ın yazısı komünist bir yazı değildir. Herhangi bir Batı sosyalistinin altına imza koyacağı bir yazıdır.»

Cambridge Üniversitesi Profesörü M. Dobb diyor ki :

«— Yazarın bu makale yüzünden hapse girmesi gülünçlük derecesine varan altüst edici bir olay.»

Ve New York Herald Tribune diyor ki:

«— Makale bugün herhangi bir Avrupa ülkesinde hiçbir tepki yaratmıyacak özelliktedir.»

Bunları Türkiye'de demokrasi ve Batılılaşma kelimelerini ağızlarından düşürmeyenlere ithaf ederiz.

ŞADİ ALKILIÇ DÂVASI

Şadi Alkılıç'm mahkûmiyet kararını Yargıtay Dör-

Çetin ALTAN'ın 12 mayıs 1967 tarihli fikrası

düncü Dairesi bozdu. Bu, Türkiye'nin orta çağ baskılarından kurtulmakta olduğunu gösteren yeni bir örnektir.

Bu baskılar uzun yıllar içinde, başta Millî Emniyetçilerle savcılar olduğu halde, hemen herkesi faşist bir kapitalizmin dar kalıpları ortasında şartlandırmıştı. Bu kalıpların ötesinde yeni bir fikre, yeni bir düşünceye yeni bir anlayışa kimse tahammül edemiyordu.

Katitalizmi tenkid, burjuva sınıfını eleştirme, Bizans komprador'luğuna karşı çıkma, sömürge özgürlüğü yanında emekçilerin sömürülmeme özgürlüğünü savunma, ne Millî Emniyetçilerin, ne de savcıların hoş görü ile karşılıyabilecekleri şeyler değildi...

Derhal telefonlar çalışır, takipler, fişlemeler, sorgu lar, dâvalar birbirini kovalardı.

— Bu sömürü düzeni devam edemez sözüyle ne demek istiyorsunuz?

— Halkın fakir olduğunu niçin yazdınız?

— Emekçi haklarının korunmasından kastınız ne?

Açık açık böyle garip sorular sorarlardı insanlara Türkiye'de. Hâlâ daha bu huydan kurtulamamış faşist şartlanmasının kurbanı epey yaratık mevcuttur sağda solda.

Bunların kafaları ne sınıflar arası dengeye dayanan gerçek bir demokrasiyi anlayabilir, ne komprador kapita-

lizminin tenkidini, ne de sosyalist bir eylemi.

Bir gün Şadi Alkılıç'ın maalesef skandal mahiyetinde olan dosyası bütün teferruatıyla ortaya döküldüğü zaman görülecektir ki, Türkiye'de faşist şartlanma bir kaç yıl içinde namuslu ve uyanık yargıçların çabaları sayesinde çözülmeye başlamıştır.

Şadi Alkılçı hakkında ilk dâvayı açan savcı tahmin ederiz ki, o günden bu yana nasıl bir bilgisizlik ve şartlanma hatası işlediğini artık anlamıştır...

«Türkiye'yi ancak sosyalizm kurtarır» demek ve sosyalizm üzerinde kişisel görüşlerini sıralamak suç olamaz. Eğer suç olursa o ülkede demokrasi ve fikir özgürlüğü olamaz.

İşte meselâ bana bakın. Ben gazetelerde, radyolarda sapına kadar sosyalist olduğumu, Türkiye'yi ancak sosyalizmin kurtaracağını, burjuva sınıfı karşısında emekçi sınıfının da devlet yönetimine ağırlığını koyması gerektiğini ilân ede ede girdim Meclis'e...

Bu düşünceleri işlerine gelmediği için paylaşmayan kompradorlar, sepet sepet tepelerinden aşağıya geçirdiğimiz soygunlarına geçerli bir cevap bulamadıklarından küfürbazlığa başlamışlardır...

Bu mücadele gizli polisle savcının sadece sosyalistlerin yakasına yapışmak gibi bir eğilim göstermeleri Anayasanın kolay kolay affedeceği bir tutum değildir...

Ama polisle savcı da bu fikirleri pek anlıyamıyorlarmış. Olabilir. Ancak demokrasilerde cehaletin kefaleti, bilenlere çektirilmez. Boş zamanlarında bu konuları anlatan kitapları okurlar, anlıyamadıkları yerleri gelip sorarlar, öğretiriz.

— Benim kafacığım bu meseleleri pek kavrıyamıyor, öyleyse şunları içeri atayım, diye bir davranış, tam bir orta çağ engizisyonu ve barbarlığıdır.

Neyseki bu barbarlık yargıçların aydınlık ve uygar kararlarıyla gitgide frenlenmektedir.

Komprador kapitalizmine karşı çıktığı için çok insan ziyan edilmiştir, Türkiye'de. Buna da hep bazı Millî Emniyetçilerle fiskos eden savcılar sebep olmuştur. Sanki Türk sosyolojisiyle Türk iktisadiyatı üzerinde yeter bilgileri vardır da, hemen anlarlar neyin iyi, neyin kötü olduğunu... Mübâreklerin yakın tarihlere kadar Türkiye'deki Millî Gelir Bölüşümü üzerinde bile ufacık bir fikirleri yoktu. Olsa sosyalistlerin peşini bırakıp, Türkiye'yi talân eden kompradorların peşine düşerlerdi... Ama bir kısmı hariç, hiç birinin petroldan ormana millî servetlere peşlerine düştükleri solcular kadar sahip çıktıklarına hiç rastlamadık.

Bu konular açılınca:

— Bana ne, ben emir kuluyum, diye omuz silktiklerini de çok gördük...

Şadi Alkılıç Cumhuriyet gazetesinin açtığı bir yarışmaya bir yazı gönderdi diye 1967 yılında yedi buçuk yıl hapis yatacak, ve bu da demokrasi olacak...

Şadi Alkılıç'a bilirkişi tayin edilenlerden bir muhterem zat acaba hangi Amerikan firmasının müşaviri idi ve ayda o firmadan kaç para alıyordu? Millî çıkarları gerçekten korumak isteyenler asıl bunun üstüne gitmelidirler...

Savcı o zatı bilirkişi tayin ederken acaba pek mi tarafsız ve pek mi Türkiye Cumhuriyetinin temeldeki ölçülerine uygun olarak davrandı?

Bunlar bir gün araştırılmıyacak mıdır? Hiç şüphen olmasın milimi milimine araştırılacaktır...

Vaktiyle şu veya bu etki altında savcı, komünistlik iddiasıyla bir dâva açtı mı, akan sular durur, kimse işin iç yüzünü arayamaz, diller tutulur ve sanık da hemen tutuklanırdı.

Nasıl olsa bu konularda kimsenin sesini çıkaramıyacağına güvenirdi savcı... Onun için ince eleyip sık dokumazdı. Ne canım vatanperverler ziyan oldu bu yüzden.

Ama bugün öyle değildir. Hukukçular da tarihsel görevlerine sahip çıkmakta ve komprador propagandalarıyla onlara maşalık edenlerin ihanetlerini göğüslemektedirler.

Bu alanlarda belgelere dayanan nice eserler yazılacaktır Türkiye'de. Kimlerin kimleri ne karşılığında ziyan ettikleri kamu oyuna sunulacaktır. Ve Şadi Alkılıç, davâsı Türk Adalet tarihinde çok önemli bir yer kazanacaktır. Ancak bu önemli yerden davâyı ilk açan savcıya nasıl bir pay düşecektir?

Türkiye'de her gün biraz daha cepheler belli olmaktadır. Satılmışlar cephesiyle Anayasa Cephesi iyice şekillenmektedir. Bunu sık sık hatırlamakta ilerisi için yarar vardır.

Ve unutmayalım ki Türkiye tekin bir yer değildir. Ve unutmıyalım ki, Anayasa Cephesi her ne pahasına olursa olsun mutlaka galip gelecektir.

Yargıtay'ın Dördüncü Dairesini Türk yarğıçlarının yüzünü bir kere daha ağarttığı ve Türk Adalet Tarihine altın bir sayfa eklediği için tekrar tekrar kutlarız.

BİR ŞEREF ANITI

Aziz NESİN'in Yeni Tanin gazetesinde çıkan yazısı

CEZAYİR'in Ulusal Kurtuluş Savaşına karşı Fransa, faşist eğitimli paraşütçüleri, sömürgen eğilimli birtakım ordu birlikleri, Cezayir'in yurtseverlerine ve kurtuluşcularına karşı insanlık dışı zorbalıklar ve işkenceler yaparlarken, Fransa uygarlığının şerefini bir hukuk profesörü tek başına koruyor ve savunuyordu.

O hukuk profesörü,

— Fransa Hükûmetinin, Cezayir'in bağımsızlığını silâhla engelliyerek bütün bilim adamlarımızın alınlarına sürdüğü lekeyi artık taşıyamıyacağım! diyerek profesörlük cübbesini sırtından atmıştı.

Sömürgen Fransız ordusunun silâhları yalnız Cezayir kurtuluşçularını öldürmüyor, Fransa uygarlığının tarihsel şerefini de iki paralık ediyordu. Ama tek başına bir profesör, bir ulusun şerefini ayakta tutabiliyordu.

Bir toplum bozukdüzen yönetiliyorsa, yine de o toplumun ayakta kalabilmesi, varolabilmesi, varlığını sürdürebilmesi, ancak tek tek kişilerin olumlu çabalarına, dirençlerine bağlı kalıyor. Eskiden «İyi insanların yüzü suyu hürmetine yaşıyoruz» denilirdi. Şimdi de yürekli, yiğit, haktan ve bilimden yana kişilerin yüzü suyu saygısına, alnımız yukarda gezebiliyoruz.

İkinci Abdülhamit'in zorbalık yönetimi altında bile, bir Adliye Nâzırı Abdurrahman Nurettin Paşa tek başına olumlu çabasıyla, direnciyle bir şeref anıtı olarak yücelmiştir, ünlü yarınlara ulaşmıştır. O Abdurrahman Paşa'nın yerine, Sultan'ın buyruklarına boyun eğen herhangi biri de Adliye Nâzırı olabilirdi.

Bildiğiniz gibi, geçen yıl Cumhuriyet Gazetesi, okurları arasında bir yarışma açmış ve bu yarışmaya gönderilen yazılardan birinde, savcılığa yapılan ihbarlar sonunda hükûmetçe suç görülmüş ve zamanın Adliye Bakanı Meclis kürsüsünden hukuka ve Anayasa'ya aykırı olarak. daha karara varılmamış ve muhakemesi görülmekte olan bu olay hakkında kendi kişisel suçlama kararını bildirmişti.

Yazıyı yazan Şadi Alkılıç'la, gazetenin yazı işleri yönetmeni olan Kayhan Sağlamer mahkemeye verilmişlerdi. Kayhan Sağlamer bir süre, Şadi Alkılıç ise ondan daha uzun bir süre cezaevinde tutuklu kaldıktan sonra, dâva beraetle sonuçlanmıştı.

Yargıtay, mahkemenin bu kararını bozmuştur. Cumhuriyet Gazetesinde yıllardır her gün dünya politikası üstüne yazılar yazan, bu konularda özellikle komünist dünya ile batı demokrasileri dünyası arasındaki ilişkileri in-

celeyen ve öylece yüzbinlerce okura yol gösteren Kayhan Sağlamer'in, söz konusu okurun yazısında komünizm propagandası olup olmadığını anlıyabilecek kültür düzeyinde olmadığı söyleniyordu. Yani sanık, tek başına Şadi Alkılıç'tı.

Biz, Yargıtay'ın kararını tartışabilecek durumda değiliz. Hiç şüphesiz, yansız Yargıtay'ın kararlarına güven duyulması gerekir.

Yargıtay'ın bu bozma kararına, İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi, sürüp giden geleneğe göre, ya uyar, ya eski kararında direnirdi. Oysa 3. Ağır Ceza Mahkemesi böyle yapmamış, bir üçüncü yol olarak artık bu dâvaya bakamıyacağım bir kararla bildirmiştir. İş bu karar ve bu kararın gerekçesi, Türk Adliye Tarihinin yeni bir şeref anıtıdır. Bu hukuk anıtıyla Türkler kuşaklar boyunca övüneceklerdir.

964/183

İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığına

Leh ve Aleyhteki delilleri mukayese, tahlil ve talil ve aleyhteki delillerin neden dolayı kabule şayan olamıyacağı etraflı bir şekilde ve geniş gerekçe ile açıklanmış, usul ve kanuna aykırı TEK BİR NOKTA bulunmamış olan mahkememiz kararının Yargıtayca bozulmasını mucip olarak gösterilen sebep gerek delil müessesesini ve gerek delilleri mahkemenin serbestçe takdir hakkını BİR TARAFA İTEN VE ADALET TARİHİNDE EŞİNE RASTLANMIYAN BİR EDA TAŞIMAKTADIR;

Suç konusu yazının bilirkişi tetkikatına dahi lüzum hissedilmeksizin doğrudan doğruya, açıkça ve hiç bir tereddüde mahal bırakılmıyacak şekilde komünizm propagandasını kapsadığının delili olarak kabulü DELİL MÜESSESESİNİ İNKÂR VE MAHKEMENİN TAKDİR

HAKKINA BİR TAARRUZ TEŞKİL ETMEKTEDİR.

Yargıtay'ın bu yolda bir mütalâayı ihtiva eden bozma ilâmı ÂDETA BİR MAHKÛMİYET HÜKMÜ mânasını taşıdığı görülmektedir.

Yargıtay'ın bu tarzı kabulüne göre, yani suç konusu yazının açıkça hiç bir tereddüde meydan bırakmıyacak tarzda komünizm propagandasını gösterdiğinin delili olmasına göre, İHTİSAS SAHİBİ PROFESÖRLERDEN kurulu bilirkişi heyetinin, unsurlarını ihtiva etmemesi itibariyle suç konusu yazının komünizm propagandası mahiyetinde OLMADIĞINA dair mütalâalarında bitaraf olmadıkları ve dolayısile bitaraf olmıyan bilirkişi mütalâası ile ihticaç eden mahkemenin de birtaraf olmadığı telmih edilmiş ve bu yönden mahkeme töhmet altında bırakılmış bulunmaktadır.

Yargıtay'ın PEŞİNEN MAHKÛMİYET HÜKMÜ EDASINI taşıyan ve taraf tutulduğunu telmih eder ve delil müessesesine ve takdir hakkına DOKUNUR mahiyetteki ilâmı bizleri fikir selâmeti ve kalb huzuru ile bu DÂVAYA BAKMAKTAN ALAKOYMAKTA, bu şartlar ve bu ruh haleti içinde dâvaya bakmağa devam İMKÂNINI SELBETMEKTEDİR.

Yukarıda açıklanan sebeplere göre işbu dâvaya bakmaktan ÇEKİNDİĞİMİZİ arz ederiz. 10/Ekim/964

İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi

Mahkemesi Başkanı	**Üyesi 6602**
8329	**İsmet Peksoy**
Uluer Yüceöz	**İmzası vardır.**

İşbu karar sureti aslının aynıdır.

İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin bu kararını gözlerim yaşararak, övünç duyarak okudum. Hepimiz övünmeliyiz: Türkiye'de düzenli ekonomi yok. Türkiye'de iyi yönetim yok, Türkiye'de gerçek demokrasi yok, Türkiye'-

de yeterli eğitim yok, Türkiye'de doğru basın yok, Türkiye'de yok, yok, yok, yok... Ama Türkiye'de yargıçlar var, ama Türkiye'de tek tek kişiler var, ellerinden öpülesi aydınlar var..

BİR HİKÂYE Kİ...

Refik ERDURAN'ın 27 Ocak 1967 tarihli Milliyet gazetesindeki fıkrası

İnsan kafasının berbat bir özelliği var: zamanla tersliklere alışıyor. Bile bile «Kabullendim» demese de, susarak kabullenmiş oluyor kötülükleri. Hele bir de gözden ırak olursa...

Şimdi her gün okuyabileceğiniz gerçeklerden bazılarını 1962 yılında dile getirdiği için bir cezaevinde çile doldurmakta olan Şadi Alkılıç'ın durumu bunun yürekler acısı örneklerinden.

Toplumumuzun düşünce ikliminin ne kadar hızla değişmekte bulunduğunu ve sakıncalarını her fırsatta belirttiğimiz 141-142 nci maddelerin nasıl paslanmış olduğunu göstermesi bakımından çok ilgi çekici **Alkılıç'ın hikâyesi.** Bilmeyenlere anlatmakta, binlere de hatırlatmakta fayda görüyoruz.

Cumhuriyet gazetesi 1962 yılı sonuna doğru «Liberalizm mi, yoksa sosyalizm mi?» konulu bir makale yarışması açtı. O sırada Sağlık Bakanlığı İkmal Depoları İstanbul Müdürü olan Şadi Alkılıç'ın makalesi yüzlerce yazı arasından jüri kararıyle seçilip yayınlandı.

İçişleri Bakanlığının emriyle İstanbul Savcılığı makaleyi «tetkik» etti ve Savcılığın isteğiyle İstanbul 9. Sulh Ceza Hâkimliği yazarı tutukladı. Tevkif kararını veren yargıç şöyle dedi :

— Bizim fikir adamlarına hörmetimiz vardır. Fakat ne yapalım, maalesef elimizdeki kanunlar böyle!

Birkaç gün sonra sivil polisler Alkılıç'ın evini basıp kadınların iç çamaşırlarına varıncaya kadar her tarafı didik didik ettiler ve bir çok yazıyla kitap götürdüler.

(Bir iddiaya göre, «Büyük Ekonomistler» kitabının başlığını «Büyük Komünistler» diye okuyup pek sevinmişler.)

Sonradan o yazılarla kitaplar incelendi ve içlerinde hiçbir suç unsuru bulunmadığına karar verildi.

Makaleyle ilgili dâvâya 1. Ağır Ceza Mahkemesinde bakılırken, Adalet Bakanı Yörük onu Senato kürsüsünde okuyup içinde komünizm propagandası bulunduğunu iddia etti ve böylece adalet cihazına politik müdahalenin kaba bir örneğini vermiş oldu.

1. Ağır Ceza Mahkemesi bu dâvâya bakmak istemediğini belirterek çekildi. Dosya 2. Ağır Ceza Mahkemesine geldi. O mahkeme de çekildi. Dosya 3. Ağır Ceza Mahkemesine geldi.

Orada üç kişilik bir bilirkişi heyetine incelettirildi. Heyetteki Anayasa Hukuk Profesörü Hüseyin Nail Kubalı **«Yüksek ahlâkî değerde bir dünya görüşünün ifadesidir»** diyerek makalede suç olmadığını belirtti.

İktisadî Doktrinler Tarihi Doçenti Oktay Yenal da makaledeki «Sosyalizmin kanun zoruyla tatbikatı demokrasi kurallarına da uygun düşecektir» ibâresine dikkati çekerek bunun komünizm propagandası yönünde yorumları imkânsızlaştırdığını bildirdi.

Ancak heyetin üçüncü üyesi olan Prof. Hazım Atıf Kuyucak gerekçesiz bir kısa yazıyla makaleyi 142 nci maddenin birinci fıkrasına göre suç saydı.

Aynı günlerde, aralarında ünlü yabancı uzmanlar da bulunan başka bilirkişilerden mahkemeye mütalealar gelmekteydi. Sonradan İtalya Cumhurbaşkanı olan Saragat yazısında şöyle diyordu:

«Şadi Alkılıç'ın yazısı komünist bir yazı değildir. Herhangi bir Batı sosyalistinin altına imza koyabileceği bir yazıdır.»

İtalya'nın eski Başbakanlarından Prof. Nenni'nin de görüşü şuydu:

«Bugün General Franco'nun İspanya'sı hariç, hiçbir memlekette bu makale gibi bir yazı dâvâ konusu olamaz.»

İngiltere'nin Cambridge Üniversitesi Profesörlerinden A. J. Ayer ise durumu şöyle niteliyordu:

«Birleşmiş Milletler yasasında açıklandığı biçimde insan hakları ilkeleriyle bağdaşamayacağını düşünüyorum.»

Aynı Üniversitenin İktisat Profesörü Maurice Dobb da söz konusu makale yüzünden insanların hapse atılmış bulunmalarını «gülünçlük derecesine varan şaşırtıcı bir olay» sayıyordu.

3. Ağır Ceza Mahkemesi oybirliğiyle beraet kararı verdi, Alkılıç tahliye edildi. Adalet Bakanlığı İstanbul Savcısı Yargıtay'a başvurup karara itiraz etti, mahkûmiyet istedi. Yargıtay Birinci Ceza Dairesi kararı bozup dosyayı 3. Ağır Ceza Mahkemesine geri yolladı.

O mahkemenin örnek Başkanı Uluer Yüceöz ve üyesi İsmet Paksoy bu durumu protesto ederek dâvâya bakamayacaklarını bildirdiler. Dosya 5. Ağır Ceza Mahkemesine geldi. Şadi Alkılıç orada da beraet etti. Ama Adalet Bakanlığı İstanbul Savcılığının altıncı kere itirazıyla dâvâ Yargıtay Genel Kuruluna geldi ve oradan «142 nci madde birinci fıkrasına göre cezalandırılma gerektiği» hükmü çıktı.

O gün bugün içeride Şadi Alkılıç.
Ne dersiniz bu hikâyeye?

BİR MAKALENİN ROMANI...

İlhan SELÇUK'un 12 mayıs 1967 tarihli yazısı

Saat on altı sularıydı galiba.. dün Ankara'dan Şadi Alkılıç dâvası hakkında haber geldi: Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi kararı bozmuştu.

Odama çekilip şöyle düşündüm bir süre.. Başlangıçtan beri Şadi Alkılıç dâvasının - bilinen ve bilinmiyen yönleriyle - yakınındaydım.

Alkılıç, 1962 yılında gazetemizin açtığı «Liberalizm mi, sosyalizm mi?» konulu makale yarışmasına Türkiyede çıkar yolun sosyalizm olduğunu ileri süren yazısıyla katıldı.

Ve İstanbul Savcılığının isteğiyle tevkif edilip cezaevine gönderildi. Evinde arama yapıldı. Kıyı, köşe, sandık, dolap arandı tarandı. Olay büyüdükçe büyüdü. Şadi Alkılıç'ın evinde bulunan kitaplar üç ceza profesörüne incelettirildi. Bilirkişi, evde bulunan kitap ve dergilerde suç bulunmadığı kararma vardı. Bu sırada zamanın Adalet Bakanı Prof. Abdülhak Kemal Yörük, Meclis kürsüsünde Şadi Alkılıç'ın makalesini okuyor:

«— Bu makale de komünist propagandası değilse, komünist propagandası nasıl olur?» diye nutuk atıyordu.

Prof. Yörük, Adalet Bakanının tarafsızlığım düpedüz bozuyor, adalet adamlarına parlâmento kürsüsünden siyasi sıfatını kullanarak baskı yapmak derecesine düşüyordu.

Dâva gürültüyle büyüyordu.

Birinci Ağır Ceza Mahkemesi dâvaya bakmaktan vazgeçti.

Dosya İkinci Ağır Ceza Mahkemesine geldi. İkinci Ağır Ceza Mahkemesi de dâvaya bakmaktan çekindi ve çekildi.

Ve dosya Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesine geldi. Mahkeme, bilirkişiye başvurdu. Prof. Dr. Hüseyin Naili Kubalı ve Doç. Dr. Oktay Yenal söz konusu yazıda komünizm propagandası bulunmadığını bildirdiler. Bilirkişi kurulunun üçüncü üyesi Prof. Hazım Atıf Kuyucak'ın fikri ise makalede komünizm propagandası olduğu yolundaydı.

Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi 29 Şubat 1964 günü oybirliğiyle Alkılıç'ın beraetine karar verdi.

O güne kadar Şadi Alkılıç 10 ay hapiste tutuklu kalmıştı.

Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinin kararını Temyiz Birinci Ceza Dairesi bozdu. Yalnız Temyizin bozma kararı hukuk kurallarının ve kanunların hiçe sayılması pahasına bir mantıkla mümkün olmuştu. Bunun üzerine Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinin iki üyesi - Başkan Uluer Yüceöz ve İsmet Peksoy - Yargıtayın bu kararını :

«— Delil müessesesini ve delilleri mahkemenin serbestçe takdir hakkını bir tarafa itmek adalet tarihinde eşine rastlanmıyan bir eda» taşımakla ve «delil müessesesini inkâr ve mahkemenin takdir hakkına taarruz»la niteliyerek protesto ettiler ve dâvaya bakmaktan vazgeçtiler.

Uluer Yüceöz ve İsmet Peksoy'un adlarını yarın adalet tarihimizi yazacak olanlar bugünden bellemelidirler.

Bunun üzerine dosya Beşinci Ağırceza Mahkemesine geldi. Yeni Mahkeme de Alkılıç'ın beraetine karar verdi.

Ne var ki savcının Yargıtay Başsavcılığına talebi üzerine, Yargıtay Ceza Genel Kurulu toplandı. Genel Kurul, kararı nisan 1965 te yine bozarak makalede komünizm propagandası gördü. Beşinci Ağırceza Mahkemesi bu karara uymak zorundaydı. Ceza Genel Kurulunun nisan 1965 te verdiği karar üzerine Alkılıç'ın tevkif edilmesi gerekiyordu. İşte o tarihten bu yana demir parmaklıklar arkasındadır Şadi Alkılıç..

Ve şimdi 1967 mayıs ayındayız..

Dün verilen habere göre Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesi hem yazıda komünizm propagandası görmemiş, hem de Şadi'nin tahliyesine karar vermiştir. Ne çare ki bir tek yazı yüzünden üç yıl zindanda tutuklu kalmıştır bir insan.. Hem de öyle bir yazı ki nice profesör, nice mahkeme:

-- Bu yazıda komünizm propagandası yok, hükmünü vermiştir.

İtalya Cumhurbaşkanı Saragat, bu yazıyı okumuş: «Herhangi bir Batı sosyalistinin altına imza koyabileceği bir yazıdır» yargısına varmıştır. İtalya eski Başbakanı Prof. Nenni: «General Franco'nun İspanyası hâriç hiç bir memlekette bahse konu makale gibi bir yazı dâva konusu olamaz» demiştir. Russell'dan Maurice Dobb'a kadar nice Batı düşünürü bu makaleyi suçlu bulan zihniyete şaşmışlar, hattâ alay etmişlerdir.

Bizim üstünde durduğumuz bir yazıda komünizm propagandası olup olmaması değildir. Böyle bir şüphe üzerine bir vatandaşın üç yıl zindanda kaldığı bir ülkede fikir özgürlüğü lâfının ne dereceye kadar geçerli olduğu sorusunu açmak isteriz.

İki Ağırceza Mahkemesi üç defa beraet kararı verdiği halde bir vatandaş bir tek yazısındaki beş on satırı yüzünden üç yıl tutuklu kalır zindanlarda.. İşinden, ekmeğinden, ailesinden, herşeyinden olur.

Bu tedhiş havası içinde kim eline kalemi alınca fikirlerini serbestçe yazabilecektir?.

Az gelişmiş ülkeyiz diyoruz. Az gelişmişlik yalnız millî gelir hesabında dolârla ölçülmez, fikirde yoksul, geri, az gelişmiş olduğumuz için az gelişmişiz. Fikir hareketlerini zincire vurup zindana kapattığımız için az gelişmişiz; kişilere ticaret ve vurgun özgürlüğü verip, kişilere fikir özgürlüğü tanımadığımız için az gelişmişiz; düşüncede yoksul olduğumuz için iktisatta yoksuluz.

Bazı kompradorlar kasasını parayla doldurduğu zaman kalkınmaz Türkiye.. Fikir ve kültür hazinemizi doldurabildiğimiz zaman kalkınma başlıyacaktır. Bir makalenin üstündeki şüphenin bedeli üç yıl zındandan olduğu zaman bir memleket fikir hareketlerinde zenginleşemez.

ALKILIÇ'IN TANIĞIYIM

Yaşar KEMAL'in ANT dergisinde yayınlanan yazısı

Yıl 1963 yılıydı. Ben o zamanlar İngiltere'deydim. Cumhuriyet Gazetesinin de aylıklı yazarıydım. Bir sabah postadan şişkin bir zarf geldi, içinden de Türkiye'de **fırtınalar koparan Şadi Alkılıç'ı hapislere götüren yazı çıktı.** Gazete diyordu ki, «al bu yazıyı İngiltere'deki ünlü hukuk otoritelerine ve ünlü bilginlere okut ve onların düşüncelerini al bize gönder.» Gazete yazının İngilizce çevirisini de yollamıştı.

Yazıyı ilk önce bir ekonomi profesörüne gösterdim. Adam yazıyı okudu okudu, sonra çevirdi bir daha, bir daha okudu.

«Bu yazıdan dolayı Türkiye'de adam mı hapsettiler?» diye sordu.

«Adam yatıyor» dedim. «Üstelik Adalet Bakanı da Mecliste bu yazı hakkında zehir zemberek bir konuşma yaparaktan Şadi Alkılıç'ı, yazıyı basan gazeteyi suçladı. Üstelik de şimdi bu yazı hakkında gazeteler dolup taşıyor, manşet üstüne manşetler... Şimdi Türkiye'de kıyamet kopuyor..»

Profesör güldü. Sonra düşündü kaldı.

«Bu» dedi, «bu yazı, Komünist propagandası mı? Ne diyorsunuz? Nasıl komünist propagandası olurmuş bu yazı? Adalet Bakanı mahkemeye verilmiş bir yazıyı mecliste nasıl suçlarmış?

«Bizde suçlar» dedim.

Profesör sözlerime inanmadı.

Uzun bir sessizlik daha oldu aramızda.

Sonra :

«Bana bakın» dedi. «Bu yazıdan dolayı dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar insanların hapse atılmaları utanç verici bir iş. Yazabilirseniz böylece yazın» dedi.

Ondan sonra kime götürdüysem yazıyı, yüzüme kahkahalarla güldü ve «Demek Türkiye'de hâlâ böyle yazılardan adam tevkif ediyorlar, biz Atatürk devrimlerinden sonra Türkiye azıcık ilerledi sanıyorduk» dedi.

En son İngilteren'in en ünlü yazarlarından birisine götürdüm. Yazar, yazıyı okuduktan sonra gözleri şimşeklenerek:

«Siz,» dedi. «Türkiye'yle alay mı ediyorsunuz? Etmezsiniz biliyorum. Siz, benimle alay mı ediyorsunuz? Bu yazıdan dolayı insan mı hapse girermiş?»

Yazarın da şiddetli tepkisinden sonra artık Şadi Alkılıç'ın yazısını kimseciklere gösteremedim. Gazeteye de o zaman böylece yazdım. «İngiliz adamı bu işi hiç anlayamıyor. Burada rezil oldum. Her kime okuduysam, adamın tepkisi karşısında yerin dibine geçtim.. Beni bu işten dolayı bağışlayın» dedim.

Bu arada bana İngiltere'deki Türkler de yardıma koştular. Onlar da çalıştılar. Herkesten aynı tepkilerle karşılaştılar. Karşılaştılar ama, ünlü filozof Bertrand Russell'dan ünlü Profesör A. J. Ayer'den, büyük ekonomist Maurice Dobb'dan yazı hakkında da düşüncelerini aldılar. Bu üç adam da kendi sahalarında, değil İngilterenin dünyanın büyükleriydiler. Bu yazıdan dolayı içime öyle bir utanç, öyle bir acı çöktü ki adamlara bir daha bir mektup bile yazamadım.

İnsan kendi adına utanılacak bir olaydan dolayı utanır, kahrolur, geçer. Millet adına utanmak utançların en ağırıdır.

Sonra Babeuf dâvası geldi çattı. Beraat etti, etti ama dünyaya da rezil olduk. 175 yıl sonra Babeuf'ü mahkemeye vermek utancı milletçek sırtımıza yüklendi. Babeuf'den dolayı yirminci yüzyılın alay konusu olduk. Şimdi de Şadi Alıklıç «Amnesty» tarafından Ocak ayının dünyada «ayın mahkûmu» ilân edildi. Şadi Alkılıç hangi sudan sebeplerle yedi buçuk yıla mahkûm edildi, dünya şimdi bunu bilecek.

Yirminci yüzyıla bir alay konusu daha çıkacak. On beş yaşındaki çocukları hapse tıkmak... Haaa, bir hikâye anlatayım: Altı yedi Eylül'de olmuş.. Yedi Eylül sabahı yaşlı sosyalist Tahsin Özfilibe'nin evine polisler gelmişler. «Dün geceki olaylara karıştığından dolayı Özfilibe'yi tevkife geldik» demişler. Evden polislere demişler ki, «Bir yanlışlık olacak. Özfilibe dün geceki olaylara karışamaz.» Polis karşılık vermiş, «Karışmasa tevkif etmeğe gelmezdik.» Demişler ki, «karışamaz. Çünkü dört ay önce sizlere ömür.»

Dünya hukukuna garabet örnekleri veriyoruz. Vereceğiz.

Babeuf dâvasına bir ucundan ben de karışmıştım. Mahkemede demiştim ki «Şimdi huzurunuzda biz değil, Babeuf'ü mahkemeye verip milletimizi dünyaya alay konusu eden, küçük düşüren, hakaret eden Savcı bulunmalıydı.»

Türk milleti dünyanın oyuncağı değildir.

Ben Şadi Alkılıç'm mahkemede tanığıyım. Onun suçsuzluğuna tanıklık ettim. Ölünceye kadar da tanıklık edeceğim. Bu mahkemeyi sırası gelince, iğneden ipliğe bütün yönleriyle, Cumhuriyet Gazetesinin tutumundan alın da, Abdülhak Kemal'in tutumuna kadar didik didik edeceğim. Asıl çağımızın Dreyfüs davası, bu gülünç dava olacak.

«YUH ERVAHLARINA»

Selma Ashworth

Bundan bir süre önce, Şadi Alkılıç'a yapılan haksızlığı dünya kamu oyuna duyurmak için, İngiliz, Fransız ve İtalyan devlet Başkanlarına ve özgür dünya basınına mektûplar yazmıştım... İngiliz Başbakanı Mr. Harold Wilson ile mektuplaştığım haberi Milliyet gazetesinde çıkınca, Londra Büyük Elçimiz bana «indirect» yolla gönderdiği mesajda şu notayı vermişti: «Ben, Selma hanımı ve ailesini vatanperver kişiler bilirim. Şadi Alkılıç konusunda yapacağı protestoyu bana iletseydi, ben de büyüklerimize bildirirdim! Oldu mu şimdi? Yöneticilerimizin prestijini düşünmesi gerekirdi.»

Bir kere Alkılıç dâvası, ben kalemimi oynatmadan çok önce dünya çapında bir olay olmuştu. Bertrand Russell'ler, Prof. Ayer'ler, Nenni'ler protestolarını, Türk ulusunu yöneten efendilerin sağır kulaklarına çoktan haykırmışlardı.

Alkılıç hapiste yatarken, öğretmenler faşist metodlarla Bakanlık emrine alınıyor, devlet memurları hallaç pamuğu gibi yurdun bir köşesinden diğerine sürülüyordu... Türk aydınlarının dolup bitmiyen çilesini her gün özgür dünya basınının sayfalarından izlemek mümkündü.

Korkmazgil'in eli kelepçeli mahkemeye götürülmesi... Dağlarcanın «Horoz» şiiri... «Dün köleydik, bugün halkız» kitabının başına gelenler... Hemen akabinde Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasının istenmesi... Büyük yazar Yaşar Kemal'in mahkeme merdivenlerini aşındırması...

Doğan Özgüden, Ali Faik Cihan, Doğan Avcıoğlu... Sayıp bitmekle tükenmiyor ki... Türk ulusunun yetiştirdiği en parlak kafaları, adî katiller gibi mahkemeden

mahkemeye sürükleyen kişilerin prestijini, ben neden düşünecekmişim? Kimin, hangi prestiji?...

Haberler birbirini takip ediyor: Aziz Nesin! O Aziz Nesin ki, 20'ci asır Türk edebiyatının en zarif, en dikenli incisi... Hudutta afyon kaçakçısı gibi bavulları didik didik ediliyor. Küçük çocuklarının gözleri önünde evi alt üst ediliyor. Eli kanlı katil gibi sorguya çekiliyor, anasına avradına küfediliyor...

Sorarım şimdi beni okuyacaklara, böyle yöneticilerin prestiji mi olurmuş? Yuh ervahlarına!

Ben ve benim gibi düşünenler susmıyacağız... Şimdi Şadi Alkılıç'ın görevine alınmamasını protesto amacıyla, Devlet Başkanına, Başbakana, Sağlık Bakanına mektuplar yazdım. Aradan bir ay geçti, ses seda çıkmadı. Bu mektupların çöp tenekesine atıldığından hiç şüphem yok. İlerici Türk basınından, bu mektupları «açık mektup» olarak basmalarını rica edeceğim. Şayet, onlar arasında da «yürekli» adam çıkmazsa, yedi kat elden yardım göreceğim eminim. «The Times», «Guardian», «Le Monde», «Der Spiegel» kanalıyla Türkiyede, Alkılıç'a ve Alkılıç gibilere yapılan haksızlıkları kusacağım.

Alkılıç, tek bir kişi değil... Alkılıç için savaşmak, onun durumunda olan fakat derdini kamu oyuna duyurmaktan yoksun bulunan nice nice Türk aydınının, öğretmeninin, memurunun, öğrencisinin geleceği için savaşmak demektir.

LE MONDE'DA ÇIKAN BAŞYAZI

9 OCAK 1963

Burada yayınlanan bağımsız «Le Monde» gazetesi 9 ocak tarihli sayısında Türkiyede «Basına karşı alınan şiddet tedbirleri sert tartışmalara yol açıyor» başlığı altında özet olarak şunları yazmaktadır.

«Cumhuriyet Gazetesi yazı işleri müdürü Kayhan Sağlamer ile bu gazetenin açtığı bir yazıda müsabakasına yolladığı makaleden dolayı tevkif edilen Ş. Alkılıç Türkiyede şiddetli tartışmaların konusu olmaya devam etmektedir.

Parlementoda bir toplantıda Adalet Bakanının Cumhuriyet gazetesine karşı alınan tedbirlerin haklı olduğunu isbat etmek amacı ile söylediği sözler sert tepkilerle karşılanmıştır. Nitekim «Milliyet» gazetesi yazarlarından Çetin Altan bu tutumundan dolayı Adalet bakanını istifaya davet etmiş ve bakanın parlementodaki sözlerinin Adalet mekanizmasına tesir edebilecek mahiyette olduğunu ileri sürmüştür.

Anlaşıldığına göre, Basın mensuplarına karşı alman tedbirler konusunda hükümet mensupları arasında da fikir ayrılıkları vardır. Nitekim Basın yayın bakanı Karasapan geçenlerde Mersinde yaptığı bir konuşmada «Bahis konusu fikir yazılarını okudum, hiç birinde suç sayılaiblecek bir şey görmedim» demiştir.

Öte yandan Gazeteciler Sendikaları ve Gazete Teknisyenleri Sendikaları bildiriler yayınlamışlar ve anti-demokratik kanunları tenkit etmişlerdir.»

«Le Monde» gazetesi bundan sonra son zamanlarda Türkiyede çeşitli teşekküller tarafından anti-demokratik kanunların iptali uğrunda açılan kampanyayı hatırlatmakta ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda harekete geçtiği bir sırada, siyasî görüşleri her zaman mutedil olan «Cumhuriyet» gazetesinin yazarlarına karşı girişlen takibatı zikrederek yazısına son vermektedir.

NEW - YORK HERALD TRİBUNE'DE YAYINLANAN MAKALE

5.6.963 tarihli
New - York Herald
Tribune'den

New York Herald Tribune Gazetesinin Ocak 5 - 6, 1963 tarihli sayısında yayınlanan makale :

Ankara, Ocak 4 - Türkiyeyi kurtarabilecek tek siyasal düzen olan sosyalizmi savunan bir makale bir İstanbul Cumhuriyet Gazetesinin yazı işleri müdürü ile söz konusu makalenin yazarının tevkiflerine yol açmıştır. Cumhuriyet Gazetesi yazı işleri müdürü Kayhan Sağlamer ile Şadi Alkılıç suçlu görüldükleri takdirde muhtemelen 15 yıl hapse mahkûm edileceklerdir. Alkılıç bu makaleyi gazetenin okurları arasında her yıl açtığı bir yazı yarışmasına katılmak üzere yazmıştır. «Makale bugün herhangi bir Avrupa ülkesinde hiç bir tepki yaratmayacak özelliktedir. Fakat son 40 yıldan beri (Solculuk)un bir tabu haline geldiği Türkiye için bu, bir istisnadır.»

Makale sert bir dille Türkiyede sayısız toplumsal adaletsizliklerin ve suistimallerin var olduğunu belirtmekte, sosyal ve ekonomik reformların değişen toplum şartlarına ayak uydurmadıkları için başarısızlığa uğradığını ifade etmektedir.

«Türkiyenin tek kurtuluş yolu : Sosyalizm» adını taşıyan bu makale 100 yıl öncesi İngilteresinde Charles Dickens'in sosyal adaletsizliklere karşı başkaldırdığı ve Karl Marx'ın British Museum'un kütüphanesine girecek olan eserini hazırladığı dönemde yazarını cezaevine götürebilecek radikal türde bir yazı örneğidir. Tabii şimdi akılda tutulması gereken, Türkiyenin Avrupadan 100 yıl geride kalmış olduğudur, 1848'de yayınlanan komünist

manifetosu Türkiyede henüz Türkçe olarak okunamamaktadır.

Makale Türk Toplumunun uğradığı başarısızlıklar sayıldıktan sonra şöyle sona ermektedir.

«Bu güzel bu doyulmaz memleketimizin bu cennetin bu cehennemin derdi adaletsizlik, işsizlik, açlık, bilgisizlik ve fakirliktir. Bunlardan tek kurtuluş çaresi de sosyalizmdir. Halkımızın kahraman ellerinde gürbüzleşecek bir sosyalizm.»

«Yazıda işaret edilen adaletsizliklerin ve kusurların çoğu Türkiyede halen mevcuttur.» Bunlar daha önce çok söylenmiş özellikle 1960 yılında Menderesin devrilmesile sonuçlanan askerî hükümet darbesinden sonra sol eğilimli bir çok gazetede yayınlanmıştı, bununla birlikte bu tenkitlerin çoğu şimdiye kadar enteklektüel planda kalmış ve büyük halk çoğunluğu tarafından kolayca anlaşılamamıştır fakat bu makalenin açıklığı ve güçlülüğü okuyan herkesin anlayabileceği yada okumayanlara kolayca anlatabilecek niteliktedir.

1960 Mayısı Hükümet darbesinden sonra genellikle «Solcu» olarak adlandırılan reform taraflıları seslerini gittikçe yükseltmişlerdir. Orduda ve bilhassa genç subaylar arasında destek bulmuşlardır. İsmet İnönü hükûmeti reformlarından yana olduğunu belirtmiş ve bunları uygulamak için Radikal bir 5 yıllık plân tasarısı hazırlamıştır. Fakat yapılan tenkitlerin çoğu şimdiki Hükûmetin ve Parlamentonun bir değerlendirmeyi yapamıyacak kadar muhafazakâr ve zayıf olduğu merkezindedir. Bununla beraber reformcuların gittikçe genişlemekte olan solculuk akımları muhafazakâr unsurları korkutmuş ve bunlar kominizm Türkiye için ciddi bir tehlike haline gelmeye başlamış olduğunu düşünmeye koyulmuşlardır.

Geçen yıllar içinde Türkiye'de görünen şudur : Birbirine rakip olan kominizme yakın ve faşizme yakın kamp-

lar kutuplaşmışa benzemektedir. Türkiye şimdi gerçekten Avrupa'nın son 50 yıl içinde geçirdiği tecrübelerin eşiğinde görünmektedir.

Yazar ve yazı işleri müdürü Ceza kanunun 141 ve 142 inci maddelerile suçlandırılmaktadır. Bu maddeler son zamanlarda Mussolinin Faşist İtalyası yasasından alındığı ve Türk Anayasasını İhlâl ettiği gerekçesile tenkide uğramışlardır. Bu maddeler «içtimai bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe veya içtimai bir zümreyi ortadan kaldırmaya» ve «Cemiyetin siyasi veya hukukî nizamını değiştirmeyi cezalandırmaktadır. Bu maksatla propaganda yapmak ise - ki gazeteciler bununla itham edilmektedirler - 15 yıla kadar cezayı müstelzimdir.

Türkiyede henüz bir sosyalist partisi yoktur. Şubat 1961 de kurulmuş olan Türkiye İşçi Partisi ise henüz gelişmemiştir ve ne sendika liderleri ne de solcu Yön Dergisi tarafından desteklenmemektedir. Şüphesiz bunun sebebi sol hareketlerin bugünkü kanunlar karşısında kolay kolay göze alınamayışıdır. İşçi Partisi sosyalist amaçları güttüğü halde kendisini açıkça bir sosyalist partisi olarak ilân etmeğe cesaret bulamamaktadır. Partinin programı da bu yüzden son derece ihtiyatlı bir şekilde kaleme alınmıştır.

İtham edilen yazar ve gazeteci ile ilgili dâva daha çok suçlandırıldıkları bu iki maddeyi bir mesele olarak ortaya çıkarmaktadır. Bu yüzden söz konusu dava sadece rejimin bir tecrübesi olmayacak ayni zamanda Türkiyenin hangi istikamete yöneleceğini de gösterecek bir işaret olacaktır.

ALKILIÇ TİMES'TE

Selma Ashworth'un İngiltere'de Alkılıç için açtığı kampanya ilk sonucunu vermiş ve Kardaş Derneğinin bu konuda gönderdiği bir mektup The Times'ın 30 Kasım 1968 tarihli sayısında yayınlanmıştır. «DÜNYADA GÜNÜN MAHKÛMLARI» genel başlığı altında çeşitli ülkelerdeki adlî hatalar arasında Türkiye'den de Şadi Alkılıç dâvasına yer verilmektedir. Kardaş Derneği Başkanı Selma Ashworth ile derneğin diğer yöneticilerinden Aydın Conker, Muzaffer Erdoğan ve Emel Butler'm imzalarını taşıyan mektupta Alkılıç dâvasının kısa bir özeti verilmekte ve şöyle denilmektedir: «Alkılıç, sol kanada mensup yazar ve gazetecileri susturmak için kullanılan Türk Ceza Kanunu'nun 142/1. maddesine göre mahkûm edilmiştir. Bu korkunç bir adlî hatadır. Sadece bir yazıdan dolayı altı yıl mahkumiyet, kanaat ve ifade hürriyetinin katledilmesinden başka bir şey değildir.»

ALKILIÇ HAPİSTE

Selma ASHWORTH

Türk adalet tarihinin bu korkunç haksızlığını Londra Büyük Elçiliğimiz önünde protesto edeceğim.

İngiliz, Pakistanlı, Yunanlı dost, tamdık ve tanımadıklar, Türk olmıyan yedi kat el benimle beraber beyanname dağıtmıya gönüllü. Telefon edenler, mektup yazanlar... Evime gelenler...

Ben, haklı olarak istiyorum ki, Türkler TÜRK Alkılıç'a Atatürk Türkiye'sinde yapılan bu haksızlığı, haksızlığı edenlerin suratlarına haykırsınlar... Ne gezer! KARDAŞ Derneğinin üyelerinden gayri tek TÜRK safımıza katılmıyor.

«ALKILIÇ tutuklandı... gene hapise attılar adamı. Bunu Elçilik önünde protesto edeceğiz. Gelir misin bizimle?» sorusuna aldığım cevapları aşağıya diziyorum.

— Alkılıç ta kim be? (Mühendislik öğrencisi.)

— İşin mi yok kızım? Durup dururken başını ve başımızı derde sokacaksın. (İngiltere'de yerleşmiş bir iş adamı.)

— Deli misin nesin... İşim yok ta Elçilik önünde beyanname mi dağıtacağım? Yok hanım yok. Sen vereceğin parti olursa beni çağır. Bak ona gelirim. (Doktora öğrencisi.)

— Yahu sonra Türkiye'ye dönünce okurlar canıma. «Nerden bilecekler senin kimliğini» deme. Bilirler onlar bilirler... (Bu sözleri eden efendi bir zamanlar «gençliğimizde» ihtilalci sosyalist geçinirdi.)

— Dövizimi keserler. (Öğrenci.)

— Alkılıç komünist. Çürüsün hapiste. Umurum mu? (İlâhiyat Fakültesinden biri.)

— Sen kadınsın, kızınla, kocanla, evinle meşgul ol. Bırak beyanname dağıtma işini başkalarına. (Zavallı bir kadın.)

Bana, ALKILIÇ'ın hakkı yolunda savaştığım için «İşin mi yok» diyen «adam sendecilere»...

«Kızına, kocana, evine bak...» diye akıl hocalığı edenlere...

Gölgelerinden korkan tabansızlara...

Zevkinden, karıdan kızdan başka bir şey düşünemiyen, belden yukarısı olmıyan yaratıklara...

Çuldan, boyadan, manikürden gayri bir şeyle ilgilenemiyen beyinsizlere sesleniyorum: Sizin Türklüğünüz nerede kaldı? ALKILIÇ için kılı kıpırdamıyan... Rahat ve keyif düşkünleri... Sizler sadece ve sadece elinizdeki T.C. pasaportuna göre Türksünüz. Sizin Türklüğünüz bir kâğıt parçasında yazılı sözcükten ibarettir. Kafanızla, gönlünüzle, tüm inanç ve hislerinizle TÜRK olsaydınız, çoktan ALKILIÇ için sesinizi yükseltir, yumruğunuzu havaya sıkardınız.

ALKILIÇ hapiste yattığı sürece ve Alkılıç gibiler hallaç pamuğu gibi atıldığı müddetçe, TÜRK olanın vicdanı rahat edemez, TÜRK olan geceleri uyku uyuyamaz.

Acı acı düşünüyorum... Geçenlerde Yunanistan'daki Junta, bir askeri ölüme mahkûm etmişti. Londra'daki Yunanlılar... Junta Yunanistan'dan döviz alan öğrenciler... Junta Yunanistan'dan dövizle gelmiş doktora öğrencileri, hastahane hemşireleri, öğretmenler derhal örgütlendiler... Yunanistan Elçiliği önünde battaniyelerine sarılıp, açlık grevi yaparak sabahladılar. O gösteriye katılanların yarısından fazlasının Junta Yunanistan'ı ile döviz, görev olarak ilişkisi vardı. Korkusuz, gözü pek, meydan okudular.

Kafamız kızdı mı, horozlandık mı «palikarya» dediklerimiz kadar olamıyoruz...

ALKILIÇ hapisten çıkmalıdır... ALKILIÇ hapisten çıkacaktır... Şu dakika bir tek düşüncemiz var: Şadi ALKILIÇ'a edilen haksızlığı dünyaya duyurmak... Ve onun kurtulması uğrunda sonuna kadar savaşmak.

CEZAEVİNDE Ş. ALKILIÇ'I ZİYARET EDEN AYBAR: «142. MADDE ARTIK İŞLEMİYOR»

16 Ocak 1967 tarihli AKŞAM gazetesinden

TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar beraberinde parti genel sekreteri Rıza Kuas, Tekirdağ Milletvekili Kemal Nebioğlu ve Genel Yürütme Kurulu üyesi Şaban Yıldız olduğu halde dün Toptaşı cezaevine giderek Şadi Alkılıç'ı ziyaret etmiştir.

Şadi Alkılıç, Aybar'a polisleri şikâyet etmiş. Aybar bu hususu Mecliste Sükan'a soracağını belirtmiş ve Şadi Alkılıç'a «Dışarı ile içerinin arasında fark yoktur. Dışardaki bozukluklar içerde de devam eder.» demiştir.

Toptaşı hapishanesinin başgardiyanını gören Aybar, kendisiyle sohbet etmiş ve Alkılıç'a «Bu çok iyi bir insandır. Ben hapise girdiğim zaman da benim gardiyanımdı»

demiştir. Aybar daha sonra 142 nci maddenin artık işlemediğini, istenilse binlerce insanın bu maddeden mahkûm edileceği halde 142 nci maddeden mahkûmiyetlerin azalmasına değinerek «142 nci madde Anayasaya aykırıdır. Biz Anayasa Mahkemesine başvurduk. İptalini istedik. Az bir çoğunlukla reddedildi. Ama iki yıldır hâlâ gerekçesi bile açıklanamadı» demiştir.

LONDRA'DA TÜRKLER, ŞADİ ALKILIÇ İÇİN WİLSON'A BAŞVURDU

9 Nisan 1967 tarihli MİLLİYET gazetesinden

Selma Ashworth adında bir Türk kadınının kurduğu 3 bin üyeli «Kardaş» cemiyeti mutlu Türkiye için çalışacak.

LONDRA, Demir Baran SAROL bildiriyor.

Londra'da «KARDAŞ» adı ile önceki hafta yeni bir Tyürk cemiyeti, tüzüğünde kuruluş nedenlerini şu cümlelerle açıklayarak resmen faaliyete geçmiştir:

«Türkiye'de 1967 yılında insanca yaşamak hakkından yoksun bulunan bir topluma tümü ile «KARDAŞ» diyor, ellerimizi uzatıyoruz. Çok yakın bir gelecekte kurulacak olan mutluluk ortamını sağlamak amacıyla bu örgütü kurduk. Türkiye içindeki ve dışındaki bilinçlenmiş uyanık aydınlarımızla omuzdaş olarak 30 milyon kardaşın adına mücadeleye başlıyoruz.»

«Neden bu savaşı Türkiyede yapmadığımızı soranlara cevabımız şu» diyerek heyecanla konuşan örgütün başkanı Selma Ashworth «Başımızda Türk aydınını en yeni fikir akımlarından yoksun bırakmaya çalışan bir hükûmet var. Bu hükûmetin elindeki icra organları, kanun teklif edici komisyonlar ve kanun koyucu meclisin çoğunluğu, Türkiye ile uygar dünya arasına kendi çıkarları için duvar örmektedirler. İşte bizim topluluğumuz bu duvarı bütün gücü ile sonuna kadar zorhyacak ve içerdeki aydınlarımızın omuzdaşlığı ile kökünden yıkacaktır» demektedir.

ALKILIÇ'IN CEZASI

Kardaş Cemiyeti yöneticileri faaliyete geçtikleri ilk günde Şadi Alkılıç'm durumunu ele almışlardır. 1962 de katıldığı bir yazı yarışmasına «Türkiye Ancak Sosyalizmle Kurtarılabilir» başlığı altında gönderdiği yazıdan dolayı 6 yıl 2 ay hapis, 2 yıl sürgün ve müebbeden âmme hizmetinden men cezasına çarptırılan Şadi Alkılıç'ın bu yazısı, İngilizceye çevrilerek, cemiyetin üyeleri tarafından her tarafa dağıtılmakta ve bu yazısından dolayı çarptırıldığı ceza altına ilâve edilmektedir. Ayrıca «Kardaş» cemiyetine üye olan 25 İngiliz ev kadım her akşam, şehrin çeşitli yerlerindeki tren istasyonlarına giderek evlerine dönen halkı beklemekte ve çevirdikleri insanlara Şadi Alkılıç'ın başından geçenleri ve içinde bulunduğu durumu anlatarak, bu insanlardan, kendisine moral sağlıyacak nitelikte kartpostal göndermelerini rica edip adresini vermektedirler. Son bir haftadır Toptaşı (İstanbul) cezaevinde cezasını çekmekte olan Alkılıç'a, Londra'dan 245 tane kartpostal gönderilmiş bulunmaktadır. Kart gönderenler henüz cevap almadıklarını söylemişlerdir.

Kardaş Cemiyeti Başkanı Selma Ashworth, ayrıca Başbakan Wilson'a da bir mektup yazarak, Şadi Alkılıç için açtığı kampanyada kendisine yardım edilmesini istemiş ve yazarın durumunu anlatmıştır. Başbakan Wilson, 21 Mart tarihinde mektuba verdiği cevapta «Meselenin üzerine önemle eğileceğini» bildirmektedir.

Bir Türk ailesinden gelmekte olan Selma Ashworth 35 yaşındadır. Bir buçuk yaşında bir kızı vardır ve bir İngiliz Yüksek Makine Mühendisi ile evlidir.

Selma hanım cemiyetin şimdilik 3000 üyesi bulunduğunu, bu rakamın yakın zamanda Türkiyeden ve Almanyadan katılacak yeni üyelerle, kolaylıkla birkaç misline çıkacağını, üyeliğin yılda 15 TL. olduğunu ve bu ücrete aylık bir bültenin de dahil edildiğini belirtti.

İNGİLİZ BASINI VE SOSYALİSTLERE DÜŞEN GÖREV

26 aralık 1968 te Akşam gazetesinde
Çetin ALTAN'ın yazısı

Dünkü Milliyet'te çıkan şu haberi bir kere okuyalım:

Londra, Demir Baran Sarol bildiriyor:

«İngiliz Basını ve Televizyonu son günlerde Şadi Alkılıç ile ilgili geniş yayın kampanyası açmıştır. BBC 1 Televizyonu «24 Saat» adlı programında, «Şadi Alkılıç meselesi»ne geniş yer ayırmış, olayı anlatmış ve otoritelerden kurulu bir heyete yazıyı incelettirerek, suç unsuru bulunmadığını ileri sürmüştür.

Türkiye ile ilgili 21 dakikalık programın 8 dakikasını olaya ayıran BBC Televizyonu, Şadi Alkılıç'ın büyük bir resmini ve önüne parmaklık koyarak göstermiştir.

Programın Yorumcusu Robin Day, programı kapatırken, «Alkılıç'ı hapse gönderenlere müdafaa hakkı vermek istedik ve Türkiye Büyükelçiliğinden bir temsilci istedik, ancak Elçilik cevap bile vermedi» demiştir.

Yirmi milyon seyircisi bulunan İngiliz Televizyon Birliği İTV de dün Alkılıç için açılan kampanyaya katılmıştır.

Ciddî Guardian Gazetesi de bu yayına katılmış ve Yazar Keith Kyle, Şadi Alkılıç'ın başından geçenleri uzun uzun anlatmış, Adalet Partisini tutumundan dolayı suçlamış, Türk Ceza Kanununun kötülüğünden bahsetmiştir.

Times Gazetesi de «Yeni Yıla Hapishanede Girenler» başlıklı yazısında Alkılıç meselesine değinmektedir.

Üç gün önce Paris'e giden «Kardaş» Teşkilâtının başındaki Bayan Selma Ashworth, Alkılıç'ı kurtarma kampanyasının yakında Paris'te de başlayacağını açıklamıştır.

«Kardaş» Teşkilâtı, dün Türkiye Büyükelçiliği önünde beyannameler dağıtmıştır.»

İngiltere'deki Liberal ve Muhafazakâr eğilimli meslektaşların fikir özgürlüğü adına gösterdikleri bu titizlikten ötürü kendilerine teşekkür ederiz. Maalesef Türkiye Batı demokrasilerindeki özgürlük standardının çok, ama çok gerisindedir. Kitap yasakları, düşünür, sanatçı ve yazarlara karşı girişilen baskılar, hiçbir Batı demokrasisinde rastlanmayacak yoğunluktadır. Halen daha iktidar yeni baskı kanunları çıkarma sevdası peşindedir.

Batı demokrasilerine göre, Türkiye o kadar gerilerdedir ki, bir sosyalist partisinin genel başkanı dahi koltuğunu korumak için muarızlarını düzmece belgelerle Moskovacı komünist olarak jurnallama hesaplarına girebilmektedir.

Komprador burjuvazisinin, Tanrının günü bütün ilericilere karşı yaptığı «Moskova komünisti» şantajı, sosyalist partisi genel başkanı tarafından da parti içi muhaliflerine karşı rahatça kullanılmaktadır.

Bir İngiliz meslektaşın en muhafazakârının bile anlıyabileceği bir iş değildir bu.

Yine de biz Türkiye'nin devrimci ve sağlam güçlerinin bütün bu pislik ve çürükleri arıtacağı inancındayız.

Cumartesi günü toplanacak olan olağanüstü kongre en güvendiğimiz örgüte bağlanan umutları boş çıkarmayacaktır. Ve bu kongre Türk Sosyalist Tarihine jurnal ve jurnalcıdan yana olanlarla jurnal ve jurnalcıya karşı olanlar ayırımını getirecektir. Ve bu ayırım yıllar boyu devam edecektir. Gerçek sosyalistler bu ayırımı unutmayacak ve unutturmayacaklardır.

Kulağımıza gelen söylentilere göre, Doğulu dostlarla bazı sendikacıların jurnal ve jurnalcıdan yana çıkacakları ileri sürülmektedir. Ben ihtimal vermiyorum buna...

Jurnal ve jurnalciyi tutmuş olma damgası değil sade sosyalistliği, siyasî hayatları da sona erdirecek ağırlıktadır.

Düzmece belgelerle yapılmış bir jurnalı alkışlayan bir kimsenin milletvekilliği seçimlerinde adaylık kazanması dahi mümkün değildir. İstanbul'daki ilçe başkanları bu konudaki görüşlerini açıklamışlardır. Ankara'yla İzmir'deki sosyalistlerin de görüşleri aynı merkezdedir. Öteki illerdeki sosyalist dostların da en kahırlı şekilde mâruz kaldıkları santajlı ithamların nihayet partinin genel başkanı tarafından partinin içine de bulaştırılmasına razı geleceklerini hiç düşünemiyorum.

Cumartesi günkü kongre sosyalist olanlarla olmayanların, partinin sosyalist niteliğine titizlik gösterenlerle göstermiyenlerin tertipli jurnalcılığa karşı çıkanlarla, jurnalcılıktan yana olanların ayrımım sağlayacaktır.

Ve şunu da hemen söyleyelim ki, partinin tepesindeki kişi, daha o jurnal okuduğu an siyasî hayatma kendi eliyle son vermiştir. İlle de genel başkanlıkta kalmak için binbir tezvire bel bağlayarak çırpınıp didinmesi boşunadır. Siyasi mevtalar ne yaparlarsa yapsınlar dirilemezler. Yarın değil milletvekilliği seçimlerinde aday seçimlerinde dahi hiçbir gerçek sosyalist kendisine oy vermiyecektir. Koltuğunun altındaki düzmece jurnalıyla dünya sosyalizmini değiştirme rüyalarından uyanarak kös kös evine dönecektir.

Jurnaldan yana çıkmış olanları da hiç şüphe etmeyin ki aynı son beklemektedir.

Sosyalistliğin en affetmiyeceği suç, seviyeli bir burjuvazinin dahi tenezzül etmiyeceği fikre karşı polis çağırma oyunlarıyla arkadaşını yere vurmaya kalkmaktır.

Herşey belki affedilir, ama bu asla affedilemez. Ve böyle bir günahın belgesi insanı mezarından sonra dahi takip eder.

Bu geri ve fıkara ülkede o kadar insan bir gidim daha fikir özgürlüğüne kavuşmak için neleri ve neleri alıyor göze. Bunun yanında devrimci bir partinin genel başkanı kalkar da Bizans entrikalarına başvurarak arkadaşlarını Moskova komünisti diye jurnallerse bunu değil sineye çekecek gerçek bir sosyalist, dürüstçe sayılacak bir insan dahi bulunamaz.

Bu jurnalın tepkileri uzun, hem de çok uzun yıllar sürecektir. Türk Sosyalist Tarihinde. Bir muhafazakâr İngiliz Gazetecisi kadar fikir özgürlüğüne sahip çıkamayanların sosyalist partilerin, hele geri ülkelerdeki sosyalist partilerin başlarında işleri yoktur. Olağanüstü kongrenin bunu isbat etmesi, Türk sosyalist örgütünün sağlamlık ve itibar garantisi olacaktır.

YAA İŞTE BÖYLE BAY HANS...

15 Ocak 1969 tarihli Milliyette Kemal BİSALMAN'ın yazısı

Hadi bugün de gelin, Almanya'da bizleri rezil eden (!) solcularımızın yaptıklarına bir göz atalım...

Ne yapmış bu solcu denen hainler?

30 — 40'ı biraraya gelip, Bonn'daki Büyükelçiliğimizin önünde, «Hürriyet istiyoruz» diye bağırmışlar!

Vay küstahlar vay!... Peki niçin istiyorlarmış Hürriyeti?

Onun da cevabı ellerindeki pankartlarda:

«In Frankreich: Dreyfus... In der Türkei: Alkılıç...»

Yâni «Fransa'da Dreyfus neyse, Türkiye'de de Alkılıç o!»

Bundan sonrası ise mühim değil! Vukuat-ı âdiyeden... Derhal vak'a yerine Almanya'da mukim 80 kişilik bir kısım cemaatimiz gelmiş... Küfür, yumruk, sille, to-

kat derken, Allah razı olsun Alman polisinden, Türk'lerin kardeş kavgasını güç belâ önlemiş!

Ve biz böylece rezil olmuşuz...

Aman neden olmuşuz, kavgadan mı?

Her ne kadar kıymetli matbuatımız o mânâda bir rezalet kabul ediyorsa da, işin bir başka cephesi var ki, bizce o daha mühim...

Şimdi şöyle bir tabloyu gözünüzün önüne getirin... Bütün bu hır-gürden sonra kırantadan bir Alman, gazetede resimlerini gördüğümüz o pankartı taşıyan hanım kızımıza yaklaşıyor:

— «Özür dilerim Frolayn» diyor. «Fransa'daki Dreyfus'u anladık ama, kim bu Türkiye'deki Alkılıç?»

Ve bizim kız da anlatmaya başlıyor:

— «Efendim, Şadi Alkılıç Sağlık Bakanlığı'nda depo müdürü iken, bir gazetenin açtığı yarışmaya, «Türkiye'nin tek kurtuluş yolu sosyalizm» başlıklı yazısiyle iştirak etmiş bir yazardır...»

— «Haa anladım... Böyle harcı âlem iddialarla yarışmaya katılınmaz denildi... Hâdise de oradan çıktı...»

— «Yok efendim, ne gezer!... Savcılık bunda komünizm propagandası buldu... Ve Alkılıç'ı 1. Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevketti...»

— «Eee, mahkeme ne yaptı?... Bastı mı mahkûmiyeti?...»

— «Hayır efendim... Sağdan soldan lâf gelmeye başlayınca, 1. Ağır Ceza Mahkemesi dâvâya bakmaktan vazgeçti... Dosya geldi 2. Ağır Ceza Mahkemesi'ne...»

— «Peki, o ne yaptı?... O mu, bastı mahkûmiyeti?...»

— «Hayır efendim... Sağdan, soldan lâf gelmeye başlayınca, o da dâvâya bakmaktan vazgeçti... Geldi dosya 3. Ağır Ceza Mahkemesine...»

— «Allah Allah, bir yaşıma daha girdim!... Yoksa üçüncü de vazgeçip, dördüncüye mi gönderdi?...»

— «I-ıh... 3. Ağır Ceza Mahkemesi dâvâya baktı efendim... Yazıyı profesörlere inceletti... Neticede suç görmeyerek Alkılıç'ı beraat ettirdi...»

— «Eh geçmiş olsun... Demek siz de şimdi bu uzayışı protesto ediyorsunuz?...»

— «Şaka mı ediyorsunuz beyfendi?... Daha bitmedi ki... Bu defa karara Savcılık itiraz etti... Yargıtay kararı bozdu... Ve dosya yine geldi 3. Ağır Ceza Mahkemesi'ne...»

— «Peki ne yaptı 3. Ağır Ceza Mahkemesi... Kararında mı israr etti?... Yoksa Yargıtay'ın kararına mı uydu?...»

— «Hayır efendim, ikisini de yapmadı!... Baktı ki, olacak gibi değil, o da tutup dâvâya bakmaktan vazgeçti!...»

— «Ben anlamıştım zaten, üçüncünün de vazgeçip, dördüncüye geleceğini!...»

— «Hayır efendim... Bu defa sıra atlayıp 5. Ağır Ceza Mahkemesi'ne geldi...»

— «O niye o?»

— «Bilmem vallah, belki de 4 üncü Ağır Cezacılar, «Aman bize göndermesinler» diye toptan rapor almışlardır!...»

— «Eee sonra?»

— «Sonra efendim, 5. Ağır Ceza Mahkemesi, dâvâya bakmaya başladı... Neticede, o da Alkılıç'ı beraat ettirdi...»

— «Tabiî canım, dâvânın gidişinden belliydi zaten... Adam da böylece kurtuldu demek...»

— «Hayır efendim, kurtulmadı...»

— «Sebep?»

— «Eee Savcılık durur mu, yine itiraz etti... Yargıtay yine kararı bozdu... Dosya yine geldi 5. Ağır Ceza Mahkemesi'ne...»

— «Bak şu işe yahu!... Peki 5. Ağır Ceza bu sefer ne yaptı?...»

— «Hiç, ne yapacak?... Baktı ki, beraat ettirdikçe geri dönüyor... Bu sefer o da bastı kararı, Alkılıç'ı mahkûm etti...»

— «Hıı... Desenize siz bugün bunu protesto ediyorsunuz?...»

— «Aman efendim, ne gezer?...»

— «Neden o?»

— «Tabiî bu durumda Alkılıç'm avukatları boş duracak değil a... Bu sefer onlar itiraz ettiler... Dosya geldi Yargıtay 1. Ceza Dairesine...»

— «Yok canım! Ne yaptı 1. Ceza Dairesi bu durumda?...»

— «Şey yaptı efendim... O da baktı ki, olacak gibi değil, dâvâya bakmaktan vazgeçti!...»

— «Deme yahu?...»

— «İki gözilm önüme aksın...»

— «Peki dosya bu sefer nereye geldi?...»

— «Dosya bu sefer Yargıtay 4. Ceza Dairesi'ne geldi efendim...»

— «O ne yaptı? Bastı mı mahkûmiyeti?...»

— «Hayır efendim... Yargıtay 4. Ceza Dairesi komünizm propagandasından mahkûmiyet kararını bozarak, yazıda komünizmi övme suçunun işlendiğine karar verdi... Böylece de Alkılıç zaten bu suçun cezası kadar içerde yattığı için hapisten çıktı...»

— «Hele şükür canım... Ben de adamcağız hâlâ içerde de onu protesto ediyorsunuz sanmıştım...»

— «Pek tabiî onu protesto ediyoruz efendim...»

— «Anlamadım?...»

— «Onu protesto ediyoruz...»

— «Anlamadım.»

— «Efendim onu protesto ediyoruz... Zira Yargıtay 4. Ceza Dairesinin kararına, bu sefer Yargıtay Başsavcı-

lığı itiraz etti... Ve Yargıtay Başsavcılığının itirazı üzeri..... Heey bi dakka beyfendi... Kaçmayın anlatıyoruz... Az kaldı valla... Bi dakka durun...

ALKILIÇ'IN İSMİYLE İNGİLTERE ÇALKALANDI...

14 Ocak 1969
tarihli ANT dergisinden

İngiliz basın ve televizyonunda son iki haftadır, Alkılıç'ın ismi, resmi ve akıllara durgunluk veren hikâyesi vardı.

30 Kasım 1968'de The Times Gazetesi'nde Kardaş Derneği üyelerinin Alkılıç davasını anlatan mektubu yayınladıktan sonra, yankılar genişledi ve birbirini izledi...

17 Aralık 1968'de gene The Times gazetesinde gazeteci ve yazar Keith KYLE «Prisoner in Turkey» başlığı altında Süleyman Demirel efendinin demokrasi anlayışını bir paralık etti.

Bu sırada Kardaş Derneği ve Amnesty International BBC televizyonu ile ilişki kurmuştu, 18 Kasım 1968'de BBC televizyonunun «24 saat» programının prodüktörü Mr. Gordon WATTS tarafından BBC'ye davet edildim. Bir kaç gün içinde «Şadi Alkılıç» için hazırlanmasını istediğimiz programı yayınlıyacaklarım söyledi. Ve o gün, programın son hazırlıkları yapıldı.

Mr. Gordon WATTS, tarafsız ve yaşına nisbetle çok olgun bir genç adam. Şadi Alkılıç'ın hikâyesini başından sonuna kadar bir kere daha dinledi benden. Dosyasından Türk Ceza Kanununun 142/1'in İngilizceye çevirisini çıkardı. «Demokratik bir memlekette bu kanun nasıl yürürlükte kalır, şaşılacak şey...» dedi.

İşte bu arada Gordon WATTS'ın söyledikleri:

«Biz bu programı televizyonda canlı bir tartışma şeklinde yapmak istedik. Türkiye Büyük Elçiliğinin Basın

Ateşeliğinden bize birisini yollamalarını rica ettik. Niyetimiz, Şadi Alkılıç'ı mahkûm eden zihniyeti savunan birisini masanın bir ucuna oturtmak, masanın diğer ucuna'da sizi oturtmak... Ve her iki tarafın görüşlerini İngiliz kamu oyuna dinletmek, kararı ona bırakmaktı. Fakat telefonda konuştuğumuz Basın Ataşesi: «Böyle bir tartışmaya KATİYEN Türk Elçiliği katılmıyacaktır. Şayet BBC böyle bir program yayınlarsa çok rencide olacağız. Türkiye sizin işlerinize karışmıyor, siz neden bizim işlerimize burnunuzu sokuyorsunuz?» gibi son derece asabi laflar etmiştir.»

Bu durum karşısında BBC, tarafsız kalma ananesine uymak için tek taraflı konuşma yapmaktan sakındı. ALKILIÇ'ın bana yolladığı resmi belki de yüz defa büyültülerek sahnenin önüne kondu. Ve Kenneth ALLSOP, sözlerine Süleyman Demirel'in son Adalet Partisi Kongresi'nde ettiği «fikir özgürlüğü» ve «demokrasi» martavallarından bir kaçı ile başladıktan sonra ŞADİ ALKILIÇ'm hikâyesini başından sonuna kadar anlattı. İngiliz bilirkişilerin elinde Alkılıç'ın Cumhuriyet Gazetesi'nde çıkmış olan yazısının İngilizce çevirisi vardı. Tek bir tanrı kulu bu yazıda komünist propagandası bulamadı... Hele hele senelerce hapis cezasına yol açacak bir suç unsuru nasıl yaratıldığını İngilizlerin havsalası almadı.

BBC'nin bu programını band'a aldık. Band'ı ANT'a yolluyoruz.

22 Aralık 1968 Pazar günü özel ticari televizyon'da London Weekend Television'da ünlü Eamen Andrew Show'da Amnesty'nin Genel Müdürü yeni yıla hapiste girecek fikir suçlularından söz açtı ve gene Alkılıç'ın muazzam bir resmi televizyondan 20 milyon insanın evlerine uzandı...

Olaylar birbirini kovalıyor...

23 Aralık 1968 Pazartesi günü İngiltere'nin liberal gazetesi The Guardian'ın 8'ci sayfasında ALKILIÇ'ın bü-

yük bir resmi ve Keith KYLE'ın uzun bir yazısı yer almıştı. Daha ziyade sağa kaçan bir liberal olan Keith Kyle ile gerek telefonda gerekse de Amnesty'de yaptığı konuşmalarda daima «Alkılıç'ın böyle bir makale için bunca yıl hapis yemesi... Sonrada Adalet partisinin demokrasiden fikir özgürlüğünden bahsetmesi hem gülünç (bizler için), hem de hazindir (sizler için») demiştir...

KYLE yazısında Demirel demokrasisini yerden yere vurmakta, Yassıada mahkumlarını ortaya salıverip, Alkılıç'ı hapiste çürütenlerin hakiki çehrelerini dünya kamu oyuna göstermektedir.

İngilterede açılmış kampanya burada bitmemiştir... The Times Gazetesi «Yeni yıla hapiste girecek olanlar» başlığı altında Amnesty tarafından hazırlanmış uzun bir yazı yayınladı... Ve Türkiye'deki fikir suçlularının genellikle «solcular» olduğunu açıkladı.

Bu arada KARDAŞ Derneği, Londra Büyükelçiliğimiz önünde Alkılıç için bastırdıkları beyannameleri dağıttılar.

27 Aralık 1968'de de Berlin'den gelmiş olan arkadaşlarla beraber, Prenses Margaret'in ve bir çok büyükelçiliklerin bulunduğu Kensington Palace Gardens'de teker teker elçiliklere beyannameleri bıraktık. Tam ordan ayrılırken polis'e de bir beyanname verelim, dedik... Ve başımız derde girdi... Bu yol özel bir yol olduğu için beyannamede dağıtımı yasakmış... Ama atı alan Üsküdarı geçmişti. Biz beyannamelerimizi yerli yerlerine iletmiştik. Uzun boylu polise Alkılıç davasını anlattık. Polis refakatinde yoldan dışarı çıkarıldık ve serbest bırakıldık.

Şimdi amaç Fransa'da da bir kampanya açmak. Anladığıma göre Berlin'deki toplumcu arkadaşlar Alkılıç için bir bildiri yayınlamışlardır. Onlar da harekete geçiyor...

Bu sabah İsveç'ten mektup geldi. Oradaki Türkler de ortalığı birbirine katmıya hazırlanıyor.

Hodri meydan... Biz Alkılıç ve onun gibileri için savaşa sonuna kadar devam edeceğiz. Proleter şoförü, kahraman şoförü hapse atmışlar, Alkılıç haksızlığını protesto etti diye. Daha çok proleterler çıkacak ve protesto edecekler... Tüm Türk ulusunu da mı hapse atacaksınız?

Sizi bizi bilmezler, sizi...

Selma ASHWORTH

BU LEKEYİ TEMİZLEMEK GEREK

25 Aralık 1968 tarihli MİLLİYET'teki Abdi İPEKÇİ'nin yazısı

İngiliz basınında Türkiye için şimdiye kadar az rastlanmış bir kampanya açılmıştır ve bu harekete önümüzdeki günlerde öteki Batılı ülkelerin basınının da katılacağı anlaşılmaktadır.

Mesele, bir gazetenin açtığı yarışmaya giren Şadi Alkılıç'ın yazdığı makaleden dolayı 6 yıl hapse mahkûm edilmesi ile ilgilidir. Bilindiği gibi söz konusu yazı birkaç defa alınıp bozulan kararlardan sonra komünizm propagandası sayılmış ve Ceza Kanunumuzun hükümlerine dayanılarak Alkılıç'ın hapsine gidilmişti. İşte bu durum şimdi İngiliz basım tarafından şiddetle takbih edilmektedir. İleri sürülen görüşler şu noktalarda özetlenebilir :

«Bu kadar büyük bir cezaya müstahak görülen yazı ütopik sosyalizmden ileri gitmeyen ve hiçbir orijinalliği bulunmayan mâsum sözlerden ibarettir. Başbakanı, daha son verdiği demeçlerde Batılı yaşama düzeninin faziletlerinden söz eden bir ülkenin, bu yaşama düzeninin gerektirdiği bâzı standartlara saygı göstermesi lâzımdır. Bu standartların başmda da düşünce ve ifade özgürlüğü gelir. Mâsum bir yazının bedeli altı yıl hapis olan ülkelerde mevcut yaşama düzeni, zincirli ve parmaklıklar arasında kurulmuş bir düzendir.»

Bu görüşleri savunan İngiliz basını, komünist ya da sol eğilimli gazetelerden ibaret olsa işin içinde özel bir

amaç aranabilirdi. Oysa durum hiç de öyle değildir. Tam tersine İngiliz sosyalistleri açılan kampanyaya karışmamışlar, dâva Guardian gibi, Times gibi liberal ve muhafazakâr gazeteler ve daha da önemlisi, devlet malı olan BBC televizyonu tarafından benimsenmiştir.

Aslında Türkiye'de neyi nasıl yapmanın gerektiğini İngilizlerden öğrenmek istemeyiz. Ya da yabancılar Türkiye'de ortaya çıkan bir durumu beğenmediler diye onu değiştirmek zorunluğunu duymayız. Ama bu davranışı haklı tenkitler ve uyarmalar karşısında gütmek anlamsız ve zararlı bir kompleksten başka birşey olmaz. Ve Alkılıç dâvâsı, işin başından beri gerek Türkiye'de, gerek dış âlemde sürekli ve haklı tenkitlere uğrayan bir konudur. İşin esef edilecek bir yönü şudur ki, bu dâvâ, Türkiye'nin gerçek düşünce özgürlüğüne doğru yöneldiği bir dönemde ortaya çıkmış ve bu olumlu gelişmeyi lekelemiştir. Üstelik şimdi iktidarın başındaki Başbakan da kendisine yönelen en ağır tenkitlere takdiri gereken bir hoşgörü gösterebilmektedir. Ama ne Demirel'in hoşgörüsü, ne de son sekiz yıldır düşünce özgürlüğü alanında attığımız önemli adımlar Türkiye'nin Batılı standartlara göre özgür bir ülke sayılmasına yetmektedir. Ütopik sosyalist düşüncelerden dolayı bir insanın 6 yıl hapsedildiğini öğrenen Batılılar haklı olarak Türkiye'yi insanlık haklarının çiğnendiği bir ülke saymakta ve bizi cuntacı Yunanistan, diktacı Portekiz ile aynı kategoriye sokmaktadırlar .

Bu lekeyi bir an önce temizlemek gerekir. Sadece dış âlemdeki prestijimiz değil, kendi içimizde, kendi kendimize kaldığımızda insanca bir özgürlük içinde yaşayabildiğimizi görebilmek ihtiyacı bunu gerektirmektedir. Bu bakımdan bir yandan Batılı muhafazakârların dahi totaliter hükümler olarak nitelendirdikleri ünlü 141 ve 142 nci maddeleri değiştirmek, bir yandan da bu hükümlere göre

hapsedilmiş kişilerin vakit geçirmeden affını sağlamak lâzımdır.

İyi bir tesadüf eseri olarak AP milletvekillerinden Abdurrahman Şeref Lâç, basın yolu ile işlenmiş olan suçlarla bâzı fikir suçlarının affını öngören bir kanun teklifini önceki gün Millet Meclisine vermiştir. Bu teklifi derhal kanunlaştırmak ve mevzuatta düşünce özgürlüğü ile bağdaşmayan pürüzleri de gecikmeden ortadan kaldırmak çok yerinde olacaktır.

ALKILIÇ MESELESİ TARTIŞILIYOR

26 Aralık 1967 tarihli Cumhuriyet'te Mehmet BARLAS'ın yazısı

Bütün dünya uzaydan gelecek işaretleri beklerken, bız yine geride kalmış bulunuyoruz. En az Franko İspanyası, Cunta Yunanistan'ı kadar geride... Ne aydan ne de Merih'ten işaret bekliyoruz biz; İngiltere'den, Fransa'dan İsveç'ten geliyor bu işaretler...

Meselâ İngiliz kamu oyu soruyor : Başbakanınız Türkiye'nin Batılı hayat görüşünü paylaştığını söylüyor. Peki nedir Alkılıç meselesi?

Üstelik bu soruyu yöneltenler İngiliz solcuları değildir. Özel sektörün elindeki «İ. T. V.» televizyon şirketinin yorumcusu sormaktadır. Liberal «Guardian» gazetesi, Ceza Kanunumuzun 141 ve 142 nci maddelerini ele alırken, bütün bir Atatürk devrimini dünya kamu oyu nazarında küçük düşürmektedir. Şöyle diyor Guardian : «Atatürk, Türk Ceza Kanununu, Mussolini'nin İtalya için hazırladığı kanundan almıştır.»

İsveç'te basm, Türkiye'de yasaklanan kitaplar üzerine eğilmiştir. Bütün dünyada sosyal bilimcilerin başvurduğu literatüre giren kitaplar, Türkiye'de toplanmaktadır. Bu kadarla da bitmemekte, yayınlayanlar bile tutuklanmaktadır.

Peki bizim hükümetimiz ne yapabilir?

Acaba bu ülkelerdeki basın ataşelerimize talimat gönderip, bizi küçük düşüren organlar üzerinde çalışsak fayda edecek midir? Bu yolu Cunta Yunanistan'ı denemiştir. Hem de İngiliz milletvekillerine rüşvet vermek yoluyla... Fakat sonunda işin rezalcti çıkmış, Cuntanın itibarı eskisinden daha fazla perişan olmuştur.

Başka bir yol, ileri uzay projeleri gibi fantazidir. Demirel, «Türkiye'de fikir özgürlüğü yok ama kanun önünde eşitlik var» yollu bir konuşma yapar. Arkasından da, sol düşünenlere olduğu gibi gericilere de aman verilmez. Meselâ «Vahdettin kahramandır. Atatürk'ü Anadolu'ya o gönderdi» diyenlere...

Bütün bu şakayla karışık gerçeklerin ötesinde, değil sosyalist, özgür bir burjuva rejiminin gereklerini bile Türkiye'de bulamıyoruz. 1924 anayasasını çiğneyenlerin hepsi şimdi affedilmiştir. Hattâ onlar için 1961 anayasası da zorlanıyor.

Ve bütün yük, Şadi Alkılıç gibi bir yazara bindirilmiştir.. 60 yaşında, 5 çocuklu Şadi Alkılıç, faşist ülkeler dışmda suç sayılmıyacak ütopik bir denemenin cezasını, 6 yıllık hapisle çekiyor.

Batının ileri müesseseleri Türkiye'de demekteyiz: Yok sermaye piyasası, yok oranlı vergi sistemi..!

Biz çağdaş Batıdan vazgeçtik. Eski Yunan'ın fikir özgürlüğüne razıyız artık.

Ortaçağ baskısı, az gelişmiş ülkelere özgü montaj sanayii, kalkınma nutukları ve hapiste bir Alkılıç..

Batı bizi böyle görüyor işte!..

BİR ACIKLI HİKÂYE

2 Ocak 1969 tarihli Cumhuriyet'te İlhan SELÇUK yazıyor

Yalkın Özerden'i belki tanırsınız. Kadıköy - Pendik arasında çalışan bir minibüs şoförüdür Özerden... Arabasının üstüne «Proleter» diye yazdığı için başına olmadık

belâ açılmıştı. Sonra «NATO"ya hayır» levhasını astı minibüse... Elinden çalışma karnesini almak istediler. Bütün bunlardan sonra akıllanmamış olmalı ki, 50 × 100 boyutlarında bir ambalâj kartonuna yeşil yağlıboya ile şunları yazmış Yalkın :

Adlî hatalar
Fransa'da Dreyfüs
Türkiye'de Ş. Alkılıç

31/10/1968 günü bu kartonu minibüse asarak sabah saat 7.30'da işe çıkmış. Akşam saat 5'e kadar Kadıköy - Pendik arasında çalışmış. Saat 17.15'te Kadıköy İskele Meydanındaki minibüs durağında, Minibüsçüler Cemiyetinin fedailerinden biri kartona asılarak :

— Nedir ulan bu, komünist memleketi mi burası... diye en yakası açılmadık küfürleri sallamış.

Yalkın Özerden :

— Arabama tecavüz edemezsin, buna hakkın yok... derken, fedai, Yalkm'ın kafasını minibüsün kapısına vurmaya başlamış... Kapışmayı görenler araya girmişler. Saldırgan :

— Komünistleri yaşatmıyacağız... diye bağırıyormuş.

Yalkın Özerden, Kadıköy Emniyetine başvurarak, saldırıya uğradığım, gereğinin yapılmasını istemiş. O sırada saldırgan da yamnda birtakım kimselerle ve koparttığı kartonla karakola gelip dâvacı olmuş. Klâsik usul budur : Bir taraf dâvacı oldu mu, karşı taraf durumu kurtarmak için dâvacı olduğunu söyler. Saldırgan fedai, Yalkın Özerden'in minibüse astığı levhayla propaganda yaptığını söylemiş. Komiser bunun üzerine Yalkın'a dönerek:

— İhbar var! Bu kartonu niçin astığını söyle bakalım... demiş.

Sorgudan sonra Yalkın Özerden'i Müdüriyet'e göndermişler. Müteferrika'da üstü arandıktan sonra ufak bir

hücreye almışlar Yalkın'ı... Orada bir memur kâğıt kalem uzatarak :

— Şuraya biyografimi yaz... demiş.

Reddetmiş böyle bir şey yazmayı Yalkın...

Bunun üzerine **küfür ve tehdit başlamış.** En ağ alınmıyacak küfürlerle hakaret yağdırıyorlarmış. Geceyi nezarethanede geçirmiş Yalkın... Bitlenmiş orada. Esrarkeşlerin, sabıkalıların, manyakların, karaborsacıların, kaatillerin arasında sabahı bulmuş. Saat 9'da Birinci Şube'ye çıkarılmış. Orada adamakıllı bir dayak atılmış kendisine... Memurlardan biri sormuş Yalkm'a :

— Siz solcular böyle dayak yiyerek mi kurtaracaksınız milleti?

— Memur bu kadar ilkel, sanık bu kadar medenî olunca böyle tatsızlıklar oluyor...

Memur :

— İyi işte.. Siz sosyalistler iktidara gelince bunları düzeltirsiniz.

Sonra başka bir odaya götürülmüş Yalkın... Orada bir başka memur; Marksist teoriden, Rusya'dan, komünizmden söz açmış.. Bundan sonra sıra sanığın ifadesini almaya gelmiş. Yalkm Özerden'in Şadi Alkılıç'la ilgisi sorulmuş.. Marks'ın dejenere olduğu söylenmiş... Memurlardan biri sanığın minibüs ve kat sahibi olduğunu öğrenince :

— Yalkın, sen arabana verdiğin ismi değiştir! Proleter'i sil, kapitalist yaz. Baksana hem dairen var, hem araban... Biz burada 600'e talim ediyoruz...

Sonra Yalkm'ı Kadıköy Savcılığına yollamışlar. Şimdi Paşakapısı Cezaevinde tutukludur. Minibüsün üstüne «Adlî hatalar — Fransa'da Dreyfüs — Türkiye'de Şadi Alkılıç» diye yazdığı için...

Yukarıdaki hikâye Yalkın Özerden'in kaleminden çıkmıştır. Emniyet yukarıdaki olayları tekzip edebilir, biz

Yalkın'ı dövmedik diyebilir. Ama herkes bilir ki, bu tekzibin bir değeri olmaz. Kırk yıllık Emniyet'in gelenekleri bu memleketin insanlarınca bilinir. Yukarıdaki hikâyede ilgi çekici nokta, polisin :

— Siz sosyalistler iktidara gelince bunları düzeltirsiniz.. demesi. Oysa bunlar sosyalistlerin düzelteceği işler değildir, sosyalist olsun olmasın, medenî ülkeler için ayıp işlerdir. Bir insan fikrinden ötürü poliste dayak yer mi? Yemesi doğru mudur?

Her ay 600 liraya talim eden sayın polisler Yalkın gibileri dövmekle bu memleketin düzeleceğini ve kendi durumlarının daha iyiye gideceğini mi sanırlar?

600'e talim eden polislerimizin çoğunluğu iyi insanlardır, çoluk çocuk sahibi, aile reisidirler. Bu memlekette her ay 600 bin lirayı cebellezi eden, deveyi hamuduyla yutan, memleketi soyup soğana çeviren sömürücüleri, tefecilere hizaya getirmeden bu memleketin kurtuluşu olmadığını artık öğrenmelidirler. Eloğlu memleketten milyon götürürken solcu minibüs şoförüne dayak atarak görev yaptığını sanmak zavallılık işaretidir. Bu gibi olayların tekrar edilmemesi dileğiyle yazımızı bitiriyoruz.

NİNA MUTLU MU?

2 Ocak 1969 tarihli Cumhuriyet'te Mehmet BARLAS yazıyor

Bizdeki Şadi Alkılıç dâvasını bütün dünyada bir mesele haline getiren «Uluslararası Af» Derneği, iddiaların aksine, sadece solu değil, bütün haksızlığa uğrayan görüşleri himayesine almaktadır.

«Uluslararası Af»fın ele aldığı diğer bir olay, sadece derneğin tutumunu göstermiyor.. Haksızlıkların bazan nasıl sınır tanımadığını ve insanın iki günlük ömründe nelerle karşılaşabileceğini de ortaya koyuyor.

«Uluslararası Af» Derneği, geçen yılın tutuklularını seçtiği zaman listede 28 yaşındaki Polonyalı Nina Karshow da vardı. Eski Yunan trajedilerindeki felâketzedelere benzer geçmişi olan bir genç kızdı Nina...

1943'te, henüz bir bebekken, Naziler, Nina'nın ailesini Treblinka'daki temerküz kampına sevketmek üzere trene bindirmişlerdi. Yolda trenden atlayan aileden, anne ölecek, atlayış sırasında belkemiği sakatlanan 2 yaşındaki Nina ile babası ise, Warşova'daki mukavemetçilere sığınacaklardı. Daha sonra yeniden «Gestapo» nun eline geçen baba intihar etmiş, Nina'yı ise bir mukavemetçi kadın evlât edinmişti.

Nina'nm trajedisi 1966'da yeniden başladı. Gomulka rejimini yeren ve Warşova Üniversitesindeki hayatı yansıtan bir edebî deneme Nina'nın odasında bulununca, genç kadın tutuklanacaktı...

Sekreterliğini yaptığı tarih profesörü Szechter, kızı kurtarmak için Rus asıllı karısını boşayacak, hapishanenedeki Nina ile evlenecekti. Bu sun'î çift, aldıkları izinle önce Avusturya'ya gidecekler, oradan da Uluslararası Af Derneğinin dâvetlisi olarak İngiltere'ye geçeceklerdi. Yıl 1968 idi...

Nina, Uluslararası Affın şeref misafiriydi. Törenden sonra, Nina ve profesörü, İngiliz İçişleri Bakanlığından sürekli ikamet için vize istediler.

İngiliz basınının durumla ilgilenmesi bundan sonra başladı. Çünkü İngiltere, yılın tutuklusuna iltica hakkı tanımamıştı!...

Kraliçe'nin politikacı İçişleri Bakanı Callaghan, gazetelerdeki başlıkları görünce ertesi gün fikir değiştirmiş ve iki Polonya'lıya 12 aylık ikamet vizesi verileceğini açıklamıştı.

Şimdilik mutlu bir sona benziyor bu gelişme... Dünyadaki baskıya uğrayan bütün insanların, Alkılıç'ların,

Cuntanın tutukladıklarının benzeri Nina, hiç olmazsa şu anda özgürdür.

ŞADİ ALKILIÇ İÇİN BONN'DA YARIN GÖSTERİ YAPILIYOR

11 Ocak 1969 tarihli Milliyet gazetesinden

(KÖLN, Orhan Türel bildiriyor) :

«Avrupa Türk Toplumcular Federasyonu» Şadi Alkılıç'm hapsedilmesini protesto etmeye karar vermiştir. Almanya'nın çeşitli örgütlerinden üyeler protesto pankartlarını ve siyah çelenkleri yarın Bonn'daki Türkiye Büyükelçiliği önüne bırakacaklardır. Ayrıca Federasyon hazırladığı broşürleri de öğrenim merkezlerine dağıtacaktır.

İngiltere'deki gençlik hareketleri lideri Pakistanlı Tarık Ali, birkaç gün önce Köln'e gelerek federasyon merkezini ziyaret etmiştir.

BERLİN'DE BULUNAN TÜRK ÖĞRENCİLERİ ALKILIÇ LEHİNDE GÖSTERİ YAPTI

3 Şubat 1969 tarihli Akşam gazetesinden

BERLİN, Özel

Berlin'deki bir kısım Türk öğrencileri, Alman, İspanyol, İranlı, Pakistanlı ve Yunanlı arkadaşlarıyla birlikte Türk Başkonsolosluğunun önünde Şadi Alkılıç'ın mahkûmiyetini protesto için bir gösteri yapmışlardır.

Almanya'da gösteri yapmak izne tâbi olmadığı için daha önce polise verdikleri bir beyanname ile kanunî formalitelerini tamamlayan öğrenciler, 300 kişilik bir grup halinde, Theodor Heuss Allee'den Kirschenalle'ye doğru ellerinde dövizlerle yürümüşler ve oradaki Türk Başkonsolosluğunun önünde, gösterilerinin maksadını açıklamış-

lardır. Nümayişçilerin ellerindeki dövizlerden bir kısmı nümayişe katılan öğrenci teşekküllerinin kimliğini gösteriyordu.

Bu teşekküller şunlardı :

1. Türk Toplumcular Ocağı, 2. Berlin Türk Öğrenci Birliği, 3. Almanya Türk Öğrenci Federasyonu, 4. Avrupa Türk Toplumcular Federasyonu, 5. İsveç Türk Sosyalist Birliği, 6. Almanya Sosyalist Öğrenciler Birliği.

Taşınan öteki dövizlerde ise şu ibareler vardı :

«Türkiye'nin yegâne kurtuluş yolu sosyalizmdir», «Türk emekçisi, emeğine sahip çık», «Bugün Şadi, yarın biz», «Amacımız bağımsız Türkiye», «Herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir... Anayasa madde : 20», «141 + 142 = Faşizm», «Emperyalizmi nasırlı eller boğacaktır», «Sükan, seni polislerin bile kurtaramayacaktır.»

Bütün yürüyüş sırasında ve özellikle Başkonsolosluğun önünde gösteriyi takibeden ve barikat kuran polislerin fazlalığı dikkati çekmiştir.

«KADİR AMCA», «ŞADİ BABA»YI ANLATIYOR

A. KADİR

> «Burada şunu ilâve etmek isterim ki, bugün General Franko'nun İspanyası hariç, hiç bir memlekette, bahse konu makale gibi bir yazı dâva mevzuu olamaz.»
>
> (İtalyan Eski Başbakanı)
> Pietro Nénni

Bizim Şadi mahkûm oldu. 25 yıl devlet memurluğu yapan beş çocuk babası, elli yaşını aşkın Şadi Alkılıç, altı yıl üç ay hapis yatacak. Bir günlük gazetenin açtığı yarışmaya katıldı Şadi, bir yazı gönderdi gazeteye, «Bu memleketi kurtarsa kurtarsa sosyalizm kurtarır» dedi. Sen misin bunu diyen? Ordan burdan ihbar mektupları yağdı Sav-

cılığa. Savcılık el koydu Şadi'nin yazısına. Sorgusundan sonra tevkif edildi. Bir yıla yakın tutuklu kaldı. Sonra beraat etti çıktı hapisten.

Ama bu sefer savcılık Yargıtay'a başvurdu. Yargıtay da bu beraat kararını bozdu. Bu bozma kararı karşısında Şadi'yi beraat ettirmiş olan mahkeme, «Ben bu dâvaya bakmam» dedi, çekildi. Bu sefer dâvaya başka mahkeme baktı. Şadi ordan da beraat kararı aldı. Savcılık gene durmadı. Dâva dosyası Genel Kurula gitti, orası Şadi'nin 142 nci maddeye göre cezalandırılmasını isitedi. Mahkeme de bu karara uymak zorunda kaldı, Şadi'ye verdi cezayı.

Şimdi bizim Şadi altı yıl üç ay hapis yatacak. Kolay iş değil bu. Hele ellisinden sonra, hele bunca yıl, beş evlâdımı nasıl doyuracağım, onları nasıl okutacağım, bu yükün altından nasıl kalkacağım diye diye, oflaya oflaya saçını sakalını ağarttıktan sonra. Ama o, buna da dayanacak, biliyorum, dayanacak.

Asıl en kötüsü
Bilerek bilmeyerek,
Hapishaneyi insanın kendi içinde taşıması...

Şadi de, bizim kuşağın çoğu insanları gibi, iyi bir gün görmedi. Tam otuz iki yıllık dostumdur benim, o, 1935 yılından beri Kuleli Askerî Lisesinden, sonra Harp Okulundan. Subay çıkmamıza çok az kalmışken, okuldaki faşistlerin ihbarı üzerine mahkemeye verildik, mahkemeden sonra ben hapishaneye düştüm, o alaya çıkarıldı. Ben hapiste yatarken o Dersim dağlarında askerlik yaptı. O İstanbul'a geldikten sonra ben askere gittim, askerlik yaptık er olarak, iki yıl, sürgün alaylarında, Çorumlar'da, Diyarbakır'larda.

Sonra Şadi İstanbul'da Belediyeye girdi, memur oldu, imtihanda bir çok talipliler arasında birinci geldi. Evlenme işinde çok hamarat davranmıştı. Daha lisedeyken

evlenmişti, bugünkü eşiyle. İki de kızı olmuştu. Ben askerden dönünce Hukuk Fakültesine girdim. Hem fakülteye devam ediyor, hem gazetelerde musahhihlik yapıyordum. (Hâlâ kurtulamadım bu musahhihlikten, bu gidişle kurtulamıyacağım da galiba). Şadi'lere sık sık giderdim. O zamanlar Karagümrük'te Kurdağa mahallesinde babadan kalma bahçeli küçük bir evde otururlardı (sonra o ev bedavaya satıldı gitti). Bahçede ağaçların altında yemek yerdik, ağaçlardan armut, mürdüm eriği koparırdık, kuyuya sallandırır soğuturduk onları. Buz gibi olurdu armutlarla mürdümler. Şadi'nin çocukları çevremizde dolaşırlardı. Saçları her vakit taralı, temiz pâk çocuklardılar. Bugün biri doktor oldu, biri hâkim. Hapishane türküleri çağırırdık çoğu zaman bahçede.

Onlara gittim mi benim adım «Kadir Amca» ydı. Şadi'nin çocukları bir yana, Şadi bile bana «Kadir Amca» derdi evde, hattâ Şadi'nin rahmetli anası bile...

Boş zamanlarımızda, oraya yakın «Molla Mûrat» kütüphanesine gider, daha çok iktisadî, sosyal kitaplar okurduk. Önümüzde kitaplar, defterler, habire notlar alır, bir şeyler öğrenmeye çalışırdık. Sonra da boyuna münakaşa ederdik Şadi'yle. Bitmez tükenmez münakaşalarımız illâllah dedirtmişti hem Şadi'nin evindekilere, hem bizim evdekilere.

İkinci Dünya Savaşı sıralarında ekmek vesikaya binince, çok ekmek yiyen Şadi, gereğince ekmek bulamadı, zaten tereyağın, etin falan yüzünü gördüğümüz yoktu. Çocukçağız zayıfladı, eridi, diyebilirim ki benim kadar zayıfladı, dal gibi oldu. Şadi'yi ben bir o zamanlar, otuz iki yıllık arkadaşlığımızda bir o zamanlar zayıf görmüşümdür.

1943 yılında İstanbul Sıkı Yönetim Komutanlığı beni Anadolu'ya sürdüğü vakit, bana sımsıcak dost eli uzatanların başında Şadi vardı. Kahrımı çok çekti benim o. Yaptığı iyiliklerin hangi birini sayayım burda? Saymakla bit-

mez ki... Bir insanın yapabileceği ne kadar yardım varsa, hepsini yapmıştır bana demek en doğrusu. Onun yıllarca, her Allahın günü yuvası için, evlâtları için nasıl paralandığını artık varın burdan kıyaslayın siz...

Beş yıllık sürgünden dönünce baktım Şadi'de çocuk adedi artmış. Nasıl geçindirirdi bütün bu yavrucakları... O zamanlar da Şadi'nin çok zor bir hayatı vardı. Nasıl geçindirirdi bütün bu evi, benim bir türlü aklım almazdı, düşünemezdim bile. İmreniyordum onun evlilik hayatına gene de. Uzun yıllar kimsesiz, tek başıma kaldığım için olacak, imrenirdim. Baskısız bir evdi Şadi'nin evi, rahat bir evdi bana göre. Hiç kimse hiç kimseden korkmuyordu. Ortaokula giden kızları, ilkokula giden oğlu, daha küçükler, Şadi, Şadi'nin eşi, eşinin anası, Şadi'nin anası, hepsi, herkes rahatça, aklına geldiği gibi konuşurdu daracık evin içinde. Şadi, bunların ortasında erkek sesini yükseltirdi boyuna, ama kimse kendisinden korksun istemezdi, herkes konuşsun, düşündüğünü söylesin isterdi. Konuşmayı sevdiği kadar, dinlemeyi de severdi bizim Şadi. Bütün bu hâyı hûy içinde kitaplar edinir, vakit bulur okurdu. Her zaman yanında taşıdığı kocaman çantasının içinde, evrakları arasında, yemek kabı ile yanyana, okunmaya hazır bir kitap bulunurdu.

1950 lere doğru, başı çok darda kalmış olacak ki, «Yahu, bana Bâbıâlide bir iş bulun» demeye başladı. Bir müddet Akşam, Tan, Dünya gazetelerinde musahhihlik yaptı. Böylece, kısa bir zaman da olsa, bizim yokuşun havasını almış oldu.

Biz de bir gün dünya evine girdik, çoluk çocuğa karıştık, ben İstanbul'un öbür yakasında yıllarca yuvarlandık durduk. Bazan o beni aradı, bazan ben onu aradım.

Bazan da uzun zaman ne o beni, ne ben onu aradım. Son yıllarda ara sıra, ayda bir falan buluşur olmuştuk. Çokluk Boğaz'a gidiyor, kesemize uygun bir yerde otu-

ruyor, bir iki saat dertleşiyorduk. Bir seferinde o çekiyordu masrafı, bir seferinde ben çekiyordum. Mahkemesi tutuksuz devam ediyordu. En son gidişimiz, altı yıl üç aya mahkûm olduğu günden iki hafta kadar önceydi. Yeniköy'de bir yere oturmuştuk. Deniz kenarındaydı bu yer. Hiç aklına getirmiyordu içeri gireceğini, ben de hiç ummuyordum.

İkide bir karşıyı gösteriyordu bana o gün. Paşabahçe'yi gösteriyordu. Ve diyordu ki :

«— Yedi sekiz ay var tekaütlüğüme. Alacağım ikramiye ile şu karşıda, bayırda gecekondu gibi bir şey yaptıracağım. Ağaçlar arasında. Kitaplarımla başbaşa. Ohhh... Çok seviyorum orasını Kadir.»

Ben de takılıyordum :

«— Bu şişman halinle sen o bayırı zor çıkarsın.»

O akşam üzeri, bir vapurla karşıya, Paşabahçe'ye geçtik. Paşabahçe İskelesi yanında bir kahvede kahve içtik. Bir ihtiyar adam geldi oturdu yanımıza, dertli bir şeyler anlattı, onu dinledik. Sonra kalktık, Paşabahçe'yi dolaştık. Paşabahçe İskelesi yanında bir kahvede kahve içtik. muştu, her yer sessiz sedasızdı. İlerde bahçeli bir kahve gördük. Sepserindi, girdik oturduk bahçede bir masada. Püfür püfür rüzgâr altında çaylarımızı içtik.

«— Bizi buralarda sivil polislerden bir gören olsa, Allah, ne mâna çıkarır, nelere yorar, dedim, dayar raporu, iki azılı komünist, der, tam da fabrikanın burnunun dibinde... Nokta... Nokta...»

İkimiz de kahkahaları savurduk. Karanlık çökerken atladık otobüse, Üsküdar'a yollandık; geçtiğimiz yollar hep tanıştı, Çengelköyü'nde, Kuleli Askerî Lisesinde okurken hep gelirdik buralara. Göksu, Kandilli, Vaniköy... Buralarda az mı dolaşmıştık kızların peşinde?...

Üsküdar'a varınca :

«— Bende para suyunu çekti, bir lira ver, şurdan Kadıköy'e otobüs parası,» dedi. Ayrılırken de :

«— Ayın 13'ünde mahkemem var gelecek misin?» diye sordu. Hüküm giyeceği, tevkif edileceği ne benim aklıma geliyordu, ne onun. Bu yüzden :

«— Nesine geleyim?» diye kestirip attım. Çok pişmanım böyle kestirip attığıma, o gün bulunmalıydım ben orada.

Şadi'nin şu yeryüzünde bir dikili ağacı yok. Bütün umudu tekaütlüğündeydi. O zaman alacağı ikramiye ile Paşabahçe'de bir gecekondu yaptıracaktı. Allah bilir, o para yeter miydi? Neyse, umut da kalmadı şimdi, memuriyetini de maaşını da kaybetti. Tekaâtlük hakkını kaybetti. Kaybetti oğlu kaybetti. Altı yıl üç ay yatmaya, hapishaneye meteliksiz gitti.

Öyle ya, altı yıl üç ay hapislik nedir ki... Gözünü açıp kapayana kadar geçer bakarsın... Mareşal Fevzi Çakmak'ların, Reşat Şemsettin Sirer'lerin, Fahri Kurtuluş'ların, Şevket Mocan'ların şerefine az mı yattık! Bunu da Hamido'ların şerefine yatarız, olur biter.

Şimdi babanın bütün hane halkı kiralık bir evde otururlar. Eşi, bir genç kızı, üniversite öğrencisi iki oğlu, hiç bir gelirleri yok. İşte bu kadar...

A. KADİR'İN «1938 HARP OKULU OLAYI VE NÂZIM HİKMET» İSİMLİ KİTABINDAN, ALKILIÇ'LA İLGİLİ PASAJLAR

1938 yılı Ocak ayının ilk haftasında bir gün, ders ortasında birden, sınıf kapısı vurulmadan açıldı. İçeriye bir hâkim subay, bir binbaşı, bir okul nöbetçi subayı, silâhlı, girdi. Yanlarında bir iki çavuş ve onbaşı da vardı. Ellerinde büyük bez torbalarla.

Binbaşı sert bir komut verdi :

— Herkes ellerini sıranın üstüne koysun! Hiç konuşma ve kıpırdama yok.

Sınıfta sinek uçsa sesi duyulacak.

Cebinden bir kâğıt çıkardı ve başladı numaralırımızla isimlerimizi okumaya : «5271 Abdülkadir Meriçboyu, çık ortaya. 5227 Necati Çelik, çık ortaya 5202 Naci Fişek, çık ortaya. 5273 İsmail Özdemir, çık ortaya. Öbür sınıflarda da aynı şey yapılır : «5409 Ömer Deniz, çık ortaya. 5408 Lûtfullah Şadi Alkılıç, çık ortaya. 5362 Orhan Alkaya, çık ortaya. 1132 Galip Arda, çık ortaya.»

Yirmi bir Harp Okulu öğrencisi bu şekilde alındı. Orda, sınıfın ortasında, üstlerimiz başlarımız bir güzel arandı. Üstümüzde başımızda ne çıktıysa, sıra gözlerinde ne bulunduysa, hepsi üzerlerinde adımız yazılı bez torbalara, ayrı ayrı doldurulduk.

Sınıftan dışarı çıkarıldık. Kapı önünde koridorda süngü takmış komutanlık erleri sıralanmıştı. Baktım karşıdan bizim Şadi geliyordu, süngülüler arasında. Kalın şişman sesiyle bağırıyordu :

— Ne oluyoruz yahu! Abdülhamit devrin de miyiz? Ne diye hiç bir şey söylemeden üstümüzü başımızı arayıp götürüyorsunuz bizi?

.....

Şadi'nin bu sözlerini zapta geçirdiler. Mahkeme sonunda bir çok arkadaşlar gibi o da beraat etti Ama gene de alaya çavuş çıkardılar. Ordan oraya sürüldü durdu. Askerlikten sonra da arkasını bırakmadılar. Eski defterlerimi karıştırıyorum ve Şadi'nin ta o zamanlar, 1939 - 1940 larda yazıp bana gönderdiği bir şiiri okuyorum :

Kapılmış gidiyor fikir seline
Bir sürgün ilinden, sürgün iline
Diyarbakır Kalasından, Çorlu kırına,
Dersim dağlarından Kırklareli'ne.

.....

Şadi Alkılıç'ın sorgusu da şöyle olur :

— Bu kitaplar senin mi?

— Benim.

— Kimden aldın? Hangi arkadaş verdi yani?

— Kendim aldım, kitapçılardan paramla.

— «Benerci Kendini Niçin Öldürdü?» ne demek?

— Kitap adı.

— Ama bu kitap Nâzım Hikmet'in.

— Serbest satılıyor.

— Bana bek, tepemi attırma benim. Nâzım Hikmet'in kitabiyle senin ne işin var?

— Benim de şiir kitabım var, efendim. Ben de şairim. Merak dolayısiyle okuyorum. Kitaplarımın arasında Fuzuli Divanı da var, neden sormuyorsunuz onu?

NÂZIM HİKMET'E BAĞLILIK TELGRAFI

Ömer okuldan kaçmış, İstanbul'a gitmişti. Orda Nâzım'ı görmüştü. Ama Nâzım'ı görmek için kaçmamıştı Ömer İstanbul'a. Ömer'in sarpa sarmış bir aşk meselesi vardı, sırf onun için kaçmıştı. Bu ara Nâzım da aklına gelmiş, fırsat bu fırsat demiş, Nâzım'ı da görüvermişti.

Sınıfta Ömer'in yanmda oturan Şadi de bu yüzden sıkı sıkıya sorguya çekilmişti :

— Ömer İstanbul'a Nâzım Hikmet'e gittiği zaman onu sınıfta varmış gibi göstermesi için mümessiline baskı yapmışsın. Sen buna ne dersin?

— Ben Ömer'in Nâzım'a gittiğini bilmiyordum. Yan yana aynı sırada oturduğum sınıf arkadaşım olduğu için korudum onu.

— Abdülkadir ile seni Ömer Deniz mi tanıştırdı?

— Abdülkadir de benim gibi şairdir. Kuleli'den beri kendisini tanırım. Edebiyat ve şiir dolayısiyle arkadaşız. Revirde daha çok samimi olduk.

— Ama Ömer Deniz başka türlü konuşuyor. Kadir'-

le seni o tanıştırmış. Fikir arkadaşı olduğunuzu söylüyor.

— Yalan, Kadir benim edebiyat arkadaşımdır.

— Hep bir araya geldiğiniz zaman komünizm konusunda konuştuğunuz söyleniyor.

— Ne gibi efendim?

— Yani millet açtır, fakirdir diyormuşsunuz.

— Bunu hocalarımız bile söylüyor.

— Kadir ve Ömer seninle bunları mı konuştu?

— Biz yalmz şiir okur, edebiyat konuşurduk.

— Yani Nâzım Hikmet'i mi?

— Bütün şairleri.

Şadi'yi bununla bırakmadılar. Bir telgraf çekmişti İstanbul'a Şadi. Tevkif edilirken yapılan aramada bu telgrafın müsveddesi bulunmuştu Şadi'de. Şöyle yazılıydı telgrafta : «Anama nasıl bağlıysam, Hikmet'e de öyle bağlıyım.»

Şerif Budak'ın eline böyle bir telgraf müsveddesi geçer de durur mu? Yukarısı haber bekliyor, yeni yeni ipuçları bekliyor. Vatan ve memleket aşkıyla yananlar yerinde duramıyorlar. Bir şeyler çıkmalı, bir şeyler çıkmalı ortaya.

— Vay, sen Nâzım Hikmet'e bağlılık telgrafı çekmişsin ha?

Sıkıştırdıkça sıkıştırırlar çocuğu, sıkıştırdıkça sıkıştırırlar. Patlıyacak Şadi, ne yapsın? Aşağı mı tükürsün, yukarı mı tükürsün? Doğruyu söylese de iş berbat, yalan söylese de berbat. Doğruyu söylerse evli olduğu meydana çıkacak. Oysa okuldayken evlenmek yasak, adamı alaya çıkarırlar. Çaresiz kalır sonunda, anlatır her şeyi :

— Yahu, der, bu, Nâzım Hikmet'e bağlılık telgrafı falan değil, bu, benim karıma bağlılık telgrafı. Karımın adı Hikmet'tir. Halama çektim ben bu telgrafı. Karımla anamın arası açılmış, ben de halama çektiğim telgrafta

ikisine de aynı derecede bağlı olduğumu belirttim, ikisinin de gönlünü almak için.

Ne malûm Şadi'nin doğru söylediği? İstanbul'da evine gidip soruşturulur. Gerçek gün gibi ortadadır. Şadi evlidir ve iki de çocuğu vardır. Ama bu telgraf meselesinde Şadi'ye inandıklarını sanmıyorum gene de. Çünkü bu «Hikmet'e bağlılık telgrafı» meselesi ta 1963 yılına kadar uzar. 25 yıl sonra, bizim Şadi, hem içimi dökmüş olurum, hem belki yarışmayı kazanır birkaç kuruş alırım diye, Cumhuriyet gazetesinin açmış olduğu Yunus Nadi yarışmasına bir yazıyla katılır. Bu yazı gazetede yayımlanır. Yayımlanınca da, ordan burdan gelen ihbarlar üzerine, savcılık harekete geçer, gazete ve Şadi komünistlik propagandasından mahkemeye verilir. Şadi'nin tutuklu olarak dâvası görülürken, aşırı sağcılıkla ün salmış «Yeni İstanbul» gazetesi, nerden öğrenmiş, hangi ellerden almış haberi, Allah bilir, «Şadi Alkılıç, Harp Okulu'ndayken de Nâzım Hikmet'e bağlılık telgrafı çekmişti» diye yazar.

.....

Sorguya götürürler Şadi'yi bir gün.

Şerif Budak köpürmüş, bir kâğıt uzatır Şadi'ye, ve :

— Ulan, der, bu da mı edebiyat? Hep edebiyat, edebiyat der dursun.

Şadi bakar önüne uzatılana. Ömer'in patavatsızlıklarından biri. 22 maddelik tüzük.

— Efendim, der Şadi, bu bir şaka. Alay olsun diye yapılmış bir şey. Sırf arkadaşlar arasında gülelim diye yazdı Ömer bunu.

— Peki, şu alttaki «Merkezî İcra Komitesi Reisi» ne oluyor. Bu komünistlerde olur.

— Ömer şaka olsun diye yazdı.

— Sen niçin imzaladın bu kâğıdı?

— Şaka olsun diye.

— Peki, şaka olsun diye on sene hapis yat da anla.

Nözetçilere :

— Alın bu keratayı!

Der. Şadi'yi hücresine götürürler. Şadi on yıla dünden razı. Bir kaç gün önce, zalim bir nöbetçi subayı, vazife kontrolü yaparken, askerlere şöyle bağırır : «Dikkat edin ulan! Bunlar Bolşevik... Kurşuna dizilecekler!» Bunu hücresinden duymuş olan Şadi, onun için on yıla dünden razı.

Haftalarca tek odalarda bir başımıza bırakıldıktan sonra bir gece hepimizi birer birer odalarımızdan çıkardılar. Komutanlık binasının orda bir başka binaya, süngülüler arasında götürdüler.

Niğde'li Nasır'ın bağlaması vardı, o da onu tımbırdatıyordu ara sıra. İkide bir Şadi için yaktığı türküyü söylüyordu:

Şadi evlatların baba der ağlar,
Onların feryadı yürekler dağlar,
Geçti güzel günler, o tatlı çağlar,
Şadi evlatların baba der ağlar.

Ve Şadi acı acı düşünüyordu.

BERAAT EDENLERİN SONU.

Ama aynı gün, yani mahkeme kararından bir gün sonra, yani 30 Mart 1938 günü, Okul Komutanlığı, Genel Kurmay Başkanlığına beraat edenler hakkındaki düşüncelerini yazar ve emir bekler.

Genel Kurmay Başkanlığından bir hafta sonra Fevzi Çakmak imzasıyla karşılık verilir Okul Komutanlığına. Aşağı yukarı şöyle:

«Öğrencilerden jandarma Ali oğlu Zihni Kaya, İhsan Doğan, Şükrü oğlu Nâsır Timuçin, Hasan oğlu Hüseyin Üstel ve Şadi oğlu Lûtfullah, her ne kadar delil yetersizliğinden ötürü komünistlikten beraat etmişlerse de, 22 mad-

delik «Hayat Şartları» başlıklı yazının altında imzalarının bulunması askeri okul içinde gizli maksadı olan bir teşekkülün varlığını bildirmektedir. Üstelik yirmi ikinci madde baştan sona kadar üzerinde önemle durulacak bir niteliktedir. Bu yüzden bu beş öğrencinin durumları şüphelidir.»

Beraat edenlerden en önce Şadi Alkılıç, çavuş olarak alaya çıkarıldı. Ötekiler yıl sonuna kadar okulda kaldılar. Her ne kadar okul bunları bağrına basmışsa da, gene de mide bulandırıyorlardı.

AMA YALNIZ BİR DİŞ

Nâzım sinirlenip gittikten sonra her birimiz bir yana dağıldık o akşam. Ben çay ocağına gitmiştim, ocakçı Osman'la yarenliğe.

— Sana bir çay koyayım, dedi Osman, gör bak tavşan kanı mübarek!...

— Hadi koy bakalım, dedim.

Çayın şekerini karıştırıp tam yudumlıyacağım vakit, posta İbrahim kapıda dikiliverdi:

— Biri geldi, sizin arkadaşlardan...

— Kim o? dedim.

— Bilmem, okuldan... Yanında inzibat da var...

— Nerde şimdi?

— Sizin odada... Tombulca biri...

Çayı orada bıraktım, doğru odaya koştum. Kapıdan girer girmez Şadi'yle karşılaştım. Yatağın birine oturmuş, Ömer ve Necati'yle konuşuyordu. Ayakta da bir inzibat eri duruyordu.

— Ne o Şadi, dedim, ne oldu?

Sarılıp öpüştük.

— Alaya çıkardılar beni, dedi.

— Neye?

— Bilmem... Okula fazla geldik galiba...

— Okul safrasını atıyor, dedi Necati.

Gülüştük. O sırada Nâzım'la Orhan da girdiler odaya. Onlara da haber verilmiş, merakla girdiler.

— Diyarbakır'a gönderiyorlar beni, dedi Şadi. Üç dört ay bir şey kaldıydı şurda subay çıkmaya... Ankara Anafartalar inzibat karakoluna teslim ettiler. Sizleri görmeden gidemezdim...

Şadi allem eder kallem eder, karakoldakileri yola getirir:

— En yakın arkadaşlarım cezaevinde, der, ben de alaya çavuş çıkarıldım, gidiyorum Diyarbakır'a. Kimbilir onları bir daha ne zaman görürüm. Arkadaşlık bu, bilirsiniz siz de arkadaşlığın ne olduğunu. Bir inzibat eri verin yanıma, gidip onları göreyim, bir saatçık, ne olur!

Razı olurlar, bir inzibat eri takarlar yanına, bırakırlar Şadi'yi. Doğru bizim cezaevinde soluğu alır.

— Hiç ağrıma gitmiyor bu benim ama, evde çoluk çocuk var, onları düşünüyorum daha çok... Üç dört ay kalmıştı şurda, maaşa geçecektik...

Konuşma sırasında Nâzım bir ara gülünce Şadi:

— Ne o, üstat, farkına yeni vardım, bir dişin neden kırık? Diye sordu.

Şadi divan edebiyatına fazla gömüldüğü için olacak, üstatlı müstatlı konuşmayı severdi o sıralar.

— Evet, bunca yıl, ancak bir dişimi kırabildiler, dedi Nâzım, öbür otuz bir tanesi yerinde duruyor...

Şadi bayılır Nâzım'ın bu cevabına ve hiç unutmaz.

O gece bir saat kadar kaldı Şadi yanımızda. Sonra hepimizle ayrı ayrı helâllaştı gitti. Aylarca hiç bir haber alamadık Şadi'den...

ŞADİ ALKILIÇ VE DAVASINI ANLATIYORLAR

DAİMA UMUTLU BIR ARKADAŞ: ALKILIÇ

Kemal SÜLKER

Demokrasiye aykırı yasalar, Anayasaya aykırı uygulamalar, basının görevi ve sorumluluğu gibi konuların her ele alınışında mutlaka Şadi Alkılıç adı geçecektir. Çünkü Şadi Alkılıç'ın masum bir yazısının içinde yer aldığı yarışma yüzünden başına gelenler; bütün demokrasiden yana olanları fikir özgürlüğünü savunanları, suç ve ceza arasında orantı olması gereğini dile getirenleri, nihayet basın organında sorumluluk taşıyanın aracı olduğu bir yayma eyleminin bir yanda beraat, öte yanda mahkûmiyet şeklinde sonuçlanan gidişi yadırgayanları ilgilendirmiştir.

12 Ekim 1968 günlü Milliyet'te yer alan bir haber beni yeniden Şadi Alkılıç konusunda durmaya itti. Çünkü, çok eski arkadaşım Alkılıç Birinci Ağır Ceza Mahkemesi tarafından komünizm propagandası yapmak suçu ile altı yıl üç ay hapse mahkûm edilmişti. Bu mahkûmiyet kararı çeşitli safhalardan geçe geçe Yargıtay Genel Kuruluna gitmiş ve orada onaylanmıştı. Bu onaylama sonunda Alkılıç yeniden cezaevine konacak ve geri kalan cezasını çekmeye başlayacaktı.

Bu duruşmanın geçirdiği safhaları ve sonucunun eleştirisini hukukçulara bırakmak, hukuk felsefesiyle uğraşan-

ların yetkisi içinde görmek isteğindeyiz. Ama, ışıl ışıl yanan zeki gözleri, iri gövdesi, sarkık sevimli yanaklarıyla türü kendine özgü bir inanmış olan Şadi Alkılıç hakkında azıcık da olsa bir anı yazısı yazmak hatıralarımızın seve seve bize yüklediği bir görevdir.

Daha 1941-42 yıllarında arkadaşlık ettiğimiz Şadi Alkılıç o günden bu yana bir kez olsun sıcak dostluğunu benden esirgememiş, ben de her fırsatta ona dost selamı vermek zevkinden yoksun kalmamıştım. Yürüyüş dergisine büyük emeği geçen ozan A. Kadir, tanıştırmıştı bizi. Bir yaz günü, Kadıköy semtinde Alkılıç'ın de katıldığı bir ikindi yemeği, mezesi ve içkisiyle bizi arkadaşlığın sıcak ikliminde birbirimize daha yaklaştırmıştı. Çok mütevazi kır sofrasının etrafında devam eden yarenliğimizi uzatmak için, ne bende ne A. Kadir'de dönüş yol paralarımız dışında bir şeyimiz kalmamıştı. Ve Şadi Alkılıç, bir bakıma bizim kendisine «Şadi, Badi, Hadi...» diye seslenip kadehini kaldırmaya davet ettiğimiz yürekli bir konuğumuzdu. İki buçuk liramız olsaydı sohbet daha da tatlılaşacaktı. Bir ara «Şadi'de varsa ondan borç alalım, ben yarın ödeyebilirim» diyesi oldum. Şadi kardeş tombul ellerini hemen cebine götürerek maddi varlığının yarısı olan iki buçuğu uzattı: «Al be Sülker, dedi, yarın verecek olduktan sonra...» Bir iki buçuk lira, üç arkadaşı bir anda coşturmaya yetti. Şarap şişelerini tazeledik. Harp Okulundaki ünlü duruşmaya ait anıları dile getirdi Kadir, yenisini ekledi Alkılıç ve ben bu iki hapisane arkadaşının o günkü coşkun içtenliklerine yeni bir şey katıp katmadığımı hâlâ kestiremem. Ama ertesi gün, Belediyede çalışan Alkılıç'ı yerinde bulup da iki buçuk liralık borcumu ödediğim zaman Şadi'nin söylediklerini hiç unutmam:

«Bu ödemenin önemi, iki buçuğun kendisinde değil, senin sözünde durmandadır. Sözünde durmak bu sıra pek az kimseye nasip olan bir davranış da...» diye konuştuğu va-

kit, ne yalan söyliyeyim, yaptığım basit bir borç ödemenin bu kadar derin bir takdire dönüşeceğini hiç beklememiştim. O gün, bu gün ne zaman karşılaştıksa, ne zaman birbirimizi görmeyi arzulayıp ve de görünce hep o Yürüyüş Dergisinin bizi birleştirdiği dostluk stokumuza yenilerini depo etmişizdir.»

Şadi Alkılıç, Harp Okulunda «İyi bir hayat tarzının tanzim edilmiş şekli» başlıklı 22 maddelik bir yazısını, okulda düzenli bir yaşamı sürdürmek için mi kaleme almıştı? Bilemem. Ama o yazıdan sonra başına gelenleri hatırlayacak olursak Alkılıç'ın başına ne geldiyse yazıdan gelmiştir, diyebiliriz. Ve suya sabuna dokunulmasını hiç istemeyen padişahlık düzeninin buyruk başıcılarından birinin nasihatını hatırlarız:

Sana senden gelir her ne gelirse,
Başın rahat kalır, dilin durursa...

Ama Şadi Alkılıç, çağından sorumlu, ülkesinin mutluluğunu amaç bilen herkes gibi rahat etmeyi kendisi için amaç bilmemiş ve dilini yutmamış sayılı mücadelecilerden biriydi.

Harp Okulu Komutanlık Askeri Mahkemesinin Nâzım Hikmet'i de kapsayan ünlü 1938 duruşmasında karar günü 29 Mart 1938 Salıya rastlamıştı. Gerekçeli kararda bizim Şadi Alkılıç, henüz o tarihte 5408 Lutfullah Şadi olarak yer alıyordu. Kararda Alkılıç'ın yaşantısında büyük etkisi olan şu mütalaa yer almıştı:

«Maznunlardan Lûtfullah Şadi, Nasır, Hüseyin, Zihni Kaya ve İhsan Doğan'ın Ömer Deniz'le imzalamış oldukları «İyi tanzim edilmiş hayat tarzının şartları» başlıklı ve spor, sıhhat, çalışmak ve nefse hakimiyet gibi hususlardan bahseden 22 maddelik yazı münderecatı Ömer Deniz teşekkülüne mensubiyeti gösteren bir delil mahiyetinde bulunmamasına ve 21. nci maddesinde yazılı Merkezi İcra Komitesi Reisi formulü Ömer Deniz tarafından ilâve edilmiş olduğu

kendisinin itirafı ile anlaşıldığından bu tabirin gerek yazıyı imzalayan şahıslara ve gerek bu yazının münderecatı ile Nâsır, Hüseyin, Zihni Kaya ve İhsan Doğan'ın beraatlerine... kabili temyiz olmak üzere ve maznunların vicdanında 29 Mart 1938 tarihinde karar verildi, işbu karar Müddeiumumi Şerif Budak huzuru ile maznunlara alenen okundu ve temyiz yolları anlatıldı.»

Hayat bu... Şadi Alkılıç, bu duruşmanın etkisini ve duruşma sırasında yaşadığı günleri, okuldan ayrıldıktan sonraki hayatını hep umutlu geçirdi. Ne zaman karşılaşsak dudaklarımızdan şu diziler dökülürdü:

«Güzel günler göreceğiz çocuklar,
güzel günler göreceğiz.
Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar
ışıltılı maviliklere süreceğiz...»

Bilirim, insan hapiste de mutlu yaşayabilir, çalıştığı işte de mutsuz günler geçirebilir. Mutluluk, kişinin hayata verdiği anlama göre değişir. Şadi Alkılıç, iri yapısı, ışıltılı ve derin bakışları, sarkık yanakları, ağır ağır attığı adımlarla mutluluğa her gün biraz daha yaklaşıyor. Hayat her gün mutlu kavgalarla canlanıyor, çocukları daha güzel günlerin eşiğine geliyor. Ve elbet bu gelecek mutlu, sıcak, güzel günlerin yoluna doğru döşenen kaldırımlarda Şadi Alkılıç'ın da, başkalarının da, belki benim de el emeklerimiz, göz nurlarımız harç olarak kullanılmıştır, kullanılmaktadır hâlâ. Bu duygular bizi, hele hele Lûtfullah Şadi Alkılıç'ı elbette mutlu yapmaktadır.

Merhaba Şadi, Badi, Hadi... Göreyim seni! Şu son hapisane maceranı da tatlı tatlı anlat, çocuklarımız hayata, yeni bir yaşama, daha yürekli mücadele için daha güçlü hazırlansınlar. Hadi Şadi, hadi.. Gözlerini öperim.

Kemal SÜLKER

ADALET Mİ? ENGİZİSYON MU?

Çetin ÖZEK

Sonuçta Şadi Alkılıç altıbuçuk yıl ağır hapis cezasına mahkûm oldu ve ceza kesinleşti. Altı yıldır bunun için uğraşanların, altı yıldır 60 yaşını çoktan doldurmuş bir insanın cezaevine girmesi için çalışanların gözleri aydın. Artık memlekette adaletin olduğuna inanabilir, «huzur-u kalble» uyuyabilirler. Cumhuriyet gazetesine yazdığı kısa bir yazıyla sosyalizmi yurdun kurtuluşu için tek yol olarak göstermek gibi büyük bir suç işleyen Şadi Alkılıç yeniden cezaevine girdi. Artık Türkiye'nin bütün çıkmazları bitecek, az gelişmişlikten kurtulacağız. Güllük gülistanlık olacak yurdumuz... Alkılıç uzun yıllar daha cezaevinde yatacak ya, artık kuşkusuz yaşıyabiliriz bu topraklar üzerinde. Hem de bütün dünyaya göstermiş oluyoruz, ne kadar adalet düşkünü, ne kadar demokrasiye bağlı olduğumuzu. Bu şekilde kanıtlıyoruz dünyanın en demokratik ülkesi olduğumuzu. Dünyadaki birçok ülke de demokratik diye geçinirler. Hepsi yalancıktan demokrat bu ülkelerin. Hangisi cezalandırıyor sosyalizmi savunan kısacık bir gazete yazısını. Sadece biz demokrasi adına bu işi yapıyoruz.

Alkılıç'm cezasının kesinleşmesiyle, altı sene süren bir mücadele de yeni bir dönemine giriyor. Neler olmadı ki bu altı sene içinde. Önce İstanbul 3. ncü Ağır Ceza Mahkemesi 29 Şubat 1964 tarihinde oybirliği ile Alkılıç hakkında bera-

at kararı verdi. Bu beraat kararı Yargıtay 1.nci Ceza Dairesince yargıçların takdir hakkını özgürlüklerini sınırlayan ve Alkılıç'ı ille de mahkûm ettirmek isteyen bir ifadeyle bozuldu. Bu bozma kararı 3.ncü Ağır Ceza Mahkemesinin yürekli yargıçlarından gereken cevabı aldı. Yargıç Ulucr Yüceöz ve İsmet Paksoy, Yargıtay kararı karşısında davadan çekiliyorlardı. Çekilme kararı üzerine, işe İstanbul 5.ci Ağır Ceza Mahkemesi el koymuştu. 5.nci Ağır Ceza Mahkemesinin değerli yargıçları da Alkılıç'ı cezalandıracak bir husus görmediler ve beraat kararı verdiler. Fakat Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 5.nci Ağır Ceza Mahkemesinin kararını bozarak, mahkûmiyet hususunda ısrarda bulundu. Yargıtayın bu kararı karşısında İstanbul 5.nci Ağır Ceza Mahkemesi için mahkûmiyet hükmü vermekten başka çare yoktu. 5.nci Ağır Ceza Mahkemesi'nin mahkûmiyet hükmü, «komünizm propagandası» yapılması nedeniyleydi. Bu hüküm temyizen Yargıtay 4.ncü Ceza Dairesinde incelendi. Ceza Dairesi suçun varlığını kabul etmekle beraber, fiilin nitelendirilmesini değiştirmişti. Alkılıç'ın suçunu komünizm propagandası olarak kabul etmeyen 4.ncü Ceza Dairesi suçu, «Komünizmi övme» olarak kabul etmişti. 4.ncü Ceza Dairesi bu kabul tarzını uzun delil ve gerekçelerle açıklarken, Alkılıç'ın cezasını da birbuçuk yıla indiriyordu. Amma memlekette savcılar vardı ve bu savcılar adaletsizliğe tahammül edemezlerdi. Alkılıç'a verilen birbuçuk yıllık ceza da azdı ve adaletin yerine getirilmesi gerekirdi. Bu nedenle Yargıtay 4.ncü Ceza Dairesinin aleyhine Yargıtay Savcıları Genel Kurula itirazda bulundular. Genel Kurul adaleti yerine getirdi çok şükür ve Alkılıç'ın cezası yeniden altıbuçuk yıla çıkartıldı. Yargıtay Ceza Genel Kurulu adaleti yerine getirirken de fazla gerekçe göstermeye lüzum görmemişti. Genel Kurulun 33 üyesinden 19 üyesi Alkılıç'm altıbuçuk yıl cezaevine konulmasından yanaydılar, 14 üye ise karşıt oy vermişlerdi; Alkılıç'ın fiilinin komünizm propagandası olmayacağını savunuyorlardı.

Alkılıç davasının uzun hikâyesinin bu kısa özetini, bir insana altı yıl süreyle bir yazı için ne derece çektirildiğini göstermek, adalet adına kişiye ne derece acı verildiğini ortaya koymak amacıyla yaptık. Beraat hükümleri, ağır mahkûmiyet hükümlerine dönüşürken, ağır mahkûmiyet hükmünden hafifine geçirilirken ve tekrar ağır mahkûmiyete geri dönülürken Şadi Alkılıç'ın da, zaman zaman cezaevine konulup çıkartıldığını, sonra tekrar çıkartıldığını belirtmek gerekir. Bunca birbirine karşıt işlemler için de altı yıl bir insanın süründürülmesi, adaletin maksadının çok dışına düşmekte ve işkence durumuna girmektedir. Çağımızda, engizisyon işkencesi yapılamaz. Alkılıç davasının gelişimi kendisi için olduğu kadar, gerçekten adaletten yana olanlar için de engizisyon işkencesi durumuna girmiştir. Bu arada bu işkenceyi tamamlamak için adalet bakanlarının meclis kürsülerinden anayasaya aykırı bulunduğunu da belirtmek gerekir.

Alkılıç davası gerçek demokratik düzenlerde aklın alamayacağı ve hukukun dışına düşen bir sonuca varmıştır.

1. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, nereden hükmediyor, delilini nereden buluyorsa, Alkılıç'm yazısının salt benimsediği fikirlerin propagandasını yapmak için gazetenin açtığı yarışmaya katıldığını belirtmektedir. O zaman, Yargıtay şunu açıklığa kavuşturmalıdır: Yazının yayınlanmasını Alkılıç mı sağlamıştır? Yazının yayınlanması gazetece gerçekleştirilmiştir ve bu yazıyı yayınlayıp yayınlamamak hususunda gazete tek yetkili olan yerdir. Öyleyse, Alkılıç'ın yazıyı yayınlayarak propaganda yaptığı iddiası gerçeğe aykırıdır. Nitekim Yargıtay 4.ncü Ceza Dairesi de fiilin propaganda olamıyacağını belirtirken aynı husus üzerinde durmuştur.

2. 142/1 madde aynen İtalyan Ceza Kanununda da mevcuttur. Fakat İtalya'da hiç kimsenin aklına bir gazete yazısını, Alkılıç'ınkinden çok daha sert olsa dahi, cezalan-

dırmak gelmemektedir. Alkılıç davasının dosyasında mevcut Saragat, Nenni gibi düşünür ve politikacılara ait mektuplar Alkılıç'ın yazısının cezalandırılmak istenmesinden doğan hayretin ifadesi olan beyanlarla doludur. Hayret etmemek de elden gelmez. Bu düşünürlere göre demokratik olduğunu iddia eden bir ülkede salt düşüncenin açıklanmasının cezalandırıldığı görülmüş değildir. Nitekim, İtalyan Ceza Kanunu uygulamasında da, maddenin sadece mesi için halkın somut bir şekilde eyleme itilmesi fiilini ceanayasanın kabul ettiği esaslar dışında düzenin değiştirilzalandırdığı kabul edilmektedir. İtalyan hukukçularına göre, sosyalizm, komünizm propagandası yapmak, bu düzenlerin yerleşmesi için cebri gerekli görerek bunun doktriner açıklamasını yapmak suç sayılmamaktadır.(1) Suç olarak kabul edilen husus, halkın, bir düşünce açıklaması dışında, cebri yollara tahrikidir. Düşüncenin konusu ne olursa olsun, çağımız bunun cezalandırılamıyacağını kabul etmektedir. Bu kısaca belirtilen hususlar bilimsel gerçeklerken, Yargıtay, Alkılıç'ın «İstihdaf eylediği maksatları» gerçekleştirmek için söz konusu makaleyi yazdığını ileri sürmektedir. Bu ifade tamamen bilim dışı, hukuk dışıdır. Bir makale bir maksadın gerçekleşmesi için «fiil» olarak kabul edilemez. Bu yazıyı cezalandırmak anayasa dışı bir fiil değil, doğrudan doğruya düşünceyi cezalandırmak demektir. Tarihsel sorumluluktan kurtulmak için, bu noktaların aydınlatılması gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi, 141, 142 maddeleri Anayaya uygun sayarken, bu maddenin düşünceyi cezalandırmadığını, cebri eylemleri cezalandırdığını, anayasanın sosyalizme imkân tanıdığını ve 141, 142 maddelerin bu imkânı kaldırmadığını ileri sürmüştür. Yargıtay ise, düşünceyi, sosyalizmi, düşünce açıklama haklarını sınırlıyan kararıy-

(1) Bu konuda bak ÖZEK, 141-142 Istanbul 1968 s. 98-111

la, Anayasa mahkemesinin düşüncesini yalanlar duruma düşmektedir. Yargıtayın bu kararı karşısında, ya Yargıtay 141, 142 maddeyi esas şümulünün dışında uygulamıştır ve bu durumda hukuki hata yapmıştır; ya da Yargıtay 142. maddeyi doğru uygulamıştır, bu durumda Anayasa Mahkemesinin 142. maddeyi anayasaya uygun sayarken ileri sürdüğü gerekçeler yanlıştır ve sonuçta 142. madde anayasaya aykırıdır. Bizim bu konudaki kanaatimiz, Anayasa Mahkemesinin kararı 142. maddenin Anayasaya uygun sayılabilmesi için yeterli değildir. Fakat ayrıca Yargıtay da 142. maddeyi olayda yanlış uygulamıştır. Biz bu inançtayız. Fakat gerekli olan bir insanı altı buçuk yıl hapse mahkûm eden Yargıtayın bu sorunlar üzerinde durması ve sorunları aydınlığa çıkartmasıydı.

Alkılıç'm davası üzerinde hukuk açısından daha duracak değiliz. Her yanıyla hatalı bir karar karşısında olduğumuz inancı içindeyiz. Yargıtay 4. ncü Ceza Dairesince Alkılıç aleyhine verilen kararın İstanbul Ağır Ceza Mahkemesince incelenmeden alelacele Genel Kurulca bozulmasının da adil olmadığını sanıyoruz.

Hukuki hatalar, antidemokratik ve anayasaya aykırı yasalar ve başkaları, gerçek olan Şadi Alkılıç'ın çağımızın Dreyfüs'ü gibi yeniden yıllarca hapise konulacağıdır. Beyler, paşalar, yurtseverler, adalet düşkünleri, gözünüz aydın Alkılıç hapse girdi. Bilmem rahat uyumanız için yetecek mi bu?

AŞIK İHSANİ

Şadi Alkılıç Baba'yı, 1966 yılının bir mayıs günü, Antep'li dostum Nuri Mermer'in dükkânında tanıdım. Dükkânda Orhan Kemal de vardı. O gün, Orhan Kemal'in yiğitçe bakışı, Şadi Alkılıç'ın babacanlığı ve Nuri Mermer'in Anteplilere yakışır misafirperverliği beni yüreklendirmişti. Akşama kadar halk şiirinden ve Şadi Baba'nın mahkemelerinden söz edildi. Şadi Baba, benim şiirlerimi çok beğendiğini söyleyerek bana bir kaç şiir okuttu. Okuduğum her şiirin sonunda, Şadi Baba'da bir rahatlama, Orhan Kemal ile Nuri Mermer'de ise uçmaya hazır birer güvercin ruhu görülüyordu...

Şadi Baba söz arasında «İhsani oğlum, senin bu şiirlerinin çıktığı Türkiye'de benim yarın mutlaka beraat etmem lâzım.» diyor ve yüreğindeki acıları ağzında küfürleştirip haksızlığın üstüne tükürüyordu... Şadi Baba'nın yarın, yani ertesi gün mahkemesi vardı. Nuri Mermer, akşama bizi bırakmadı «yemeğe gideceğiz» dedi. Gittik. Yemek yerimiz, Çemberlitaş'ta bir küçük balıkçı dükkânıydı. Dükkândan içeri girerken, balıkcı bir yandan elleriyle dibi ateş dolu kocaman tepsi içindeki balıkları altüst etti. Öte yandan ağzıyla Şadi Baba'nın zor çıkıp indiği bir delikten yukarı bize yol gösterdi. Dükkânın ikinci katı olan yukarda omuzumuzu, kafamızı dar duvara, alçak tavana sürte vura, yağlı tahtadan bir masanın etrafında halka olup taburelere iliştik.

Az sonra balıklar göründü, kuru soğanları yumruk-ladık, şişeleri açtık... Yemeğin yarısında saz faslı başladı. Türküler söylendikçe, Şadi Baba'mn rahatlamış ve ağız dolusu küfürleri, Orhan Kemal'in gözlerindeki şimşekler ve Nuri Mermer'in göğsündeki yürek geliştikçe gelişti... Sağlı sollu duvarlarda, oraya her gelenin kalemle, çakıyla yazdığı birer hatırası vardı.

Hatırılar aklımda kaldığı kadarı şöyle idiler:

(Namussuz felek), (Dünya dönüyor, için kanıyor), (Allah be, var mısın?), (Ulan Hasan, hani yasan), (Patronun ağzı baldadır, karımın gözü yoldadır), (İşçilerin gamı çoktur, patronların damı çoktur), (Dostum beni kodu yaya, kendi çıktı gitti aya), (Bir elin nesi var, iki elin sesi var), (Demir döğüle döğüle silah olur)...

Bu hatıraları gören Şadi Baba, dayanamadı, çekti çakısını duvarın boş bir yerine şu cümleyi kazdı: «Zalimin zulmü varsa, Mazlumun İhsani'si var.»

Ayaklarımızın dibi pislik içindeydi. Alt kattan, iki sivil şahsın bizi kolladığı haberi geldi... Bu haber neşemizi bir kat daha arttırdı. Şadi Baba, yüksek sesle, haberi getirene: «Allah hükümete zeval vermesin, desene gene emniyetteyiz.» dedi. Yemekten sonra balıkçıda su olmayınca, balıklı ellerimizi bir köşede bulduğumuz gazetelerle silip aşağı indik.

Çemberlitaş'ın önünde, herkes barınacağı yere gideceği için vedalaştık. Vedalaşırken, Şadi Baba: «Yarın mahkememe sizi beklerim, mutlaka gelin, diye bize tekrar tekrar söyledi. Peki deyip, Şadi Baba ile Nuri Mermer bir tarafa, ben ve Orhan Kemal bir tarafa ayrıldık.

Benim, başımda uzun saçım, yüzümde sakalım, ayağımda çarığım, belimde kuşağım ve omuzumda heybem vardı. Orhan Kemal yolda bana, «Sen yarın mahkemeye gelme, ben gideceğim, ikimizi bir arada görürlerse dikkati çeker.» dedi. Ben Orhan Kemal'in bu sözünü uygun bu-

larak mahkemeye gitmedim. Fakat ertesi gün Şadi Baba'nın tevkif haberini alınca çok üzüldüm. Elimi heybeme attım, Şadi Baba'nın verdiği resmini çıkarıp uzun uzun baktım. «Vay babacan adam vay» deyip Şadi Baba'nın haksızlığın üstüne tükürdüğü ağız dolusu küfürlere bir küfür de ben kattım.

Birkaç gün sonraydı. Şadi Babanın çok sevdiği şiirlerimi içinde topladığım YAZACAĞIM adlı küçük kitabımın toplanma kararı çıktı. Kitabım toplanırken, ben kitabı dağıtan yerdeydim. İçeri üç sivil şahıs girdi. Ellerinde kitap toplama kararı vardı. «Polisiz biz, YAZACAĞIM kitabını toplamaya geldik» dediler. Ben, «Yazarını da toplıyacak mısınız?» diye sorunca, içlerinden biri: «Hayır biz bir memuruz, bizi tutan el ne derse onu yaparız» diyerek kitapları toplayıp gittiler. YAZACAĞIM kitabımın toplanmasından üç gün sonraydı. Cağaloğlu meydanındaki parkta ikinci kitabım olan AĞALI DÜNYA'yı satıyordum. İkindi üstü bir şahıs yanıma geldi. Kendisinin polis olduğunu söyliyerek beni savcılığa götürdü.

Savcı, Allah, peygamber, vatan, millet üstüne vaız çeke çeke ifademi aldı. Bir ara nüfus kâğıdım lâzım oldu. Heybeden çıkarırken Şadi Baba'nın imzalı resmini yere düşürdüm. Resim savcının gözüne çarptı. Savcı manâlı bir dille: «Vay, demek Şadi Alkılıç'ın resmini de yanında taşıyorsun ha!» diye bana takıldı. Ben: «Evet» dedim. «İyi bir adamdır.» Savcı «Nereden tanıyorsun onu» dedi. Ben «O benim müdürümdü» deyip kestim. Savcı «Seni mahkemeye vereceğim, aleyhinde profesör Sulhi Dönmezer'le profesör Sahir Erman'ın raporu var» dedi. Ben: «Ver, iyi edersin» dedim.

Ve akşam geç vakit Sultanahmet hapishanesinin kocaman kapıları beni içeri alarak üstüme gümliye gümliye kapandılar. İlk geceyi, rutubetli duvarları küften görünmeyen bir odada geçirdim. Sabah saat onda idam katili

İlyas Şoriz beni odamdan alarak ikinci müdürün yanına çıkardı. Müdür, kin dolu gözlerini ve sözlerini çamurlu taşlar gibi üstüme fırlattıktan sonra, saçımın sakalımın kesilmesini başgardiyana emretti. Müdürün her sözü hapishanede bir kanundu. Gardiyan beni odasına götürdü. Berber geldi (berber bir kaatildi) bir elinde uslura, bir elinde makas, saçıma sakalıma bir güzel girişti.. Berber işe devam ederken, Şadi Baba bütün babacanlığıyla göründü. Kucaklayıp öpüştükten sonra beni berberin ve gardiyanların elinden aldı, kaldığı koğuşa götürdü. Akşama doğru Şadi Baba'yla bana bir oda verildi, «peki» dedik. Kimseyle görüşmeyeceksiniz diye haber geldi. Gene «peki» dedik.

Yanımıza veremli hastalar verdiler. Ona da «peki» dedik. Fakat birkaç gün sonra Şadi Baba'yı başka hapishaneye, beni de kaatillerin yanına verdiler. Buna Şadi Baba da, ben de çok üzüldük. Şadi Baba'yla bir odada geçirdiğimiz 26 günü hiç unutmam. O'na hapistekiler hep baba derdi. Hapishanede fakir fukaranın işlerini, kendi işiymiş gibi görürdü. Kimisine teselli verir, kimisinin savcılığa dilekçesini yazar, kanun yolları gösterirdi.

Cumhuriyet Gazetesi'ne yazdığı bir yazıdan mahkûm olmuştu. Yazıyı bana gösterdi, okudum: «Yazıda bir suç görmedim» dedim kendisine. «Sen bir halk çocuğusun suç görmezsin, ama koskocaman ordinaryüs profesör olacak Sulhi Dönmezer suç gördü. Bune ne dersin?» dedi.

Ben, «Ne diyeyim, gerçek ileride ortaya çıkar herhalde» dedim...

Evet, koskocaman bir profesör olacak Sulhi Dönmezer, O'nun da, benim de aleyhimize rapor vermişti.

Ben, adaletli hakimlerin, Yargıtay'ca da onaylanan kararları ile beraat ettim. O hâlâ hükümlü.

O'na ve O'nun gibilerine selâm olsun...

DOSTUM ŞADİ ALKILIÇ

M. Galip ATAÇ

Bir sürgün öyküsüydü onunla dostluğumuz...
Kışlada arkadaşım, savaşta yoldaşımdı...
Tek bir sevgiliydi gözbebeklerimizde gülen...
Ortak bir nefesti dudaklarımızda türküler...

Geçmişe yöneliyorum bir an için. Öfkeli, sinirli kahkahalar geliyor kulaklarıma. Bir dost eli uzanıyor otuz yıllık bulutları yırtar gibi.

Bu kahkahalar Şadi Alkılıç'tan. Şu uzanan el, onun eli.

Kolkola tırmanıyoruz Seyran Tepenin bayırlarına. Cüce gölgeler var peşimizde. Göz hapsindeyiz. Sürgünce yaşıyoruz.

Bir bakıma, ikimiz de askeriz; Diyarbakır 7. nci Kor. Muhabere Taburunda 24 saatte, 48 saat kavuşturulan birer asker...

Şadi Alkılıç, 1938 Harp Okulu olayına adı karıştığı için suçlu. Ben de 1937 yılında bir greve katıldığımdan ötürü.

Bizim için, Ankara Valilik, kumandanlık arasında, gizli, çift aylı yazılar gelip gidiyordu. Çeşitli ağır baskılar altında eritilmek isteniyorduk.

Şadi, sık sık hapsolundu kışla içinde... Bir odaya ka-

patırlardı onu. Kapısında nöbetçi dururdu sürekli. Sapanca'lı Necati ve ben, arkadaki pencereden girer konuşur, ayını pencereden çıkardık.

Çatışmanın en kızgın aylarında, Dersim İçsavaşına (Tunceli'ye) de yolladılar Şadi Alkılıç'ı.

Şadi Alkılıç, ÇIRPINIŞLAR adlı şiir kitabını, lise son sınıfta iken çıkardı. O zamanlar Muhit, Servet-i Fünun adlı dergilerde güzel şiirleri yayınlanıyordu.

27 Mayıs 1960 dan önce, zorbalığa ve burjuva diktasına karşı yazdığı coşkulu mısralar, gizlice, elden ele dolaşmıştır. Bu şirlerinin bir bölümünü BİR ELDE KİTAP, BİR ELDE BAYRAK adlı kitabında topladı. Bu kitaptan aldığım şu mısralar, 28 Nisan olayları için söylenmiştir:

«Atatürk mezarında doğruldu... bak geliyor.
Şehitsiniz, namınız kalplerde yükseliyor
Beyazıt Meydanının şanlı kahramanları
Üniversitemizin koç yiğit civanları
Siz kitapla koştunuz, onlar kurşunla vurdu
Sizin kitaplarınız kurtaracak bu yurdu»

Ve, 27 Mayıstan sonra, ilk bayrağı, 12/12/1962 günlü Cumhuriyet Gazetesinde Şadi Alkılıç açtı.

«Sosyalizmin çeşitleri olmaz. Sosyalizm tektir. O da Bilimsel Sosyalizm'dir» dedi.

«TÜRKİYE'NİN TEK KURTULUŞ YOLU: SOSYALİZM» adlı yazı, iki ayrı Ceza Mahkemesinde beraat etti. Yazarı, Yargıtay 4.ncü Ceza Dairesinin kararıyla hapisten çıkartıldı.

Şimdi, yukarıda adı geçen yazıyı yazdığı için, Şadi Alkılıç'ı yine hapsettiler. Bir yazı için bu, üçüncü hapislik!

Şaşkınlığım şurdan : O yazı mı korkunç böylesine; yoksa, çevremizdeki korkak insanlar mı ağır basıyor?...

Evet, evet... Dervişin sermayesi tesbih, kimi savcılarımızın da Şadi Alkılıç!..

Alkılıç'ın hapisten ikinci çıkışında, Siirt'e öğretmen olarak atanması, ayrı bir öykü... Kısacası: SÜRGÜN (!) Altı yıldır, hapis, sürgün... Sürgün, hapis... Sürgün... yine hapis...

Eğer, Şadi Alkılıç'ın kişiliğinde Türkiye sosyalistlerine gözdağı vermek çabasında iseler, çok öncelerden verilmiştir karşılığı o davranışların:

«Ümidi gömülmez bu milletin
Beyhûde bu gayretin mezarcı»

Alkılıç'ın «Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu: Sosyalizm» adlı yazısı çıkmadan önce, sosyalizmi öven yazılar yazılamıyordu. Amerika'da, günlük yedi milyon trajlı New York Herald Tribune gazetesi, 5.6.1963 günlü sayısında, Şadi Alkılıç'ın yazısını söz konusu eden bir baş yazı yayımladı. Bunda: «Son kırk yıldan beri (solculuğun bir tabu haline geldiği Türkiye için) bu makale bir istisnadır.

Şadi Alkılıç'ın makalesinin açıklığı ve güçlülüğü, okuyan herkesin anlıyabileceği, yada, okumayanlara anlatılabilecek nitelikte olmasıdır» deniyordu.

Şadi Alkılıç, bir yazı için yıllarca hapis yattı. Ve yatmaktadır da. Ama onun büyük avuntusu var: O yazı, Türkiye'de sosyalizmi açık bir tartışma konusu yaptı. Ondan hız alan sosyalist yazarlar çoğaldı. «141-142 nin dişi, tırnağı iyice söküldü». Bu gidiş, 141-142 yi yıpratan, dünya çapında, bir kampanya açılmasına da yetti. Şimdi, onun açtığı bu yoldan, daha ağır yazılar, kitaplar kafilelerle geçmekte... Bir şey var ki, erken öten horozun başım keserler...

İşte, iki sefer beraat eden yazı yüzünden, Adalet Bakanlığınca ve de gizli ellerce kavuşturulan dava sonunda, Alkılıç yine, altı yıl hapis yatacak... İki yıl sürgün edilecek... Süresiz olarak, kamu haklarından yararlanamıyacak!

Bütün bunlar, «Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu: Sosyalizm» demenin cezası, öyle mi? Ne umutsuz bir debelenmedir Türkiye'yi karanlığa çekmek istiyenlerinki!. Tarihin akışına karşı gelmek buna derler... Buna derler insanlığım yitirmek...

Artık, onların bilmeleri gereken bir kaçınılmazlık var: Otuz yıllık dostum Şadi Alkılıç'ı hapsetmek, güvenilecek bir silah değildir!.. Zorbalığın yaygınlaşma belirtileri görüldüğünde, milletçe karşı koymanın, kanunlaşarak, bir hak sayılabileceği çağlar uzak görülmemeli.

Türkiye sosyalistleri, yenilmez bir dayanışma içinde, Türk halkının zorbalıktan, bilgisizlikten ve yoksulluktan kurtulma savaşında çarpışıyorlar. Daha da çoook çarpışacaklar!..

«AMERİKAN REİSİCUMHURUNUN İSMİNİ BİLMEYEN ÇOK İNSAN DÜNYADA BULUNDUĞU HALDE, NAZIM HIKMET'İ BİLMEYEN OLMADIĞI GİBİ, TÜRKİYE'DE DE ALKILIÇ İSMİNİ BİLMEYEN YOKTUR.»

Macit DOĞUDAN

Piyes yazarı Macit Doğudan'ın Nazım Hikmet ile Şadi Alkılıç'a ait hatıralarını da bu kitaba almak istedim.

Tanıdığım günden bu güne kadar kendisine karşı sonsuz hürmet duyduğum, çevresinde doğru sözlülüğü ile tanınan ve sevilen, aynı zamanda Nazım Hikmet'in yakın arkadaşı olan Macit Doğudan'ın konumuzla ilgili hatıralarının çok ilginç bulunacağını umuyorum.

MACİT DOĞUDAN DİYOR Kİ:

ŞADİ ALKILIÇ'ı 1938 de gıyaben, 1940 da şahsen tanıdım. 1938'de Harp Okulu Divanıharbinde, komünistlik ve askerî isyan töhmeti ile yargılananlar arasında, Nazım Hikmet'ten sonra yalnız onun şahsiyeti parlıyordu. Nazım Hikmet'in vasisi ve avukatı İrfan Emin Kösemihaloğlu'na yakınlığım dolayısiyle, bu davaya ait bütün belgeleri, vak'aları ve ifadeleri, bunların haricinde de davaya ait tüm anıları iyice izlemek imkânını bu sayede buldum. Gerçi İrfan Emin bu davaya sokulmamıştı. Çünkü o za-

manki hükümet tarafından Harp Okulu Divanıharbinde savunma yapması yasaklanmıştı. Fakat, yine de dava ve savunma stratejisinin bazı mühim detaylarını İrfan Emin vermişti.

Bu dava sırasınra Harbiye sanıklarından yalnız ve sadece Harbiye son sınıfın son ayındaki Şadi Alkılıç Diyarbakır'a kalebent olarak sürütmüştü. Buna sebep de, mahkemediki sert çıkışları, bazıları gibi, askerî savcıya boyun eğmeye, davaya ihanete ve dolayısiyle arkadaşlarını satmaya razı olmayışı idi. Bu yüzden Şadi'yi bazıları gibi subay çıkarmadılar. Tek başına kıta çavuşu olarak Diyarbakır'a sürdüler ve orada da zindana attılar...

Yıllar sonra Şadi canını kurtardı. Namuslu insan olarak yaşamanın şevkine ve inandığı davanın şahsiyetine sahip oldu. İşte ben, Şadi Alkılıç'ı o günlerden beri ve bu şahsiyeti ile tanırım... Kendisine istedikleri gibi ifade verdiği taktirde subaylığını hem de çok avantajlı olarak iade edeceklerini vaad etmelerine rağmen, o bu teklifi kabul etmedi. İki çocuğu ve her türlü maddi imkânlardan yoksun karısiyle sefalet içerisinde, fakat şahsiyetli bir insan olarak kalmayı tercih etti...

Şadi Alkılıç, Türkiye'de sosyalizm davasının ileri bir şahsiyeti olarak tanınmıştır. Bu vesile ile şunu belirtmeyi lâzumlu buldum: 1950 yılında Nazım Hikmet'in affı için Türkiye'de ve hatta dünyada —Şimdi Şadi Alkılıç için olduğu gibi— bir kampanya açılmıştı. Bu meyanda Nazım'ın avukatı İrfan Emin bütün işlerini bırakmış Nazım'ın affı için uğraşıyordu. Çünkü, Nazım açlık grevine başlamış ve inandığı davanın şehidi olmayı azmetmişti... O günlerde İrfan Emin Meclisteki bazı arkadaşlarıyle Nazım'ın affı için görüşmek luzumunu duymuştu. Benim yanımda bir milletvekikili ile Nazım'ın affı için konuşurken **«Amerikan Reisicumhurunun ismini bilmeyen çok insan var ama, büyük şair Nazım Hikmet'in ismini dünyada bilme-**

yen yoktur.» demişti. (Bu sözler bir yazıda da yer almıştır) İşte Nazım Hikmet olayından sonra dünyada, Türkiye hakkında en büyük tepki uyandıran, ileri dünyanın sosyalist çevrelerini gazaba sokan ve Türkiye'yi kötü bir derekeye düşüren dava Şadi Alkılıç davasıdır. Bu dava hakkındaki fikrime gelince: Bütün dünya ve Türkiye hukukçularının dediği gibi, bu, Türk adliyesinin en büyük adli hatasıdır. Nazım Hikmet o zamanki, askeri, yani hukuk'la alakası olmayan bir mahkeme tarafından bir tertip sonu zulme uğramıştır.

Şadi Alkılıç'a Türk Yargıtayımn cezayı hem kendisi verip ve hem de kendisi tastik etmesi dünya huzurunda çok acı bir hadise olmuştur. Bunun beynelminel yankıları büyük ve geniş olacaktır. Bunu göreceksiniz.

Şadi Alkılıç, sosyalist 'hareketin fikir mücadelesini yapmış ve bu yolda mahkûm olmuştur. Şimdiye kadar Türkiye'deki cılız hareketlerin, kaypak düşüncelerin hepsine haysiyetli bir sille indirmiş ve tam zamanmda gonga vurmuştur. İşte kapitalist çevreleri bu tam zamanında, yani 1962 de vuruş çileden çıkarmıştır. Çünkü o zaman bugün sosyalizm yolunda kalem sallayan, kitap yazan meşhur sosyalist yazarlar bile sosyalizm kelimesini anmıyorlardı. Ayrıca onun sosyalist düşüncesinden yararlanarak, O'nun paragraflarını genişleterek kitaplar yazmışlardır.

Bugün Türkiye'deki esas sosyalizm onun yattığı hapishanenin taşları, demir parmaklıkları ve Şadi'nin omuzları üzerinde şahlanmaktadır.

Tıpkı Amerika Reisicumhurunun ismini bilmeyen çok insan dünyada bulunduğu halde, Nazım'ı bilmeyen olmadığı gibi, Türkiye'de Alkılıç ismini bilmeyen kalmadığını bilhassa kapitalistlere hatırlatırım... Şadi Alkılıç'ın davası ile Pekin, Londra, Budapeşte, Sofya radyoları ile daha

işitemediğim birçok radyolar özel program yaparak alâkadar olmuşlardır.

Şadi Alkılıç, Nâzım Hikmet'in en iyi çırağıdır. Ama bunu söylerken onu, Nazım Hikmet'in dostu olduğunu ilân eden bazı sahtekârlarla aynı yolda ve düşüncede görmemek lâzım... Nazım Hikmet'i çok iyi bilen, hatta Nazım Hikmet'le son günlerinde konuşan Şadi Alkılıç, Nazım hakkında şimdiye kadar hiç bir şey yazmamıştır. Ama bazı kefen soyguncuları, şöhret hırsızları, haysiyet ve hicab duygularından nasibi olmayanlar, Nazım kendilerini istemediği halde, sokakta peşine takılıp evine girenler, Nazım Hikmet'in ölümünden sonra maddi kazanç sağlamak ve Nazım'ın isminden kendilerine bir şöhret payını çıkarmak küçüklüğünü gösterenler kitaplar yazmışlardır.

Nazım Hikmet'in dünya çapındaki şahsiyetinden yararlanarak madrabazlık oyunlarıyle, sahte antika satan insanlar gibi, bazı iddialar ortaya atmışlardır. Ama, Nazım Hikmet, dünyanın en büyük şairi, dava adamı, haysiyetli bir insan olarak her zaman yaşayacaktır. Bu şahıslar ise, kütüphane vitrinlerinde ALKAPON gibi çirkef tozları içinde çürüyüp gidecektir.

Bu şahıslar ekseri 1951 de istenmeden ve çağırılmadan Şadi'nin evine giderek adeta orasını Nazım Hikmet'e gitme üssü yapıp, onun yakın komşusu olan Nazım Hikmet'in evine güya polisten saklanarak karanlıkta teker teker gidiyorlardı. Nazım bu durumdan çok sıkılıyor ve bu adamları evine hiç istemiyordu. Hatta bir gün bana: «Şadi'ye söyle buluşalım ve bunlar hakkında konuşalım. Gelmesin bizlere bunlar» demişti. Nazım Hikmet ile Şadi Alkılıç bizim evde buluştukları zaman Şadi'ye durumu izah etti, Şadi de «Ben ne yapayım kovamıyorum» diyordu. Nazım ise, «Şadi dikkat et bu adamlar bizi 1938 durumuna düşürecekler» dedi. İşte benim yanımda olan tarihi konuşmanın buraya intikal edecek kısmı bundan ibarettir. Gerçi Nazım Hikmet ile Şadi Alkılıç hakkındaki müşterek

anılarım burada bitmez. Fakat Mahmut Baksı'nin isteğiyle bu kadar yeter. Ama Baksi şunu da yaz:

DOST GÖZÜKEN DÜŞMAN, KARŞINDAN SALDIRAN DÜŞMANDAN KORKUNÇTUR.

Macit DOĞUDAN

M E K T U P

—Şadi Alkılıç'a—

— 1 —

Seni çevreleyen demir parmaklık
Boşuna sıkmak ister
Boşuna bu duvar
Yüşyılların pekleştirdiği dostluklar arasına

Sokulmak istenen bir kelepçe
Bir duvar
Yorgun ve soluksuzdur
Bizi ayırmaya gücü yetmez bu nesnelerin

Yanımda yöremde gözü yaşlı kadınlar
Bilmece çözer gibi kuşkulu çocuklar dolaşmakta
Kediler, güvercinler daha mutludur
İnsanların onlar kadar da dokunulmazlığı yok.

Yine gölgeleri belirdi gözümde
Kaypak politika cambazlarının
Köprü korkuluklarında sıralanmış
Oltalarında yalan ve ihanet
Eski kudurmuşluğu karanlıkların

Yeni kurbanlar dilemiş anafor tanrıları
Elçiler karakaplı kitaptan okumakta yer yer
Yoğunlaşmış günahlarını
Buruşuk suratlı aşınmışların

Zeytin dallarının gölgesinde hırsız yamakları
Şişkin bağırsaklarında sancılar
Ağırlaşan gözkapaklarında ölüm korkusu
Bir dilenci alışkanlığında üşüten yalvarışlar.

Her solukta aşınmak
Her direnişte tükenmek biraz
Çakıl taşlarıyla biçimlendirmek durgun suları
Aylaklar sözlüğünde belki bir deyimdir
Oysaki
Evrenin alış verişinde pazarlığın yeri yok
Ölçülerimizin dışındadır
Yol kavşaklarında şaşırmak
Bizim için
Bir uyarma noktasıdır dönemeçler.
Bilincimde topladım beş duyumu
Güçlü bir akışın doğrultusunda
Savrulan her köpük
Türküleşmiş öyküler
Yarıda kalmış sevgiler anlatır bana
Okuduğum bir kitabın yazılmamış sayfalarını
Yaşantımla bütünlüyorum
Unutmak ve bağışlamak
Aklın ötesindeki öfkeden de yersiz.

Durmadan
Mahpusane türküleri söylesem
Diyorum
Kin dolu
Özlem dolu

Yankılarını yüzyılların silemediği türküler
Bu türkülerle kurtuluşu yaşamak ışıl ışıl
Özgürlüğün kokusuna dalmak buram buram
Umutların yeşerdiğini görmek dal dal...

Galip M. ATAÇ
Savaş Gazetesi 11 Ocak 1967

MEKTUP

—Şadi Alkılıç'a—

— 2 —

Kalbimin derinliklerine gömdüğüm
MEHMET ÇAVDAR ve SATILMIŞ TEPE'nin
selâmlarıyla çağırmak
Kuru ekmek peşinde
Adını bilmediğim ülkelere gidenlerimizi
Işıklı dünyaları sevgilerimde yaşatmak
Kutsal dostlukların güvenliğinde
Bölüşmek bir dürüm gibi
Toplumsal mutlulukları

Yirmi sekiz yıl öncesi
Diyarbakır-Seyrantepe
Bir yanımda Sapanca'lı Necati
Öbür yanımda sen
Renk renk anılardan
Gerçek dostluğun
Yirmi sekiz yıllık sıcaklığı vuruyor yüzüme
İşte
Yeminim ve gücümdür bu ısı...

Yücelerden yücedir özgürlük yolunda döğüşmek
Ve

Ölümlerin en güzeli
Döğüşürken gelenidir.

Galip M. ATAÇ

Savaş Gazetesi 18 Ocak 1967

ŞADİ ALKILIÇ ADLÎ HATA SONUCU MAHKÛM EDİLMİŞTİR

Alpay KABACALI

1962 yılından beri süregelen «Alkılıç Davası» Yargıtay Daireleri Genel Kurulunun kararı ile yepyeni bir safhaya girmiştir; sona ermiş değildir.

Alkılıç'a yapılan baskılar, o yargılar, o hapishaneler ve de son mahkûmiyet kararı neye yaradı? Adliye teşkilâtının adaletini göstermeye mi, Türkiye'deki sol akımı önlemeye mi? Tersine, «Alkılıç Davası» yalnız Türkiye solunu değil, dünya aydınlarını, düşünürlerini, hukuki kuruluşlarını, giderek halklarını ilgilendirir oldu. Artık Türkiye'deki demokrasiyi, fikir özgürlüğünü, sosyalizm mücadelesini de yansıtmakta, belgelenmektedir.

Bir bakıma Türkiye'nin «Kurtuluş Yolu» rotasını çizen bu safhalardan bazı sonuçlar çıkarılacaktır. Russell'in Saragat'ın, Nenni'nin Maurice Dobb'un, Uluslararası Af Kurumu Amnesty International'ın protestoları ile karşılanan Alkılıç'ın mahkûmiyeti, bundan böyle yalnız kendi aydınlarını, düşünürlerini, sanatçılarını değil, Babeuf'u, Steinbeck'i de yargılıyanlar, faşist İspanya'da bile yayınlanan Guevara'yı ve nice düşünce ürünlerini yasaklayan bugünkü demokrasimiz için daha sağlam bir yargıya varılmasına vesile olacaktır.

Yine «Alkılıç Davası» bugüne kadarki safhaları ile dahi, gelecek kuşaklara pırıl pırıl bir mücadele örneği olarak kalacaktır. Faşizmin ilk darbesini ta 1938 Harp Okulu olayında yiyen Şadi Alkılıç, bugüne kadar hapisler, sürgünler, mahrumiyetlerle geçen yıllarına rağmen, umudunu ve cesaretini asla yitirmemiştir. Olaylar ve fikirler karşısında bugünkü gençlik kadar heyecanlı kalmış; sosyalizm savaşı vermiştir. Bu yorulmaz savaşçı, hapishaneye de aynı cesaretle girmiştir.

«Türkiye'nin tek kurtuluş yolu sosyalizmdir» inancında olduğu, bu inancını ifade etmekten kaçınmadığı için... Oysa bu ülkenin gerçek sanatçılarını, aydınlarını yıllarca hapishanelerde, sürgünlerde çürüten faşizm, temsil ettiği azınlıktan ve bir avuç emperyalist uşağından başka kimi inandırabilmiştir bu aydınların, sanatçıların suçlu olduğuna? Bu ülkenin sanatının, edebiyatının gerçek değerleri sosyalistlerdir. Yirminci yüzyılın şu ikinci yarısında insana, halka dönük olmayan, özgürlüğü sevmeyen bir sanatçı düşünülebilir mi ki? Hem burjuvazi sözcülüğü yapan, hem de sanatçı geçinenlere kimse dönüp bakmamaktadır artık; burjuvazi bile bunların pabucunu dama atmıştır. Gerçek sanatçıları, düşünürleri sosyalist oldukları için, sosyalizmi sömürüden kurtulmanın tek çıkar yolu olarak gösterdikleri için mahkûm mu edecek bu halk da?

Mahkemeler bağımsızdır, «Türk ulusu adına» hüküm verir diyoruz. Adalete gölge düşürülmesine taraftar değiliz. Böyle olunca zorunlu olarak hiç kimse fikirlerinden dolayı, hiç bir ulus adına mahkûm edilemez demek zorundayız. İnanıyoruz ve iddia ediyoruz ki, adli bir hata işlenmiştir. Adaleti saptıran nedir? Faşizm hattından gelen 141-142 mi, yoksa her nasılsa beş üyenin parmağı ile sağlanan çoğunluk mu? Halk adına, ulus adına sosyalizmi mahkûm etmek yetkisi olmayan engel her neyse... Alkılıç dâvasının bu safhasından sonra daha iyi anlaşılacaktır,

Yine «Alkılıç Dâvası», Türkiye sosyalizminde düşünürlerin, sanatçıların sosyalist oldukları için, inançlarını yazıp söyledikleri için mahkûm edilemiyecekleri dönemi hazırlayan yeni bir aşama olacaktır.

SİZİN KARARINIZ ADALET TARİHİNDE GÖRÜLMEMİŞTİR

Bora GÖZEN

Hikâyesini dinlemiş, duymuş, ama görmemiştim Şadi Babayı. Ziyaretçin var dediler, baktım getirilen kâğıda, benim ve Veysi'nin ismi var. Kaleme çağırılıyoruz. Sultanahmet'in eski merdivenlerini çıktık, salona geldik. Müdürün kapısındaki mahkûm arkadaş kapıyı araladı. Güleç yüzü ve kendi deyimiyle «ortaya koyduğu zaman bütün işleri halledebilecek göbeği» ile bariz, ileride Şadi Babayı gördüm. Gazete ve dergilerde çıkan resimleri onu tanımam için yetmişti.

Şadi Babayı böyle tanıdım. Yaşına bakmamış, hastalığına aldırmamış fileye üzümleri, şeftalileri doldurmuş ve hiç görmediği, hiç konuşmadığı arkadaşlarını, çocuklarını ziyarete gelmişti hapishaneye.

Ve aradan günler geçti. Biz çıktık. Şadi Babanın 6 senelik yılan hikâyesine benziyen davası sonuçlandı. Yargıtay Genel Kurulu Şadi Babanın 6 yıl 3 ay hapsini, 2 sene 1 ay sürgüne gönderilmesini içeren kararı onaylamıştı.

Neydi bu dava? Neden hapsetmek istiyorlardı Şadi Babayı?

Bundan aşağı yukarı 6 yıl önce, 12 Aralık 1962'de Cumhuriyet Gazetesi sütunlarında bir yazı yayınlamıştı. Yazının adı« Türkiye'nin tek kurtuluş yolu sosyalizmindir.» di. Yazıyı Alkılıç yazmıştı. O devirlerde Adalet Bakanı Abdülhak Kemal Yörük, İçişleri Bakanı ise Hıfzı Oğuz Bekata idi. Savcılar bu iki bakanlığın «uyarıcı» yazıları üzerine,

14 Aralık tarihinde, Şadi Alkılıç hakkında, adı geçen yazıda komünizm propagandası yaptığı iddiasıyle dava açmışlardı.

Şadi Alkılıç 24 Aralıkta teslim oldu ve derhal tevkif edilip cezaevine gönderildi. 5 gün sonra ise, o zamanların Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü, şimdi Yeni İstanbul gazetesinin dış yorumcusu Kayhan Sağlamer tevkif edildi. Kayhan Sağlamer, komünizm propagandası yapıldığı iddia edilen yazıyı yayınlamaktan sanıktı.

Sorgular yapıldı, mahkemeler başladı. Şadi Baba sorgu için şöyle diyor: «Yargıcın önüne çıktık, bir de baktım Kayhan ağlıyor. Yargıç «Niye ağlıyorsun Kayhan Bey?» deyince, Kayhan, «Hakim bey, Marksizmi anlıyacak kabiliyette değilim. Bu yazıda suç olduğunu nereden bileyim?» diye sızlandı. Ben dayanamadım. «Aman oğlum ağlama ne olur ne olmaz, bakarsın Şadi ağladı diye adımızı çıkarırlar, sonra 30 yıllık sosyalist hayatım mahvolur, bırak ağlamayı!» dedim. Ama o jandarma odasında da ağlamaya devam etti. Sorgudan birkaç saat sonra, Cevat Fehmi Başkut, Kayha'nm bu söylediklerini öğrenmiş olacak, ona sosyalizme ait bir kitap gönderdiydi, okuyup öğrensin diye»

Evet dava böyle başlamıştı. Aradan günler geçti. Devrin Başbakanı İsmet İnönü gazetecilere «Kayhan'a yazık oldu» diye bir beyanat verdi. Marksizmi anlıyacak kabiliyette olmayan Kayhan'a yazık olmuştu...

Ve İnönü ilk celseye **Kayhan'ın** avukatı olarak eski Adalet Bakanlarından Sahir Kurutluoğlunu gönderdi. Şadi Baba bu celseye ait anılarını şöyle anlatıyor: «Sahir Kurutluoğlu içeri girince 1. Ağır Ceza Reisi ayağa kalktı. Nasıl kalkmasın yahu! Adam Adliye Vekilliği yapmış, koskoca Adliye Vekilliği... Yani zamanında bu hakimin amiri olmuş derken, bir de baktım Kayhan o celse tahliye oldu. Biz yine içerdeyiz. Kararı duyunca «Hakim bey» dedim,

«Kayhan'a yazık olmuştu ama, bu da Şadi'ye kazık oldu» Bunun üzerine hakimle aramızda kavga çıktı. Ve 1. Ağır Ceza davadan istinkaf etti.»

1. Ağır Ceza istinkaf edince, dosya 2. Ağır Cezaya gelmişti. Burada hakim Kayhan Sağlamer'e «Oğlum mademki sosyalizme aklın ermiyor, nasıl siyasi makale yazıyorsun?» diye sormuş, Sağlamer de «Efendim, ben Amerikan kollejinde okudum, Amerikan severim.» diye cevap vermişti. Şadi Baba bu cevap karşısında itiraz ederek, «Reis bey ifadeler karışabilir, daktilo hatası olabilir, Şerik-i cürmüm (suç ortağım) Amerikan severim dedi, ben ise vatanseverim. Zapta böyle geçsin» demişti. Ve duruşmalar bunlara benzer ibret verici sahnelerle sürüp gitti.

2. Ağır Ceza Mahkemesi avukatlar tarafından reddedildi, Dosya 3. Ağır Cezaya geldi. Şadi Baba hâlâ içeride yatıyor. Kayhan Sağlamer ise Avrupa'da röportaj yapıyordu. Hazırlık tahkikatı sırasında bilirkişi tayin edilen Prof. Sulhi Dönmezer, mutad olduğu üzere, makalede komünizm propagandası yapıldığına dair fetva vermişti. İtiraz üzerine mahkeme heyeti yeni bilirkişilerin görevlendirilmesine karar verdi. Yeni bilirkişiler Prof. Hüseyin Naili Kubalı ve İktisat doktirinleri Tarihi Doç. Oktay Yenal, Hazım Atıf Kuyucak.

Prof. Hüseyin Naili Kubalı raporunda, «Makale yüksek insanî hisleri kapsayan ve hümanist enternasyonalizme dayanan ahlâki vasıfta bir yazıdır. Bunda komünizmin propagandası yoktur» diyordu. Doç. Oktay Yenal da, yazıda komünizm propagandası olmadığı kanaatindeydi. Ancak, Hazım Atıf Kuyucak, makalede şiddetli bir komünizm propagandası bulmuştu!.. Nasıl bulmasın ki, Hazım Bey Mobilin 30 bin lira aylıklı müşaviriydi...

Bu sırada Şadi Babanın avukatları Avrupa'nın tanınmış bilim adamı ve siyasi liderlerine makaleyi göndererek fikirlerini sordular, İtalyan Cumhurbaşkanı Saragat'-

tan gelen cevap şöyleydi: «Makale 100 seneden beri söylenen sosyalist fikirleri içeriyor.» Prof Nenni ise, «Avrupa'da her sosyalist bu makalenin altına imzasını koyar ve bu makale ancak Franko'nun İspanya'sında takibata uğrar» diyordu.

Şadi Alkılıç 3. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından oybirliği ile beraat ettirildi ve serbest bırakıldı. Bir sene hapiste yatmıştı. Çıkınca aylarca işsiz ve parasız kaldı. Evvelce Sağlık Bakanlığı İkmal Depoları müdürü idi. Neden sonra Sivas Sağlık Kolleji Müdür muavinliğine tayin edildi. Şadi Baba bu konuda: «Müdürlükten müdür muavinliğine terfi ettik» der. Sivasa gidince, kendisine Sağlık Müdürlüğünde bir oda verip koleje sokmamışlar. Buna içerliyen Şadi Baba meşhur dörtlüklerinden birini döktürmüş:

Felek vurur silleyi arkası arkasına
Yarış atını koşar bir çöp arabasına
Şeflik, müdürlük etti Şadi, en sonra şimdi
Sivas'ın oturttular bir kırık masasına.

Sivas memuriyeti iki sene sürdü. Bu arada savcılık kararı temyiz etmiş, Yargıtay da bozmuştu. Dava yeni den görülmek üzere İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesine geldi. Mehkeme heyeti ilk celsede şu önemli kararı verdi: «Sizin kararınız dünya adalet tarihinde görülmemiştir. Peşin hükümle Şadi Alkılıç mahkûm edilmek istenmektedir. Hakimlerin takdir hakkına açıkça taarruz edilmektedir. Bu sebeple mahkememiz davadan istinkaf etmektedir.»

Karar basında büyük yankılar uyandırmıştı. Aziz Nesin, İlhan Selçuk, Çetin Altan, Refik Erduran yazılarıyla kararı övdüler.

Dosya 5. Ağır Cezaya geldi. 5. Ağır Ceza yeniden beraat kararı verdi. Ama savcılıkca bu defa da temyiz ediliyordu. Yargıtay Genel Kurulu toplandı ve Şadi Alkılıç 7,5 seneye mahkûm edildi. Sene 1965 olmuştu. Şadi Baba yeniden «içeri» girdi.

Bu defa sanık avukatları karara itiraz ettiler. Dosya Yargıtay 4. Ceza Dairesine geldi. Şadi Alkılıç davası artık Türkiye'nin sınırlarını aşmıştı. Uluslararası Siyasi Mahkûmları Kurtarma Derneği ve Uluslararası Basın Enstitüsü Alkılıç'ı 1965 Şubat ayında «ayın dünya mahkûmu» ilân ettiler. İngiliz düşünürü Bertrand Russell, Prof. A. J. Ayer, Selma Ashworth Şadi Alkılıç'ın mahkûmiyetini protesto edenler arasında idiler. Bu arada Yargıtay Başkanlığına yurt dışından öyle çok mektup gelmişti ki, Yargıtay Başkanı İmran Öktem 1966 Adli yılın açış konuşmasında «Bu uluslarası kuruluşlar ve yabancı düşünürler Şadi Alkılıç için gösterdikleri ilgiyi Kıbrıs'taki soydaşlarımız için gösterselerdi, memnun olurduk» demek zorunluluğunda kaldı.

1966 yılının sonu yaklaşıyordu. Şadi Baba ikinci hapisliğinin birinci senesini doldurmak üzere idi. Yargıtay 4. Ceza Dairesi oybirliği ile tahliyesine karar verdi. Böylece bir sene daha yattıktan sonra, Şadi Baba tekrar dışarı çıktı. Bu defa, 4 ay işsiz kaldı. Sağlık Bakanlığı onu Bakanlık emrine almıştı, ama ödemek zorunda olduğu maaşını bir türlü ödemek istemiyordu. Güç belâ Siirt Sağlık Kolleji Edebiyat öğretmenliğine tayin ettiler ve gitti.

Siirt Bakanlıkça bir «sürgün» yeriydi. Oysa Şadi Baba orada yapacak çok şey bulmuştu. Doğulu vatandaşları uyandırma çabaları kısa zamanda dikkati çekti. «Doğu mitingleri» ne de katılınca, iktidar, Siirt'in Şadi Baba için hiç te sürgün yeri olmadığına kanaat getirdi ve Şadi Baba bu defa İstanbul'a sürüldü: Kadıköy frengi Dispanseri İdare Memurluğu... Sağlık Bakanlığının koskoca İkmal Depoları Müdürü hakkında kesinleşmiş hiç bir mahkûmiyet kararı olmadığı halde, önce müdür muavinliğine, son-

ra edebiyat öğretmenliğine, şimdi de İdare memurluğuna kadar indirilmişti. Aslında bunlar Şadi Babaya vız geliyordu. O neşesinden, enerjisinden hiç bir şey kaybetmemişti. Gülüyor, söylüyor, dörtlüklerini yazıyor ve «içeri» düşen kavga arkadaşlarını ziyarete gidiyordu.. Ama savcılar bu defa da peşini bırakmadılar. Her ne hikmetse Şadi Baba mutlaka mahkûm edilmeliydi. Yargıtay Başsavcısı 4. Ceza Dairesi kararına itiraz etti ve Yargıtay Genel Kurulu ikinci defa toplandı. Bu toplantı sonunra Alkılıç, 14 muhalife karşılık 19 oyla, yani 5 oy farkla 6,5 sene hapse, 2 sene 3 ay sürgüne mahkûm edildi. Bu cezanın 2/3 ü infaz edildi ve Şadi Baba hapse atıldı. İki Ağır Ceza Mahkemesinin, bir Yargıtay Ceza Dairesinin beraat kararı, Şadi Babayı hapis yatmaktan kurtaramadı.

ŞADİ ALKILIÇ'IN KALEMİNDEN...

İşgal Senelerinde :

— Sevgili dostum
Osman Deniz'e —

A N A D O L U

Felek kırmış kanadımı,
Almaz oldum muradımı.
Anadolu'yum, adımı
Ağıtlaşan feryadımı.

Duymazsınız, muhannetler..
Hele gidi muhannetler.

Bir kuş yanık yanık öter,
Trahomdan oldum heder..
Verem'den oldum derbeder
Bunlar değil size keder.

Hele gidi muhannetler,
Sizi gidi muhannetler.

Sıra söğütler duvaktır,
Telli turnalar şafaktır.
Halkımın hep alm aktır,
Biz biliriz kim alçaktır.

Hele gidi muhannetler,
Sizi gidi muhannetler.

Biz milletiz, biz vatanız
Dörtbir hudutta yatanız,
Sustuk, çünkü var paranız,
Birgün bulunur çareniz.

Hele gidi muhannetler,
Sizi gidi muhannetler.

Savaşların şehitleri
Köy köy gezer geceleri,
Bayrak bayrak öper yeri
Zorlayacaklar kaderi...

Hele gidi muhannetler,
Sizi gidi muhannetler.

Geri dönmez bilmiz sınır
Sel coşunca taş aşınır,
(Ben gaziyim, duramam) der
ANTEP düşünür düşünür.

Hele gidi muhannetler.
Sizi gidi muhannetler.

Van'da elmalar dökülür,
Kilis'te canlar yakılır,
Samsun'dan işe çıkılır!
Sivas, yokluktan yıkılır.

Hele gidi muhannetler.
Sizi gidi muhannetler,

Bu millet fakir, olur mu?
Bu kadar hakir olur mu,
Rızkından (gelir) olur mu
Gözyaşı nehir, olur mu?

Sizi gidi muhannetler,
Hele gidi muhannetler.

Türlü meclisler kurdunuz,
Daldı ayınız kurdunuz.
Şahan'ımı uçurdunuz
Gelinimi kaçırdınız.

Sizi gidi muhannetler,
Hele gidi muhannetler.

Osmanoğlu, Osmanoğlu...
Bey, paşa, zadegân oğlu,
Yıktığınız: Anadolu
Pir Sultanım, Çapanoğlu
Benim için baş kaldırdı
Simavneli ve Köroğlu.

Hele gidi muhannetler,
Sizi gidi muhannetler.

Ermeni, Türk, Kürt dediniz
Bizleri hiç sevmediniz,
Hep yediniz, hep yediniz
Ah, tarihi bilseydiniz...

Sizi gidi muhannetler,
Hele gidi muhannetler.

Bizi zirzeber ettiniz..
Kanımızı sel ettiniz,
Bizi bize el ettiniz
Sırma saçı kel ettiniz

Sizi gidi muhannetler,
Hele gidi muhannetler.

Diyarbakır taş kesilmiş,
Antep tüm savaş kesilmiş,
İstanbul'um baş kesilmiş,
Bilmezsiniz, bu ne gidiş...

Hele gidi muhannetler,
Sizi gidi muhannetler.

Yeşil Bursa, Efe İzmir,
Çilemiz hepsi birdir.
Yıldan yıla oldu fakir,
Döner elbet birgün devir.

Hele gidi muhannetler,
Sizi gidi muhannetler.

Edirne Ardahan'a eş:
Yoksul bütün kavim kardeş...
Dicle'nin bağrında güneş
Yeşilırmak yeşil ateş.

Sizi gidi muhannetler,
Hele gidi muhannetler.

Seyran sizin, durak sizin
Çarşı, pazar toprak sizin
Çamlık sizin, kavak sizin,
Hukuk, kanun ve hak... sizin.

Hele gidi muhannetler,
Sizi gidi muhannetler.

Çilemiz kaç çeşit bizim,
Hudut bizim, şehit bizim,
Süngülü koç yiğit bizim,
Ağzımıza kilit bizim.

Sizi gidi muhannetler,
Hele gidi muhannetler.

Erzurum'da yuvam yıkık,
Gümüşhanem bir hıçkırık.
Yaşamaktan biz bıkmadık,
Sıra gayrı bize artık.

Sizi gidi muhannetler,
Hele gidi muhannetler.

Tükendim tüm zarı zarı,
Düşman etmez bu kadarı
Kalmadı sabrı kararı
Şehitler yıtar mezarı:

Kaçamazsız muhannetler...
Uçamazsız muhannetler.

Şadi ALKILIÇ

(Hikmet'e)

Bir kalb fırtınasıyla geçti günler, haftalar...
Ortada kırık, dökük, perişan biri kaldı;
Şimdi ufkunda sisler, gözlerinde yaşlar var,
Bakışı uzak... Derin karanlıklara daldı...

4.5.1934

Çırpınışlar adlı şiir kitabından.

(Hikmet'e)

Burada
Heyecan heyecam doğuruyor..
Heyecan heyecanı..
Ve zehirliyor damarlarımda kam
Hasta yavrum!..
.....
Durgun bir öğle..
Düşünen bir bahar
Ve içimde fırtınalar.. Fırtınalar..

Eve yaklaşıyorum,
İçimde «Merak» ı dağ gibi taşıyorum;
Dudağımdan dökülüyor muttasıl:
«Acaba nasıl?

Acaba nasıl?
Acaba nasıl?
Kapı..
Duyuyorum öksürük seslerini,
Dönüyor başım:

Dönüyor başım
«Dönecek mi bu yoldan yoldaşım?»
Diye!.

.....
Sen yine yataktasın,
Yatakta ağlamaktasın

Bakışlarınla bana!..
Ben
«İnce yüzün
Gündüzün
En temiz ışığı...
Ve kumral saçların

Rüzgârın
Sevgili çocuğu iken
Sen,
Niçin soldun..
Niçin?»
Diyorum bakışlarınla sana,
«Geçecek fakat

Ağlama.
Ağlamasana!..»
.....
Halbuki ben ağlıyorum
Okşıyor yüzümü elin...
Burada
Keder kederi doğuruyor..

Keder kederleri!...
Ve topluyor beynimde bütün düşünceleri
Hasta yavrum!..

16.V.937

Çırpınışlar adlı şiir kitabından.

TUTUKLU

Burda, bu mezarda biri var
Başında servi değil,

Bekliyor jandarmalar.

Serviler, daha ince
Serin bir «ah!» fısıldar,
Hiç olmazsa, rüzgâr esince..
Burada, bu mezarda biri var
Haklı mı, haksız mı ki
Kim arayıp, kim sorar?

★

Gökyüzünü duvarla örmüşler,
Yıldızları kapamışlar bize...
Çiçeksiz, yeşilliksiz bir mezar
Bu mezarda biri var:

Kafesteki kuş kadar
Rahat değildir başı.

Ne yaşımdı neş'esi,
Ne yavrularının sesi...
Duvardan duvara volta vurur,
Duvardan duvara... Mahpesi!

★

Bir yaz geçti, koca bir yaz,
Bir tek yeşil yaprağa değmedi eli
Beşinci kısımdan görünen uzak deniz
Rüya gibi bir teselli...

★

Akşamları kilitlenir
Büyük, demir iç kapılar..
Karanlıklar içinde
Bazan bir mahkûm çocuk
Bazan bir adam ağlar.
Bazı gece yükselir dayak sesi
Gökte ay bile irkilir yerinden
Dip kapalıda dayak yiyen iflah olmaz
Kan gelir ciğerinden...
Burada, bu mezarda biri var
Bütün insanlar için güler,
Bütün insanlar için ağlar...

Ölümsüz heyecanlarla yaşamıştı,
«Spartaküs» duygularıyla çağlar.

★

Durduramaz bu seli, bu demirler,
Durduramaz bu zincirler.. bu emirler,
Bu duvarlar.
Burada, bu mezarda biri var:
Güçlüdür, eski dünyaları yıkar.
Güçsüzdür: akşamları
Bir garip kuş gibi yuvasını arar.

Şadi ALKILIÇ

BİZİM GEMİ

Hergün yeni bir rüzgâr,
Hergün yeni bir şafak..
Bizim gemi, anlaşıldı, batmayacak.

Çok yara aldı.
Ne durdu.. Ne yolda kaldı.
Bu dalgalar, bunlar
Bunlardan büyükleri...
Daha büyük, daha kara dalgalar
Gelsin, vursun.. Ne çıkar?
Bu gemi batmayacak, bu gemide bir şey var:
Asırlık rotasında hep ileri.. ileri!
Ne ışıkları söner
Ne bu yoldan döner.
Hedefe yaklaşıyor,
Hedefe yanaşacak.

★

Kara kara dalgalar
Batıramıyacakları gemiye
Boşuna torpil atıyorlar..
Bu gemi batmaz,
Bu gemi batmayacak!.
Hergün yeni bir rüzgâr
Hergün yeni bir şafak!

Şadi ALKILIÇ

HOŞÇA KALIN GENÇ DOSTLARIM

Yol göründü «yine garip ser'ime»...
Bizim serüven bittiği yerden başlıyor:
Şu günler içinde hapis edecekler beni.

Bomboş kafalı —daha doğrusu kafasız— yaratıkların ağır ve ters davranışları... İnsanlığın çok altında bir yığın acı gerçek... Bu karanlık filim yeniden başlıyacak.

«Girdik bu şanlı cenge,
Çekmek gerek belâsını.»

Sen vatanseverm işsin, sen bu yoksul halkın kurtuluşu için hapse giriyormuşsun... Kim okur, kim dinler?.. Kim anlar? Yine polisler, yine jandarmalar, yine gardiyanlar: Zincirler, karanlık odalar... Pireler, tahtakuruları, fareler... Ya bunlar da olmasa ben ne yaparım?..

Kelime bulamıyorum; buna en büyük ve en namuslu hukukçular (feci adli hatâ) diyorlar...

Adli hatâ... Adli hata. Yedi yıldır benim maddi hayatım perişan oldu, hayatım gidiyor... Hata ha?

Askerlikteki gibi: yat, diyorlar.. Yatıyoruz...

Kalk! diyorlar, kalkıp hapisten çıkıyoruz. Yürü, diyorlar, sürgünden sürgüne gidiyoruz, şimdi yine yat, diyorlar, çaresiz yatacağız. İşte yaptıkları hata bu kadarcık...

Bir insan inandığı fikri gazetede yazdı diye altı yıl hapis, iki yıl sürgün ve müebbeden amme haklarından

yoksun bırakılsın... Yok, böyle şey çağdaş dünyada.

Ne yapalım:

Kimisi mebus olur, kimisi hapse girer,

Bu düzende kör tuttuğunu öper.

Ben, adalet tarihinin bu kadar feci bir adli hataya düşmemesi için çok uğraştım, yüksek mahkemelere yazdığım dilekçelerde aynen: «Ben, kendimi kurtarmak için değil, siz hakimleri ve adaleti kurtarmak için bu savunmayı yapıyorum, yoksa inandığım sosyalizm yolunda, bu zavallı yoksul Türk halkı uğruna bir değil, bin Şadi Alkılıç feda olsun» dedim.

Ne dedikse kâr etmedi, Dünyanın ve Türkiye'nin en ünlü profesör, düşünür, şair, yazar ve hatta Cumhurbaşkanları benim mahkûmiyetimi protesto ettiler. Yine de HAPİS!..

Bütün bu olaylar içinde ben keder değil, gazap duydum. 1938'de genç bir Harbiyeli iken tattığım sosyalist heyecan, sosyalist iman hâlâ bütün hızı ile yaşlı yüreğimde çarpmaktadır.

En büyük kederim, Dünyada ve Türkiye'de sosyalistler arasında çıkan çekişmelerdir, beni bundan çok hiçbir şey kahredemez. Bütün dünyanın gerçek sosyalistlerini ayırmadan seviyorum. Hepsine kalpten bağlıyım. Sosyalizmin temelinde bağlılık, sevgi, beraberlik vardır, genç arkadaşlar bunu hiç gözden kaçırmayınız.

Kapitalistler ve komprodorlar karşımızda birleşirken biz tek tek çarpışamayız, esir ve rezil oluruz... Sosyalistler arası tartışmalar aile içinde kalmalı, dışarı sızmamalıdır.

Sosyalizm, herşeyden önce bir sosyal disiplindir. Başıbozuk düzensizlik değildir.

Genç sosyalist arkadaşlarım, sosyalizmin aşırısı, ortası, ılımlısı, yavaşı, hızlısı olmaz, olamaz. Sosyalizm ma-

tematik gibi kesin bir bilimdir, sosyalizm bir çeşittir. O kadar...

Türkiye sosyalistleri birleşmeye, toplanmaya mecburdurlar, öbür yollar çıkmaz sokaktır.

Sosyalist olmanın beş ana şartı vardır:

1 — Sosyalizme inanç (iman halinde, korkusuz, ölesiye),

2 — Sosyalist bilgi,

3 — Örgütlenme istek ve kabiliyeti.

4 — Dayanışma azim ve iradesi,

5 — Eyleme, aksiyona ve iktidara süratle geçme ihtirası.

Sosyalist arkadaşlarımızı bu şartlara göre yetiştirin.

Hapis olmak bir sosyalist için hedef değildir, bundan mümkün olduğu kadar kaçınacaksınız... Ama, hapislik gelip çattığı zaman da, maddi hayatınızı istikbalinizi param parça etse bile, hapisliği gülerek, gurur ve cesaretle karşılıyacaksmız.

Unutmayınız ki, sırf hapis edilişlerinin verdiği sosyal ve enternasyonal tepki ile sosyalist davaya büyük hizmet etmiş, hapislikleri ile, hatta ölümleriyle başlı başına yaygın bir sosyalist propagandaya vesile olmuş nice sosyalist arkadaşlarımız vardır.

Yollarımız açık ve güneşlidir!...

Yürüyelim arkadaşlar...

SELÂM SANA VEDAT DEMİRCİOĞLU

(Fikir Kulüpleri Federasyonu İstanbul Sekreterliğinin «Vedat Demircioğau'nu anma günü» ilân ettiği 1 Kasımda yapılan törene çağrılı olarak katılan Şadi Alkılıç, sık sık alkışlarla kesilen ve büyük tezahürata sebep olan, aşağıdaki konuşmayı yaptı.)

«Selâm sana Vedat Demircioğlu,

Selâm sana al kanlar içinde yatan evlâdım.

Selâm sana..

Sen, Türkiyemiz sosyalistlerinin yürüyüş kolu önünde dalgalanan kanlı ve şanlı bir bayraksın..

Sen, Türk vatanının iftiharısın.

Sen, bütün sıcaklığı ile yüreğimizde çarpan taptaze hatıranla, yılların söndüremiyeceği büyük bir gazap verdin bize, açtığın bu gazap ile sosyalist eylemin en güzel görevini yaptın..

Vedat Demircioğlu, sen yalnız değilsin, onbinlerce genç arkadaşın seninle beraberdir.

Onbinlerin yüreğinde senin cesaretin, onbinlerin yüreğinde senin atılganlığın çarpıyor..

Onbinlerce genç arkadaşın sosyalizmin bilinci ve inancı içindedir.

Sosyalizm, en büyük, en gerçek vatanseverliktir, her vatansever antiemperyalisttir. Sömürüye ve sömürgeciye karşıdır. Sosyalizm yolunda, vatanseverlik uğrunda hapis

olmak da, ölmek de var... Fakat bu yolun sonu muhakkak zaferdir.

Büyük şairimiz Nâzım Hikmet:

«Varılacak yere,
Kan revan içinde varılacaktır..
Ve zafer,
Hiç bir şeyi affetmeyecek kadar
Tırnakla sökülüp koparılacaktır.»

demiş... Evet, tıpkı senin gibi Vedat oğlum. Evet, işte böyle, senin gibi al kanlar içinde öldürülsek de, hapis edilsek de, sürülsek de, Türkiyemiz'de sosyalizm durdurulamıyacaktır.

Vah, o gafillere ki sosyalizmi durdurmak istiyorlar... Akan sulara kilit vurmak istiyorlar.. Vah, o gafillere ki!..

Selâm sana Vedat Demircioğlu..
Selâm sana al kanlar içinde yatan evlâdım,
Selâm sana...

Büyük Türk şairi Nâzım Hikmet'in dediği gibi:

«Ben yanmasam,
Sen yanmasan,
Biz yanmasak
Nasıl çıkar
Karanlıklar aydınlığa?..»
.....

Siz, gençler, elbet masa başı sosyalisti olmayacaksınız.. Siz, sosyalizmi masa başı sohbeti; fikir avuntusu olmaktan kurtardınız.

Gelişen, oluşan örgütlerinizi, eylemlerinizi sevinçle, iftiharla izliyorum.

Sosyalizmdir, özgürlüktür yolumuz,
Varsın bu yolda kalsın ölümüz!..

★

Vedat Demircioğlu...
Şehit evlâdım,

Yeniden kanıyor mu yaraların?..
Gâvura üs oldukça,
Gâvura mekân oldukça
Güzelim Türkiye'n, sıra sıra dağların...
Vedat Demircioğlu,
Şehit evlâdım...
Yeniden kanıyor mu yaraların?

SON

Cumhuriyet gazetesinin açtığı yarışmaya gönderdiği "TÜRKİYE'nin TEK KURTULUŞ YOLU : SOSYALİZM" başlıklı makalesiyle ŞADİ ALKILIÇ, 3 ve 5. ağır ceza mahkemelerinde iki defa beraat etmesine rağmen Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 19 a 14 oyu ile hüküm giydi.

Büyük düşünür BERTRAND RUSSEL, İtalya Cumhurbaşkanı SARAGAT, İtalyan Sosyalist Partisi Başkanı PİETRO NENNİ, Prof. HÜSEYİN NAİL KUBALI, Prof. SADUN AREN, Prof. BAHRİ SAVCI, Prof. A. J. AYER. Prof. M. DOBB ve Doç. OKTAY YENAL'in yazıda "suç yoktur" yolundaki rapor ve mektuplarına rağmen ALKILIÇ hapse atıldı.

Muhafazakârlar, liberaller dahil bütün dünya o'nu "DÜNYANIN MAHKÛMU" ilan etti.

Kapak: AYHAN ERER

Fiyatı: Onbeş lira